Fyrst Nekliudoff.

Fortælling af **Leo Tolstoj.**

Oversat af Holger Sinding (efter den franske, af forfatteren selv autoriserede oversættelse.)

Forlag: Bibliothek for de tusen hjem. Fagerstrand pr. Høvik.

Kristiania. Nikolai Olsens bogtrykkeri.

Förord till den elektroniska utgåvan

Den norska översättningen, som utkom 1889, baserar sig på den franska översättningen. Boken digitaliserades i oktober 2014 av norska Nasjonalbiblioteket, varifrån de scannade bilderna och OCR-texten i februari 2016 kopierades till Projekt Runeberg för att kunna korrekturläsas.

Fursten Dmitrij Nechljudov (Нехлюдов) är huvudfigur i Tolstojs sista roman *Uppståndelse* (Воскресение, 1899) och förekommer även i hans självbiografiska *Ungdom* (Юность, 1857). Här rör det sig dock om ett annat verk, eller snarare tre separata verk.

Första delen har på ryska titeln "Утро помещика" (Godsägarens morgon, 1856). Finns även på svenska som ***Furst Nechljudof***.

Andra delen har på ryska titeln "Из записок князя Д. Нехлюдова. Люцерн" eller enbart "Люцерн" (Luzern, 1857), vilket alltså motsvarar undertiteln "Uddrag af fyrst Nekliudoffs dagbog".

Tredje delen har på ryska titeln "Записки маркёра" (En markörs anteckningar, 1855).

Det rör sig alltså om tre av Tolstojs tidiga verk. På franska publicerades *Le prince Nekhlioudov* 1889, översatt av **Ely Halpérine-Kaminsky** (1858-1936) och bestående av tre delar, precis som denna norska översättning.

Fyrst Nekliudoff. Første del. Livsplanen I. Da fyrst Nekliudoff var nitten aar gammel, havde han tilbragt tre aar ved universitetet. Som merferierne tilbragte han bestandig hjemme paa sine godser og blev her til udover hosten. Paa ovennævnte tidspunkt skrev han til sin tante, grevinde Beloretskaia, som han samtidig betragtede som sin bedste veninde og den mest fremragende af kvinder, følgende brev : »Kjære tante. Jeg har fattet en beslutning, som kommer til at blive afgjørende for min hele fremtid: jeg for lader universitetet for helt at hellige mig til land livet, thi for dette føler jeg, at jeg er skabt. For Guds skyld, kjære tante, nu maa De endelig ikke gjøre nar af mig.

De vil fortælle mig, at jeg er ung. Og muligt er det ogsaa, at jeg endnu bare er et barn, men dette kan alligevel ikke forhindre mig fra at være mig den hengivenhed fuldt bevidst.hvormed jeg elsker det gode og længes efter at gjøre det.« »Som jeg allerede tidligere har fortalt Dem, har jeg fundet min eiendom i den fuldstændigst mulige uorden. I mine anstrængelser for at finde et botemiddel mod denne tingenes tilstand er jeg naaet til den overbevisning, at ondet skriver sig fra bøndernes fattigdom, og dette onde kan alene fordrives ved langt og taalmodigt arbeide. Om De bare kunde have seet to af mine bønder, David og Iwan; af hvilken familieaand de er besjælede! Jeg er sikker paa, at bare synet af disse to vilde virke meget, meget mere overbevisende paa Dem end alt, hvad jeg kan sige. Og er det da ikke en pligt, og det en hellig pligt, at beskjæftige mig med, hvad der kan tjene over syv hundrede sjæle til det gode, sjæle for hvilke jeg en dag skal af lægge regnskab histoppe? Er da ikke det at synde, om jeg fremdeles vilde give dem skatteopkræveres og forvalteres raa vilkaarlighed ivold? Og når jeg lige foran mig har en saa ædel opgave, en saa herlig mission, hvorfor skulde jeg da søge hen til andre livssfærer for at tilfredsstille min tørst efter at blive et godt og nyttigt menneske? Jeg føler, at jeg skal kunne blive en god herre, og for at være dette, saaledes som jeg anskuer tingen, er det en fuldstændig unødvendighed at prale med alle disse diplomer og examina, som du har saa travelt med at faa mig til at erhverve mig.« »Kjære tante, opgiv alle de ærgjerrige planer, som De har fattet paa mine vegne. Søg at faa den tanke til at fæste rod hos Dem, at jeg har valgt min vei, og det den rette vei, den jeg føler det som vil lede mig til lykken. Jeg har ifor veien tilstrækkelig overveiet, hvilket ansvar det er, jeg idag paabyrder mig. Men nu har jeg opgjort5 mig min livsplan, og vil Ghid skjænke mig liv og helse, skal jeg ogsaa ha lykke i mit forehavende.« »Dette brev maa De ikke vise til min bror Vassili. Jeg er bange for hans spydighecler. Han er vant til at kommandere mig, og jeg frygter for hans paavirkning. Iwan derimod vil, seiv om han ikke billiger mine planer, ialfald forstâa dem,« Grevindens svar paa dette brev lød som folger: »Dit brev, min kjære Dmitri, har overbevist mig om en eneste ting, nemlig at du har et hjerte af guid. Derom har jeg heller aldrig tvilet for resten. Men i livet, kjære ven, er altid vore gode egenskaber os snarere til skade end-til gavn. Jeg vil ikke netop sige, at det er en dumhed, du begaar, og at dette indfald af dig volder mig sorg: jeg foretrækker alene at indvirke paa dig gjennem at tale til din fornuft. Altsaa, min ven, lad os diskutere tingen: Du fortæller mig, at du føler dig tiltrakket af livet paa landet, at du vil skabe dine bønders lykke, og at du haaber, du skal blive en god herre. Pro primo faar jeg svare dig, at vi aldrig har fuld bevidsthed om vore længsler, førend de allerede har skuffet os; secundo, at det er lettere at skabe sin egen lykke end andres, og tertio, at man, for at blive en god herre, maa være en kold og barsk karakter, noget jeg tviler stærkt paa, du nogensinde kan blive, om du anstrænger dig aldrig saameget.« »Du anser dine argumenter som uangribelige, og du stiller dem op, næsten som rene maximer. Men når man er saa gammel som mig, kjære ven, er man vantro baade overfor argumenter og maximer, det eneste, man stoler fuldt og fast paa,. er erfaringen. Og erfaringen, den siger mig, at6 alle dine planer er bare barnsligheder. Jeg nærmer mig femtiaarene, jeg har kjendt en mærigde, sær deles agtværdige mænd af de mest modsatte livs anskuelser, men endnu aldrig har jeg hørt,_ at en ung mand af god herkomst og med fremtiden for sig frivillig har begravet sig i en landsby under paaskud af at ville gjøre godt. Det har bestandig været din kjæphest at blive anseet for en original, men din originalitet er simpelthen bare en grænseløs egenkjærlighed. Kjære ven, følg for Guds skyld den slagne landevei; paa den når du ganske anderledes hurtig til resultater, der, seiv om de i og for sig kunde synes dig lid et nødvendige, ikke destomindre er en uaf viselig betingelse for det gode, som du stræber efter at virke.« »Bøndernes elendige stilling er et uundgaaeligt onde; i ethvert tilfælde er den et onde, som man kan lette og lindre uden at giemme sine phgter mod samfußdet, mod sine nærmeste og mod sig seiv Med din intelligens, dit hjertelag, dm rene karakter, findes der ikke den karriere, som du ikke kunde slaa ind paa med haab om fremgang. Men hvilken du maatte vælge, lad den lalfald være dig seiv værdig og indeholde betingelser for at kimne bringe dig ære og hæder.« »Jeg tror paa din oprigtighed, når du seiv siger, at du mangler ærgjerrighed, men du bare bedrager dig seiv. I din alder og med dine for udsætninger er ærgjerrighed en dyd; først da blir den en vulgær lidenskab, når manden sayner enhver mulighed for at tilfredsstille den Ja, dette vil du snart nok opdage, dersom du holder tast ved din plan.« »Lev vel da, kjære Dmitri. Jeg synes næsten, jeg holder endnu meget mere af dig for dine rav7 gale livsplaners skyld, fordi de samtidig er saa ædle og høisindede. Ja, gjør altsaa, som du seiv synes, men jeg tilstaar dig oprigtigt, dele dine synsmaader kan jeg ikke.« Da den unge mand havde læst dette svar, overveiede han det længe og vel, og endelig

kom han til det resultat, at det kan hænde ogsaa for begavede kvinder, at de kommer til at bedrage sig seiv. Han indsendte underretning om sin be slutning til universitetet og slog sig for godt ned paa sin eiendom. II. Som den unge godsbesidder havde skrevet til sin tante, havde han udstukket sig en fuldstændig plan for bestyrelsen af sin eiendom. Hele hans tilværelse, alle hans beskjæftigelser var nøie fast satte for liver maaned, for dage og timer. Søndagen var helliget til at ta imod dem, som bad om hjælp og imod bønderne, inspicere eiendommen, besøge alle dem, som han havde rakt en hjælpende haand efter samraad med landsbyens ældste, der nemlig hver søndag aften traadte sammen for at forhandle om den hos hver enkelt forhaandenværende trang til hjælp og om maaden, hvorpaa understøttelsen burde tilstaaes de enkelte. Der hengik mere end et aar, i løbet af hvilken tid den unge mand havde traadt sine børnesko med hensyn til den theoretiske og praktiske bestyrelse af sin eiendom. En smuk søndag i juni maaned stak Nekliudoff, efterat han havde drukket sin kaffe og læst et kapitel i »Bøndernes husstel,« en navneliste og en bundt pengesedler i lommen paa sin sommerpaletot og forlod den store herskabsbygning, som med sin søilerække hævede sig fra toppen af en høi terrasse, og hvor lian seiv beboede et eneste lidet væreise i første etage. Han fulgte en græs bevokset gangsti gjennem en gammel have i engelsk stil og tog retningen henimod landsbyen, der bredte sig henover paa begge sider af hovedveien. Neklindoff var høi og smidig af vækst. Han havde langt, tykt, omhyggelig kj serumet, kastanje brunt håar, varme, lysende øine, frisk rødme i kinderne, og det var, saavidt det første, fine dun begyndte at spire frem omkring de røde læber. Gang og bevægelser bar altsammen præget af kjærnesnndhed og kraft, forenet med en vis skjødes løshed, der er karakteristisk for denne glade, lykkelige alder. Fra kirken strømmede netop menigheden i broget vrimmel: oldinger og unge piger, smaajenter og smaagutter, koner med sine pattebørn paa armen; alle var de søndagsklædte, og alle såtte de kursen mod sine usle rønner, mens de underdanigt hilsede paa sin godsherre i for bigaaende. Nekliudoff bøiede ind i landbyens eneste gade, stanste, drog sin liste op af lommen og gjennemgik en barnslig klodset skrevet fortegnelse over flere navne paa bønder, med hensyn til hvilke listen for hver enkelt var forsynet med vedtagne tegn. Det første navn var Iwan Tsjuricenok; han bad om stivere for at hindre væggene i sin hytte fra at styrte sammen. Godsherren tog veien hen imod indkjørselsporten til den anden hytte tilhøire. Hytten, Tsjuricenok bodde i, var i en be drøvelig forfatning. Bjælkeværket var halvraaddent, og væggene ludede helt over til den ene side og sank der ligesom ned i jorden. Et lidet vmdu, hvori der ikke var en hel rude, laa paa denne maade i høide med møddingen uclenfor. Det andetvin&u havde de dyttet med gamle kluder. Man kom ind i gangen gjennem en lav dør; tærskelen til denne var aldeles forraadnet. Indkjørselsporten, der var gjort af fletværk og lignede et bur, var støttet op til beboelseshuset. Over hele hytten dækkede et forfaldent tag, der gik i bugter. Bare ndsiden havde endnu et lag sort halm over sig, der befandt sig i Md forraadnelse. Ellers var spærre taget fuldstændig bart. Midt i gaarden var en brønd med ødelagt brøndvinde. Ved siden var en vandpyt, der var ndhulet ved kreaturernes tramp frem og tilbage, og hvor nogle ænder laa og snaddrede. Over brønden rakte to ahorntrær med sine fortørkede, furede stammer sine faa grene med sparsomt, blegt løvværk iveiret. Ved foden af et af disse træer, der afgav vidnesbyrd om, at der alligevel engang havde været nogen, som havde havt tanke for pladsens forsk]ønnelse, sad i øie blikket en liden, lyslet pige, der kunde være saan en otte aar gammel. En anden liden pige, der ikke kunde være ruer end etpar aar i det aller høieste, forsøgte at klattre op paa hende. En hundehvalp, som legte med barna, fik øie paa gods besidderen, styrtede til porten og gav sig til at gjø i vilden sky af rædsel. »Er Iwan hjemme?« spurgte Nekliudoff. " Den ældste af smaajenterne blev siddende som naglet til sin plads og spilede øinene høit op uden at svare. Den lille bitte stirrede paa ham med maabende mund, mens det rykkede i mundvigene paa hende og hun tydeligvis var saa nær ved at ta til graaden som muligt. En puslet, gammel kjærring, klædt i et fillet, rudet skjørt og med et i det rødlige skjærende, bredt baand om livet,10 glodde paa ham gjennem den halvaabnede dør og sa ikke et muk.. Nekliudoff nærmede sig indgangen og gjentog sit spørgsmaal. »Jo, berre, ban er hjemme,« kom det endelig i skjælvende tone fra den puslede, gamle kjærringen, mens bun bilste i dybeste underdanigbed paa barn og næsten sank i jorden af angst. Nekliudoff gjengjældte hendes hilsen og gik tversover gangen -og ud paa et trangt gaardsrum. Gamla såtte haanden under hagen og gik ud i døren, hvor bun blev staaende og rokke vaeå bodet uden et øieblik at tabe godseieren af sigte. Ude i gaardsrummet var Tsjuricenok i fuldt arbeide med at bugge ned et hegn,, som holdt paa at knuses under vægten af tåget. Tsjuricenok var en bonde i femtiaarene. Han var under middelsbøide, havde langagtigt ansigt, med

behagelige, udtryksfulde træk og temmelig solbrændt. Skjægget var af kastanjebrun farve, ber og der indblandet med gråa haarstraa og baar væksten var tyk og af samme farve. Øinene, som var mørkeblaa', og som han lukkede_ halvt igjen, saa omkring sig med et forstandigt blik, indblandet med et udtryk af godslig ligegladbed. Han havde en velformet mund, som under de smaa, lyse knebels barter, hvergang han smilte, ganske tydeligt vidnede om en rolig selvtillid og ligesom en vis spottende ligegyldigbed for alt, hvad der omgav ham. Huden var grov, panden furet af dybe rynker, og over hals, ansigt og hænder bugtede blodaarerne sig i opbøiede striber. Og den ludende ryg, de krumme ben, altsammen talte om baardt, anstrængende, ud mattende arbeide. Han var klædt i bukser af brunsort lærred, som paa knæerne havde lapper af blaat tøi. Den11 skjorte, han havde paa, var gråa og skidden, med flænger i ryggen og paa albuerne. Skjorten havde han heftet op omkring livet med en hyssing, og til den var der knyttet en liden nøgel af kobber. »Ghid være med Jer,« sa godseieren, idet han traadte nd i gaardsrnmmet. Tsjuricenok snudde sig om og gav sig straks ifærd igjen med sit slid. Med en kraftanstrængelse lykkedes det ham endelig at faa hegnet revet løs fra undersiden af tåget. Derpaa hug han sin økse fast i en bjælke og gik frem imod Nekliudoff, imens han rettede paa sit belte. »Jeg ønsker Dem en god høitid, Deres excel lence, « sa han, mens han bøiede sig næsten til jorden og rystede sine lokker. »Tak, vennen min. Jeg kommer til dig for at se, hvorledes du har det,«, begyndte Nekliudoff i en paa samme tid frygtsom og ungdommelig ven skabelig tone, mens han lod blikket glide henover bondens paaklædning. »Sig mig engang, hvad er det, du skal benytte de stivere til, som du gjennem landsbyens ældste har anmodet om?« »Stivere? Kjære lille far,*) Deres excellence, det ved man nok, hvad de bruges til. Jeg vilde forsøge, om jeg kunde faa stivet en smule paa den gamle rønnen. Vil De bare se paa den væggen der, saa den luder. Gkid ske lov og tak, at mine kreaturer ikke er kommen tilskade; de er for øie blikket ikke her. Det skal være vanskeligt nok, om alt dette holder sammen,« la Tsjuricenok til med foragt, idet han pegte paa det vaklende, halv veis sammenstyrtede skur. »Ja, men nåar skuret næsten er styrtet sam men, og de andre bygninger holder paa at gaa *) Et. almindelig benyttet udtryk i Rusland.12 samme vei, livorfor har du da forlangt fem stivere? Det er jo ikke stivere, du trænger til men bjælker og tømmerstokker,« bemærkede godseieren, meget fornøiet over at kunne udfolde sin erfaringsfuldked i slige anliggender. Tsjuricenok .svarte ikke. »Forholdet er altsaa, at det ikke er stivere, men nyt bygningstømmer, som du behøver, men det burde du ha sagt.« »Ja, javel, jeg skulde nok ha brug for byg ningstømmer. Men hvor ialverden skulde jeg ta alt det, jeg kunde behøve, fra? Man kan ikke evig og altid henvende sig til godsherren. Hvis alle vi skulde komme og tigge Dem om, hvad vi kunde ha brug for, hvadslags bønder var vi da ? . . . Men dersom De vilde være saa forfærdelig venlig og la mig ta det egetømmer, som De ikke behøver til laavegulvet,« la Tsjuricenok til med et dybt buk, idet han stod og trippede paa pladsen og vuggede frem og tilbage, »kanske da, nåar jeg byttede en bjælke og flikkede paa en anden, skulde det kanske lykkes mig at faa den gamle fillehytten sat i brugelig stand.« »Men kjære dig, du siger jo seiv, at det er pilraaddent alt ihob. Idag er væggen sunket paa en kant, imorgen synker den sammen paa en anden, og iovermorgen paa en tredie. Skal der gjøres noget her, maa det nødvendigvis gjøres helt fra nyt af for ikke stadig at maatte flikke og flikke om igjen paa elendigheden. Ja, sig mig, hvad du tror seiv? Kan dine skur holde vinteren over uden at styrte sammen.« »Ja, hvem kan vide det?« »Ja, . . . nei, sig mig, hvad tror du seiv? Skal de styrte sammen, eller skal de holde? Ja, eller nei?«13 Tsjuricenok tænkte sig et øieblik om. »Det kommer altsammen til at ryge med,« sa han pludselig. »Naa ja, der ser du. . . . Men det skulde du ha sagt til de ældste og ikke bare bedt om stivere. Du ved godt, at jeg er beredvillig til at bringe dig hjælp.« »Vi føler os allesammen saa overmaade til fredse med Deres velvilje mod os,« svarte Tsjuricenok med et udtryk af vantro i stemmen og uden at vove at betragte godseieren. »Hvad mig angaar, skal jeg være saa inderlig fornøiet, om jeg faar fire bjælker og endel stivere. Jeg skal klare mig godt med det. Om De altsaa bare havde nogle træstokker, som De ikke netop havde brug for, skulde jeg anvende dem til at sætte stivere under hytten min med.« »Ja, men kjære dig da, hytten er jo i ligesaa daarlig stand som alt andet her.« »Ja, men vi bare venter paa, kona mi og jeg, at hytten en vakker dag styrter sammen og gjør ende paa en eller anden,« svarte Tsjuricenok ganske ligegyldigt. »Det er ikke længre siden end igaar, at en bjælke styrtede ned fra tåget og paa hængende haaret havde knust kona mi!« »Knust, er det muligt!« »Ja, det er, Deres excellence. Hun fik den over ryggen og blev liggende aldeles sansesløs helt til natten.« »Og det er altsaa virkelig hændt ?« »Ja, hændt er hændt, det er saa det. Kona mi er bestandig sjuk; naaja, hun har jo ogsaa været skrantende og skral af sig fra

barnsben af.« »Er du af daarlig helse ?« snudde Nekliudoff sig til konen, som var blit staaende paa tærskelenog var begyndt at vimre med munden, da hun la mærke til, at manden talte om hende. »Aa, jeg føler altid ligesom sligt et tryk aa kalde for her,« svarte hnn og pegte paa sit ud magrede, skidne bryst. »Endnu bestandig ?« bemærkede den unge mand med uvilje. Og idet han trak paa skuldrene, la han til: »Hvorfor henvender du dig ikke til hospitalet. Det er derfor, man har sygehuse. Har ingen før sagt dig det?« »Jo, ganske vist, har vi vidst dette, herre, men når skulde vi ha tid til sligt? Vort hoveri arbeide er vi saa ilde tvunget til at udføre, og dernæst maa vi ogsaa tænke paa at slide en smule for os seiv. ... Og saa er det ungerne. ... Og alt dette maa jeg greie alene III. Nekliudoff traadte indenfor i hytten. Væggene var af plumpe, uhøvlede bord, tilsodede og ludende til alle kanter. Henne i en mørk krog laa gang klær og filler rodet sammen i et eneste urede. Hele hytten, mørk og elendig, som' den var med. sit sammensynkende tag, der til nød holdtes oppe med etpar stivere, der var reist under de værst forraadnede bjælker, syntes hvert øieblik at maatte styrte sammen. »Jo, det er daarligt stel med hytten din,« mumlede godsherren, mens han betragtede Tsjuri cenok, der lod til allerhelst ikke at ville snakke om dette. »Den kommer til at knuse baade os og barna vore under sig,« begyndte konen med graad i stemmen.15 »Ti, kjærring,« sa Tsjuricenok i streng tone til hende, og med et fint, næsten umærkeligt smil. Derpaa henvendte han sig til godsbesidderen. »Ja, Deres excellence, jeg ved seiv ikke, hvad jeg skal gribe til med hytten. Jeg har stivet den op saa godt, det lod sig gjøre. Jeg har ogsaa for søgt at reparere paa den paa forskjellige maader ellers. Men det hjælper altsammen ingenting.« »Ja, hvordan skal vi klare os her vinteren over?« stønnede konen. »Jo, om bjælkelaget blev vekslet om, og man endda såtte etpar-tre stivere til under,« fortsatte manden med den sagkyndiges overlegne ro, »kanske man da endda kunde klare sig vinteren over. Aajo, man kunde nok holde ud her, men stivere maatte der anbringes overalt. Det er hele sagen. Skulde jeg derimod til at underkaste hytten en grundigere udbedring, vilde jeg ikke kunne la den mindste flis bli staaende engang. Hytten holder sig, fordi der ingen er, som rører ved den,« af sluttede han sit foredrag, særdeles tilfreds med sin udvikling. Nekliudoff følte en bitter sørgmodighed. Hvor ledes kunde det gaa til, at Tsjuricenok var sunket ned i slig armod uden at henvende sig til ham, til ham som, efterat han først havde slaaet sig til ro hjemme, aldrig havde nægtet sine bønder noget somhelst og bestandig havde strævet for, at de skulde komme til ham med sine bekymringer. Det var ikke langt fra, at han følte sig vred paa bonden. Han trak utaalmodigt paa skuldrene og rynkede øienbrynene, men ved synet af elendigheden omkring ham og midt i denne Tsjuricenok stil færdig og velfornøiet, bragte hans ærgrelse til at slaa om i dyb sørgmodighed. »Men hør nu Iwan, hvorfor har du ikke før16 sagt mig dette ?« begyndte han i bebreidende tone, idet ban samtidig såtte sig ned paa den haltende, sølede bænk. »Jeg har ikke vovet det, Deres excellence, svarte Tsjuricenok med det tidligere, umærkelige smil, mens han med nøgne, skidne fødder trampede i det håarde jordgulv. Men maaden, han sa dette paa, var saa rolig, og ansigtsudtrykket saa freidigt, at man vanskeligt skulde kunne tro, at det var, fordi han ikke havde vovet at henvende sig til godsherren. »Slig er det nu engang med os bønder; vi vover aldrig,« begyndte atter konen hulkende. »Naa, vil du se, du tier,« sa Tsjuricenok atter til hende. »Naaja, hvorom alting er,« sa Nekliudoff eftei en temmelig langvarig stilhed, »i en slig hytte som denne kan du jo umuligt leve. Nu skal du høre, bror, hvad vi skal gjøre. . . .« »Jeg hører,« sa Tsjuricenok. »Har du seet de hytter af sten, som jeg har opført i den nye landsby, og som endnu staar med tomme væggene?« »Om jeg har! Naturligvis har jeg seet dem,« svarte Tsjuricenok med et smil, saa man kunde se hans glinsencle hvide tænder. »Vi var allesammen fulde af forbauselse, da vi saa, hvorledes de blev bygget. .. . Det er rigtig no'en underlige hytter. Smaabarna lo og spurgte hverandre, om det skulde være kornmagasiner. ... Ja, for man opbevarer jo kornet bag mure af sten for at beskytte det mod rotterne. Jo, det er rigtig udmærkede hytter,« fortsatte bonden med et udtryk af lattermild for bauselse og ruggecle paa hodet; »man kunde ta dem for fængsler.« »Jo, det er udmærkede hytter. De er tørreog varme og staar bedre imod ildebrand,» svarte den unge godsherre, øiensynlig utilfreds med den spotske tone, som bonden havde anslaaet. »Ja, jeg siger jo ikke nei, Deres excellence, det er sikkert udmærkede hytter.« »Naaja, en af disse hytter er allerede færdig. Den har ti archiners grundflade, når tilhørende ydernrare regnes med. Godt, denne hytte sælger jeg dig for det, som den har kostet mig seiv, paa smaa afbetalinger. Du gir mig nok en dag pengene,« la godsherren til med et smil af tilfredshed ved tanken paa, at han her virkelig udførte en vel gjerning. Han vedblev: »Din gamle hytte her river du ned. Tømmeret kan du bruge til at opføre et vognskur. De andre bygninger fører vi hen til det nye sted. Der er

udmærket vand; jeg skjænker dig et stykke jord, som du kan saa korn og grønsager paa. Du skal kunne leve udmærket paa den maade. Naaja, hvad siger du om mit forslag ?« spurgte Nekliudoff, som la mærke til, at Tsjuricenok ikke mere stod og ruggede paa sig, efterat talen var kommet paa bortnytning, at han hellerikke smilte mere, men haardnakket blev ved med at stirre mod jorden. »Det er Deres exellences vilje,« svarte han uden at hæve'øinene. Den gamle kvinde rykkede nærmere for at komme med sit besyv, men manden kom hende i forkjøbet. »Det er Deres excellences vilje?« gjentog han resolut, men i ydmyg tone, og denne gang saa han paa godsherren, mens han rystede sit håar. »Men der kan vi jo ikke bo.« » Saa—aa ?« »Nei, Deres excellence, dersom De sender os ToMoj: Fyrst Nekliudoff. 218 derlien, fordi vi allerede her lever saa daarligt; derhenne vil vi ikke mere kunne være bønder en gang. Hvorledes skulde vi der kunne leve som bønder. ... Ja, det sker, som Deres exellence vil, men leve der kan vi ikke gjøre.« »Ja, men hvorfor da?« '»Vi vil bli fuldstændig ruineret, Deres ex- cellence.« »Ja, men hvorfor kan man ikke leve der?« »Ja, hvilket liv skulde jeg da kunne føre der? Døm seiv: det er et übeboet sted, hvor man ikke ved, hvor der er vand at faa; græsning er der hellerikke. Her er hampagrene pløiet, ar beidet og gjødslet. Og dernede, hvad der? Ja, hvad har vi der! Ikke hegn, ikke tørreskur, ingenting. Vi kommer til at ruinere os, excellence, dersom De sender os derhen.« Og mens han afvisende rystede paa hoelet, la han til : »Det er en ukjendt, splinterny plads. . . .« Nekliudoff forsøgte at overbevise bonden om, at forandringen tvertimod vilde være til hans übe tingede fordel. Man kunde plante hegn, sætte op skur; våndet var godt, o. s. v., o. s. v. Tsjuricenok bevarede haardnakket tausheden, og dette gjorde godsherren forlegen; han følte instinktmæssigt at det, han fremførte, ikke havde den rette over bevisende styrke. Da godsherren havde endt, drog bonden let paa smilebaandet og erklærte som sin mening, at det bedste var at indlogere de gamle husslaver i de nye hytter. Allioka, tullingen, kunde de ogsaa flytte derhen for at bruge ham til at passe paa kornet. »For.clem vikle det passe udmærket,« sluttede han og smilte endnu engang. »For os derimod,19 Deres excellence, vilde det ingen god forretning være.« »Ja, men, hvad kan det gjøre Jer, om stedet ikke endnu er beboet?« blev Nekliudoff samtidig haardnakket og taalmodig ved. »End her da, var ikke denne plads ogsaa übeboet tidligere? Og nu ser du jo, nu kan folk leve her. . . . Det skal du ogsaa gjøre, du skal simpelthen sætte dig fast dernede, og det skal gaa godt altsammen. Følg bare du mit raad og flyt derhen.« »Aa, men lille far, Deres excellence, hvordan kan der her være tale om sammenligning?« svarte Tsjuricenok heftigt, forfærdet ved tanken paa, at godsherren virkelig havde tat denne afgjørelse for alvor. »Her er der, takket være de andre bønder, liv og rørelse. Vi har vor vei; vi har dammen, hvor konerne kan vaske sit tøi, og kreaturerne kan drikke. Alt, hvad en bondefamilie behøver, har vi her og har havt det i lange, lange tider. Vi har logulv, hvor vi kan tærske kornet, kjøkkenhaver, som vore forældre har opdyrket til os. Har vi noget af alt dette dernede? . . . Her har vore bedsteforældre og forældre opgivet aanden, og her vilde ogsaa gjerne jeg faa ende mine dage; det er alt, hvad jeg har at be Deres excellence om. Vil De i Deres velvillighed hjælpe mig til at udbedre min hytte, skal vi føle os fuldstændig tilfredse. Ellers vil vi, Deres excellence, alligevel ende vort liv i denne ruin. Vi vil alle vore dage be til Gud for dig,« la han til og bøiede sig idetsamme dybt for ham, »men jag os bare ikke ud af vort rede, kjære, lille far.« Hele tiden, mens Tsjuricenok talte, kunde de fra krogen, hvor hans kone var krøbet sammen, høre en hulken, som steg og steg uafladelig i vold somhed. Og da han sa, »kjære, lille far,« rykkedehun nærmere og kastede sig stortuden.de ned for godsherrens fødder: »Grjør os ikke evig ulykkelige, du vor ophob der! ... Du er far og mor for os. . . . Hvor skulde vi hen? ... Vi er gamle folk og er alene. Du er ligesom Gud for os,« storhulkede konen. Nekliudoff reiste sig hurtig fra bænken og vilde løfte op den gamle,kone. Konen slog imid lertid iet anfald af vild fortvilelse panden mod jorden og stødte godsherrens hænder tilbage. »Men hvad er det, som gaar af dig,« begyndte han; »kjære, reis dig da op, hører du! .. . Naar I altsaa ikke vil, vil jeg naturligvis hellerikke tvinge Jer,« la han til og traadte etpar skridt tilbage. Da Nekliudoff atter havde sat sig paa bænken, indtraadte der en stilhed inde i hytten, som alene blev afbrudt af konens hulkende udraab. Hun havde atter trakket sig tilbage i sin krog og tørrede sine taarer af med ærmet af sin særk. • Den unge mand havde nu indseet, hvad den lille, næsten sammenstyrtede hytte med sin ødelagte brønd, de to af alder fortørkede Ahorntrær, som man kunde se gjennem vinduet, den sølefylclte vandpyt og det forraadnende skur, hvad dette var for Tsjuricenok og hans kone. Og han følte sig grebet og over vældet af en pinlig følelse og sørgmodighed og skam. Han sa til bonden: »Ja, men Iwan, hvorfor sa du mig ikke for leden søndag i forsamlingen af de ældste, at du trængte til en hytte? Jeg ved i øieblikket ikke, hvorledes jeg

paa bedste maade skal kunne komme dig til hjælp. Og alligevel sa jeg Jer ved den sidste friluftssammenkomst, at jeg havde slaaet migned midt imellem Jer for at hellige Jer hele mit liv og beredt paa seiv at miste alt, hare for at I kan blive lykkelige. Og det tilsværger jeg Jer for Guds aasyn, at jeg skal holde mit løfte,« erklærede den unge godsherre uden at vide, at dette slags bekjendelser aldrig har magt til at yække noget menneskes tillid, fremforalt ikke hos den russiske bonde, der holder mere af handling end af snak og helst undgaar alt, hvad der kaldes følelsesudbrud, de maa være aldrig saa smukke. Men den aabenhjertige, unge mand var saa lykkelig over sine egne følelser, at det var ham en umulighed at lægge dølgsmaal paa dem. Tsjuricenok klippede langsomt med øinene, med sænket hode, mens han med anstrængt op mærksomhed lyttede til godsherrens ord, for paa godsherren maatte man jo høre, seiv om der ikke .var- saa særdeles megen sund sans i det, han sa. Det kom jo nemlig ikke ham, Tsjuricenok, ved paa nogensomhelst maade. »Ja, du skjønner nok, jeg kan jo ikke uden videre gaa ind paa alt, hvad man ber mig om,« begyndte atter Nekliudoff. »Vilde jeg begynde med aldrig at afslaa nogen noget, havde jeg snart seiv ingenting igjen og kunde paa den maade hellerikke mere komme dem til hjælp, som virkelig kunde fortjene det. Derfor er det ogsaa, jeg engang for alle har fastsat den hjælp, jeg kan række hver enkelt til udbedringer, og lagt hjælpen i de ældstes hænder. . . . Dette tømmer, som du nævute, til hører ikke mere mig, men bønderne, Jer alle, og jeg kan ingenting seiv dele ud deraf. Det er de ældste, som fordeler det efter nærmere under søgelse. . . . Mød idag ved friluftsforsamlingen, saa skal jeg underrette de ældste om din anmod ning. Tilkjender de dig ret til tømmer til ud22 bedring af din hytte, godt! ... Jeg for min del eier seiv ikke bygningstømmer mere. Jeg ønsker af mit hele hjerte, at jeg maatte kunne komme dig til hjælp, men siden du altsaa ikke vil skifte bosted, blir det' altsaa ikke mere min sag, men de ældstes. . . . Har du forstaaet mig?« »Vi takker Dem saameget for Deres velvilje,« sa Tsjuricenok forvirret. »Vil De bare gi mig en smule tømmer, saa jeg kan faa hytten udbedret, greier jeg mig godt med det. . . . Hvad angaar de ældste, saa kjender jeg dem. ... .« »Nei, du maa komme straks.« »Jeg kommer; hvorfor skulde jeg ikke gaa derhen? . . . Men jeg ber bare ikke de ældste om nogenting.« IV. Den unge godsherre vilde endnu sige noget, det var tydeligt nok. Han rørte sig ikke fra bænken, men lod blikket en smule usikkert svæve frem og tilbage fra Tsjuricenok til gruen, som var tom. »Har I allerede spist middag ?« endte han endelig med at spørge. Et spotsk smil gled hen under Tsjuricenoks skjæg, akkurat som om han havde moret sig over, at godsherren kunde sløse tiden bort med slige toskede spørgsmaal. Han gav ikke svar. »Spist middag, siger du, lille far?« sa konen med et sørgmodigt smil. »Brød har vi det er hele vor middag. Jeg har ingen tid havt til at gaa og søge efter smaafisk, og til kaalsuppe havde jeg ingenting. Og det, som var igjen af kvas'en, har jeg git barna.« ~»Det er fastedag idag, Deres excellence,« er klærte Tsjuricenok. »Brød og løg, det er, kvad vi bønder lever af. Og jeg faar endda takke Gud og Deres godked, at jeg har brød, for mange af de andre bønderne her har ikke engang det. Løgen har slaaet feil iaar. Kjøkkengartneren Mikal sælger den for en halv kopek bundten, og vi har ingen ting at kjøbe for. I kirken har vi sikkert ikke været siden paaske; vi har ingenting, ser De, som vi kan kjøbe et vokslys for.« Nekliudoff kjendte jo allerede af omtale til, hvor yderlig udfattige hans bønder var. Men denne sørgelige virkelighed stod i den grad lidet i sam klang med hans egen aandelige tilstand og hans egne livsvaner, at han sig seiv uforvarende rent glemte det, og nåar saa virkeligheden traadte lys levende frem for ham, følte han hjertet snøres sammen hos sig, næsten som pintes han af en endnu ikke udsonet brøde. »Men hvordan gaar det da til, at I er saa fattige ?« udbrød han, idet hans egen inderste tanke gang nforvarende slåp ham ud af munden. »Hvordan vil De, at vi ikke skulde være fattige, lille far, Deres excellence 1? Hvordan det er bevendt med vor jord, det ved De nok: bare leren. Sikkerkg maa vi ogsaa ha optændt Herrens vrede imod os, for siden koleraens tid har vi ikke korn mere. Vi har ogsaa mindre græsgang nu mod før. ISTogle af dem er biet ødelagte, andre er tat i brug for hr. godsherren seiv. Seiv er jeg gammel og alene. Jeg skulde være tilfreds, bare jeg havde til maden, men jeg er ikke stærk nok mere. Gamla der er skral, og hvert eneste aar kommer hun med en jentunge. Og alle skal de ha føde. Jeg er alene om stellet, og hjemme er vi syv sjæle. Jeg synder ogsaa ofte mod Gud vedtanker som disse: Om han endda vilde skynde sig og ta dem til sig igjen! Det vilde være bedre for mig og for dem ogsaa. For her blir det jo bare elendigheden.« »Aa, haa, haa!« stønnede konen i skjærende ynkværdighed for at forøge indtrykket af man dens ord. »Der ser De den eneste hjælp, jeg har,« ved blev Tsjnricenok, idet han pegte paa en gut paa syv aar med hørgult hode og uhyggelig, opsvulmet mave. Gutten traadte netop ind i hytten, mens døren knirkede sagte efter ham. Han glodde paa

godsherren med store, forbausede øine og klængede sig op til faderens skjorte. »Der ser De min eneste hjælp,« gjentog Tsjuricenok med stærk stemme, mens han med sin grove haand kjærtegnende strøg henover guttens hode. »Hvorlænge mon jeg endnu skal komme til at maatte vente? Seiv har jeg ikke kræfter mere til alt dette slid. Det er ikke for alderens skyld; den har ingenting endnu at sige, men jeg har et broktilfælde, som gjør, at jeg ikke taaler at bli træt. Hvergang veiret er daarligt, har jeg smerter, saa jeg gjerne kunde skrige. Jomen, jeg skulde allerede for længe siden ha undt mig ro. Se bare paa Ermiloff, paa Demkin og Schabreff, alle er de langt yngre end mig, og alle har de ikke arbeidet paa mange aar. Men jeg har ingen, som kan trække i sælen for mig. Derfor er det, jeg endda maa slide, som jeg gjør, Deres excellence.« »Det skulde inderlig glæde mig, om jeg kunde hjælpe dig. . . . Men hvordan bare?« sa den unge godsherre og betragtede bonden med et udtryk af oprigtig medynk. »Hvordan? Aa, det er simpelt nok. Om man har jord, er man ikke færclig bare med at dyrke25 den. Man maa ogsaa gjøre hoveriarbeide. Det er regelen. . . . Jeg bare venter paa, at gutten her skal bli stor nok. Derfor vil jeg bare be Deres velvillighed saa inderlig pent, om gutten ikke knnde slippe fri for skolen? Igaar kom en af raadet hid for at underrette mig om, at Deres excellence forlanger, at alle barna skal gaa paa skole. Gri min gut bare fri; ban bar alligevel saa daarlig forstand; ban er altfor liden endnu, Deres excellence, og kommer ikke til at forståa et bøs.« »Men kjære manden min,« begyndte Nekliudoff. »Lad det være, som du vil, men gutten din bar jo allerede god forstand, og det er paatide, han lærer at læse. . . . Det er til dit eget gavn, jeg siger dette. . . . Ja, kjære, døm bare seiv. Naar han blir stor og skal bli familiens hoved, om han da har lært at læse og skrive, kommer alting til at gaa bedre med Guds hjælp i huset hos Jer.« Nekliudoff gjorde sig umage for at tale saa simpelt og letfatteligt som muligt, for at bonden bedre skulde forståa ham. Han gjorde sig seiv denne bemærkning og blev rød af velbehag ved tanken derpaa. »Ja, jeg siger Dem jo ikke imod, Deres excel lence; De vil mig vistnok ikke noget ondt. Men hvem skal saa bli hjemme? . . . Kona mi' og jeg, vi maa paa hoveriarbeide. Imens er gutten til hjælp for os hjemme. Han driver kreaturerne hjem og vander hestene. Saa liden, han er, er han alligevel bonde, han ogsaa.« Og Tsjuricenok smilte, tog guttens næse mellem fingrene og snød ham. »Ja, ligemeget,« sa godsherren. »Til skolenmaa du alligevel sende ham, hvergang du er kjemme, og gutten kan. . . . Forstaar du? . . . Absolut!« Tsjuricenok drog et pinligt suk og svarte ingenting. V. »Der var endnu noget, jeg skulde spurgt dig om,« sa Nekliudoff. »Hvorfor har du ikke ført bort din gjødsel.« »Hvilken gjødsel, lille far, Deres excellence? Hvad er det for kreaturhold, jeg har da? En hoppe med føl. . . . Min lille kalv gav jeg for- leden høst til gjæstgiveren. ... Ja, der har De mit kreaturhold!« »Ja, men nåar du har saa Udet, hvorfor har du saa skjænket bort kalven din?« spurgte gods herren forbauset. »Ja, hvad skulde jeg fø' den med da?« »Har du ikke halm nok til at føde en ko? Det har da ialfald de andre.« »Ja, for de andre har mark, som det nytter at spandere gjødsel paa.. Mit jordstykke er bare leren; det du'r til ingenting.« »Jo, du skal bare gjødsle det, saa er det ikke mere bare leren. Din jord vil da snart gi dig korn og noget at føde op dine kreaturer med.« »Ja, men jeg har jo ingen kreaturer, hvor tar jeg saa gjødselen fra?'« »Det er en underlig rundkreds af mangler,« tænkte Nekliudoff og vidste ikke mere, hvad han skulde raade bonden til. »Og desuden, Deres excellence, maa jeg ogsaa sige Dem, at det er ikke bare gjødsel, som til trænges for at faa kornet til at skyde op. .. .27 Fra Gud kommer alting,« vedblev Tsjuricenok. . . . »Som nu i sommer har jeg høstet ti hæsser korn paa en ager, som ikke var gjødslet, mens jeg bare fik en eneste paa en anden, hvor jeg har bredt gjødsel. . . . Det kommer altsammen an paa Gud,« fortsatte han med et suk. »Desuden har vi ulykke med os med kreaturerne. De seks sidste aar har vi siet ikke faaet dem til at leve. Forleden sommer døde en kalv for mig. Den anden maatte jeg sælge, fordi jeg ikke havde foder til den. Aaret iforveien havde jeg mistet en udmærket ko. Den gang de tog den ud af hj orden, manglede den ingenting. Men med engang begyndte den at af magres, og saa døde den. . . . Det er bestandig min ulykke.« »Naa, men manden min, du siger altsaa, at du ingen kreaturer har, fordi du ingenting har at føde dem med, og du har ingenting at føde dem med, fordi du ingen kreaturer har. Godt, se her, her har du, saa du kan kjøbe dig en ko.« Og idet han idetsamme blev rød, drog Nekliu doff sin bundt med krøllede pengesedler op af lommen. »Se her, kjøb dig en ko; hvem ved, om jeg ikke bringer dig lykke. Oppe paa mit kornloft kan du hente, hvad du behøver til at føde den med; jeg skal gi de nødvendige befalinger i saa henseende. Altsaa skaffer du elig en ko inden næste søndag, saa vil jeg komme for at se den.« Tsjuricenok betænkte sig saa længe overfor de penge, som var tilbudt ham, at Nekliudoff, der blev rødere og rødere, endelig bestemte sig til at lægge dem hen paa hjørnet af

bordet. »Vi er svært glade over Deres velvilje,« sa endelig Tsjuricenok med sit evindelige, spotske smil. Gamla udstødte en række forpinte suk og lod28 til at mumle en bøn. Den unge godsherre be gyndte at føle sig übehagelig tilmode, reiste sig ilfærdigt og gik ud under portrummet og kaldte paa Tsjuricenok. Synet af en mand, som han havde sat i taknemmelighedsforhold til sig, var saa be hageligt for ham, at han ikke uden videre kunde bekvemme sig til at skilles fra ham. »Jeg er svært glad over at kunne hjælpe dig,« sa Nekliudoff, idet han stansede henne ved brønden. »Dig kan man ogsaa hjælpe, fordi jeg ved, at du ikke er doven. Du arbeider, jeg gir dig den nød vendige haandsrækning, og med Guds hjælp faar du atter dine ting paa det tørre.« »Jeg mine ting paa det tørre, Deres excellence,« svarte Tsjuricenok i alvorlig, næsten stræng tone, fuldstændig som om det havde vakt hans mishag, at hans godsherre virkelig kunde anse det muligt for ham atter at reise sig. »Mens far endnu var ilive, boclde alle vi brødre sammen, og vi manglede iugenting. Men saa døde gamlen, og vi skiltes ad, og fra det øieblik ,af gaar alting bestandig bare værre og værre. Det kommer der af at være alene!« »Men hvorfor skiltes I?« »Det var konernes skyld, Deres excellence. Dengang levede ikke Deres hr. bedstefar mere, for havde han endnu været ilive, skulde vi aldrig ha vovet det. Der var orden i tingene dengang. Salig godsherren var som Dem; han tog sig seiv af vore anliggender, og vi skulde aldrig ha vovet at tænke paa sligt engang. Han lod ikke sine bønder stelle sig, som de seiv vilde, men holdt dem med stramme tømmer. Men da deres bedstefar døde, overtog Andrei Iliitsch forvaltningen, og om ham kan man godt, uden at gaa hans minde for nær, paastaa, at han var en drukkenbolt. Første gangvi'kom til ham og sa: »Vi kan ikke mere bo sammen for konernes skyld, De maa tillade os at flytte fra hverandre,« lod han' os gjennempiske. Anden gang ligeledes; men enden paa visen blev alligevel, at kjærringerne vore fik sin vilje igjennem, og saa skiltes vi altsaa. . . . Og en bonde som maa leve alene paa egen haand, hvad er det? Desuden var der ikke mere greie at faa paa nogen ting; Andrei Iliitsch gjorde alt, hvad der til fældigvis faldt ham ind. »Du skylder alt, hvad du har,« sa han til bonden, og hvordan man skulde skaffe det nødvendige til sit eget livsophold, det kom ham ikke ved. Samtidig la man yderligere paa kopskatten, mens de fratog os endel af vor jord, og kornet var faldt i pris. Og paa denne maade, nåar denne røver tog fra os al den gjødslede jord, vi havde, for at lægge den ind under hovedgaarden, havde vi jo ingen anden udvei end at lægge os til at dø.« »Deres hr. far gid Gud maa lønne ham derfor i sin himmel var en god herre, men vi fik ham saagodt som aldrig at se; han bodde uaf briidt i Moskwa. Naaja, det blev jo hans sag, og vi kunde derfor ikke føle os fornærmet paa ham. Men her var ingen greie paa nogenting; det var ulykken. Nu, da Deres velvillighed gir hver eneste bonde lov til seiv at komme til Dem med sine klager, nu er bønderne biet anderledes og for valteren ligeledes. Nu ved vi da ialfald, at vi virkelig har en godsherre. Aa, jeg kan ikke en gang sige dig, hvor bønderne allesammen er dig taknemmelige. Paa Deres formynders tid havde vi ikke nogen eneste rigtig godsherre. Alle vilde de spille herre. Formynderen var én og Iliitsch ogsaa én, og hans kone en skjørteklædt en, ogskriveren vilde ogsaa være det. Vi havde ti herrer for ér±, og det gik ud over os bønder.« Nekliudoff følte sig ogsaa nn grebet af en følelse, halvt af skam og halvt af samvittigheds nag. Han tog sin hat og gik. VI. Han læste paa sin fortegnelse: »Jnkvanka, »raringen« kaldet, vil sælge en hest.« Han gik tvers over veien og styrede sine skridt til raringens hus. Hytten, som denne bonde bodde i, var tækket med halm, hentet fra godsherrens laave. Det nye aspetræ, hvoraf den var bygget, kom ligeledes fra godsherren. Samme tilfælde med tvende rødmalte dueslag og fortrappen med det udskaarne rækværk. Dette billede af velstand skjæmmedes imidlertid af et skur, hvortil væggene bare var halvveis bygget op, og fortaget stod uden halmdække. I samme øieblik, som Nekliudoff nærmede sig en af trapperne, kom to bondekoner fra den mod satte side med et spand vand mellem sig. Det var Jukvankas kone den ene og hans mor den anden. Den førstnævnte var en undersætsigt bygget kvinde med frisk ansigtsfarve, kraftig, svulmende barm, og et bredt, kjødrigt ansigt. Hun bar en pen og ren langærmet særk med broderi om haand linningene og omkring halsen. Forklædet var ligeledes brbderet; hun gik i en ny kjole, paa føddeme havde hun store filtstøvler, bar et baand med glasperler omkring halsen og et fint diadem broderet med rødt og med kobberzirater paa hodet. Enden af bæretræet hvilede kjækt paa hendes brede,31 stærke skulder. Den lette anstrængelse i det rød mussede ansigt, maaden, hun havde bøiet ryggen paa, den taktfaste maade, hvorpaa hun brugte armene og såtte benene, altsammen vidnede om kjærnesundhed og usædvanlig muskelstyrke. Jukvankas mor, som holdt den anden ende af bæretræet, var hendes rene modsætning og saa tid, som om hun var naaet til den yderste yder lighed af alderdom. Hun dannede indtryk af en fuldstændig ruin, i den grad var hun sammen

falden. Omkring de afpillede knokler hang og slang en skidden, laset særk og et kjoleskjørt, der ikke havde farve mere. Hun gik saa krumbøiet, at enden af bæretræet igrunden hvilte mere over ryggen end over skuldren paa hende. Hænderne, hvormed hun holdt bæretræet oppe, var mørke brune af smuds og i den grad knoklede, at de næsten gav indtryk af ikke mere at kunne komme løs fra hverandre. Hodet hang ned over brystet paa hende og var tullet ind i nogle kluder; det fortalte i hvert eneste træk om den dybeste elen dighed. Under en smal pande, der var gjennĕm furet af dybe rynker paa kryds og tvers, blinksede to røde, matte øine, uden øiebryn. I munden, som ellers var sort tomhed, kom en eneste tand tilsyne. Den var gul, vaklende og saa lang, at den stak frem over underlæben og tindertiden rørte ved den spidse hage. Kynkerne i underansigtet og paa halsen gav et indtryk som af en sæk, der rørte paa sig, for hvergang hun bevægede ansigtet eller kjæven. Hun stønnede forpint, og man kunde se, med hvilken møie hendes fødder slæbte sig frem i takt med den anden.VII. Den unge kone rendte næsten lige indi Nek liudoff og braastanste, såtte hurtig bøtten fra sig, slog øinene ned, neiede og saa derefter nedenfra op paa godsherren. Hun gjorde sig niøie med at skjule et smil bag ærmet paa sin særk, mens hun alligevel ikke et øieblik slåp den unge mand med sine straalende øine. Derpaa steg hun trampende op trappetrinene. »I)u, mor, faar bringe bæretræet tilbage til faster Nastasja,« sa hun til den gamle kone. Den unge godsherre rynkede øinene og be tragtede den unge kone skarpt med et forskende, strængt blik. Derpaa snudde han sig om til den gamle, der netop for at adlyde sønnekonen la bæretræet op paa skuldrene, og sa til hende: »Er din søn hjemme?« G-amla gjorde den krogede ryg endnu krum mere, neiede og vilde svare noget. Men med en gang såtte hun haanden op foran munclen og gav sig til at hoste saa længe og vedholdende, at Nekliudoff, mistvilende om overhodet at kunne faa noget svar, traadte ind i hytten. Jukvanka sad derinde paa en bænk. Da han fik øie paa godsherren, styrtede han hen imod gruen, akkurat som vilde han gjemme sig unna i den, stak lynsnart en gjenstand ind under den smale seng og stillcde sig op imod væggen for at lade Nekliudoff træde ind. Jukvanka var en ung mand paa omkring de tredive, mager, slank, lyslet; ansigtet var indrammet af et kortklippet skjæg, der var spidset til i enden. Han kunde ellers ha gjældt for en vakker gut, havde det ikke været for de gråa, urolige øines33 skyld. Men de skjæmmede ansigtet, hyori har monien forresten var brudt allerede iforveien, fordi han manglede de to fortænder i munden. Han bar en søndagsskjorte med skarlagensrøde striber, stribede knæbukser og myge støvler. Der var paa langt nær hverken saa trangt eller fattigsligt inde i hytten her som hos Tsjuricenok, skjønt man rigtignok ogsaa her næsten kunde kvæles af den skrækkelige, af skarp røglugt og svedduftende saueskindspelser forpestede atmosfære. Her som paa det andet sted laa klær og husgeraad i en eneste uorden. To gjenstande tiltrak sig opmærksomheden. Den ene var en samovar (russisk themaskine), med en masse bulker i, som var anbragt oppe paa en hylde; den anden en sort ramme, som tildels var bedækket med resterne af en skiclden glasplade. Indenfor rammen prangede portrættet af en general i rød uniform. Nekliudoff betragtede samovaren, portrættet og, den smale seng med kulde. Under fillerne, den var bedækket med, stak et pibehode af ler med mes singlaag en smule frem. » Goddag Jukvanka Epiphan,« sa han og stirrede bonden ind i^øinene. Epiphan hilste, mens han mumlede i skjægget: »Jeg ønsker, De maa være med god helse, Deres 'xTnce.« Og imens svævede hans øine efterhaanden fra godsherren til gulvet og derfrå rundt hele hytten, men fæstede sig intetsteds. Endelig gik bonden hen til sengen, tog en kaftan og drog den paa. »Hvorfor klær du dig paa?« spurgte Nekliudoff og gjorde sig umage for at sætte op et strængt ansigt. Tolstoj: Fyrst Nekliudoff. 334 »Ja, hvad mener Deres 'xTnce. De tillader vel? ... Vi har da levemaade.« »Jeg er kommet til dig for at faa vide, hvorfof det er, du vil sælge din hest. Hvormange heste har du, og hvilken af dem er det, du vil sælge ?« spurgte godsherren i kort, bestemt tone. »Deres 'xTnce gjør svært megen ære paa os, at De kommer til os ... . til en af Deres egne bønder,« svarte'Jukvanka og lod ørnene trille rundt stuen: fra peisen hen til portrættet af generalen, derfrå til godsherrens støvler og saa videre om kring til alt, hvad der fandtes inde i hytten, men altid slig, at han ikke kom til at se Nekliudoff i ansigtet. »Vi ber altid til Gud for Deres 'xTnce,« la han til. »Hvad skal det betyde, at du vil sælge hesten ?« gjeritog godsherren, idet han hævede stemmen og samtidig hostede lidt. Jukvanka udstødte et suk, lystede paa hodet, lod atter øinene trille hytten rundt, og da han op dagede en kat, som laa og spandt henne paa bænken, skreg han; »Ud med dig, dit stygge bæst!« Saa snudde han sig om mod godsherren og sa i forferdelig braahast: »Hesten som .... 'xTnce .... den duer ingenting. .... Havde det været noget til dyr havde jeg ikke solgt det, 'xTnce.« »Hvormange heste har du'?« »Tre heste, 'xTnce.« »End føl da, har du ingen føl?«

»Føl, 'xTnce? ... Jo, jeg har ogsaa et føl, har jeg.«VIII. »Grodt, kom lier og vis mig bestene dine. Du har dem vel hjemme?« »Ja, 'xTnce. . . . Jeg skal gjøre, som De be faler, 'xTnce. . . . Skulde vi kanske kunne være ulydige mod Dem, 'xTnce? Jakob Ilijitch har be falet mig, at jeg ikke skulde slippe hestene mine ud paa marken. Han har sagt mig, at fyrsten vilde komme og ta dem i øiesyn. Derfor har vi ogsaa holdt dem hjemme. Skulde vi kanske vove ikke at adlyde, Deres 'xTnce!« Imens Nekliudoff gik ud af døren, tog Jukvanka piben frem fra sengen og kastede den inderst ind i peisen. Læberne dirrede, og hænderne rystede paa ham imens og forraadte en ængstelse, som ikke undgik godsherrens opmærksomhed. Ude under halvtaget stod en mager, gråa hoppe og gomlede paa nogle raadne halmstråa. Et to maaneder gammelt føl, af übestemmelig farve, med pibestilker af ben, forlod ikke moderens tynde, skidne hale. Midt i gaarden stod en anden hest med altfor stor mave, med lukkede øine, med sænket, drømmende hode. Hesten lod ved første øiekast til at være en ganske god bondegamp. »Er dette hestene dine?« spurgte godsherren. »Nei, 'xTnce, derborte har jeg endnu en hoppe til og et føl,« svarte Jukvanka og pegte paa dyrene, som stod henne under halvtaget, og som han tænkte, godsherren kanske ikke havde lagt mærke til. »Ja, jeg ser,« svarte denne. »Naaj'a, hvilken er det saa, du vil sælge?« »Jo, denne her, 'xTnce,« sa bonden og pegte med snippen af sin kaftan paa den sovende hest;36 denne aabnede i samme øieblik øinene og snudde sig dovent om mod sin berre. »Den ser ikke gammel ud. . . . Det er siet ingen daarlig best,« bemærkede Nekliudoff. »Kom berhen med den og lad mig faa kikke den paa tænderne. Jeg vil se, hvor gammel den er.« »Unmligt 'xTnce at greie dette alene for en. Skjønt det er en gammel fillemær, er den alligevel bidsk af sig. Den forsvarer sig med bringe og tænder,« sa Jukvanka smilende, med et lystigt udtryk, mens han stadig lod blikket svæve tid omkring sig. »For noget snak! . . . Kom bid med hesten, hører du.« Jukvanka vedblev med sit smil og holdt ikke op med at trippe frem og tilbage paa stedet. Gods herren raabte i stræng tone til ham: »Naa, hører du?« Da sprang han hen under halvtaget, hen tede ned en grime og begyndte at jage efter hesten, men opnaaede bare at skræmme den, idet han nemlig nærmede sig den bagfra istedetfor at komme forfra. Den unge mand blev tilsidst utaalmodig. Kan hænde han ogsaa gjerne vilde lægge sin egen dygtighed for dagen. Han skreg til bonden: »Kom her med grimen!« » '—forldse. . . . Grimen? . . . Deres 'xTnce vil . . . være saa naadig. . . .« Nekliudoff gik frem foran hesten uden at høre paa bonden, greb den ved ørerne og tvang den saa voldsomt til at bøie hodet, at dyret, der ellers var meget fredsommeligt af sig, det var noget, enhver maatte kunne se, steilede og kastede paa sig for at rive sig løs. Da Nekliudoff havde overbevist sig om, at det vilde være fuldstændigt ørkesløst at anvende37 slige voldsmidler, faldt den tanke, som kunde være naturlig nok i lians alder, ham ind, at Jukvanka havde ham til nar og antog ham for et barn. Han blev rød, slåp ørerne paa hesten og uden at ta grimen til hjælp, aabnede han munden paa den og betragtede tænderne. Hjørnetænderne var aldeles uskadte, tandkronen ikke det mindste slidt, noget den unge godsherre allerede vidste: altsaa kunde hesten umulig være gammel. Jukvanka, der var biet staaende inde under halvtaget, la imidlertid mærke til, at et gaardsredskab ikke var paa sin plads. Han tog det op og støttede det ind mod væggen. »Kom hid!« raabte godsherren til ham, med et udtryk af ærgrelse i ansigtet og med graad i stemmen af forbittrelse. »Saa du kalder dette her for en gammel hest, du?« »Ja, men 'x'l'nce . . . den . . . den er svært gammel . . . snart sine tyve aar.« »Snak! . . . Du er en løgnhals, er du, en døgenikt; en skikkelig bonde lyver ikke, for det behøver han ikke,« sa Nekliudoff, næsten kvalt af taarerne, som steg op i halsen paa ham. Han taug stille for ikke i bondens nærværelse ligefrem at briste i graad. Jukvanka forholdt sig taus, han ogsaa, og snøftede og rystede paa hodet som. et menneske, der maa holde sine taarer tilbage. »Naa, og hvad vil du saa arbeide med, nåar du sælger din hest,« begyndte atter Nekliudoff eiter at ha beroligét sig tilstrækkelig til atter at kunne tale med sin almindelige stemme. »Man sender dig expres paa detslags arbeide, hvorved du seiv kan gjøre dig nytte af dine heste og komme lidt paa fode igjen, og saa vil du sælgeden eneste af dem, som duer. Men fremforalt, hvorfor lyver du?« Straks godsherren havde beroliget sig en smule, blev Jukvanka ogsaa tilsyneladende, rolig. Han stod stiv foran N,ekliudoff, læberne dirrede paa ham, og blikket vedblev at svæve omkring fra gjenstand til gjenstand. »Vi arbeider ikke daarligere end nogen anden, Deres 'x'l'nce.« »Ja, men hvad vil du udføre dit arbeide med?« »De skal ikke være bange; vi skal nok gjøre vort arbeide hos Deres 'xTnce,« svarte Jukvanka. »Man vilde jo ikke sælge, havde man ikke brug for penge?« »Hvad er det, du skal bruge penge til da?« »Vi har ikke brød, 'xTnce ... og desuden maa vi betale, hvad vi skylder hos bønderne, 'x'l'nce.« »Ikke brød, siger du? ... Hvordan er det muligt? Der, hvor de har en hel familie, har de brød, og du har ingenting?

Hvordan er det da, du har stelt dig?« »Spist det op, 'xTnce. Ikke en smule er der igjen. . . . Naar det li'r mod høsten, kjøber jeg en hest 'xTnce.« »Ja, tænk ikke engang paa at sælge den, du har!« »Men, 'xTnce, nåar saa er, hvad skal vi -saa leve af? . . . Ikke brød, ikke lov til at sælge heller« ... sa han, mens han skalv i stemmen og pludselig kastede et frækt blik paa godsherren. »Ja, da faar vi dø af sidt, da.« »Du faar se, du passer din mund, manden minU raabte Nekliudoff. Han følte, hvorledes en rasende forbitrelse kogte op inden i ham, og han39 ordentlig blegnede. »Bønder af dit slags vil jeg ikke tåare her. Det ender galt, dette.« »Det er Der es 'xTnces vilje,« svarte Jukvanka og lukkede øinene, mens kan tilsyneladende var yderst underdanig. »Naar jeg altsaa har vakt Deres mishag. . . . Forresten, jeg vidste ikke, at man håvde nogen last at bebreide mig. . . . Men naturligvis, nåar jeg har vakt Deres 'xTnces mis hag . . . saa blir det, som De vil. Jeg ved bare ikke, hvorfor jeg skal lide ondt.« »Jo, det skal jeg sige dig, hvorfor. Fordet første er din gaard ikke iorden. Du har endnu din gjødsel liggende her, istecletfor at den skulde været benyttet paa din mark; dine gjærder er styrtet sammen, og du blir siddende hjemme og røger din pibe istedetfor at gaa paa arbeide. Der næst, du sulteføder din mor, skjønt hun har git dig alt, hun eiede Og du har ovenikjøbet git din kone lov til at slaa hende og det i den grad, at din mor, stakkar, har måattet klage over mishancl lingen hos mig.« »Aa, kjære, snille Deres 'xTnce! . . . Jeg ved ikke engang, hvordan en pibe ser ud,« svarte Jukvanka med forvirret ansigtsudtryk; han lod isærdeleshed til at føle sig yderst krænket over, at man kunde mistænke ham for at røge. , »Ja, hvad kan man ikke sige om en man cl,« la han til. »Der ser du, der lyver du atter igjen. . . . Jeg har seiv seet dig.« »Hvordan skulde jeg vove at lyve for Deres 'xTnce?« Nekliudoff bed sig i læberne, mens han maalte gaardsrummet med lange skridt. Jukvanka blev staaende urørlig uden at slaa øinene op og fulgte godsherrens bevægelser.40 »Hør her, Epiphan,« sa endelig Nekliudoff, mens han atter slog om i sin barnlige, blide toneart. Og idet han nærmede sig bonden, anstrængte han sig for at slnge sin forbitrelse i sig. »Det gaar ikke an at leve paa den maade,« begyndte han. »Det gaar dig galt. . . . Ja, tænk dig om bare. . . . Dersom du vil være en bonde, som han bør og skal, maa du slaa om aldeles. . . . Du maa vænne dig af med dine slette vaner, ikke lyve mer, ikke drikke, og vise din mor ærbødighed. Jeg kjender dig meget godt. Tag dig af dit eget husstel, stjæl ikke mere brænde i godsets skove og gaa ikke paa værtshuset. . . . Spørg dig seiv bare: »Er det ret og rigtigt, hvad du gjør?« .. . Trænger du til noget, saa kom til mig og sig mig det aabent og ærligt, sig hele sandheden, og jeg skal ganske sikkert ikke nægte dig noget, men gjøre-for dig, hvad der staar i min magt. . . .« »Snille Deres 'xTnce, vi kan da nok begribe Deres 'xTnce, vi ogsaa,« svarte Jukvanka og smilte ligesom for rigtig at fremhæve det mor somme i det gjøn, som godsherren i hans øine indlod sig paa. Bondens smil og svaret berøvede Nekliudoff ethvert spor af haab om at kunne erobre dette individ med det gode. Og samtidig forekom det ham, som om hans egen maade at ta tingen paa stod i den reneste modsætning til, hvad der her foregik. Det var jo ham, som havde myndighed her, og altsaa var det rent forkjært af ham at ville tale Jukvanka til fornuft. Han havde ialfald slet ikke sagt, hvad han burde. Han bøiede sørg modig hodet og forlod gaarden. Den gamle kvinde sad ude paa dørtærskelen og gav fra sig et stønnencle suk, der skulde forestille at udtrykke41 eniglied i godsherrens udtalelser, som hun nemlig havde hørt. »Vent, her har du til brød,« hviskede Nekliu doff hende ind i øret og rakte hende en papirrubel. »Men kjøb det endelig seiv og gi ikke Jukvanka pengene, for han bare drikker dem op.« Gamla rokkede paa hoelet og gjorde >en an strængelse for at gribe fat i dørkarmen med sine knoklede hænder og reise sig op for at takke godsherren. Men Nekliucloff var allerede tvers over gaden, før hun endnu havde rukket at komme paa benene. IX. Den unge mancl tog atter op sin fortegnelse og læste lige efter Jukvanka: »Hvide David ber om brød og bjælker.« Han gik over flere gaardspladse, og idet han snudde omkring hjørnet af et lidet smug, mødte han sin forvalter, Jakob Alpatich, som allerede paa lang afstand havde seet sin godsherre og havde tat af sig sin voksdugshue. Han drog op et silke tørklæde af lommen og tørrede sit røde, blussende ansigt. »Sæt buen paa, Jakob,« sa den unge mand til ham; »sæt huen paa.« »Hvorfra behager Deres excellence at komme ?« spurgte Jakob og skyggede med huen for solen uden at vove at sætte den paa. »Jeg har været hos Raringen. . . . Hør, sig mig, kjære, hvordan kan han være biet slig?« spurgte godsherren uden at stanse. »Hvad er paafærde, Deres excellence ?« spurgte Jakob, idet han fulgte godsherren i ærbødig afstand. Han havde atter sat huen paa og snodde sine knebelsbarter. »Hvad der er paafærde? Jo, at han er en fuldstændig døgenikt: doven, løgnagtig, tyvagtig. . . . Han piner og plager sin mor og ser ud til at være sunket saa dybt, at kan ikke mere kan reise sig.« »Jeg forstaar ikke, Deres excellence, at han i den grad har vakt Deres

mishag. . . .« »Naa, end konen da,« afbrød godsherren ham. »Hnn ser mig ogsaa ud til at være et daarligt subjekt. Den gamle mor er klædt som en tiggerske og har ikke mad i munden, mens konen og manden ogsaa er vel opklædte. Hvad skal jeg gjøre med et sligt menneske? Jeg skjønner det aldeles ikke.« Jakob syntes ilde tilmode hele tiden, mens Nekliudoff talte om Jukvankas kone. »Naa, javel, Deres excellence, nåar han altsaa er faldt saa dybt, maa vi vel se, om der ikke ogsaa skulde findes et middel til at reise ham op igjen. . . Javist er det daarligt med ham, som det er med alle de bønder, der lever- for sig seiv. Men alligevel har han sine sager iorclen og det bedre end mangfoldige af de andre. Det er en bonde med god forstand. Han har lært at læse, og jeg tror, at han er skikkelig. Man har brugt ham ved forskudsinclragningen af kopskatten; han har i tre aars tid været opsynsmand under mit forvalterskab, og jeg har aldrig lagt mærke til noget, der ikke var agtværdigt i hans opførsel. Tor tre aar siden vilde Deres formynder berøve ham denne post. Han er ligeledes meget flittig ved hoveriarbeidet. Kan nok hænde, at han, dengang han gjorde tjeneste i byen, havde vænnet sig en smule formeget til det stærke. Han er biet en43 smule trodsig og braakende af sig, men det hjalp straks at sætte kam en smule skræk i blodet. Vil De ikke anvende dette middel, kjender jeg ikke noget andet. Sende ham i militært]eneste, det duer kan ikke til; han mangler jo to tænder i formunden. Og forresten turde jeg kanske gjøre Deres excellence opmærksom paa, at han ikke er den eneste, som har mistet al skamfølelse.« »Naa, naa, Jakob, hold op med den snak,« sa Nekliudoff og kunde ikke skjule et let smil. »Vi har talt nok om dette, og du kjender mine anskuelser i saa henseende. Der findes ikke noget, du kan komme med, som skulde kunne faa mig til at ændre mening.« .»Naturligvis, Deres excellence ved alt,« sa forvalteren og trak paa skuldrene bag sin herres ryg, akkurat som om han intet godt kunde haabe af alt dette. »Og hvad Jukvankas mor angaar,« fortsatte han, »er det aldrig værd, De foruroliger Dem for hendes skyld. Sanclt nok, hun har op draget faderløse børn, opføclt og giftet bort Jukvanka og saa videre. Men dette er noget ganske al mindeligt mellem bønderne: saasnart de har overgit sin eiendom i børnenes hænder, blir disse deres herrer. Den gamle kvinde maa fortjene sit brød, saavidt hun aarker. Nei, ganske vist, hverken sønnen eller sønnekonen viser hende nogen ømhed, men slig er engang bønderne. Jeg kan derfor godt vove at sige Dem, at dette gamle kvinde menneske aldeles unødigvis har voldt Dem besvær. Hun er forstandig og husholderisk, men hvorfor gjøre sin herre bryderi for hver mindste smaa ting? . . . Hvad? . . . Ja, det kan godt hænde, hun er raget uklar med sønnekonen, og det kan være troligt nok, at denne har git hende et puf eller to. Naaja, det blir kvindfolkas egen sag; de forligesnok, udeii at Deres excellence roder Dem op i historien. De tar det altfor alvorligt,« sluttede forvalteren i en tone af bekymret medfølelse. Godsherren fortsatte veien opover gaden med store skridt, uden at sige et ord. »Er det lijemover, Deres excellence agter sig?« spurgte Jakob. »Nei, jeg vil til livide David eller trassig bukken. . . . Ja, livad er det, man egentlig kalder ham ? « »Naa, lian, jo, det er ogsaa en af rette slaget, som jeg maa anbefale Dem. Hele denne race af trassigbnkker er sig lig. Ja, hvad har jeg ikke allerede gjort for den fyren og bare tabt paa det! Igaar, da jeg gik over bøndernes marker, opdagede jeg, at han endnn ikke havde faaet sin boghvede i hus. Hvad skal man gjøre med slige folk? Om den gamle endda vilde ta sønnen kjem; men nei da, den ene er lige stor slyngel som den anden. Og saa har han ovenikjøbet sat sig i hodet, at han ikke vil arbeide. Baade Deres formyncler og jeg har prøvet alt muligt med ham. Man har sendt ham bort til afstrafning, ja endogsaa hjemme tugtet ham paa en maade, som jeg ved, De ikke synes om.« »Hvem? Den gamle ?« »Ja, den gamle, ja. Ja, saa mangfoldige gange deres formynder lod ham afstraffe i hele bondefor samlingens paasyn! . . . Tror De, at det gjorde ham noget? Aldrig det bitterste! Han bare rystede sig og gik bort, som om der ingenting var hændt ham. ... Og alligevel kan jeg sige Dem, at Davidka er en bonde med ganske god forstand, skjønt han er frygtsom af natur. Han hverken røger eller drikker. Naa, men alligevel er han værre end nogen drukkenbolt, og det eneste, han45 duer til, er at bli tat til soldat eller sendt ud til en eller anden koloni. . . . Jo, han er akkurat af trassigbukkenes familie. . . . Matriusjka, der til hører samme familie, er ogsaa akkurat af samme slaget. . . . Naa, Deres excellence har ikke brag for mig?« spurgte forvalteren, da han saa, at gods herren ikte hørte paa ham. »Nei, du kan gaa,« svarte godsherren med tankespredt udtryk. Og dermed gik han lige løs paa hvide Davids hus. Davids hytte laa lige i uclkanten af lands byen. Den laa adskilt fra de øvrige bondehuse og havde ikke som disse en indhegnet gaards plads, en laave, et vognskjul, men bare nogle lave fjøsbygninger, rene svinestier, der lænede sig optil vaklende mure. Bag hytten laa smaavecl og bjælker kastet sammen i en uordentlig dynge. Der hvor ellers gaardspladsen skulde ha omgit huset, skjød ugræsset høit og frodigt iveiret. Huset lod

næsten til at være forladt. Imidlertid laa en gris udenfor i sølen og roclede gryntende med trynet omkring i jorden. Nekliudoff bankede med fingeren paa den istjdskerbrudte vindusrude, hvorigjennem hytten er holdt en smule dagslys. Ingen svarte; han gik hen til døren og raabte: »Hei, David!« Samme dødsstilhed. Nekliudoff traadte ind over tærskelen. Døren stod vidtaaben, og han gik altsaa ind i hytten. Derinde lod det til, at. en gammel, rød hane og to høns havde skien til sin egen raadighed, mens de skrabede i jorden med en tør lyd og pustede op sine brede halskraver af korte fjær. Da de iik øie paa den unge mand, slog de med vingerne og flygtede, mens de klukkede af for46 færdelse, i stor skræk til alle hyttens fire hjørner. Bygningen, der idethele bavde en grundflade af seks archiner, indeholdt et ildsted med istykker komfyr. En vævstol stod opspændt, skjøndt det var midt paa sommeren. Endelig befandtes der et sprnkket bord, som var balet nd som et vaske vandsfad i midten. Skjøndt der var tørveir ude, laa der alligevel en sølepyt lige indenfor dør tærskelen, nnderboldt af dryppet fra tåget, der rislede tversigjennem baade tækningen og stue taget. Spor af seng var der ikke at.opdage, og det var vanskeligt at faa sig seiv til at tro, at dette virkelig sknlde være bolig for mennesker, i den grad var alt muligt herinde uordentligt og istykker. Det indre af denne hytte passede ud mærket til dens yclre omgivelser. Og alligevel bodde David her med sin hele familie. Tiltrods for den stigende varme junidag laa David med hodet tullet incl i en saueskinclspels henne i en krog bag gruen og sov den retfærdiges søvn. En af hønsene var rlygtet sammesteds hen og trippede om paa ryggen af bonden, uden at han vaagnede. Da Nekliudoff ingen saa, holdt han allerede gaa sin vei, da et langt og dybt snk under retrede ham om, at husets herre var hjemme. »Naa?« raabte godsherren, »er der nogen her?« Endnu et suk inde fra gruen, længre endda end det første. »Hvem der?« begyndte Nekliudoff atter. »Kom frem!« Endnu et tredje suk, derpaa en knurren og et larmende gjæsp svarte godsherren paa hans op fordring. »Naa —?!« Der var noget, som langsomt kom i bevægelse47 inde bag gruen, og snippen af en slidt kaftan reiste sig langsomt op. Derpaa kom en stor fod med fillede sko paa dinglende ud for grnen, saa en til, og omsider kom hele hvide Davids figur tilsyne i skyggerids. Han havde sat sig paa gruen og gned sig i øinene med sine store næver og med et dorsk, grættent udtryk i ansigtet. Han gjæspede endnu engang, lod hodet synke ned, og da han endelig fik øie paa godsherren, rørte han en smule paa sig, men saa langsomt, at ISFekliudoff kunde gaa tre gange frem og tilbage fra pytten til væv stolen, før David endelig var kommet sig ned fra sit leie. Hvide David svarte godt til sit navn. Baacle ansigt og krop var virkelig ganske mærkelig hvide paa ham. Han var høi af vækst og temmelig fed, af detslags fedme, som er eiendommelig for bønderne, nemlig ikke bare mave, men jevn fedme over hele kroppen. Men denne førhed var samtidig lasket og sygelig. Ansigtet var noksaa vakkert; det op lystes af etpar blåa, rolige, blide øine; det brede skjæg, kort alting'gjorde sit til at meddele ham et udtryk af sygelighed. Ansigtet var ikke spor af solbrændt, og der var ikke tegn til rødmussethed paa hans kinder, som ellers hos folk, der er meget ude i fri luft. Ansigtsfarven var bleg eller nær mere gulagtig, med matte, blåa render under øinene. Hænderne var laskede og fugtige, som de gjerne er hos vattersottige. Han var endnu søvndrukken og kunde knapt nok aabne øinene, og det var med største møie, han kunde holclo sig opreist uden at tumle om eller gjæspe. »Skammer du dig da ikke?« begyndte Nekliu doff; »sove midt paa blanke dagen, og det skjønt din gaard er i det fuldstændigste forfald, og du mangler brød.«David var endelig biet saapas vaageri, at lian begreb, at det var godsberren, som stod foran barn. Han foldede hænderne over maven, bøiede hodet og la det en smule paaskakke og rikkede sig ikke af flækken. Baade ansigtsudtrykket og stillingen syntes at sige: »Ja, jeg ved, jeg ved; det er ikke førstegang, man præker det samme for mig. . . . Naa, ja ja, slaa mig bare, om det endelig er nød vendigt; jeg skal taalmodig finde mig i det.« Det lod næsten til paa bonden,, at ban fore trak, at godsberren boldt op med at snakke til barn og beller dængede til ham, la ham en under øret, men dermed ogsaa lod ham ifred. Da Nekliudoff mærkede, at David ikke for stod ham det allermindste, forsøgte han at rette flere spørgsmaal til ham for at faa revet ham ud af denne stumhedstilstand, der ene og alene røbede taalmodig underkastelse. »Hvorfor er det, du har bedt mig om tømmer, siden du har en stor dynge liggende derude, som du ikke har gjort dig nytte af. — Naa?« David hverken rikkede paa sig eller svarte et muk. »Naa, kan du svare?« David gav fra sig et lavt, brummencle raut og løftede langsomt paa de hvide øienbryn. »Man maa arbeide, manden min. Hvordan skal det gaa dig, nåar du ikke vil arbeide? Ja, du ser jo seiv, du har jo ikke brød nu. Og grunden til altsammen? Jo, fordi din aker er daarlig pløiet, og du ikke har saaet i rette tid. Og altsammen bare for din dovenskabs skyld. .. , Du ber mig om brød; naaja, du skal ogsaa faa brød; man

kan jo ikke lade dig dø af stilt. Men igrunden burde du ingenting ha. Hvormed er det, du fortjener dette brød? Hvad mener du seiv?Hvem er det, jeg gir dette brød til. Ja, svar mig. Hvem tilhører det brød, som jeg vil skjænke dig?« »Grodsherren,« mumlede David og løftede de frygtsomme, forskende øine op mod Nekliudoff. » Naaja, og kvor kommer saa dette brød fra? .. . Ja, tænk dig seiv om. Hvem er det, som kar pløiet, saaet, høstet? Bønderne, ikke sandt? Naaja, der ser jiu. Naar altsaa godskerren skal skjænke sit brød til bønderne, er det ikke mere end retfærdigt, at det heller tilfalder de arbeids somme end dovendyrene. Men du, du arbeider allerhelst siet ikke; man klager over dig, og allige vel vil du ha mere end de andre. Naaja, sig mig saa en grund til, at jeg skal give til dig og ikke til de andre. Om alle andre vilde som du more sig med at ligge paa ladsiden, skulde vi forlænge siden allesammen været døde af sult. Nei, manden min, der maa arbeides. . . . Det er daarligt at stelle sig slig, som du gjør. Forstaar du David ?« »Ja— a,« sa bonden mellem tænderne. X. I dette øieblik viste ansigtet af en bondekone sig ved vinduet. Det var Davids mor, en kvinde paa omkring de femti, endnu frisk og livlig. Hun kom hjem med et stykke lærred paa skulderen. Ansigtet, der var furet af rynker, var ikke regel mæssigt, men næsen var lige og kraftig, læberne tynde og sammenpressede, øinene gråa og meget livlige og røbede baade viljekraft og forstand. De brede, kantede skuldre, den flade barm, de tørre, kraftfulde arme og den stærke udvikling af muskulaturen paa de skidne, nøgne fødder vidnede ToMoj: Fyrst Neklhuloff. 450 om, at hun forlængesiden havde Ophørt -at være kvinde for bare at være en arbeidsmaskine. Hun traadte livligt incl i hytten, lukkede døren efter sig, drog ned skjørtet og saa arrigt paa sin søn. Nekliudoff aabnede munden for at tale til hende, men konen snudde sig bort og be gyndte at gjøre korsets tegn foran et helgenbillede af sort træ, som stod skjult bag vævstolen. Efter at være biet færclig med sin bøn ordnede hun det skidne, rudede silketørklæde, som hun havde knyttet omkring hodet, og neiede meget dybt for godsherren: »Jeg ønsker dig en god søndag, excellence. Maa Gud beskytte dig, du vor far.« Davids forvirring var vokset yderligere, da han fik se sin mor. Han krummede ryggen endnu mere og bøiede hovedet endnu meget dybere end før. »Tak, Arina,« svarte Nekliudoff. »Jeg talte netop nu til din søn om jert husstel.« Arina, eller som man kaldte hende, dengang hun endnu var ung pige, Aritschka lænede sig med kinden mod sin høire haandflade og holdt under den høire albue med den venstre haand. Hun afbrød godsherren med en tør, larmende stemme,-der skingrede saa høilydt gjennem hytten, at man udenfor godt kunde tro, at der var en hel forsamling af kjærringer derincle, som skreg i munden paa hverandre. »Hvadfornoget, lille far? Snakker du fornuft med ham der? Det nytter til ingenting. . . . Han kan ikke engang snakke ørdentligt, som et al mindeligt menneske. ... Se bare, hvor han sidder der som en anden idiot!« og dermed pegte hun *) Burlak; Betegnelse paa folk, som trækker skilje opovev Volga.51 hen paa den ynkelige, træge masse, som David dannede derhenne i krogen. Mit husstell Men lille far, Deres excellence, vi har jo ikke noget husstel eller nogenting. Der findes ikke saa ud fattige mennesker i hele landsbyen som vi. . . . Vi magter ingenting at gjøre, hverken for os seiv eller for godsherren. . . . Det er en skam, er det! . . . Og det er hans skyld der altsammen. Vi bragte ham til verden og fødte ham op; vi ventede med utaalmodighed paa, at han skulde vokse op og bli mand, og der ser De, hvad det er, vi har længtet slig efter. . . . Ja, spise, det kan han nok, gudbevares, men arbeide —! Han er akkurat lige saameget værd som de raadne bjælkerne der. Det eneste, han kan, er at sove eller sidde opreist som nu og klø sig i sin idiotiske skolt,« erklærte moderen og hærmede idetsamme efter sin søn. »Kanske kunde du, lille far, indjage ham en smule skræk. Jeg ber dig derom for Guds barmhjertig heds skyld. Straf ham, send ham til armeen, saa blir der ialfald en ende paa historien. Seiv har jeg ikke magt mere til at kjæmpe med ham.« »Naaja, David, har du da ikke skam i livet, over at din mor skal tale slig om dig?« sa Nekliudoff i bebreidende tone til bonden. David blev siddende ganske rolig. »Ja, var han syg, kunde jeg endda begribe det,« begyndte atter Arina med forbausende tunge raphed og tilsvarende livlige gestus. »Men tvert imod, nåar man ser ham, kunde man jo snarere ta ham for et mæsket svin. Altsaa kan han ogsaa arbeide. Men, nei tak ! Han ligger bare og dorsker hele Guds skabte dag oppe i gruen. . . . Og nåar han saa skal til med lidt arbeide, aa, Gud hjælpe os vel; det var bedre sletikke at se ham. Saa reiser han sig op og skal ligesom røre paa sig, ogaltsammen saa lang . . . lang . . . langsomt. . .« Konen ledsagede sin skildring, mens hun ordentlig drog ordene ud, med at hærme efter sønnens be vægelser, idet hun tungt og klodset rokkede paa skuldrene. »ldag er gamlefar seiv gaaet tilskogs for at hente ved; han sa til David der, at han skulde gaa ud og spade op jorden. . . . Og vil du se, han har ikke tat med en haand i spaden engang.« Hun stanste et øieblik sin ordstrøm. »Aa ja, hvor

han gjør mig ulykkelig, uden mor og far, som jeg er!« . . . skreg hun pludse lig ud. Og hun gik hen til sin søn og skreg ud, mens hun truende knyttede næven ind i hans op pustede fjæs: »Se paa sligt et grisetryne! Aa, Gud hjælpe og trøste mig vel!« Hun snudde sig bort med et udtryk af foragt, spyttede, og mens taarerne traadte frem i øinene paa hende, sa hun til godsherren: »Bestandig henvist til mig seiv, kjære herre. . . . Min gamle er syg og daarlig af alderdom, og jeg er ganske alene om arbeidet. En sten kunde ikke holde det ud. Om jeg endda fik dø, saa val det dermed forbi. . . . Han har aldeles svigtet mig, den dagtyv der. . . . Aa, lille far, jeg aarker ikke mere; min svigerdatter bxikkede under for det, hun. . . .« »Hvordan bukkede under ?« spurgte Nekliudoff med et udtryk af mistro. »Jo, hun holdt ikke slidet ud, kjære herre. Gud er mit vidne, at det er sandt, hvad jeg siger,« vedblev hun, idet hun slog om ien anden tone.53 Det var forbi med forbittrelsen; den veg nu pladsen for en klynkende klagetone. »Aa, det var en snil kone, ung og frisk. Mens hun var kjemme hos sin far, blev hun holdt godt og kjendte ikke til savn. Men hos os maatte hun være med baade paa hoveriårbeidet og hjemme og overalt. Hun og jeg, vi to var de eneste i hele huset, som udrettede arbeidet. Naa, mig gjør det jo ikke noget, jeg er vant til det, jeg. Men hun var med barn og arbeidede alligevel meget mere, end hun havcle godt af. Naaja, saa kom hun for tidlig ned, stakkars menneske. Midt paa sommeren under høaannen fødte hun en gut til sin ulykke. Der var ikke brød i huset, lille far! ... Arbeidet hastede, og hun maatte til, hun ogsaa: Saa tørrede melken bort hos hende'. Ko havde vi ikke. Og hvordan skal vi stakkars bønder saa kunne amme et barn op med patteflaske? . . . Naaja, naturligvis maatte det pine den unge kone at se sin første fødte ha det ondt. Og da saa gutten døde, saa græd hun og græd hun over sin ulykke og suk kede og græd og græd og sukkede, og arbeidet gjorde bare sorgen endnu mere pinefuld for hende. Hun svandt hen for hver dag, som gik, mere og mere, og da det lakkede mod jul., døde hun. . . . Men ham der er det, som har dræbt hende, den dagtyven!« skreg hun med fortvilet forbittrelse og pegte paa sønnen. »Jeg vilde gjerne,« begyndte hun atter efter en kort stilhed, »faa be Deres excellence om en ting,« slog øinene til jorden og neiede for godsherren. »Om hvad da?« spurgte Nekliudoff tanke spredt. Han var endnu bevæget over den gamle kones beretning. »Han er jo ung endnu, og jeg . . . hvad arbeide kan man vente af mig? Idag er jeg endnu54 ved god helse, men jeg kan maaské være død imorgen. Uden kone kan kan ikke være; en bonde, som ingen kone har, er ingen bonde. Aa, tænk paa os, lille far!« »Det vil sige, du vil gifte ham bort paanyt. Ja, ja, det er en god idé.« »Vis os denne naade. . . . Du er vor far og vor mor.« Konen gjorde et tegn til sin søn, og begge to sank de paa knæ for Nekliudoff. »Hvorfor hilser du mig saa ydmygt?« sa Nekliudoff utaalmodigt og drog i den gamle kone for at hjælpe hende at reise sig op. »Du ved, jeg liker ikke sligt. . . . Gift bort sønnen din, du. Jeg ser det særdeles gjerne, dersom du har en ung pige paa haanden.« Den gamle kone reiste sig og tørrede med ærmet graaden væk fra de tørre øine. David gjorde efter moderen, idet han gned sig med den laskede næve over øienlaagene. Han antog atter det taal modige, underdanige udtryk for at lytte til, hvad hans mor nu kom med. »En ung pige? Om jeg har? Jo —o! Dei er for eksempel Vassintka, det er en ung pige, som vilde passe godt for os, men hun beslutter sig ikke dertil uden paa din befaling.« »Hun vil altsaa ikke?« »-Nei, kjære herre.« »Ja, hvad er der da at gjøre? Tvinge hende kan jeg jo ikke. Søg Jer da heller en anden, om ikke her, saa i en anden landsby. Jeg skal kjøbe hende *), dersom hun gaar ind paa at gifte sig med din søn. Men tvinge hende dertil, det gjør *) Handlingen i denne fortolling ligger, som læseren vil lia forstaaet, forud for livegenskatets ophævelse. 0. anm.55 jeg ikke. Der gives ikke love for dette, og det skulde desuden være en grov synd.« »Aa, men, kjære, lille far! Hvem tror du frivillig vil komme til os, når de kjender vort liv og vor fattigdom? ... Om det var en soldater enke, hun vilde ikke lægge et sligt aag paa sig. Hvilken bonde, tror du, vilde gi os sin datter? Om det var aldrig saa fortvilet for dem, de gjorde det ikke. ... Vi er fattigdommen i egen person. »Den første lod de omkomme af sult,« vil man sige om os; »det kommer til at gaa ogsaa vor datter saaledes.« Herre, du milde skaber, hvem er det, som vil ha med os at bestille? Ja, døm bare seiv, Deres excellence!« sa den gamle kone og rystede mistvilende paa hodet. »Ja, hvad kan jeg gjøre derfor ?« »Aa, tænk paa os, tænk paa os!« sa Arina i bønfaldende tone. »Hvordan vil du, jeg skal tænke paa Jer? Jeg kan ingenting gjøre.« »Ja, hvem skal saa tænke paa os, når det ikke er dig,« sa konen sørgmodig og forvirret og bøiede hodet. »I har bedt mig om brød. Jeg skal gi be faling til, at I ogsaa faar det,« sa Nekliudoff efter en kort stilhed, under hvilken Arina og David af vekslende udstødte clybe suk. Nekliudoff forlod hytten. Mor og søn fulgte ham ud, idet ele hilste ydmygt paa ham. XI. »Aaja, det er de forladtes skjæbneU klagede Arina med et forpint suk. Og idet hun

stansede, saa hun forbittret paa sin søn.56 David snudde sig straks bort; hau såtte med en tung bevægelse foden over dørtærskelen og forsvandt i hyttens indre. »Hvad skal jeg ta mig til med ham, lille far ?« fortsatte konen, idet hun atter henvendte sig til godsherren. Du har seiv seet, hvorledes han er. Det er ikke, fordi han er ond af karakter; han drikker ikke, han er from af karakter og gjør ikke en morssjæl fortræd. Det skulde være synd at sige det modsatte. Men Gud maa vide hvorfor; det ser ud, som vilde han gjøre sig alt muligt ondt seiv. Han er forbittret over det seiv. Du kan tro mig, lille far: mit hjerte bløder ved at se hans sorg. Slig som han er, han er dog alligevel mit barn, som jeg har baaret under mit bryst. Aa, som jeg beklager ham! . . . Det er ikke rig tigt at sige, at han handler i gjenstridigbed mod min vilje eller sin fars eller myndighedernes. Nei, han er tvertimod frygtsom som et barn. . . . Hvor dan vil De saa, han skal bli siddende som enke mand? Tænk da seiv efter, kjære herre,« gjentog hun, ivrig for at udslette det daarlige indtryk, som den bebreidelse, hun havde henvendt til sin søn, kunde ha gjort paa godsherren. »Jeg har, lille far, Deres excellence,« fortsatte hun med lav stemme og et anstrøg af fortrolighed i tonen, »jeg har forsøgt at begribe, hvorfor han er slig. Der kan ikke være tvil om, at det maa være onde mennesker, som har forhekset ham.« Hun bevarede nogle øieblikke stilheden. »Naar man bare kunde finde en maade at hel- brede ham paa?« »Tøv om en ting, Arina. Man kan ikke for- hekse et menneske.« »Jo, kjære, lille far, han er ganske sikkert forhekset, og det i den grad, at han aldrig blirmenneske sit hele liv. Aa, der er mange slette mennesker paa jorden. Man kan af bare pure ondskab lia tat bort en nævefuld jord fra et sted, hvor han havde gaaet, ... eller finde paa noget andet ilt .... og saa er han ødelagt for sit hele liv. . . . Det falder mig ind .... om jeg gik til Dunduk, gamlingen dernede i Worobioffka. Han kjender nogle visse ord og nogle unfcer, han kan besværge trolddommen. . . . Kanske han kan hjælpe mig? Kanske han kan helbrede gutten for mig?« »Ja, der har man fattigdommen og vankundig- heden,« tænkte Neklnidoff. Og sørgmodig, med bøiet hode, gik han ned over gaden med store skridt. »Hvad kan jég gjøre for ham? . . . La ham ligge der i sit uføre? Umuligt. Det er umu- ligt for mig seiv, for det eksempel, jeg skylder at give de andre, og det er umuligt for ham ogsaa. Jeg kan ikke længre roligt se paa dette. Men hvordan faa liv i ham ? Om man har aldrig saa ærlig vilje, gaar man træt overfor en slig dorskhed. Skulde det altsaa virkelig ikke la sig gjøre at omskabe disse bønder, da gaar mine drømme hellerikke i opfyldelse,« sa han til sig seiv, idet hans ærgrelse blandede sig med vrede ved tanken paa, at hans planer saaledes uafbrudt blev stanset af alslags hindringer. »Deportere ham, som Jakob raadede mig til, dersom han skulde fremture i at skade sig seiv, eller lade ham trække i uniformen? Ja ja, befri mig for ham maa jeg ialfald og idetmindste erstatte ham med en god bonde.« Han kjælede for denne tanke med en vis foi*- nøielse; men samtidig hviskede hans samvittighed i stilhed til ham, at han bare saa tingen an fra en eneste side, og at dette ikke var rigtigt handlet af ham. Han stanste. »Hvad er det, jeg tænker58 paa?« sa han, »gjøre ham tit soldat? eller deportere ham? Og hvorfor da? Det er et bra menneske, bedre kanske end mange andre. ... Om jeg gjorde ham fri?« tænkte han, idet han udvidede kredsen af sine forslag. '»Nei, det skulde være nretfærdigt og umuligt?« Pludselig skjød der en tanke op hos Nekliudoff, som atter bragte hans ansigt til at klarne. Han smilte som en mand,, der havde fondet løsningen paa et vanskeligt problem. »Jeg tar ham op mellem mine husfolk og passer seiv paa ham. Ved mild behandling og overtalelser og ved at vælge passende beskjæftigelser til ham skal jeg efter haanclen opdrage ham til flid og arbeidsomhed. XII. »Ja, det vil jeg netop gjøre,« sa Nekliudoff til sig seiv og følte sig ganske lykkelig. Derpaa erindrede han sig, at han ogsaa skulde se indom den rige bonde Dutloff; han rettede sine skridt mod et større hus end de andre, forsynet med to skorstene, og som optog midtpunktet af landsbyen. TJnderveis, lige i nærheden af Dutloffs hus, mødte han en svær kone paa omkring de firti, der kom lige imod ham. »Jeg ønsker dig en god søndag, lille far,« sa konen til ham med freidig mine. Og idetsamme stanste hun lige foran den unge godsherre og neiede, muntert smilende, for ham. »G-oddag, amme,« svarte Nekliudoff. »Hvordan lever du? . . . Jeg skal ind til din nabo.« »Det er godt, lille far, Deres excellence; det er godt og rigtigt. Men hvorfor træder De ikke59 indenfor hos os? Min gamle skulde bli svært glad, dersom De vilde det.« »Naa, jaja; kom da! Saa skal vi prate sam men, amme. ... Er dette din hytte ?« »Ja, lille far, den er det.« • Og idet hun gik forbi ham, skyndte ammen sig hurtig ind gjennem døren. Nekliudoff fulgte hende og stanste ude i gangen, hvor han såtte sig paa en tønde. Han tog frem en cigarette og tændte den. »Det er altfor varmt derinde, lad os heller blive her,« sa han til ammen, der indbød ham til at træde ind i stuen. Denne kone var endnu frisk, vakker og ung dommelig af udseende. I ansigtstrækkene og navn lig i de mørke øine var der en stærk

lighed med godsherren at spore. Hun korslagde armene, saa indtrængende paa Nekliudoff, og idet htm rørte paa hovedet med en smidig bøining af halsen, sa hun: »Hvad er det saa, lille far, som bevæger Dem til at vise Dutloff den ære at besøg?« »Jeg vil give ham i forpagtning en tredive hektarer jord og kjøbe en skov sammen med ham. . . . Han har penge, Dutloff, og hvorfor skal de saa ligge übenyttede. Ja, hvad er din mening derom, amme?« »Ja, naturligvis, lille far, derom er der jo ikke snak. Dutloffs er rige folk. De er kanske de første bønder i hele landsbyen,« svarte ammen og nikkede med hodet. De har fuldt op af heste, uden engang at regne follene. De har idetmindste vogne til seks trespand. Og ,saan masse kreaturer: baade kjør og sauer. Naar de fører alt kvæget ud paa beite, er der en ren stimmel i fjøsdøren. Og slig masse bier, som de har; sikkert over60 to hundrede kuber, om ikke mere. . . . Jo, d_e er rige folk, og penge maa de ogsaa ha, det er sikkert.» »Ja, tror du ogsaa, at de ivirkeligheden er saa svært rige?« spurgte godsherren. »Ja, man siger ialfald, at de har fuldt op, men kanske er det bare ondskab. Han ialfald blærer sig ikke med rigdommen; han nævner den ikke engang til sine sønner. Men penge maa han alligevel ha. Hvorfor skulde han ikke ville gaa med paa dette skovkjøb! Kanske han er bange for, at man saaledes virkelig skulde faa idé om, hvor rig han er. Det kan nu være en fem aar, siden han gjorde en markhandel sammen med Schkalik, gjæstgiveren. . . . Men der blev han tat ved næsen, og Dutloff tabte tre hundrede rubler. Fra det øieblik af har han ikke mere villet resikere sine penge. ... Ja, naturligvis, det er jo ingen ting at snakke om, at han er en virkelig eiendoms besidder. Han er rig og har held med sig i alting, og det i den grad, at folk er aldeles forbausede. . . . Korn, heste, kreaturer, bier. . . . Han har lykke med sig ogsaa med børnene. Allesammen er de nu gifte. Han begyndte med at vælge piger her fra landsbyen til dem. Men nu for ganske kort tid tilbage giftede han Elias med en ung pige, som han seiv kjøbte løs fra et andet gods. . . . Naaja, og hun er ogsaa biet en god kone.« »Lever de i fred og forstaaelse ?« »Aajo, saalænge der er et overhoved i et hus, gaar alting bestandig godt.« Ammen blev siddende etpar øieblikke uden at sige nogenting. »Men nu siger man, at den gamle vil sætte Karp, sin ældste søn, til husets overhoved, for seiv herefter bare at sysselsætte sig med sine bier.61 Naaja, Karp er ogsaa en dygtig bonde; han er fornuftig og ordentlig, men der er alligevel et godt stykke, som skiller mellem ham og den gamle. Det er ikke det samme hode.« »Naa, naa! kanhænde da, at Karp skulde vilde gjøre forretningen med jorden og skov handelen?« hemærkede den unge godsheiTe, som gjerne vilde fritte ammen ud om alt, hvad hun vidste om sin nabo. »Det er lidet troligt, lille far,« svarte ammen. »Grautlen har ikke git sønnen sine penge, og saa længe han lever, kommer pengene neppe til at for lade kistebunden hos ham.« »6famlen vil ikke gi sit samtykke, mener du?« »Han er ræd.« »Hvad skulde han være ræd for?« »Hvordan kan du indbilde dig, at en bonde vil tilstaa for sin godsherre, at han har penge? Hvad ved man? Tilfældet er saa lunefuldt. Han kan miste sine penge. Han gjorde forretninger med gjæstgiveren og havde ikke held med sig. Han kunde ikke gaa til retten, og saa tabte han sine penge. Kunde han saa ikke ha endnu større grund til at frygte for sin godsherre. Der skulde han aldeles sikkert ingen vei komme.« »Ja, det er sandt,« svarte Nekliudoff og blev rød. — »Farvel, amme.« »Farvel, lille far, Deres excellence, og mange tak for Deres besøg.« XIII. »Kanske jeg gjorde bedst i heller at gaa hjem?« tænkte Nekliudoff, mens han nærmede sig Dutloffs dør. En sørgmodighed, som han seiv ikke62 kunde forklare sig og en paatagelig sjælelig slappelse laa tungt trykkende over ham. Men netop i samme øieblik blev indkjørsels porten, der var af nyt træ, aabnet lige foran barn, og en kjæk unggut, lysiet og med roser i kinderne, omkring en atten aar gammel, klædt sop postkusk, kom tilsyne ifærd med at føre ud et trespand heste med umaadelige ben. Dyrene var alle tre sved dryppende. Den unge mand drog sine heste bag over igjen, idet han i det samme seiv gjorde et kast med hodet. »Er din far kjemme, Ilia?« spurgte Nekliu doff ham. »Han er ude hos sine bikuber, bag gaards pladsen,« svarte den unge mand. »Nei,« sa godsherren til sig seiv, »jeg kan ikke opgi dette. Jeg vil fremsætte mit forslag for ham og forsøge alt, hvad der staar i min magt.« Han gik først tilside for at give hestene rum til at passere og traadte saa ind paa Dutloffs store, rummelige gaardsplads. Grjødselen var ganske nylig ført bort; jorden var sort og fugtig, og her og der var der spredt udover helt til porten. Under et skur stod en hel del kjærrer, sluffer, tønder og akerbrugsredskaber, altsammen i udmærket orden. Duerne kurrede og flaggrede omkring derinde. Luften var fyldt af en lugt af tjære og gjødsel. Henne i en krog holdt Karp og Ignat paa med at sætte sædet istand til en stor kjærre, der var forsynet med solide jernbeslag. Alle de tre sønner til Dutloff havde næsten samme ansigt. Den yngste af gutterne, Hia, han, som Nekliudoff havde mødt udenfor porten, yar glathaget, ikke saa stor, men mere rødmusset og finere i klædedragt end de to

ældste. Den anden, Ignat, var mere solbrændt og høiere af63 vækst. Han havde et kort, tilspidset runclskjæg, og skjønt kan kavde støvler, postkuskjakke og filt kat, var der alligevel ikke den anstand over kam som kos kans yngre bror. Den ældste, Karp, var sværere end Ignat. Med sin gamle, slidte kaftan, sin ganske simple bondeskjorte og sit store, rustrøde skjæg gjorde kan et langt alvorligere, næsten barskt indtryk. »Befaler De, at min far skal komme, Deres excellence ?« spnrgte Karp, idet kan nærmede sig godskerren og kilsede klodset. »Nei, jeg gaar seiv ned til bikuberne. Jeg vil gjerne se, kvordan kan steller med dem. Kom lier, jeg kar noget, jeg skulde snakke med dig om,« sa Nekliiidoff og fjernede sig idetsamme nogle skridt, foråt Ignat ikke skulde køre, kvad det var, kan kavde at sige til Karp. Baade den selvsikre og en smule overlegne mine kos den unge bonde og de meddelelser, som Nekliudoff kavde erkoldt kos ammen, gjorde, at kan følte sig en smule vaklende og samtidig forlegen, næsten som om det var en feil, kan stod i begreb med at tilstaa, og indbildte sig, at kan skulde ka lettere for at formulere sit forslag til den ene af brødrene, uden at den anden kunde køre paa kam. Karp saa ud til at være meget forbauset over, at godskerren vilde ta kam af sides. Alligevel fulgte kan kam. »Jo, ser du,« begyndte Nekliudoff en smule nølende, »kvad det var, jeg gjerne vilde vide, det er, om I kar mange keste.«. »Ja, vi kar fem trespand. . . . Ja, og desuden føl,« svarte Karp i übekymret tone. »Dine brødre fører jo posten ?« »Ja, vi fører posten med tre trespand, og Hia er kusk. Han er netop nu kommet kjem.«64 »Kaster det noget af sig dette? Hvormeget kan I tjene paa det?« »Aa, kjære Dem da, Deres excellence! Vi kan være glade, at vi tjener til maden for os seiv og hestene.« »Men hvorfor tinder I saa ikke paa noget andet? Skulde I ikke kunne kjøbe en skov eller ta jord i forpagtning?« »Jo, naturligvis, Deres excellence, skulde man kunne ta jord i forpagtning, saasandt der bare tilbød sig en anledning.« »Naa godt; bør saa ber det forslag, jeg kom mer med: Istedetfor at drive med postbefragtning og bare tjene saaviclt til føden saa ta heller en jordstrækning paa omkring tredive hektarer i for pagtning af mig. Jeg vil overlade Jer alle de skifter, som ligger bagenfor Sapovo. Paa den maade faar I en ganske vakker gaard.« Tanken paa at anlægge en ordentlig avlsgaard, og som han saa utallige gange havde overveiet, rev den unge godsherre saa aldeles med, at han uden at nøle gav sig til at udvikle sin plan for den unge bonde: nemlig at gjøre sine bønder til forpagtere. Karp hørte opmærksomt paa Nekliu cloff. Da denne endelig havde talt helt ud, saa han paa bonden og ventede et svar. »Vi er meget glade over Deres excellences velvilje,« begyndte Karp. »Der er sikkerlig ikke noget ondt i dette forslag, og det passer langt bedre for os bønder at dyrke jorden end bruge hestesvøben. At arbeide for fremmede og træffe sammen med en masse folk, det fordærver os bare. Der er intet, som kan opveie jorden for en bonde.« »Naaja, hvad mener du saa?« »Men Deres excellence, saalænge far endnu65 lever, har jeg jo ingen mening. Jeg maa gjøre, som han vil.« »Vis mig da veien ned til bikuberne. Jeg vil tale med ham.« »Vær saa snil at gaa denne vei,« sa Karp. Han aabnede den port, hvoiigjennem man kom ned til bikuberne, stillede sig op ved siden for at lade godsherren slippe igjennem, lnkkede porten og vendte stille tilbage til Ignat og tog atter fat paa det arbeide, hvormed de begge var sysselsatte. XIV. Nekliudoff bøiede sig og traadte ind gjennem den lave dør. Bikubegaarden bestod af en liden indhegnet plads, hvor knberne stod opstillet i orden. Her og der svirrede en bi, beraset af sommerso lens glødende straaler i runddans omkring en kube. En liden fodsti førte fra døren hen til en liden nisene af træ, der var anbragt paa en sokkel, og inde i nischen blinkede et helgenbilledes metal prydelser i solen. Endel unge lindetrær kastede skygge over nabogaardens halmtage og vuggede sine grene med de fine lysegrønne blade. Deres umærkelige hvisken blandede sig med biernes lave summen. Eige i nærheden af skjulet lyste gamle Dutloffs skaldede hocle frem i solen mellem linde trærne. Da den gamle mand hørte, at det knir kede i døren, snudde han sig om, tørrede med en snip af sin bluse bort sveden, som perlede paa hans af solen brunstegte ansigt, og gik godsherren imøde, mens han smilte frygtsomt. Alting i denne bikubegaard saa saa let nd, saa muntert, mildt, gjennemsigtigt. Denne lille, Tolstoj: Fyrat Nekliudoff. 566 knimbøiede olding, med et helt straalenæt af ryn ker omkring øinene, med nøgne fødder i store sko, saa i den grad godmodig; velvillig og tilfreds ud, at Nekliudoff aldeles gleinte alle sine übehagelige indtryk fra ticlligere paa dagen for ene og alene at tænke paa realisationen af sin drøm. Han saa allerede i tankerne alle sine andre bønder ligesaa rige, ligesaa tilfredse som gamle Dutloff; han syn tes allerede hele verden smilte til ham paa samme tilfredse, hengivne maade; for ham var det, ham alene, de alle skyldte sin rigdom og lykke. »Vil De ikke ha en ansigtsmaske, Deres excel lence? Bierne er netop nu temmelig ondskabsfxJ.de af sig; de stikker,« sa gamlingen og rakte gods herren sin temmelig skidne lærredspose. »Hvad mig angaar, mig kj ender bierne og

forlader mig ikke,« la han til med det godslige smil, som uaf -1 adelig oplyste hans solbrune an sigt. »Naa, da trænger hellerikke jeg til maske . . . Hvordan er det, arbeider dine bier nu?« spurgte Nekliudoff og smilte paa sin side. »De har bare netop saavidt begyndt, Hile far, Mitri Mikolajevitsch,« :!:) svarte gamlingen, der la sin sympathi for den unge mand for dagen ved at kalde ham med hans eget og hans faders fornavn. »Det var en kold vaar, som De nok ved.« »Ja, jeg har læst i en bog,« sa Nekliudoff og iog idetsamme væk en bi, som havde sat sig paa ham; »j'eg har læst, at dersom voksen er lagt regel mæssigt i garigene, arbeider bien mere og bedre. Derfor gjør man ogsaa kuber, som væggene . , .« »De maa ikke slaa omkring Dem slig med hænderne, det er farligt,« sa oldingen. »Vil De virkelig ikke ha en maske paa Dem?« *) Vulgær russisk udtale for: Dmitri Nikolajevitscli.67 Nekliudoff følte sig meget ilde tilmode; men etslags barnagtig selvgodhed hindrede ham i at ta imod beskyttelsen. Han talte til gamlen om den bedste maade at bygge kuber paa og udfoldede hele sin i »Bøndernes husstel« hentede lærdom. Han angav methoder, hvorved bierne efter hans mening skulde komme til at gi dobbelt saameget honning som ellers. Men idetsamme stak en bi ham paa halsen og stanste ham midt i hans foredrag. »Sandt nok, lille far, Mitri Mikolajevitsch,« sa gamlingen og betragtede godsherren med lige frem faderlig velvilje, »sandt nok, alt dette for tæller man i bøgerne. Vanskeligheden er bare at faa bien til at indse, at den bør lægge sin voks der og ikke der. Den gjør nok helst, som den seiv vil. Dersom De vil se her,« la han til og løftede tåget af en kube. Nekliudoff betragtede det indre af kuben. Rundvæggene var aldeles dækket af summende bier, som kredsede rundt i gangene, der var lagt i skråa, uregelmæssige vinkler til alle kanter. Gramlingen underviste godsherren om, hvorledes bierne arbeider. Derpaa lukkede han kuben, og idet han førte haanden henover halsen, fik han fat i endel bier. De havde ikke stukket ham. Nekliudoff derimod kunde ikke mere lægge dølgsmaal paa sin lyst til at komme bort fra kuberne. Bierne havde allerede stukket ham paa etpar steder, og en sky af ind sekter summede omkring hoelet paa ham. »Har du mange kuber ?« spurgte han, mens han uvilkaarlig trak sig bagover mod porten. »Saamange Gud skjænker mig,« svarte Dut loff med sit smil. »Man skal aldrig tælle dem; det er noget bierne ikke liker. . . . Jeg vilde bé Dem, Deres excellence«, begyndte gamlingen der68 paa, idet han pegte paa en bikubegaard, der saa fattigere ud end hans egen, og som bare ved et straahegn var adskilt fra hans »jeg vilde bé Dem, om De ikke vilde være saa god og sige til bonden Ossip, at han handler som en daarlig nabo?« »Hvorledes da? . . . Au, de stikker jo!« sa godsherren og greb i haandtaget til den lille dør. »Jo, ser De; hvert eneste aar sender han sine bier udover mine unge. Og paa den maade fra stjæler han mig al min voks,« forklarte gamlingen uden at lægge mærke til godsherrens ængstelse. »Ja, godt. ... Vi skal senere. . . . Øieblik kelig . . ~« sa Nekliudoff, som ikke mere kunde holde stand mod biernes angreb, men reddede sig i et spring ud gjennem den lille port. »Bare gnid Dem en smule med jord, saa gjør det ingenting,« raabte gamlingen og fulgte efter godsherren ud paa gaardspladsen. Den unge mand gned sine stik med jord, og idet han kastecle et stjaalent blik hen paa Karp og Ignat, der ikke syntes at lægge mærke til ham, blev han rød i ansigtet og rynkede øienbrynene. XV. »Jeg har paa mine børns vegne en bøn til Deres excellence,« sa gamle Dutloff og lod, som han aldeles ikke saa det ærgerlige udtryk i gods herrens ansigt. »Naa —?« »Jo, dersom De vilde være saa inderlig snil og gi mine to sønner, Iliuka og Ignat lov til at arbeide med sine heste udenfor landsbyen, saa var det ikke umuligt, at de kunde tjene paa det. .. .69 Naturligvis skulde de betale Dem en tilsvarende afgift.« »Det var netop heroin, jeg vilde tale med dig,« sa godsherren, der saaledes atter kom ind paa sin plan med avlsgaarden. »Hør, sig mig, er det da virkelig mere indbringende at drive som fragtemånd end at dyrke jorden?« ' »Ja, det er sikkert, Deres excellence,« sa Hia. »Hjemme bar vi jo ikke mad til hestene engang«. »Naaja .... bvormeget kan du tjene da i løbet af en sommer«. »I vaartiden har vi • gjerne, skjønt furagen har været dyr nok, tat med kjøbmandsvarer til Kiew og til Kursk og senere til Moskwa. Naaja, fraregnet hvad vi seiv og vore heste har spist op, har vi desuden kunnet ta hjem med os saan en femten rubler.« »Men vil ikke Deres excellence,« sa gamlingen, »gjøre os den ære og træde indenfor hos os. De har ikke været derinde, siden vi festligkoldt vor indflytning i huset.« Han gjorde et tegn til sønnen. Iliuka løb hen til huset; faderen og Nekliudoff fulgte ham. XVI. Idet de traadte indenfor, hilste gamlingen endnu engang paa godsherren, og idet han med snippen af sin kaftan tørrede en bænk, bad han ham med sit evindelige smil: »Hvad tør jeg ha den ære at byde?« Denne bolig var aldeles ny og meget rum melig. Den var indredet med træbænker og træ senge. Hias kone, en ung bondekvinde med magre70 træk og drømmende ahsigtsudtryk, sad henne paa kanten af en seng og gyngede en vugge, hvori et lidet barn sov.

Vuggen hang i taug, som var gjort fast i tagbjælkerne. Konen til Karp, et solid kvindfolk med røde kinder, stod med opbrættede ærmer, der fremviste etpar scenefulde, solbrændte arme, og skar løg i en panele. En tredje kone med koparret ansigt stod henne ved gruem De fortrukne ansigtslinjer og hendes fyldighed vidnede om, at hun var høist frugtsommelig. Stuen var fyldt af en behagelig duft af ferskt brød. To smaa, lyslette hoder, et gutte- og et pigeansigt, dukkede" op af en af sengene og stirrede nysgjær rigt paa godsherren. Skjønt Nekliudoff saa al denne velstand med tilfredshed, følte han sig alligevel forlegen overfor konernes og smaabarnas forskende øine. Han blev rød, idetsamme han såtte sig paa bænken. »Griv mig et stykke ferskt brød; det er noget, jeg holder meget af,« sa han. Og han blev endda rødere. Konen tjj Karp skar af et stort stykke og bød godsherren det paa en tallerken. Alb sad de tause, _ gamlingen hele tiden med sit velvillige smil om læberne. »Hvorfor ialverden er det, jeg skammer mig, akkurat, som jeg havde begaaet en uret mod dem?«. spurgte Nekliudoff sig seiv. »Hvorfor taler jeg ikke ud om min plan med avlsgaarden? . . . Dum hed, ikke spor andet!« Men han sa alligevel ingenting. »Naaja, lille far, Mitri Mikolajevitsch,« be gyndte pludselig gamle Dutloff, »hvad bestemmer De Dem saa til med hensyn til barna mine?« _ »Jeg vil gi dig det raad, at da aldeles ikke lar dem reise, men tinder en beskjæftigelse til dem71 her Nu skal du høre, hvad jeg foreslaar dig,« begyndte Nekliucloff med pludseligt hast værk. »Du skal gaa halvt med mig om at kjøbe et stykke skov i statens almenninger, og desuden ogsaa jord. . . .« »Men kjære, Deres excellence, hvor skal jeg ta penge fra til det?» »Åapyt, elet er ikke stort, som behøves. To hundrede rubler for eksempel ?« fremkastede gods herren til ham. Gramlingen fik en smule eddik i smilet. »Ja, det vilde jo være udmærket, havde jeg clem bare. Hvorfor skulde jeg ikke kjøbe?« la han til. »Har du da ikke saapas penge?« spurgte gods herren i halvt bebreidende tone. »Aa, lille far, Deres excellence,« svarte gam lingen i bedrøvet tone og stirrede paa døren »jeg faar nok først tænke paa føden til mig og mine, før der kan være tale om at kjøbe skov.« »Man siger, at du har penge. Hvorfor lar du dem ligge übenyttede da?« Dutloff saa ud til at være i stærk sinds- bevægelse. Øinene tindrede paa ham, og der gik konvulsiviske rykninger gjennem skuldrene paa ham. »Ja, det kan jo nok være, at der er ond skabsfulde mennesker, som har fortalt Dem det,« sa han med rystende stemme. »Men hør nu, saa sandt som De tror paa Grud,« la han til i stær kere og stærkere oprør og med øinene fæstet paa helgenbilledet, »gicl jeg maa miste synet, gid jeg maa synke i afgrunden her, hvor jeg sidder, der som jeg eier mere end de femten rubler, som Iliuka har bragt hjem. ... Og jeg har afgiften72 at betale for hvert hoved i familien, ved De nok. Huset her har ogsaa kostet mig mange penge at hygge op. . . .« »Ja, det er godt, det er godt,« sa godsherren og reiste sig. Farvel cia, Dutloff.« XVII. »Aa, Gud! Aa, GudU var Nekliudoffs seiv betragtninger, idet han med store skridt skyndte sig hjemover til slottet og tankespredt skjøv bu skene tilside, som strakte ud sine grene paa begge sider af de skyggefulde gange i hans have. »Men paa denne maade er jo alle de planer, jeg la for mit liv, bare tomme drømme! Hvorfor er jeg saa ned stemt, næsten som jeg var utilfreds med mig seiv? Og jeg, som tvertimod havde tænkt, at nåar jeg først engang var slaaet ind paa den vei, jeg havde valgt, skulde jeg uophørligt nyde den samme fuld stændige indre tilfredsstillelse, som fyldte mig den dag, da disse tanker for første gang steg op for min bevidsthed.« Og med en ganske mærkværdig sikkerhed og klarhed førte hans fantasi ham et aar bagucl i tiden og lod ham atter gjennemleve hint lykkelige øieblik i erindringen. Det var en morgen, han var staaet op lige i dagbrækningen. Hele huset forresten sov. Fyldt af ungdommens feberagtige rastløshed var han uden maal eller hensigt traadt ud i haven og havde derfrå tat veien ind i skoven. Her havde han be fundet sig ansigt til ansigt med naturen, med den spirende, sprættende, frugtbare natur. Han havde længe drevet planløst omkring, og hans ene ste plage var, at han ikke fandt udtryk for den73 følelse, som tyngede ham. Snart rtillede hans ind bildningskraft op for ham det vellystige billede af en kvinde, omgivet af hele anelsens lokkende tryl leri; dette var det kanhæiide, som var gjenstanden for hans navnløse hengsel? Nei, en høiere indsky delse sa til ham: »Dette er det ikke!« og tvang ham til at søge efter et andet ideal. Snart løftede hans uprøvede, brændende aand sig gjennem umærk bare stigninger til abstraktionens sfærer og syntes at dra sløret bort fra lovene for skabningens til værelse. Han gjorde med en følelse af forfængelig nydelse et ophold ved denne tankerække. Men atter underrettedes han af en høiere indskydelse om: »at dette var det ikke,« og atter dreves han i sin søgen videre fremover. Tilsidst strakte han sig under et træ, uden tanker, uden ønsker, slig som det. bestandig gaar efter altfor anstrængende arbeide, og begyndte at stirre op paa de lette, ly sende vindskyer, som seilede hen over ham i det dybblaa, uendelige himmelrum. Pludselig og uden paaviselig aarsag fyldtes hans øine

af taarer, og Gud maa vide ad hvilke veie, men en tanke greb ham, som helt bemæg tigede sig hans sjæl og væsen. Denne tanke, som han øieblikkelig havde haget sig fast ved med jub lende glæde, var: »at elske og gjøre det gode, deri er sandheden, og lykken, - clen eneste sandhed og den eneste lykke, livet eier.« Og dennegang sa den høiere indskydelse ikke mere til ham: »Dette er det ikke; dette er det ikke!« Han reiste sig og gjennemtænkte sin egen tanke: »Jo, dette er det! Dette er det netopU gjentog han med liv, mens han samtidig sammenlignede sine tidligere overbevisninger med den nye sandhed, som han mente at ha opdaget. »Alt, jeg tidligere vidste, alt, hvad jeg troede paa, alt, jeg elskede,74 det var altsammen bare ynkeliglieder,« sa han til sig seiv. »Kjærligheder± og selvfornægtelsen det er den eneste lykke, som ikke er afhængig aiiil fældigheder,« gjentog han for sig seiv og smilte. »Vil jeg altsaa være lykkelig, maa jeg gjør det gode.« Og med engang stod hele fremtiden foran ham, ikke mere slig rent i det almindelige, men i en i høi grad virkelighedsklar form, en godsherres liv og virksomhed. . Han saa foran sig et umaadeligt virkefelt, der vilde optage hans hele tilværelse, som han alene vilde hellige det gode, og som til gjengjæld herfor vilde give ham seiv lykken. »Her har du din kampplads; her er dit virkefelt klart nok. af gjærdet og din pligt tycleligt nok bestemt: Du har bønder. Og tænk for et behageligt arbeide at veilede denne klasse af befolkningen, der er saa simpel, saa let at paavirke, saa oprindelig! Pdve dem ud af sin fattigdom, gjøre dem til vel bjergede mennesker, overføre paa dem den kund skabsfylde, som du seiv, gudskelov, besidder, ud rydde alle disse laster hos dem, som ene og alene har uvidenhed og overtro til grund, udvikle dem sædeligt og lære dem at elske det gode. . . . For 'en straalende fremticl! Og alt dette gjør jeg med min egen lykke til maal, og for liver dag, som o-aar, nærmer jeg mig maalet mere og mere og nyder samtidig min belønning i deres taknemme lighed. For en herlig fremtid! At dette ikke for længesiden er faldt mig incl!« »Og desuden,« vedblev han sin tankeudviklmg, »hvem kan forresten hindre mig i ogsaa at søge min lykke i en kvindes kjærlighed og i et frede ligt familieliv ?« Og hans ungdommelige indbild nnigskraft rullede endnu mere forføreriske billeder op for hans fantasi: »Jeg og min hustru, mm75 hustru, som jeg vil elske slig, som endnu aldrig nogen paa denne jord har elsket en kvinde, vi vil leve sammen midt opi denne landlige natnr med sin poetiske ro og stilhed. Vi faar børn, og mu ligvis kan vi ogsaa ha en gammel tante hos os. Den gjensidige kjærlighed, vi nærer for hverandre, vil yderligere vokse i styrke ved kjærlighed til vore børn. Og da vi begge ved, at det store maal er at gjøre det gode, vil vi ogsaa gjensidig hjælpe hinanden til at forfølge dette maal. Jeg som god sets herre fører tømmerne, hjælper med ligelig retfærdighed til alle sider, bygger op en avlsgaard, der kan tjene alle andre til mønster, grundlægger sparekasser og værksteder. Hun paa sin side trip per, med sin simple, hvide kjole en smule løftet op over de smaa fødder for sølens skyld, sød og yndig omkring og afiægger besøg i bondeskolerne, i sygehuset, hos alle, som har det ondt, og overalt bringer hun trøst og lægedom med. . . . Allesam men, børn og oldinger og bondekonerne, alle skal de tilbede hende og se op til hende som en engel, sendt dem af forsynet seiv. Siden, nåar hun gaar hjem igjen, skal hun søge at fortie for mig, at hun har været indom en stakkars udfattig bonde, som hun har git penge. Men jeg ved det allige vel, jeg. Alting ved jeg. Og jeg trykker hende i mine arme og kysser hende, et ømt, langt kys paa de deilige ørne, paa de i blufærdig rødme blus sende kinder, paa de friske smilende læber. . . .« XVIII. »Hvor er det biet af min drøm?« spurgte den unge mand sig nu, udmattet af alle de besøg, han netop havde gjort. »Nu har jeg allerede i mere76 end et aar søgt efter lykken netop i dette liv. Hvad har jeg fundet? Ja, ganske vist, jeg har en smide ret til engang imellem virkelig at at ha følt mig tilfreds med mig seiv. Men for en tom hed, og hvor denne følelse af tilfredshed helt og holdent er en forstandssag hos mig. Jeg er ivirke ligheden utilfreds; jeg har ikke fundet lykken her, og desuagtet længes jeg, længes jeg ligefrem bræn dende efter lykken. Jeg har ikke nydt nogen følelse af glæde, mens jeg samtidig har berøvet mig seiv alt det, som ellers kunde ha forskaffet mig den. Og hvorfor? Til hvad nytte? Hvad skal det gavne til? . . . Min tante havde ret: »Det er lettere at blive sin egen lykkes smed end andres«. . . . Mine bønder er de kanske biet rigere? eller mere kundskabsrige ? Har de ud viklet sig mere i sædeligt livssyn? Ikke spor! De har det ikke bedre end før, og paa mig hviler til værelsen tyngre og tyngre for hver dag. Ja, havde jeg endda nydt en liden smnle fremgang under mit forehavende, havde man ialfald bare gjengjældt mine anstrængelser med en smule taknemmelighed. .. . Men nei, vanelivet, lasterne, mistænksomheden, evneløsheden, alt er endnu ligesaa stærkt tilstede som nogensinde, mens jeg seiv til ingen nytte slænger bort de bedste aar af mit liv.« Pludselig, og uden at han vidste hvorfor, er indrede han sig, at han havde hørt af sin gamle amme, at naboerne sa om ham, at

han var »et barn, der var stanset i udviklingen.« De sa og= saa om ham, at han hellerikke havde videre penge mere, at den mekaniske mølle, som han havde kjøbt, bare gjorde vind under bøndernes latter salver, men ikke malede et korn engang, og at man godt en vakker dag kunde belave sig paa at faa se rettens betjente lægge beslag paa hans77 eiendom, fordi lian havde ruineret sig med alle sine paafrmd. Han inaatte atter tænke paa spad serturen i skoven, han gjennemlevede sin drørn paanyt, derefter sit studenterliv i Moskwa og de natlige samtaler, som han paa sit værelse under belysning fra et eneste lys havde havt med sin ven fra sekstenaarsalderen. I fem stive klokke timer itræk læste de sammen søvndyssende an mærkninger til civilretten. Naar de saa vel var færdige hermed, sendte de bud efter en smule aftensmad, spleisede til en flaske champagne, og saa drømte dé høit, om den fremtid, som ventede dem. Hvor ganske anderledes de dengang havde forestillet sig denne! Foran sig saa de en lykke lig tilværelse, helt optat af kampe, som de stadig hæderligt bestod, og paa seierens vei gik de stadig fremad mod sin egen fuldkommengjørelse, og, saa ledes som det forekom dem, mod lykke for alle mod berømmelsen. »Og han gaar veien! han rykker fremad paa den med store skridt!« sa Nekliudoff til sig seiv, idet han tænkte paa sin ven. »Men jeg?« Han stod i dette øieblik lige foran hoved bygningen. Udenfor hovedtrappen var en ti-tolv bønder og husfolk forsamlet og ventede paa gods herren for at komme frem med sine krav. Han slåp sine drømmerier for atter at vende tilbage til virkeligheden. Inde i flokken stod en kvinde tilsølet af blod og med haaret i vikl uorden og beklagede sig over, at hendes far havde villet dræbe hende. Der var ogsaa to brødre, som i to aars tid havde delt, hvad deres arbeide indbragte dem, men som nu sendte hverandre hadefulde blikke. En af hus folkene, en graahaaret mand, hvis hænder rystede af drukkenskabssvaghed, stod der ogsaa. Sønnen,78 der var træt af hans fylderi, havde tat ham med. Nedenfor trappen sad en kone, som hendes mand havde jaget bort, fordi hun hele våar en ikke havde dnet til at arbeide. Hun viste frem de hovne, af et skiddent omslag tildækkede fødder. . . . Efterat Nekliudoff havde hørt paa alle de for skjellige klagesange, her havde git et raad, der forsøgt at trøste, der git et løfte fra sig, flygtede han ind paa sit værelse, aldeles udtrættet ikke alene af anstrængelserne, men endnu mere af skam, af følelsen af sin afmagt, af bitter, bitter bedrøvelse. XIX. Det Hile værelse, som Nekliudoff beboede, var møbleret med største tarvelighed. En gammel, læderbetrukket sofa, nogle lænestole i samme smag, et opslaaet spillebord med indfældinger og orna menter af drevet kobber, bedækket af en masse papirer. Mellem de to vinduer et stort, speil i gammeldags, forgyldt ramme. Paa gulvet omkring bordet laa papirer og bøger strøet hultertilbulter. Dette værelse med al sin uorden manglede allige vel karakter og stod i ganske besynderlig mod sætning til alle de øvrige værelser i den gamle herskabsbolig. Nekliudoff traadte ind i sit værelse, slængte forbitret hatten fra sig paa bordet, kastecle sig ned paa en stol foran pianoet og lod hodet synke ned. »Vil Deres excellence ikke ha frokost nu?« spurgte en gammel, rynket, mager tjenestepige, mens hun bøiede sin høie skikkelse dybt foran sin herre. Hun bar kjole af kattun, et stort shawl og kappe paa hodet.79 Nekliucloff snudde sig om mod hende og sa til hende efter et øiebliks taushed. »Nei, jeg er ikke suiten.« Han fordyhede sig atter i sine drømmerier. Kvinden, det var hans tidligere barnepige; rystede utilfreds paa hodet og sukkede. »Mén, lille far, Dmitri Nikolaj evitsch,« sa hun, »hvorfor skal De gjøre Dem alle de bekymringer? Der er folk, som har mere aarsag at klage end Dem. . . . Og, herregud, det greier sig alligevel.« »Bekymringer? . . . Hvor har du den idé fra, Malania Finogenowna, at jeg er bedrøvet?« spurgte Nekliudoff og anstrængte sig for at smile. »Jasaa, saa De ikke gjør Dem bekymringer? Da har jeg ikke mere øine i hodet,« sa pigen. »De tar Dem nær af alt muligt og vil seiv udrette altfor meget. De under Dem næsten ikke ro til at spise. Er der mening i sligt? Ja, om De endda vilde reise til byen eller paa besøg til naboerne for at adsprede Dem. Det passer ikke for Deres alder at paata sig alslags bekymringer for alver dens ting.« Og idet hun begyndte at dutte godsherren, la hun til: »Ja, undskyld mig, lille far, at jeg sætter mig i din nærværelse.« »Er det kanske skik mellem store herrer ellers at bære sig slig ad? Det dur ikke dette. Du bare ødelægger dig seiv, og dine bønder faar alleslags altfor store uafhængighedsvaner. Læg bare mærke til dem: de viser ikke engang erkjendtlighed for alt det gode, du gjør imod dem, tro du mig. Du skulde atter vende tilbage til din tante; hun ial fald har skrevet, hvad sandt var.« Disse betragtninger, som den gamle barnepige kom med, havde yderligere forøget Nekliudoffs ned80 trykte sindsstemning. Rent übévidst løftede lian den høire kaand op fra knæet og lod den slapt falde ned paa klaviaturen. Han anslog en akkord, endnn en og endnn en til. . . . Saa snndde kan sig kelt om mod pianoet, drog venstre kaand op af lommen og gav sig til at spille. Det var rent improviserede akkorder, uden sammenkæng,

mange af dem simple lige til næsten at være banale, og ingen af dem røbede noget særdeles musikalsk talent. Men al ligevel fyldte denne adspredelse kam med uende lig glæde, skjønt rigtig en underlig sørgmodig. For liver ny akkord ventede kan med sammen snøret kjerte paa de tonelyd, som skulde følge efter, og tilsidst sluttede det keie sig sammen til en sammenkængende improvisation. Det forekom kam da, som om kan kørte en rigdom af melodier, derpaa kor, derpaa et orkester, altsammen i karmoni med kans egen tankeflugt. Hans opkidsede ind bildningskraft rullede med forunderlig tydeligked de mest fantastiske, mest uforklarlig forviklede bil leder op for kam baade fra fortid og fremtid. Han saa foran sig kvide David med sit op pustede ansigt. Derpaa saa kan ammen for sig, bvordan kun gik fra landsby til landsby og raa dede bønderne til at skjule sine penge for gods kerren. Og ganske übévidst gjentog han for sig seiv: »Ja, sine penge maa man skjule for gods kerren.« Derpaa saa lian foran sig sin lyslokkede brud. Hun flød ken i taarer, lænede sig op mod kans skulder og udstødte dybe stik. Saa kom Tsjuricenok frem og saa med de blide blåa øine paa sin sværmavede eneste søn, dette barn, som for kam ikke bare var sønnen, men hans kjælper og redningsmand. »Ja, dette er kjærlighed,« mum lede Nekliudoff. Han gjenkaldte sig mor til Juk vanka og det udtryk af taalmodighed og blidhed,81 som laa udbredt over den gamle kvindes ansigt tiltrods for den vansirede tand. »Hun er sytti aar gammel. Godt! Og det er høist sandsynligt, at jeg er den første, som har gjort denne bemærk ning. Det er noksaa besynderligt.« Den unge mand lod fremdeles kænderne lege, som de seiv vilde henover tasterne. Mens han lyttede til disse tilfældige toner, kom han til at erindre sig sin flugt fra bikubegaarden, Karp og Ignat, som ikke turde le af ham og snudde sig bort, foråt han ingenting skulde se. Erindringen herom fik blodet til at stige op i ansigtet paa ham, og han vendte sig rent ufrivilligt om mod den gamle pige, som fremdeles sad nede ved døren. Hun saa stiltiende paa ham og rystede paa sit gråa hode. Saa steg billedet af et trespand sveddryp pende heste, ført af Iliuka, frem for ham. Han saa tydelig foran sig den smidige, slanke unge bonde med det lyse, krøllede håar, de smaa, tin drencle, blåa øine og det rosenrøde ansigt med elet fine, neppe synlige dun over læberne og rundt hagen. Han kom til at gjenkalde sig, at Hia havde næret frygt for, at han ikke mere skulde faa lov til at fortsætte som fragtemand, og de grunde, som han havde fremkastet til forsvar for denne sysselsættelse, der var ham seiv saa kjær. Nekliudoff saa foran sig den store, fugtige lande vei en graakold, taagefuld morgen; han saa en lang række tungt lastede vogne, overdækkede med svære presenninger, der var mærkede med sorte kjæmpebogstaver, dra sig langsomt frem over veien. De velnærede, sværlemmede heste lod sine bj elder klinge, drog i sæletøiet og spændte i med samlet styrke for at klare bakkestigningen. Lige iniod rækken af fragtvognene kom posten jagende ned Tolato.j: Fyrst, Nekliudoff. G82 over skraaningen med klingende, dirrende bjelde klang, soni ekkoet førte med sig og kastede til bage langt inde i skoven, der kransede veien paa begge sider. »Hyp, hyp!« skreg postføreren paa forhesten med skingrende stemme. Paa kodet kavde han filthat med postmærke paa og svingede en svøbe høit i luften. Derpaa saa han atter Karp med sit rustrøde skjæg traske ordknap og tung i. svære støvler ved siden af den første vogn; han saa Iliukas vakre hode dukke op af den anden. De tre postvogne, alle lastede med kufferter, for forbi i gallop med vældigt dur og larm af hjul og klokker og skrig. Saa skjulte Iliuka sig atter under presenningen og la sig til at sove. Nekliudoff drømte sig derpaa ind i en smuk sommeraften. Indkjørselsporten i gjæstgivergaarden blev slaaet op for tre støvede trespands-vogne, alle dækkede med presenninger. Den ene efter den anden forsvandt inde i portrummet, mens skraa gulvet af træ, som lettede indkjørselen, dirrede under hjulene og hestetrampet. Iliuka hilste mun tert paa gjæstgivermadainen med ansigt som melk og blod og den svulmende barm. Mens hun saa paa den unge mand med de blide, straalende øine, spurgte hun ham, om han kom langveisfra, og om han vilde ha aftensmad. Efter først at ha draget omsorg for sine heste, traadte han der paa ind i huset; her var fuldt af folk og svært varmt. Han gjorde korsets tegn, såtte sig ned foran et velfyldt træfad og spiste, mens han snak kede muntert med madamen og gjæsterne. Saa var det at gaa tilsengs under en vakker, stjerne saaet himmel, som han saa lige ud paa fra skuret, hvor han havde strakt sig paa duftende, friskt hø ved siden af sine heste, som stod der og stam-pedeog pustede og drog larmende til sig af forsyningen i krybben. Saa snudde han sig mod østen, gjorde en hel mængde korsets tegn over sit brede bryst, og idet han kastede sine lokker tilbage, begyndte han sin bøn. Og saa tullede han sin kaftan om hodet og sank hen i en dyb, simd søvn, den søvn, som til hører en frisk, kraftig ungdom. Og i sin drøm saa Nekliudoff foran sig byen Kiew med sine helge ner og vrimmel af pilegrimme. Han saa Roman med sine kjøbmandsboder, Odessa og det blaanende hav langt udover, dækket af skinnende seil. Og

han saa Konstantinopel med sine gyldne taarne og tyr kerne med det hvide brystklæde og de sorte øien bryn. Og baaret af usynlige vinger løftede han sig fri og let, bestandig høiere og høiere; han skimtede under sig byer i gylden glans og omflydt af gjeu nemsigtigt lys, en endeløs himmel med myriader af stjerner, det blaanende hav med hvide seil, og han følte en vellystig nydelse i stadig at stige høiere og høiere. . . . »Hvor det er smukt!« mumlede Nekliudoff. Og han tænkte ved sig seiv: »Hvorfor er ikke jeg Xliuka?« Fyrst Nekliudoff. Første del. Livsplanen I. Da fyrst Nekliudoff var nitten aar gammel, havde han tilbragt tre aar ved universitetet. Som merferierne tilbragte han bestandig hjemme paa sine godser og blev her til udover hosten. Paa ovennævnte tidspunkt skrev han til sin tante, grevinde Beloretskaia, som han samtidig betragtede som sin bedste veninde og den mest fremragende af kvinder, følgende brev : »Kjære tante. Jeg har fattet en beslutning, som kommer til at blive afgjørende for min hele fremtid: jeg for lader universitetet for helt at hellige mig til land livet, thi for dette føler jeg, at jeg er skabt. For Guds skyld, kjære tante, nu maa De endelig ikke gjøre nar af mig. De vil fortælle mig, at jeg er ung. Og muligt er det ogsaa, at jeg endnu bare er et barn, men dette kan alligevel ikke forhindre mig fra at være mig den hengivenhed fuldt bevidst.hvormed jeg elsker det gode og længes efter at gjøre det.« »Som jeg allerede tidligere har fortalt Dem, har jeg fundet min eiendom i den fuldstændigst mulige uorden. I mine anstrængelser for at finde et botemiddel mod denne tingenes tilstand er jeg naaet til den overbevisning, at ondet skriver sig fra bøndernes fattigdom, og dette onde kan alene fordrives ved langt og taalmodigt arbeide. Om De bare kunde have seet to af mine bønder, David og Iwan; af hvilken familieaand de er besjælede! Jeg er sikker paa, at bare synet af disse to vilde virke meget, meget mere overbevisende paa Dem end alt, hvad jeg kan sige. Og er det da ikke en pligt, og det en hellig pligt, at beskjæftige mig med, hvad der kan tjene over syv hundrede sjæle til det gode, sjæle for hvilke jeg en dag skal af lægge regnskab histoppe? Er da ikke det at synde, om jeg fremdeles vilde give dem skatteopkræveres og forvalteres raa vilkaarlighed ivold? Og når jeg lige foran mig har en saa ædel opgave, en saa herlig mission, hvorfor skulde jeg da søge hen til andre livssfærer for at tilfredsstille min tørst efter at blive et godt og nyttigt menneske? Jeg føler, at jeg skal kunne blive en god herre, og for at være dette, saaledes som jeg anskuer tingen, er det en fuldstændig unødvendighed at prale med alle disse diplomer og examina, som du har saa travelt med at faa mig til at erhverve mig.« »Kjære tante, opgiv alle de ærgjerrige planer, som De har fattet paa mine vegne. Søg at faa den tanke til at fæste rod hos Dem, at jeg har valgt min vei, og det den rette vei, den jeg føler det som vil lede mig til lykken. Jeg har ifor veien tilstrækkelig overveiet, hvilket ansvar det er, jeg idag paabyrder mig. Men nu har jeg opgjort5 mig min livsplan, og vil Ghid skjænke mig liv og helse, skal jeg ogsaa ha lykke i mit forehavende.« »Dette brev maa De ikke vise til min bror Vassili. Jeg er bange for hans spydighecler. Han er vant til at kommandere mig, og jeg frygter for hans paavirkning. Iwan derimod vil, seiv om han ikke billiger mine planer, ialfald forståa dem,« Grevindens svar paa dette brev lød som folger: »Dit brev, min kjære Dmitri, har overbevist mig om en eneste ting, nemlig at du har et hjerte af guid. Derom har jeg heller aldrig tvilet for resten. Men i livet, kjære ven, er altid vore gode egenskaber os snarere til skade end-til gavn. Jeg vil ikke netop sige, at det er en dumhed, du begaar, og at dette indfald af dig volder mig sorg: jeg foretrækker alene at indvirke paa dig gjennem at tale til din fornuft. Altsaa, min ven, lad os diskutere tingen: Du fortæller mig, at du føler dig tiltrakket af livet paa landet, at du vil skabe dine bønders lykke, og at du haaber, du skal blive en god herre. Pro primo faar jeg svare dig, at vi aldrig har fuld bevidsthed om vore længsler, førend de allerede har skuffet os; secundo, at det er lettere at skabe sin egen lykke end andres, og tertio, at man, for at blive en god herre, maa være en kold og barsk karakter, noget jeg tviler stærkt paa, du nogensinde kan blive, om du anstrænger dig aldrig saameget.« »Du anser dine argumenter som uangribelige, og du stiller dem op, næsten som rene maximer. Men når man er saa gammel som mig, kjære ven, er man vantro baade overfor argumenter og maximer, det eneste, man stoler fuldt og fast paa,. er erfaringen. Og erfaringen, den siger mig, at6 alle dine planer er bare barnsligheder. Jeg nærmer mig femtiaarene, jeg har kjendt en mærigde, sær deles agtværdige mænd af de mest modsatte livs anskuelser, men endnu aldrig har jeg hørt,_ at en ung mand af god herkomst og med fremtiden for sig frivillig har begravet sig i en landsby under paaskud af at ville gjøre godt. Det har bestandig været din kjæphest at blive anseet for en original, men din originalitet er simpelthen bare en grænseløs egenkjærlighed. Kjære ven, følg for Guds skyld den slagne landevei; paa den når du ganske anderledes hurtig til resultater, der, seiv om de i og for sig kunde synes dig lid et nødvendige, ikke destomindre

er en uaf viselig betingelse for det gode, som du stræber efter at virke.« »Bøndernes elendige stilling er et uundgaaeligt onde; i ethvert tilfælde er den et onde, som man kan lette og lindre uden at giemme sine phgter mod samfußdet, mod sine nærmeste og mod sig seiv Med din intelligens, dit hjertelag, dm rene karakter, findes der ikke den karriere, som du ikke kunde slaa ind paa med haab om fremgang. Men hvilken du maatte vælge, lad den lalfald være dig seiv værdig og indeholde betingelser for at kimne bringe dig ære og hæder.« »Jeg tror paa din oprigtighed, nåar du seiv siger, at du mangler ærgjerrighed, men du bare bedrager dig seiv. I din alder og med dine for udsætninger er ærgjerrighed en dyd; først da blir den en vulgær lidenskab, nåar manden sayner enhver mulighed for at tilfredsstille den Ja, dette vil du snart nok opdage, dersom du holder tast ved din plan.« »Lev vel da, kjære Dmitri. Jeg synes næsten, jeg holder endnu meget mere af dig for dine rav7 gale livsplaners skyld, fordi de samtidig er saa ædle og høisindede. Ja, gjør altsaa, som du seiv synes, men jeg tilstaar dig oprigtigt, dele dine synsmaader kan jeg ikke.« Da den unge mand havde læst dette svar, overveiede han det længe og vel, og endelig kom han til det resultat, at det kan hænde ogsaa for begavede kvinder, at de kommer til at bedrage sig seiv. Han indsendte underretning om sin be slutning til universitetet og slog sig for godt ned paa sin eiendom. II. Som den unge godsbesidder havde skrevet til sin tante, havde han udstukket sig en fuldstændig plan for bestyrelsen af sin eiendom. Hele hans tilværelse, alle hans beskjæftigelser var nøie fast satte for liver maaned, for dage og timer. Søndagen var helliget til at ta imod dem, som bad om hjælp og imod bønderne, inspicere eiendommen, besøge alle dem, som han havde rakt en hjælpende haand efter samraad med landsbyens ældste, der nemlig hver søndag aften traadte sammen for at forhandle om den hos hver enkelt forhaandenværende trang til hjælp og om maaden, hvorpaa understøttelsen burde tilstaaes de enkelte. Der hengik mere end et aar, i løbet af hvilken tid den unge mand havde traadt sine børnesko med hensyn til den theoretiske og praktiske bestyrelse af sin eiendom. En smuk søndag i juni maaned stak Nekliudoff, efterat han havde drukket sin kaffe og læst et kapitel i »Bøndernes husstel,« en navneliste og en bundt pengesedler i lommen paa sin sommer 7 gale livsplaners skyld, fordi de samtidig er saa ædle og høisindede. Ja, gjør altsaa, som du seiv synes, men jeg tilstaar dig oprigtigt, dele dine synsmaader kan jeg ikke.« Da den unge mand havde læst dette svar, overveiede han det længe og vel, og endelig kom han til det resultat, at det kan hænde ogsaa for begavede kvinder, at de kommer til at bedrage sig seiv. Han indsendte underretning om sin be slutning til universitetet og slog sig for godt ned paa sin eiendom. II. Som den unge godsbesidder havde skrevet til sin tante, havde han udstukket sig en fuldstændig plan for bestyrelsen af sin eiendom. Hele hans tilværelse, alle hans beskjæftigelser var nøie fast satte for liver maaned, for dage og timer. Søndagen var helliget til at ta imod dem, som bad om hjælp og imod bønderne, inspicere eiendommen, besøge alle dem, som han havde rakt en hjælpende haand efter samraad med landsbyens ældste, der nemlig hver søndag aften traadte sammen for at forhandle om den hos hver enkelt forhaandenværende trang til hjælp og om maaden, hvorpaa understøttelsen burde tilstaaes de enkelte. Der hengik mere end et aar, i løbet af hvilken tid den unge mand havde traadt sine børnesko med hensyn til den theoretiske og praktiske bestyrelse af sin eiendom. En smuk søndag i juni maaned stak Nekliudoff, efterat han havde drukket sin kaffe og læst et kapitel i »Bøndernes husstel,« en navneliste og en bundt pengesedler i lommen paa sin sommerpaletot og forlod den store herskabsbygning, som med sin søilerække hævede sig fra toppen af en høi terrasse, og hvor lian seiv beboede et eneste lidet væreise i første etage. Han fulgte en græs bevokset gangsti gjennem en gammel have i engelsk stil og tog retningen henimod landsbyen, der bredte sig henover paa begge sider af hovedveien. Neklindoff var høi og smidig af vækst. Han havde langt, tykt, omhyggelig kj serumet, kastanje brunt håar, varme, lysende øine, frisk rødme i kinderne, og det var, saavidt det første, fine dun begyndte at spire frem omkring de røde læber. Gang og bevægelser bar altsammen præget af kjærnesnndhed og kraft, forenet med en vis skjødes løshed, der er karakteristisk for denne glade, lykkelige alder. Fra kirken strømmede netop menigheden i broget vrimmel: oldinger og unge piger, smaajenter og smaagutter, koner med sine pattebørn paa armen; alle var de søndagsklædte, og alle såtte de kursen mod sine usle rønner, mens de underdanigt hilsede paa sin godsherre i for bigaaende. Nekliudoff bøiede ind i landbyens eneste gade, stanste, drog sin liste op af lommen og gjennemgik en barnslig klodset skrevet fortegnelse over flere navne paa bønder, med hensyn til hvilke listen for hver enkelt var forsynet med vedtagne tegn. Det første navn var Iwan Tsjuricenok; han bad om stivere for at hindre væggene i sin hytte fra at styrte sammen. Godsherren tog veien hen imod indkjørselsporten til den anden hytte tilhøire.

Hytten, Tsjuricenok bodde i, var i en be drøvelig forfatning. Bjælkeværket var halvraaddent, og væggene ludede helt over til den ene side og sank der ligesom ned i jorden. Et lidet vmdu, hvori der ikke var en hel rude, laa paa denne maade i høide med møddingen uclenfor. Det andetvin&u havde de dyttet med gamle kluder. Man kom ind i gangen gjennem en lav dør; tærskelen til denne var aldeles forraadnet. Indkjørselsporten, der var gjort af fletværk og lignede et bur, var støttet op til beboelseshuset. Over hele hytten dækkede et forfaldent tag, der gik i bugter. Bare ndsiden havde endnu et lag sort halm over sig, der befandt sig i Md forraadnelse. Ellers var spærre taget fuldstændig bart. Midt i gaarden var en brønd med ødelagt brøndvinde. Ved siden var en vandpyt, der var ndhulet ved kreaturernes tramp frem og tilbage, og hvor nogle ænder laa og snaddrede. Over brønden rakte to ahorntrær med sine fortørkede, furede stammer sine faa grene med sparsomt, blegt løvværk iveiret. Ved foden af et af disse trær, der afgav vidnesbyrd om, at der alligevel engang havde været nogen, som havde havt tanke for pladsens forsk]ønnelse, sad i øie blikket en liden, lyslet pige, der kunde være saan en otte aar gammel. En anden liden pige, der ikke kunde være ruer end etpar aar i det aller høieste, forsøgte at klattre op paa hende. En hundehvalp, som legte med barna, fik øie paa gods besidderen, styrtede til porten og gav sig til at gjø i vilden sky af rædsel. »Er Iwan hjemme?« spurgte Nekliudoff. " Den ældste af smaajenterne blev siddende som naglet til sin plads og spilede øinene høit op uden at svare. Den lille bitte stirrede paa ham med maabende mund, mens det rykkede i mundvigene paa hende og hun tydeligvis var saa nær ved at ta til graaden som muligt. En puslet, gammel kjærring, klædt i et fillet, rudet skjørt og med et i det rødlige skjærende, bredt baand om livet,10 glodde paa ham gjennem den halvaabnede dør og sa ikke et muk.. Nekliudoff nærmede sig indgangen og gjentog sit spørgsmaal. »Jo, berre, ban er hjemme,« kom det endelig i skjælvende tone fra den puslede, gamle kjærringen, mens bun bilste i dybeste underdanigbed paa barn og næsten sank i jorden af angst. Nekliudoff gjengjældte hendes hilsen og gik tversover gangen -og ud paa et trangt gaardsrum. Gamla såtte haanden under hagen og gik ud i døren, hvor bun blev staaende og rokke vaeå bodet uden et øieblik at tabe godseieren af sigte. Ude i gaardsrummet var Tsjuricenok i fuldt arbeide med at bugge ned et hegn,, som holdt paa at knuses under vægten af tåget. Tsjuricenok var en bonde i femtiaarene. Han var under middelsbøide, havde langagtigt ansigt, med behagelige, udtryksfulde træk og temmelig solbrændt. Skjægget var af kastanjebrun farve, ber og der indblandet med gråa haarstraa og baar væksten var tyk og af samme farve. Øinene, som var mørkeblaa', og som han lukkede_ halvt igjen, saa omkring sig med et forstandigt blik, indblandet med et udtryk af godslig ligegladbed. Han havde en velformet mund, som under de smaa, lyse knebels barter, hvergang han smilte, ganske tydeligt vidnede om en rolig selvtillid og ligesom en vis spottende ligegyldigbed for alt, hvad der omgav ham. Huden var grov, panden furet af dybe rynker, og over hals, ansigt og hænder bugtede blodaarerne sig i opbøiede striber. Og den ludende ryg, de krumme ben, altsammen talte om baardt, anstrængende, ud mattende arbeide. Han var klædt i bukser af brunsort lærred, som paa knæerne havde lapper af blaat tøi. Den11 skjorte, han havde paa, var gråa og skidden, med flænger i ryggen og paa albuerne. Skjorten havde han heftet op omkring livet med en hyssing, og til den var der knyttet en liden nøgel af kobber. »Ghid være med Jer,« sa godseieren, idet han traadte nd i gaardsrnmmet. Tsjuricenok snudde sig om og gav sig straks ifærd igjen med sit slid. Med en kraftanstrængelse lykkedes det ham endelig at faa hegnet revet løs fra undersiden af tåget. Derpaa hug han sin økse fast i en bjælke og gik frem imod Nekliudoff, imens han rettede paa sit belte. »Jeg ønsker Dem en god høitid, Deres excel lence, « sa han, mens han bøiede sig næsten til jorden og rystede sine lokker. »Tak, vennen min. Jeg kommer til dig for at se, hvorledes du har det,«, begyndte Nekliudoff i en paa samme tid frygtsom og ungdommelig ven skabelig tone, mens han lod blikket glide henover bondens paaklædning. »Sig mig engang, hvad er det, du skal benytte de stivere til, som du gjennem landsbyens ældste har anmodet om?« »Stivere? Kjære lille far,*) Deres excellence, det ved man nok, hvad de bruges til. Jeg vilde forsøge, om jeg kunde faa stivet en smule paa den gamle rønnen. Vil De bare se paa den væggen der, saa den luder. Gkid ske lov og tak, at mine kreaturer ikke er kommen tilskade; de er for øie blikket ikke her. Det skal være vanskeligt nok, om alt dette holder sammen,« la Tsjuricenok til med foragt, idet han pegte paa det vaklende, halv veis sammenstyrtede skur. »Ja, men nåar skuret næsten er styrtet sam men, og de andre bygninger holder paa at gaa *) Et. almindelig benyttet udtryk i Rusland.12 samme vei, livorfor har du da forlangt fem stivere? Det er jo ikke stivere, du trænger til men bjælker og tømmerstokker,« bemærkede godseieren, meget fornøiet over at kunne udfolde sin erfaringsfuldked i slige anliggender.

Tsjuricenok .svarte ikke. »Forholdet er altsaa, at det ikke er stivere, men nyt bygningstømmer, som du behøver, men det burde du ha sagt.« »Ja, javel, jeg skulde nok ha brug for byg ningstømmer. Men hvor ialverden skulde jeg ta alt det, jeg kunde behøve, fra? Man kan ikke evig og altid henvende sig til godsherren. Hvis alle vi skulde komme og tigge Dem om, hvad vi kunde ha brug for, hvadslags bønder var vi da ? . . . Men dersom De vilde være saa forfærdelig venlig og la mig ta det egetømmer, som De ikke behøver til laavegulvet,« la Tsjuricenok til med et dybt buk, idet han stod og trippede paa pladsen og vuggede frem og tilbage, »kanske da, nåar jeg byttede en bjælke og flikkede paa en anden, skulde det kanske lykkes mig at faa den gamle fillehytten sat i brugelig stand.« »Men kjære dig, du siger jo seiv, at det er pilraaddent alt ihob. Idag er væggen sunket paa en kant, imorgen synker den sammen paa en anden, og iovermorgen paa en tredie. Skal der gjøres noget her, maa det nødvendigvis gjøres helt fra nyt af for ikke stadig at maatte flikke og flikke om igjen paa elendigheden. Ja, sig mig, hvad du tror seiv? Kan dine skur holde vinteren over uden at styrte sammen.« »Ja, hvem kan vide det?« »Ja, . . . nei, sig mig, hvad tror du seiv? Skal de styrte sammen, eller skal de holde? Ja, eller nei?«13 Tsjuricenok tænkte sig et øieblik om. »Det kommer altsammen til at ryge med,« sa han pludselig. »Naa ja, der ser du. . . . Men det skulde du ha sagt til de ældste og ikke bare bedt om stivere. Du ved godt, at jeg er beredvillig til at bringe dig hjælp.« »Vi føler os allesammen saa overmaade til fredse med Deres velvilje mod os,« svarte Tsjuricenok med et udtryk af vantro i stemmen og uden at vove at betragte godseieren. »Hvad mig angaar, skal jeg være saa inderlig fornøiet, om jeg faar fire bjælker og endel stivere. Jeg skal klare mig godt med det. Om De altsaa bare havde nogle træstokker, som De ikke netop havde brug for, skulde jeg anvende dem til at sætte stivere under hytten min med.« »Ja, men kjære dig da, hytten er jo i ligesaa daarlig stand som alt andet her.« »Ja, men vi bare venter paa, kona mi og jeg, at hytten en vakker dag styrter sammen og gjør ende paa en eller anden,« svarte Tsjuricenok ganske ligegyldigt. »Det er ikke længre siden end igaar, at en bjælke styrtede ned fra tåget og paa hængende haaret havde knust kona mi!« »Knust, er det muligt!« »Ja, det er, Deres excellence. Hun fik den over ryggen og blev liggende aldeles sansesløs helt til natten.« »Og det er altsaa virkelig hændt ?« »Ja, hændt er hændt, det er saa det. Kona mi er bestandig sjuk; naaja, hun har jo ogsaa været skrantende og skral af sig fra barnsben af.« »Er du af daarlig helse ?« snudde Nekliudoff sig til konen, som var blit staaende paa tærskelenog var begyndt at vimre med munden, da hun la mærke til, at manden talte om hende. »Aa, jeg føler altid ligesom sligt et tryk aa kalde for her,« svarte hnn og pegte paa sit ud magrede, skidne bryst. »Endnu bestandig ?« bemærkede den unge mand med uvilje. Og idet han trak paa skuldrene, la han til: »Hvorfor henvender du dig ikke til hospitalet. Det er derfor, man har sygehuse. Har ingen før sagt dig det?« »Jo, ganske vist, har vi vidst dette, herre, men nåar skulde vi ha tid til sligt? Vort hoveri arbeide er vi saa ilde tvunget til at udføre, og dernæst maa vi ogsaa tænke paa at slide en smule for os seiv. ... Og saa er det ungerne. ... Og alt dette maa jeg greie alene III. Nekliudoff traadte indenfor i hytten. Væggene var af plumpe, uhøvlede bord, tilsodede og ludende til alle kanter. Henne i en mørk krog laa gang klær og filler rodet sammen i et eneste urede. Hele hytten, mørk og elendig, som' den var med. sit sammensynkende tag, der til nød holdtes oppe med etpar stivere, der var reist under de værst forraadnede bjælker, syntes hvert øieblik at maatte styrte sammen. »Jo, det er daarligt stel med hytten din,« mumlede godsherren, mens han betragtede Tsjuri cenok, der lod til allerhelst ikke at ville snakke om dette. »Den kommer til at knuse baade os og barna vore under sig,« begyndte konen med graad i stemmen. og var begyndt at vimre med munden, da hun la mærke til, at manden talte om hende. »Aa, jeg føler altid ligesom sligt et tryk aa kalde for her,« svarte hnn og pegte paa sit ud magrede, skidne bryst. »Endnu bestandig ?« bemærkede den unge mand med uvilje. Og idet han trak paa skuldrene, la han til: »Hvorfor henvender du dig ikke til hospitalet. Det er derfor, man har sygehuse. Har ingen før sagt dig det?« »Jo, ganske vist, har vi vidst dette, herre, men nåar skulde vi ha tid til sligt? Vort hoveri arbeide er vi saa ilde tvunget til at udføre, og dernæst maa vi ogsaa tænke paa at slide en smule for os seiv. ... Og saa er det ungerne. ... Og alt dette maa jeg greie alene III. Nekliudoff traadte indenfor i hytten. Væggene var af plumpe, uhøvlede bord, tilsodede og ludende til alle kanter. Henne i en mørk krog laa gang klær og filler rodet sammen i et eneste urede. Hele hytten, mørk og elendig, som' den var med. sit sammensynkende tag, der til nød holdtes oppe med etpar stivere, der var reist under de værst forraadnede bjælker, syntes hvert øieblik at maatte styrte sammen. »Jo, det er daarligt stel med hytten din,« mumlede godsherren, mens han betragtede Tsjuri cenok, der lod til allerhelst ikke at ville snakke om dette. »Den

kommer til at knuse baade os og barna vore under sig,« begyndte konen med graad i stemmen.15 »Ti, kjærring,« sa Tsjuricenok i streng tone til hende, og med et fint, næsten umærkeligt smil. Derpaa henvendte han sig til godsbesidderen. »Ja, Deres excellence, jeg ved seiv ikke, hvad jeg skal gribe til med hytten. Jeg har stivet den op saa godt, det lod sig gjøre. Jeg har ogsaa for søgt at reparere paa den paa forskjellige maader ellers. Men det hjælper altsammen ingenting.« »Ja, hvordan skal vi klare os her vinteren over?« stønnede konen. »Jo, om bjælkelaget blev vekslet om, og man endda såtte etpar-tre stivere til under,« fortsatte manden med den sagkyndiges overlegne ro, »kanske man da endda kunde klare sig vinteren over. Aajo, man kunde nok holde ud her, men stivere maatte der anbringes overalt. Det er hele sagen. Skulde jeg derimod til at underkaste hytten en grundigere udbedring, vilde jeg ikke kunne la den mindste flis bli staaende engang. Hytten holder sig, fordi der ingen er, som rører ved den,« af sluttede han sit foredrag, særdeles tilfreds med sin udvikling. Nekliudoff følte en bitter sørgmodighed. Hvor ledes kunde det gaa til, at Tsjuricenok var sunket ned i slig armod uden at henvende sig til ham, til ham som, efterat han først havde slaaet sig til ro hjemme, aldrig havde nægtet sine bønder noget somhelst og bestandig havde strævet for, at de skulde komme til ham med sine bekymringer. Det var ikke langt fra, at han følte sig vred paa bonden. Han trak utaalmodigt paa skuldrene og rynkede øienbrynene, men ved synet af elendigheden omkring ham og midt i denne Tsjuricenok stil færdig og velfornøiet, bragte hans ærgrelse til at slaa om i dyb sørgmodighed. »Men hør nu Iwan, hvorfor har du ikke før16 sagt mig dette ?« begyndte han i bebreidende tone, idet ban samtidig såtte sig ned paa den haltende, sølede bænk. »Jeg har ikke vovet det, Deres excellence, svarte Tsjuricenok med det tidligere, umærkelige smil, mens han med nøgne, skidne fødder trampede i det håarde jordgulv. Men maaden, han sa dette paa, var saa rolig, og ansigtsudtrykket saa freidigt, at man vanskeligt skulde kunne tro, at det var, fordi han ikke havde vovet at henvende sig til godsherren. »Slig er det nu engang med os bønder; vi vover aldrig,« begyndte atter konen hulkende. »Naa, vil du se, du tier,« sa Tsjuricenok atter til hende. »Naaja, hvorom alting er,« sa Nekliudoff eftei en temmelig langvarig stilhed, »i en slig hytte som denne kan du jo umuligt leve. Nu skal du høre, bror, hvad vi skal gjøre. . . .« »Jeg hører,« sa Tsjuricenok. »Har du seet de hytter af sten, som jeg har opført i den nye landsby, og som endnu staar med tomme væggene?« »Om jeg har! Naturligvis har jeg seet dem,« svarte Tsjuricenok med et smil, saa man kunde se hans glinsencle hvide tænder. »Vi var allesammen fulde af forbauselse, da vi saa, hvorledes de blev bygget. .. . Det er rigtig no'en underlige hytter. Smaabarna lo og spurgte hverandre, om det skulde være kornmagasiner. ... Ja, for man opbevarer jo kornet bag mure af sten for at beskytte det mod rotterne. Jo, det er rigtig udmærkede hytter,« fortsatte bonden med et udtryk af lattermild for bauselse og ruggecle paa hodet; »man kunde ta dem for fængsler.« »Jo, det er udmærkede hytter. De er tørreog varme og staar bedre imod ildebrand,» svarte den unge godsherre, øiensynlig utilfreds med den spotske tone, som bonden havde anslaaet. »Ja, jeg siger jo ikke nei, Deres excellence, det er sikkert udmærkede hytter.« »Naaja, en af disse hytter er allerede færdig. Den har ti archiners grundflade, nåar tilhørende ydernrare regnes med. Godt, denne hytte sælger jeg dig for det, som den har kostet mig seiv, paa smaa afbetalinger. Du gir mig nok en dag pengene,« la godsherren til med et smil af tilfredshed ved tanken paa, at han her virkelig udførte en vel gjerning. Han vedblev: »Din gamle hytte her river du ned. Tømmeret kan du bruge til at opføre et vognskur. De andre bygninger fører vi hen til det nye sted. Der er udmærket vand; jeg skjænker dig et stykke jord, som du kan saa korn og grønsager paa. Du skal kunne leve udmærket paa den maade. Naaja, hvad siger du om mit forslag ?« spurgte Nekliudoff, som la mærke til, at Tsjuricenok ikke mere stod og ruggede paa sig, efterat talen var kommet paa bortnytning, at han hellerikke smilte mere, men haardnakket blev ved med at stirre mod jorden. »Det er Deres exellences vilje,« svarte han uden at hæve'øinene. Den gamle kvinde rykkede nærmere for at komme med sit besyv, men manden kom hende i forkjøbet. »Det er Deres excellences vilje?« gjentog han resolut, men i ydmyg tone, og denne gang saa han paa godsherren, mens han rystede sit håar. »Men der kan vi jo ikke bo.« » Saa—aa ?« »Nei, Deres excellence, dersom De sender os ToMoj: Fyrst Nekliudoff. 218 derlien, fordi vi allerede her lever saa daarligt; derhenne vil vi ikke mere kunne være bønder en gang. Hvorledes skulde vi der kunne leve som bønder. ... Ja, det sker, som Deres exellence vil, men leve der kan vi ikke gjøre.« »Ja, men hvorfor da?« '»Vi vil bli fuldstændig ruineret, Deres ex- cellence.« »Ja, men hvorfor kan man ikke leve der?« »Ja, hvilket liv skulde jeg da kunne føre der? Døm seiv: det er et übeboet sted, hvor man ikke ved, hvor der er vand at faa; græsning er der hellerikke. Her er

hampagrene pløiet, ar beidet og gjødslet. Og dernede, hvad der? Ja, hvad har vi der! Ikke hegn, ikke tørreskur, ingenting. Vi kommer til at ruinere os, excellence, dersom De sender os derhen.« Og mens han afvisende rystede paa hoelet, la han til : »Det er en ukjendt, splinterny plads. . . .« Nekliudoff forsøgte at overbevise bonden om, at forandringen tvertimod vilde være til hans übe tingede fordel. Man kunde plante hegn, sætte op skur; våndet var godt, o. s. v., o. s. v. Tsjuricenok bevarede haardnakket tausheden, og dette gjorde godsherren forlegen; han følte instinktmæssigt at det, han fremførte, ikke havde den rette over bevisende styrke. Da godsherren havde endt, drog bonden let paa smilebaandet og erklærte som sin mening, at det bedste var at indlogere de gamle husslaver i de nye hytter. Allioka, tullingen, kunde de ogsaa flytte derhen for at bruge ham til at passe paa kornet. »For.clem vikle det passe udmærket,« sluttede han og smilte endnu engang. »For os derimod,19 Deres excellence, vilde det ingen god forretning være.« »Ja, men, hvad kan det gjøre Jer, om stedet ikke endnu er beboet?« blev Nekliudoff samtidig haardnakket og taalmodig ved. »End her da, var ikke denne plads ogsaa übeboet tidligere? Og nu ser du jo, nu kan folk leve her. . . . Det skal du ogsaa gjøre, du skal simpelthen sætte dig fast dernede, og det skal gaa godt altsammen. Følg bare du mit raad og flyt derhen.« »Aa, men lille far, Deres excellence, hvordan kan der her være tale om sammenligning?« svarte Tsjuricenok heftigt, forfærdet ved tanken paa, at godsherren virkelig havde tat denne afgjørelse for alvor. »Her er der, takket være de andre bønder, liv og rørelse. Vi har vor vei; vi har dammen, hvor konerne kan vaske sit tøi, og kreaturerne kan drikke. Alt, hvad en bondefamilie behøver, har vi her og har havt det i lange, lange tider. Vi har logulv, hvor vi kan tærske kornet, kjøkkenhaver, som vore forældre har opdyrket til os. Har vi noget af alt dette dernede? . . . Her har vore bedsteforældre og forældre opgivet aanden, og her vilde ogsaa gjerne jeg faa ende mine dage; det er alt, hvad jeg har at be Deres excellence om. Vil De i Deres velvillighed hjælpe mig til at udbedre min hytte, skal vi føle os fuldstændig tilfredse. Ellers vil vi, Deres excellence, alligevel ende vort liv i denne ruin. Vi vil alle vore dage be til Gud for dig,« la han til og bøiede sig idetsamme dybt for ham, »men jag os bare ikke ud af vort rede, kjære, lille far.« Hele tiden, mens Tsjuricenok talte, kunde de fra krogen, hvor hans kone var krøbet sammen, høre en hulken, som steg og steg uafladelig i vold somhed. Og da han sa, »kjære, lille far,« rykkedehun nærmere og kastede sig stortuden.de ned for godsherrens fødder: »Grjør os ikke evig ulykkelige, du vor ophob der! ... Du er far og mor for os. . . . Hvor skulde vi hen? ... Vi er gamle folk og er alene. Du er ligesom Gud for os,« storhulkede konen. Nekliudoff reiste sig hurtig fra bænken og vilde løfte op den gamle,kone. Konen slog imid lertid iet anfald af vild fortvilelse panden mod jorden og stødte godsherrens hænder tilbage. »Men hvad er det, som gaar af dig,« begyndte han; »kjære, reis dig da op, hører du! .. . Naar I altsaa ikke vil, vil jeg naturligvis hellerikke tvinge Jer,« la han til og traadte etpar skridt tilbage. Da Nekliudoff atter havde sat sig paa bænken, indtraadte der en stilhed inde i hytten, som alene blev afbrudt af konens hulkende udraab. Hun havde atter trakket sig tilbage i sin krog og tørrede sine taarer af med ærmet af sin særk. • Den unge mand havde nu indseet, hvad den lille, næsten sammenstyrtede hytte med sin ødelagte brønd, de to af alder fortørkede Ahorntrær, som man kunde se gjennem vinduet, den sølefylclte vandpyt og det forraadnende skur, hvad dette var for Tsjuricenok og hans kone. Og han følte sig grebet og over vældet af en pinlig følelse og sørgmodighed og skam. Han sa til bonden: »Ja, men Iwan, hvorfor sa du mig ikke for leden søndag i forsamlingen af de ældste, at du trængte til en hytte? Jeg ved i øieblikket ikke, hvorledes jeg paa bedste maade skal kunne komme dig til hjælp. Og alligevel sa jeg Jer ved den sidste friluftssammenkomst, at jeg havde slaaet migned midt imellem Jer for at hellige Jer hele mit liv og beredt paa seiv at miste alt, hare for at I kan blive lykkelige. Og det tilsværger jeg Jer for Guds aasyn, at jeg skal holde mit løfte,« erklærede den unge godsherre uden at vide, at dette slags bekjendelser aldrig har magt til at yække noget menneskes tillid, fremforalt ikke hos den russiske bonde, der holder mere af handling end af snak og helst undgaar alt, hvad der kaldes følelsesudbrud, de maa være aldrig saa smukke. Men den aabenhjertige, unge mand var saa lykkelig over sine egne følelser, at det var ham en umulighed at lægge dølgsmaal paa dem. Tsjuricenok klippede langsomt med øinene, med sænket hode, mens han med anstrængt op mærksomhed lyttede til godsherrens ord, for paa godsherren maatte man jo høre, seiv om der ikke .var- saa særdeles megen sund sans i det, han sa. Det kom jo nemlig ikke ham, Tsjuricenok, ved paa nogensomhelst maade. »Ja, du skjønner nok, jeg kan jo ikke uden videre gaa ind paa alt, hvad man ber mig om,« begyndte atter Nekliudoff. »Vilde jeg begynde med aldrig at afslaa nogen noget, havde jeg snart seiv ingenting igjen og kunde paa den maade hellerikke mere komme dem til hjælp, som

virkelig kunde fortjene det. Derfor er det ogsaa, jeg engang for alle har fastsat den hjælp, jeg kan række hver enkelt til udbedringer, og lagt hjælpen i de ældstes hænder. . . . Dette tømmer, som du nævute, til hører ikke mere mig, men bønderne, Jer alle, og jeg kan ingenting seiv dele ud deraf. Det er de ældste, som fordeler det efter nærmere under søgelse. . . . Mød idag ved friluftsforsamlingen, saa skal jeg underrette de ældste om din anmod ning. Tilkjender de dig ret til tømmer til ud22 bedring af din hytte, godt! ... Jeg for min del eier seiv ikke bygningstømmer mere. Jeg ønsker af mit hele hjerte, at jeg maatte kunne komme dig til hjælp, men siden du altsaa ikke vil skifte bosted, blir det' altsaa ikke mere min sag, men de ældstes. . . . Har du forstaaet mig?« »Vi takker Dem saameget for Deres velvilje,« sa Tsjuricenok forvirret. »Vil De bare gi mig en smule tømmer, saa jeg kan faa hytten udbedret, greier jeg mig godt med det. . . . Hvad angaar de ældste, saa kjender jeg dem. ... .« »Nei, du maa komme straks.« »Jeg kommer; hvorfor skulde jeg ikke gaa derhen? . . . Men jeg ber bare ikke de ældste om nogenting.« IV. Den unge godsherre vilde endnu sige noget, det var tydeligt nok. Han rørte sig ikke fra bænken, men lod blikket en smule usikkert svæve frem og tilbage fra Tsjuricenok til gruen, som var tom. »Har I allerede spist middag ?« endte han endelig med at spørge. Et spotsk smil gled hen under Tsjuricenoks skjæg, akkurat som om han havde moret sig over, at godsherren kunde sløse tiden bort med slige toskede spørgsmaal. Han gav ikke svar. »Spist middag, siger du, lille far?« sa konen med et sørgmodigt smil. »Brød har vi det er hele vor middag. Jeg har ingen tid havt til at gaa og søge efter smaafisk, og til kaalsuppe havde jeg ingenting. Og det, som var igjen af kvas'en, har jeg git barna.« ~ 22 bedring af din hytte, godt! ... Jeg for min del eier seiv ikke bygningstømmer mere. Jeg ønsker af mit hele hjerte, at jeg maatte kunne komme dig til hjælp, men siden du altsaa ikke vil skifte bosted, blir det' altsaa ikke mere min sag, men de ældstes. . . . Har du forstaaet mig?« »Vi takker Dem saameget for Deres velvilje,« sa Tsjuricenok forvirret. »Vil De bare gi mig en smule tømmer, saa jeg kan faa hytten udbedret, greier jeg mig godt med det. . . . Hvad angaar de ældste, saa kjender jeg dem. ... .« »Nei, du maa komme straks.« »Jeg kommer; hvorfor skulde jeg ikke gaa derhen? . . . Men jeg ber bare ikke de ældste om nogenting.« IV. Den unge godsherre vilde endnu sige noget, det var tydeligt nok. Han rørte sig ikke fra bænken, men lod blikket en smule usikkert svæve frem og tilbage fra Tsjuricenok til gruen, som var tom. »Har I allerede spist middag ?« endte han endelig med at spørge. Et spotsk smil gled hen under Tsjuricenoks skjæg, akkurat som om han havde moret sig over, at godsherren kunde sløse tiden bort med slige toskede spørgsmaal. Han gav ikke svar. »Spist middag, siger du, lille far?« sa konen med et sørgmodigt smil. »Brød har vi det er hele vor middag. Jeg har ingen tid havt til at gaa og søge efter smaafisk, og til kaalsuppe havde jeg ingenting. Og det, som var igjen af kvas'en, har jeg git barna.« ~»Det er fastedag idag, Deres excellence,« er klærte Tsjuricenok. »Brød og løg, det er, kvad vi bønder lever af. Og jeg faar endda takke Gud og Deres godked, at jeg har brød, for mange af de andre bønderne her har ikke engang det. Løgen har slaaet feil iaar. Kjøkkengartneren Mikal sælger den for en halv kopek bundten, og vi har ingen ting at kjøbe for. I kirken har vi sikkert ikke været siden paaske; vi har ingenting, ser De, som vi kan kjøbe et vokslys for.« Nekliudoff kjendte jo allerede af omtale til, hvor yderlig udfattige hans bønder var. Men denne sørgelige virkelighed stod i den grad lidet i sam klang med hans egen aandelige tilstand og hans egne livsvaner, at han sig seiv uforvarende rent glemte det, og når saa virkeligheden traadte lys levende frem for ham, følte han hjertet snøres sammen hos sig, næsten som pintes han af en endnu ikke udsonet brøde. »Men hvordan gaar det da til, at I er saa fattige ?« udbrød han, idet hans egen inderste tanke gang nforvarende slåp ham ud af munden. »Hvordan vil De, at vi ikke skulde være fattige, lille far, Deres excellence 1? Hvordan det er bevendt med vor jord, det ved De nok: bare leren. Sikkerkg maa vi ogsaa ha optændt Herrens vrede imod os, for siden koleraens tid har vi ikke korn mere. Vi har ogsaa mindre græsgang nu mod før. ISTogle af dem er biet ødelagte, andre er tat i brug for hr. godsherren seiv. Seiv er jeg gammel og alene. Jeg skulde være tilfreds, bare jeg havde til maden, men jeg er ikke stærk nok mere. Gamla der er skral, og hvert eneste aar kommer hun med en jentunge. Og alle skal de ha føde. Jeg er alene om stellet, og hjemme er vi syv sjæle. Jeg synder ogsaa ofte mod Gud vedtanker som disse: Om han endda vilde skynde sig og ta dem til sig igjen! Det vilde være bedre for mig og for dem ogsaa. For her blir det jo bare elendigheden.« »Aa, haa, haa!« stønnede konen i skjærende ynkværdighed for at forøge indtrykket af man dens ord. »Der ser De den eneste hjælp, jeg har,« ved blev Tsjnricenok, idet han pegte paa en gut paa syv aar med hørgult hode og uhyggelig, opsvulmet mave. Gutten traadte netop ind i hytten, mens døren knirkede sagte efter ham. Han glodde paa

godsherren med store, forbausede øine og klængede sig op til faderens skjorte. »Der ser De min eneste hjælp,« gjentog Tsjuricenok med stærk stemme, mens han med sin grove haand kjærtegnende strøg henover guttens hode. »Hvorlænge mon jeg endnu skal komme til at maatte vente? Seiv har jeg ikke kræfter mere til alt dette slid. Det er ikke for alderens skyld; den har ingenting endnu at sige, men jeg har et broktilfælde, som gjør, at jeg ikke taaler at bli træt. Hvergang veiret er daarligt, har jeg smerter, saa jeg gjerne kunde skrige. Jomen, jeg skulde allerede for længe siden ha undt mig ro. Se bare paa Ermiloff, paa Demkin og Schabreff, alle er de langt yngre end mig, og alle har de ikke arbeidet paa mange aar. Men jeg har ingen, som kan trække i sælen for mig. Derfor er det, jeg endda maa slide, som jeg gjør, Deres excellence.« »Det skulde inderlig glæde mig, om jeg kunde hjælpe dig. . . . Men hvordan bare?« sa den unge godsherre og betragtede bonden med et udtryk af oprigtig medynk. »Hvordan? Aa, det er simpelt nok. Om man har jord, er man ikke færclig bare med at dyrke25 den. Man maa ogsaa gjøre hoveriarbeide. Det er regelen. . . . Jeg bare venter paa, at gutten her skal bli stor nok. Derfor vil jeg bare be Deres velvillighed saa inderlig pent, om gutten ikke knnde slippe fri for skolen? Igaar kom en af raadet hid for at underrette mig om, at Deres excellence forlanger, at alle barna skal gaa paa skole. Gri min gut bare fri; ban bar alligevel saa daarlig forstand; ban er altfor liden endnu, Deres excellence, og kommer ikke til at forståa et bøs.« »Men kjære manden min,« begyndte Nekliudoff. »Lad det være, som du vil, men gutten din bar jo allerede god forstand, og det er paatide, han lærer at læse. . . . Det er til dit eget gavn, jeg siger dette. . . . Ja, kjære, døm bare seiv. Naar han blir stor og skal bli familiens hoved, om han da har lært at læse og skrive, kommer alting til at gaa bedre med Guds hjælp i huset hos Jer.« Nekliudoff gjorde sig umage for at tale saa simpelt og letfatteligt som muligt, for at bonden bedre skulde forståa ham. Han gjorde sig seiv denne bemærkning og blev rød af velbehag ved tanken derpaa. »Ja, jeg siger Dem jo ikke imod, Deres excel lence; De vil mig vistnok ikke noget ondt. Men hvem skal saa bli hjemme? . . . Kona mi' og jeg, vi maa paa hoveriarbeide. Imens er gutten til hjælp for os hjemme. Han driver kreaturerne hjem og vander hestene. Saa liden, han er, er han alligevel bonde, han ogsaa.« Og Tsjuricenok smilte, tog guttens næse mellem fingrene og snød ham. »Ja, ligemeget,« sa godsherren. »Til skolenmaa du alligevel sende ham, hvergang du er kjemme, og gutten kan. . . . Forstaar du? . . . Absolut!« Tsjuricenok drog et pinligt suk og svarte ingenting. V. »Der var endnu noget, jeg skulde spurgt dig om,« sa Nekliudoff. »Hvorfor har du ikke ført bort din gjødsel.« »Hvilken gjødsel, lille far, Deres excellence? Hvad er det for kreaturhold, jeg har da? En hoppe med føl. . . . Min lille kalv gav jeg for- leden høst til gjæstgiveren. ... Ja, der har De mit kreaturhold!« »Ja, men nåar du har saa Udet, hvorfor har du saa skjænket bort kalven din?« spurgte gods herren forbauset. »Ja, hvad skulde jeg fø' den med da?« »Har du ikke halm nok til at føde en ko? Det har da ialfald de andre.« »Ja, for de andre har mark, som det nytter at spandere gjødsel paa.. Mit jordstykke er bare leren; det du'r til ingenting.« »Jo, du skal bare gjødsle det, saa er det ikke mere bare leren. Din jord vil da snart gi dig korn og noget at føde op dine kreaturer med.« »Ja, men jeg har jo ingen kreaturer, hvor tar jeg saa gjødselen fra?'« »Det er en underlig rundkreds af mangler,« tænkte Nekliudoff og vidste ikke mere, hvad han skulde raade bonden til. »Og desuden, Deres excellence, maa jeg ogsaa sige Dem, at det er ikke bare gjødsel, som til trænges for at faa kornet til at skyde op. .. . maa du alligevel sende ham, hvergang du er kjemme, og gutten kan. . . . Forstaar du? . . . Absolut!« Tsjuricenok drog et pinligt suk og svarte ingenting. V. »Der var endnu noget, jeg skulde spurgt dig om,« sa Nekliudoff. »Hvorfor har du ikke ført bort din gjødsel.« »Hvilken gjødsel, lille far, Deres excellence? Hvad er det for kreaturhold, jeg har da? En hoppe med føl. . . . Min lille kalv gav jeg for- leden høst til gjæstgiveren. ... Ja, der har De mit kreaturhold!« »Ja, men nåar du har saa Udet, hvorfor har du saa skjænket bort kalven din?« spurgte gods herren forbauset. »Ja, hvad skulde jeg fø' den med da?« »Har du ikke halm nok til at føde en ko? Det har da ialfald de andre.« »Ja, for de andre har mark, som det nytter at spandere gjødsel paa.. Mit jordstykke er bare leren; det du'r til ingenting.« »Jo, du skal bare gjødsle det, saa er det ikke mere bare leren. Din jord vil da snart gi dig korn og noget at føde op dine kreaturer med.« »Ja, men jeg har jo ingen kreaturer, hvor tar jeg saa gjødselen fra?'« »Det er en underlig rundkreds af mangler,« tænkte Nekliudoff og vidste ikke mere, hvad han skulde raade bonden til. »Og desuden, Deres excellence, maa jeg ogsaa sige Dem, at det er ikke bare gjødsel, som til trænges for at faa kornet til at skyde op. .. .27 Fra Gud kommer alting,« vedblev Tsjuricenok. . . . »Som nu i sommer har jeg høstet ti hæsser korn paa en ager, som ikke var gjødslet, mens jeg bare fik en eneste paa en anden, hvor jeg har bredt gjødsel. . . .

Det kommer altsammen an paa Gud,« fortsatte han med et suk. »Desuden har vi ulykke med os med kreaturerne. De seks sidste aar har vi siet ikke faaet dem til at leve. Forleden sommer døde en kalv for mig. Den anden maatte jeg sælge, fordi jeg ikke havde foder til den. Aaret iforveien havde jeg mistet en udmærket ko. Den gang de tog den ud af hj orden, manglede den ingenting. Men med engang begyndte den at af magres, og saa døde den. . . . Det er bestandig min ulykke.« »Naa, men manden min, du siger altsaa, at du ingen kreaturer har, fordi du ingenting har at føde dem med, og du har ingenting at føde dem med, fordi du ingen kreaturer har. Godt, se her, her har du, saa du kan kjøbe dig en ko.« Og idet han idetsamme blev rød, drog Nekliu doff sin bundt med krøllede pengesedler op af lommen. »Se her, kjøb dig en ko; hvem ved, om jeg ikke bringer dig lykke. Oppe paa mit kornloft kan du hente, hvad du behøver til at føde den med; jeg skal gi de nødvendige befalinger i saa henseende. Altsaa skaffer du elig en ko inden næste søndag, saa vil jeg komme for at se den.« Tsjuricenok betænkte sig saa længe overfor de penge, som var tilbudt ham, at Nekliudoff, der blev rødere og rødere, endelig bestemte sig til at lægge dem hen paa hjørnet af bordet. »Vi er svært glade over Deres velvilje,« sa endelig Tsjuricenok med sit evindelige, spotske smil. Gamla udstødte en række forpinte suk og lod28 til at mumle en bøn. Den unge godsherre be gyndte at føle sig übehagelig tilmode, reiste sig ilfærdigt og gik ud under portrummet og kaldte paa Tsjuricenok. Synet af en mand, som han havde sat i taknemmelighedsforhold til sig, var saa be hageligt for ham, at han ikke uden videre kunde bekvemme sig til at skilles fra ham. »Jeg er svært glad over at kunne hjælpe dig,« sa Nekliudoff, idet han stansede henne ved brønden. »Dig kan man ogsaa hjælpe, fordi jeg ved, at du ikke er doven. Du arbeider, jeg gir dig den nød vendige haandsrækning, og med Guds hjælp faar du atter dine ting paa det tørre.« »Jeg mine ting paa det tørre, Deres excellence,« svarte Tsjuricenok i alvorlig, næsten stræng tone, fuldstændig som om det havde vakt hans mishag, at hans godsherre virkelig kunde anse det muligt for ham atter at reise sig. »Mens far endnu var ilive, boclde alle vi brødre sammen, og vi manglede iugenting. Men saa døde gamlen, og vi skiltes ad, og fra det øieblik ,af gaar alting bestandig bare værre og værre. Det kommer der af at være alene!« »Men hvorfor skiltes I?« »Det var konernes skyld, Deres excellence. Dengang levede ikke Deres hr. bedstefar mere, for havde han endnu været ilive, skulde vi aldrig ha vovet det. Der var orden i tingene dengang. Salig godsherren var som Dem; han tog sig seiv af vore anliggender, og vi skulde aldrig ha vovet at tænke paa sligt engang. Han lod ikke sine bønder stelle sig, som de seiv vilde, men holdt dem med stramme tømmer. Men da deres bedstefar døde, overtog Andrei Iliitsch forvaltningen, og om ham kan man godt, uden at gaa hans minde for nær, paastaa, at han var en drukkenbolt. Første gangvi'kom til ham og sa: »Vi kan ikke mere bo sammen for konernes skyld, De maa tillade os at flytte fra hverandre,« lod han' os gjennempiske. Anden gang ligeledes; men enden paa visen blev alligevel, at kjærringerne vore fik sin vilje igjennem, og saa skiltes vi altsaa. . . . Og en bonde som maa leve alene paa egen haand, hvad er det? Desuden var der ikke mere greie at faa paa nogen ting; Andrei Iliitsch gjorde alt, hvad der til fældigvis faldt ham ind. »Du skylder alt, hvad du har,« sa han til bonden, og hvordan man skulde skaffe det nødvendige til sit eget livsophold, det kom ham ikke ved. Samtidig la man yderligere paa kopskatten, mens de fratog os endel af vor jord, og kornet var faldt i pris. Og paa denne maade, nåar denne røver tog fra os al den gjødslede jord, vi havde, for at lægge den ind under hovedgaarden, havde vi jo ingen anden udvei end at lægge os til at dø.« »Deres hr. far gid Gud maa lønne ham derfor i sin himmel var en god herre, men vi fik ham saagodt som aldrig at se; han bodde uaf briidt i Moskwa. Naaja, det blev jo hans sag, og vi kunde derfor ikke føle os fornærmet paa ham. Men her var ingen greie paa nogenting; det var ulykken. Nu, da Deres velvillighed gir hver eneste bonde lov til seiv at komme til Dem med sine klager, nu er bønderne biet anderledes og for valteren ligeledes. Nu ved vi da ialfald, at vi virkelig har en godsherre. Aa, jeg kan ikke en gang sige dig, hvor bønderne allesammen er dig taknemmelige. Paa Deres formynders tid havde vi ikke nogen eneste rigtig godsherre. Alle vilde de spille herre. Formynderen var én og Iliitsch ogsaa én, og hans kone en skjørteklædt en, ogskriveren vilde ogsaa være det. Vi havde ti herrer for ér±, og det gik ud over os bønder.« Nekliudoff følte sig ogsaa nn grebet af en følelse, halvt af skam og halvt af samvittigheds nag. Han tog sin hat og gik. VI. Han læste paa sin fortegnelse: »Jnkvanka, »raringen« kaldet, vil sælge en hest.« Han gik tvers over veien og styrede sine skridt til raringens hus. Hytten, som denne bonde bodde i, var tækket med halm, hentet fra godsherrens laave. Det nye aspetræ, hvoraf den var bygget, kom ligeledes fra godsherren. Samme tilfælde med tvende rødmalte dueslag og fortrappen med det udskaarne rækværk. Dette

billede af velstand skjæmmedes imidlertid af et skur, hvortil væggene bare var halvveis bygget op, og fortaget stod uden halmdække. I samme øieblik, som Nekliudoff nærmede sig en af trapperne, kom to bondekoner fra den mod satte side med et spand vand mellem sig. Det var Jukvankas kone den ene og hans mor den anden. Den førstnævnte var en undersætsigt bygget kvinde med frisk ansigtsfarve, kraftig, svulmende barm, og et bredt, kjødrigt ansigt. Hun bar en pen og ren langærmet særk med broderi om haand linningene og omkring halsen. Forklædet var ligeledes brbderet; hun gik i en ny kjole, paa fødderne havde hun store filtstøvler, bar et baand med glasperler omkring halsen og et fint diadem broderet med rødt og med kobberzirater paa hodet. Enden af bæretræet hvilede kjækt paa hendes brede, skriveren vilde ogsaa være det. Vi havde ti herrer for ér±, og det gik ud over os bønder.« Nekliudoff følte sig ogsaa nn grebet af en følelse, halvt af skam og halvt af samvittigheds nag. Han tog sin hat og gik. VI. Han læste paa sin fortegnelse: »Jnkvanka, »raringen« kaldet, vil sælge en hest.« Han gik tvers over veien og styrede sine skridt til raringens hus. Hytten, som denne bonde bodde i, var tækket med halm, hentet fra godsherrens laave. Det nye aspetræ, hvoraf den var bygget, kom ligeledes fra godsherren. Samme tilfælde med tvende rødmalte dueslag og fortrappen med det udskaarne rækværk. Dette billede af velstand skjæmmedes imidlertid af et skur, hvortil væggene bare var halvveis bygget op, og fortaget stod uden halmdække. I samme øieblik, som Nekliudoff nærmede sig en af trapperne, kom to bondekoner fra den mod satte side med et spand vand mellem sig. Det var Jukvankas kone den ene og hans mor den anden. Den førstnævnte var en undersætsigt bygget kvinde med frisk ansigtsfarve, kraftig, svulmende barm, og et bredt, kjødrigt ansigt. Hun bar en pen og ren langærmet særk med broderi om haand linningene og omkring halsen. Forklædet var ligeledes brbderet; hun gik i en ny kjole, paa fødderne havde hun store filtstøvler, bar et baand med glasperler omkring halsen og et fint diadem broderet med rødt og med kobberzirater paa hodet. Enden af bæretræet hvilede kjækt paa hendes brede,31 stærke skulder. Den lette anstrængelse i det rød mussede ansigt, maaden, hun havde bøiet ryggen paa, den taktfaste maade, hvorpaa hun brugte armene og såtte benene, altsammen vidnede om kjærnesundhed og usædvanlig muskelstyrke. Jukvankas mor, som holdt den anden ende af bæretræet, var hendes rene modsætning og saa tid, som om hun var naaet til den yderste yder lighed af alderdom. Hun dannede indtryk af en fuldstændig ruin, i den grad var hun sammen falden. Omkring de afpillede knokler hang og slang en skidden, laset særk og et kjoleskjørt, der ikke havde farve mere. Hun gik saa krumbøiet, at enden af bæretræet igrunden hvilte mere over ryggen end over skuldren paa hende. Hænderne, hvormed hun holdt bæretræet oppe, var mørke brune af smuds og i den grad knoklede, at de næsten gav indtryk af ikke mere at kunne komme løs fra hverandre. Hodet hang ned over brystet paa hende og var tullet ind i nogle kluder; det fortalte i hvert eneste træk om den dybeste elen dighed. Under en smal pande, der var gjenném furet af dybe rynker paa kryds og tvers, blinksede to røde, matte øine, uden øiebryn. I munden, som ellers var sort tomhed, kom en eneste tand tilsyne. Den var gul, vaklende og saa lang, at den stak frem over underlæben og tindertiden rørte ved den spidse hage. Kynkerne i underansigtet og paa halsen gav et indtryk som af en sæk, der rørte paa sig, for hvergang hun bevægede ansigtet eller kjæven. Hun stønnede forpint, og man kunde se, med hvilken møie hendes fødder slæbte sig frem i takt med den anden. VII. Den unge kone rendte næsten lige indi Nek liudoff og braastanste, såtte hurtig bøtten fra sig, slog øinene ned, neiede og saa derefter nedenfra op paa godsherren. Hun gjorde sig niøie med at skjule et smil bag ærmet paa sin særk, mens hun alligevel ikke et øieblik slåp den unge mand med sine straalende øine. Derpaa steg hun trampende op trappetrinene. »I)u, mor, faar bringe bæretræet tilbage til faster Nastasja,« sa hun til den gamle kone. Den unge godsherre rynkede øinene og be tragtede den unge kone skarpt med et forskende, strængt blik. Derpaa snudde han sig om til den gamle, der netop for at adlyde sønnekonen la bæretræet op paa skuldrene, og sa til hende: »Er din søn hjemme?« G-amla gjorde den krogede ryg endnu krum mere, neiede og vilde svare noget. Men med en gang såtte hun haanden op foran munclen og gav sig til at hoste saa længe og vedholdende, at Nekliudoff, mistvilende om overhodet at kunne faa noget svar, traadte ind i hytten. Jukvanka sad derinde paa en bænk. Da han fik øie paa godsherren, styrtede han hen imod gruen, akkurat som vilde han gjemme sig unna i den, stak lynsnart en gjenstand ind under den smale seng og stillcde sig op imod væggen for at lade Nekliudoff træde ind. Jukvanka var en ung mand paa omkring de tredive, mager, slank, lyslet; ansigtet var indrammet af et kortklippet skjæg, der var spidset til i enden. Han kunde ellers ha gjældt for en vakker gut, havde det ikke været for de gråa, urolige øines33 skyld. Men de skjæmmede ansigtet, hyori har

monien forresten var brudt allerede iforveien, fordi han manglede de to fortænder i munden. Han bar en søndagsskjorte med skarlagensrøde striber, stribede knæbukser og myge støvler. Der var paa langt nær hverken saa trangt eller fattigsligt inde i hytten her som hos Tsjuricenok, skjønt man rigtignok ogsaa her næsten kunde kvæles af den skrækkelige, af skarp røglugt og svedduftende saueskindspelser forpestede atmosfære. Her som paa det andet sted laa klær og husgeraad i en eneste uorden. To gjenstande tiltrak sig opmærksomheden. Den ene var en samovar (russisk themaskine), med en masse bulker i, som var anbragt oppe paa en hylde; den anden en sort ramme, som tildels var bedækket med resterne af en skiclden glasplade. Indenfor rammen prangede portrættet af en general i rød uniform. Nekliudoff betragtede samovaren, portrættet og, den smale seng med kulde. Under fillerne, den var bedækket med, stak et pibehode af ler med mes singlaag en smule frem. » Goddag Jukvanka Epiphan,« sa han og stirrede bonden ind i^øinene. Epiphan hilste, mens han mumlede i skjægget: »Jeg ønsker, De maa være med god helse, Deres 'xTnce.« Og imens svævede hans øine efterhaanden fra godsherren til gulvet og derfrå rundt hele hytten, men fæstede sig intetsteds. Endelig gik bonden hen til sengen, tog en kaftan og drog den paa. »Hvorfor klær du dig paa?« spurgte Nekliudoff og gjorde sig umage for at sætte op et strængt ansigt. Tolstoj: Fyrst Nekliudoff. 334 »Ja, hvad mener Deres 'xTnce. De tillader vel? ... Vi har da levemaade.« »Jeg er kommet til dig for at faa vide, hvorfof det er, du vil sælge din hest. Hvormange heste har du, og hvilken af dem er det, du vil sælge ?« spurgte godsherren i kort, bestemt tone. »Deres 'xTnce gjør svært megen ære paa os, at De kommer til os ... . til en af Deres egne bønder,« svarte'Jukvanka og lod ørnene trille rundt stuen: fra peisen hen til portrættet af generalen, derfrå til godsherrens støvler og saa videre om kring til alt, hvad der fandtes inde i hytten, men altid slig, at han ikke kom til at se Nekliudoff i ansigtet. »Vi ber altid til Gud for Deres 'xTnce,« la han til. »Hvad skal det betyde, at du vil sælge hesten ?« gjeritog godsherren, idet han hævede stemmen og samtidig hostede lidt. Jukvanka udstødte et suk, lystede paa hodet, lod atter øinene trille hytten rundt, og da han op dagede en kat, som laa og spandt henne paa bænken, skreg han; »Ud med dig, dit stygge bæst!« Saa snudde han sig om mod godsherren og sa i forferdelig braahast: »Hesten som .... 'xTnce .... den duer ingenting. .... Havde det været noget til dyr havde jeg ikke solgt det, 'xTnce.« »Hvormange heste har du'?« »Tre heste, 'xTnce.« »End føl da, har du ingen føl?« »Føl, 'xTnce? ... Jo, jeg har ogsaa et føl, har jeg.« VIII. »Grodt, kom lier og vis mig bestene dine. Du har dem vel hjemme?« »Ja, 'xTnce. . . . Jeg skal gjøre, som De be faler, 'xTnce. . . . Skulde vi kanske kunne være ulydige mod Dem, 'xTnce? Jakob Ilijitch har be falet mig, at jeg ikke skulde slippe hestene mine ud paa marken. Han har sagt mig, at fyrsten vilde komme og ta dem i øiesyn. Derfor har vi ogsaa holdt dem hjemme. Skulde vi kanske vove ikke at adlyde, Deres 'xTnce!« Imens Nekliudoff gik ud af døren, tog Jukvanka piben frem fra sengen og kastede den inderst ind i peisen. Læberne dirrede, og hænderne rystede paa ham imens og forraadte en ængstelse, som ikke undgik godsherrens opmærksomhed. Ude under halvtaget stod en mager, gråa hoppe og gomlede paa nogle raadne halmstråa. Et to maaneder gammelt føl, af übestemmelig farve, med pibestilker af ben, forlod ikke moderens tynde, skidne hale. Midt i gaarden stod en anden hest med altfor stor mave, med lukkede øine, med sænket, drømmende hode. Hesten lod ved første øiekast til at være en ganske god bondegamp. »Er dette hestene dine?« spurgte godsherren. »Nei, 'xTnce, derborte har jeg endnu en hoppe til og et føl,« svarte Jukvanka og pegte paa dyrene, som stod henne under halvtaget, og som han tænkte, godsherren kanske ikke havde lagt mærke til. »Ja, jeg ser,« svarte denne. »Naaj'a, hvilken er det saa, du vil sælge?« »Jo, denne her, 'xTnce,« sa bonden og pegte med snippen af sin kaftan paa den sovende hest;36 denne aabnede i samme øieblik øinene og snudde sig dovent om mod sin berre. »Den ser ikke gammel ud. . . . Det er siet ingen daarlig best,« bemærkede Nekliudoff. »Kom berhen med den og lad mig faa kikke den paa tænderne. Jeg vil se, hvor gammel den er.« »Unmligt 'xTnce at greie dette alene for en. Skjønt det er en gammel fillemær, er den alligevel bidsk af sig. Den forsvarer sig med bringe og tænder,« sa Jukvanka smilende, med et lystigt udtryk, mens han stadig lod blikket svæve tid omkring sig. »For noget snak! . . . Kom bid med hesten, hører du.« Jukvanka vedblev med sit smil og holdt ikke op med at trippe frem og tilbage paa stedet. Gods herren raabte i stræng tone til ham: »Naa, hører du?« Da sprang han hen under halvtaget, hen tede ned en grime og begyndte at jage efter hesten, men opnaaede bare at skræmme den, idet han nemlig nærmede sig den bagfra istedetfor at komme forfra. Den unge mand blev tilsidst utaalmodig. Kan hænde han ogsaa gjerne vilde lægge sin egen dygtighed for dagen. Han skreg til bonden: »Kom her med grimen!« » '—forldse. . . . Grimen? . . . Deres

'xTnce vil . . . være saa naadig. . . .« Nekliudoff gik frem foran hesten uden at høre paa bonden, greb den ved ørerne og tvang den saa voldsomt til at bøie hodet, at dyret, der ellers var meget fredsommeligt af sig, det var noget, enhver maatte kunne se, steilede og kastede paa sig for at rive sig løs. Da Nekliudoff havde overbevist sig om, at det vilde være fuldstændigt ørkesløst at anvende37 slige voldsmidler, faldt den tanke, som kunde være naturlig nok i lians alder, ham ind, at Jukvanka havde ham til nar og antog ham for et barn. Han blev rød, slåp ørerne paa hesten og uden at ta grimen til hjælp, aabnede han munden paa den og betragtede tænderne. Hjørnetænderne var aldeles uskadte, tandkronen ikke det mindste slidt, noget den unge godsherre allerede vidste: altsaa kunde hesten umulig være gammel. Jukvanka, der var biet staaende inde under halvtaget, la imidlertid mærke til, at et gaardsredskab ikke var paa sin plads. Han tog det op og støttede det ind mod væggen. »Kom hid!« raabte godsherren til ham, med et udtryk af ærgrelse i ansigtet og med graad i stemmen af forbittrelse. »Saa du kalder dette her for en gammel hest, du?« »Ja, men 'x'l'nce . . . den . . . den er svært gammel . . . snart sine tyve aar.« »Snak! . . . Du er en løgnhals, er du, en døgenikt; en skikkelig bonde lyver ikke, for det behøver han ikke,« sa Nekliudoff, næsten kvalt af taarerne, som steg op i halsen paa ham. Han taug stille for ikke i bondens nærværelse ligefrem at briste i graad. Jukvanka forholdt sig taus, han ogsaa, og snøftede og rystede paa hodet som. et menneske, der maa holde sine taarer tilbage. »Naa, og hvad vil du saa arbeide med, nåar du sælger din hest,« begyndte atter Nekliudoff eiter at ha beroligét sig tilstrækkelig til atter at kunne tale med sin almindelige stemme. »Man sender dig expres paa detslags arbeide, hvorved du seiv kan gjøre dig nytte af dine heste og komme lidt paa fode igjen, og saa vil du sælgeden eneste af dem, som duer. Men fremforalt, hvorfor lyver du?« Straks godsherren havde beroliget sig en smule, blev Jukvanka ogsaa tilsyneladende, rolig. Han stod stiv foran N,ekliudoff, læberne dirrede paa ham, og blikket vedblev at svæve omkring fra gjenstand til gjenstand. »Vi arbeider ikke daarligere end nogen anden, Deres 'x'l'nce.« »Ja, men hvad vil du udføre dit arbeide med?« »De skal ikke være bange; vi skal nok gjøre vort arbeide hos Deres 'xTnce,« svarte Jukvanka. »Man vilde jo ikke sælge, havde man ikke brug for penge?« »Hvad er det, du skal bruge penge til da?« »Vi har ikke brød, 'xTnce ... og desuden maa vi betale, hvad vi skylder hos bønderne, 'x'l'nce.« »Ikke brød, siger du? ... Hvordan er det muligt? Der, hvor de har en hel familie, har de brød, og du har ingenting? Hvordan er det da, du har stelt dig?« »Spist det op, 'xTnce. Ikke en smule er der igjen. . . . Naar det li'r mod høsten, kjøber jeg en hest 'xTnce.« »Ja, tænk ikke engang paa at sælge den, du har!« »Men, 'xTnce, nåar saa er, hvad skal vi -saa leve af? . . . Ikke brød, ikke lov til at sælge heller« ... sa han, mens han skalv i stemmen og pludselig kastede et frækt blik paa godsherren. »Ja, da faar vi dø af sidt, da.« »Du faar se, du passer din mund, manden minU raabte Nekliudoff. Han følte, hvorledes en rasende forbitrelse kogte op inden i ham, og han39 ordentlig blegnede. »Bønder af dit slags vil jeg ikke tåare her. Det ender galt, dette.« »Det er Der es 'xTnces vilje,« svarte Jukvanka og lukkede øinene, mens kan tilsyneladende var yderst underdanig. »Naar jeg altsaa har vakt Deres mishag. . . . Forresten, jeg vidste ikke, at man håvde nogen last at bebreide mig. . . . Men naturligvis, nåar jeg har vakt Deres 'xTnces mis hag . . . saa blir det, som De vil. Jeg ved bare ikke, hvorfor jeg skal lide ondt.« »Jo, det skal jeg sige dig, hvorfor. Fordet første er din gaard ikke iorden. Du har endnu din gjødsel liggende her, istecletfor at den skulde været benyttet paa din mark; dine gjærder er styrtet sammen, og du blir siddende hjemme og røger din pibe istedetfor at gaa paa arbeide. Der næst, du sulteføder din mor, skjønt hun har git dig alt, hun eiede Og du har ovenikjøbet git din kone lov til at slaa hende og det i den grad, at din mor, stakkar, har måattet klage over mishancl lingen hos mig.« »Aa, kjære, snille Deres 'xTnce! . . . Jeg ved ikke engang, hvordan en pibe ser ud,« svarte Jukvanka med forvirret ansigtsudtryk; han lod isærdeleshed til at føle sig yderst krænket over, at man kunde mistænke ham for at røge. , »Ja, hvad kan man ikke sige om en man cl,« la han til. »Der ser du, der lyver du atter igjen. . . . Jeg har seiv seet dig.« »Hvordan skulde jeg vove at lyve for Deres 'xTnce?« Nekliudoff bed sig i læberne, mens han maalte gaardsrummet med lange skridt. Jukvanka blev staaende urørlig uden at slaa øinene op og fulgte godsherrens bevægelser.40 »Hør her, Epiphan,« sa endelig Nekliudoff, mens han atter slog om i sin barnlige, blide toneart. Og idet han nærmede sig bonden, anstrængte han sig for at slnge sin forbitrelse i sig. »Det gaar ikke an at leve paa den maade,« begyndte han. »Det gaar dig galt. . . . Ja, tænk dig om bare. . . . Dersom du vil være en bonde, som han bør og skal, maa du slaa om aldeles. . . . Du maa vænne dig af med dine slette vaner, ikke lyve mer, ikke drikke, og vise din mor ærbødighed. Jeg kjender dig meget godt. Tag dig af dit eget husstel,

stjæl ikke mere brænde i godsets skove og gaa ikke paa værtshuset. . . . Spørg dig seiv bare: »Er det ret og rigtigt, hvad du gjør?« .. . Trænger du til noget, saa kom til mig og sig mig det aabent og ærligt, sig hele sandheden, og jeg skal ganske sikkert ikke nægte dig noget, men gjøre-for dig, hvad der staar i min magt. . . .« »Snille Deres 'xTnce, vi kan da nok begribe Deres 'xTnce, vi ogsaa,« svarte Jukvanka og smilte ligesom for rigtig at fremhæve det mor somme i det gjøn, som godsherren i hans øine indlod sig paa. Bondens smil og svaret berøvede Nekliudoff ethvert spor af haab om at kunne erobre dette individ med det gode. Og samtidig forekom det ham, som om hans egen maade at ta tingen paa stod i den reneste modsætning til, hvad der her foregik. Det var jo ham, som havde myndighed her, og altsaa var det rent forkjært af ham at ville tale Jukvanka til fornuft. Han havde ialfald slet ikke sagt, hvad han burde. Han bøiede sørg modig hodet og forlod gaarden. Den gamle kvinde sad ude paa dørtærskelen og gav fra sig et stønnencle suk, der skulde forestille at udtrykke41 eniglied i godsherrens udtalelser, som hun nemlig havde hørt. »Vent, her har du til brød,« hviskede Nekliu doff hende ind i øret og rakte hende en papirrubel. »Men kjøb det endelig seiv og gi ikke Jukvanka pengene, for han bare drikker dem op.« Gamla rokkede paa hoelet og gjorde >en an strængelse for at gribe fat i dørkarmen med sine knoklede hænder og reise sig op for at takke godsherren. Men Nekliucloff var allerede tvers over gaden, før hun endnu havde rukket at komme paa benene. IX. Den unge mancl tog atter op sin fortegnelse og læste lige efter Jukvanka: »Hvide David ber om brød og bjælker.« Han gik over flere gaardspladse, og idet han snudde omkring hjørnet af et lidet smug, mødte han sin forvalter, Jakob Alpatich, som allerede paa lang afstand havde seet sin godsherre og havde tat af sig sin voksdugshue. Han drog op et silke tørklæde af lommen og tørrede sit røde, blussende ansigt. »Sæt buen paa, Jakob,« sa den unge mand til ham; »sæt huen paa.« »Hvorfra behager Deres excellence at komme ?« spurgte Jakob og skyggede med huen for solen uden at vove at sætte den paa. »Jeg har været hos Raringen. . . . Hør, sig mig, kjære, hvordan kan han være biet slig?« spurgte godsherren uden at stanse. »Hvad er paafærde, Deres excellence ?« spurgte Jakob, idet han fulgte godsherren i ærbødig af 41 eniglied i godsherrens udtalelser, som hun nemlig havde hørt. »Vent, her har du til brød,« hviskede Nekliu doff hende ind i øret og rakte hende en papirrubel. »Men kjøb det endelig seiv og gi ikke Jukvanka pengene, for han bare drikker dem op.« Gamla rokkede paa hoelet og gjorde >en an strængelse for at gribe fat i dørkarmen med sine knoklede hænder og reise sig op for at takke godsherren. Men Nekliucloff var allerede tvers over gaden, før hun endnu havde rukket at komme paa benene. IX. Den unge mancl tog atter op sin fortegnelse og læste lige efter Jukvanka: »Hvide David ber om brød og bjælker.« Han gik over flere gaardspladse, og idet han snudde omkring hjørnet af et lidet smug, mødte han sin forvalter, Jakob Alpatich, som allerede paa lang afstand havde seet sin godsherre og havde tat af sig sin voksdugshue. Han drog op et silke tørklæde af lommen og tørrede sit røde, blussende ansigt. »Sæt buen paa, Jakob,« sa den unge mand til ham; »sæt huen paa.« »Hvorfra behager Deres excellence at komme ?« spurgte Jakob og skyggede med huen for solen uden at vove at sætte den paa. »Jeg har været hos Raringen. . . . Hør, sig mig, kjære, hvordan kan han være biet slig?« spurgte godsherren uden at stanse. »Hvad er paafærde, Deres excellence ?« spurgte Jakob, idet han fulgte godsherren i ærbødig afstand. Han havde atter sat huen paa og snodde sine knebelsbarter. »Hvad der er paafærde? Jo, at han er en fuldstændig døgenikt: doven, løgnagtig, tyvagtig. . . . Han piner og plager sin mor og ser ud til at være sunket saa dybt, at kan ikke mere kan reise sig.« »Jeg forstaar ikke, Deres excellence, at han i den grad har vakt Deres mishag. . . .« »Naa, end konen da,« afbrød godsherren ham. »Hnn ser mig ogsaa ud til at være et daarligt subjekt. Den gamle mor er klædt som en tiggerske og har ikke mad i munden, mens konen og manden ogsaa er vel opklædte. Hvad skal jeg gjøre med et sligt menneske? Jeg skjønner det aldeles ikke.« Jakob syntes ilde tilmode hele tiden, mens Nekliudoff talte om Jukvankas kone. »Naa, javel, Deres excellence, nåar han altsaa er faldt saa dybt, maa vi vel se, om der ikke ogsaa skulde findes et middel til at reise ham op igjen. . . Javist er det daarligt med ham, som det er med alle de bønder, der lever- for sig seiv. Men alligevel har han sine sager iorclen og det bedre end mangfoldige af de andre. Det er en bonde med god forstand. Han har lært at læse, og jeg tror, at han er skikkelig. Man har brugt ham ved forskudsinclragningen af kopskatten; han har i tre aars tid været opsynsmand under mit forvalterskab, og jeg har aldrig lagt mærke til noget, der ikke var agtværdigt i hans opførsel. Tor tre aar siden vilde Deres formynder berøve ham denne post. Han er ligeledes meget flittig ved hoveriarbeidet. Kan nok hænde, at han, dengang han gjorde tjeneste i byen, havde vænnet sig en smule formeget til det stærke. Han er biet en43 smule trodsig og

braakende af sig, men det hjalp straks at sætte kam en smule skræk i blodet. Vil De ikke anvende dette middel, kjender jeg ikke noget andet. Sende ham i militært]eneste, det duer kan ikke til; han mangler jo to tænder i formunden. Og forresten turde jeg kanske gjøre Deres excellence opmærksom paa, at han ikke er den eneste, som har mistet al skamfølelse.« »Naa, naa, Jakob, hold op med den snak,« sa Nekliudoff og kunde ikke skjule et let smil. »Vi har talt nok om dette, og du kjender mine anskuelser i saa henseende. Der findes ikke noget, du kan komme med, som skulde kunne faa mig til at ændre mening.« .»Naturligvis, Deres excellence ved alt,« sa forvalteren og trak paa skuldrene bag sin herres ryg, akkurat som om han intet godt kunde haabe af alt dette. »Og hvad Jukvankas mor angaar,« fortsatte han, »er det aldrig værd, De foruroliger Dem for hendes skyld. Sanclt nok, hun har op draget faderløse børn, opføclt og giftet bort Jukvanka og saa videre. Men dette er noget ganske al mindeligt mellem bønderne: saasnart de har overgit sin eiendom i børnenes hænder, blir disse deres herrer. Den gamle kvinde maa fortjene sit brød, saavidt hun aarker. Nei, ganske vist, hverken sønnen eller sønnekonen viser hende nogen ømhed, men slig er engang bønderne. Jeg kan derfor godt vove at sige Dem, at dette gamle kvinde menneske aldeles unødigvis har voldt Dem besvær. Hun er forstandig og husholderisk, men hvorfor gjøre sin herre bryderi for hver mindste smaa ting? . . . Hvad? . . . Ja, det kan godt hænde, hun er raget uklar med sønnekonen, og det kan være troligt nok, at denne har git hende et puf eller to. Naaja, det blir kvindfolkas egen sag; de forligesnok, udeii at Deres excellence roder Dem op i historien. De tar det altfor alvorligt,« sluttede forvalteren i en tone af bekymret medfølelse. Godsherren fortsatte veien opover gaden med store skridt, uden at sige et ord. »Er det lijemover, Deres excellence agter sig?« spurgte Jakob. »Nei, jeg vil til livide David eller trassig bukken. . . . Ja, livad er det, man egentlig kalder ham ? « »Naa, lian, jo, det er ogsaa en af rette slaget, som jeg maa anbefale Dem. Hele denne race af trassigbnkker er sig lig. Ja, hvad har jeg ikke allerede gjort for den fyren og bare tabt paa det! Igaar, da jeg gik over bøndernes marker, opdagede jeg, at han endnn ikke havde faaet sin boghvede i hus. Hvad skal man gjøre med slige folk? Om den gamle endda vilde ta sønnen kjem; men nei da, den ene er lige stor slyngel som den anden. Og saa har han ovenikjøbet sat sig i hodet, at han ikke vil arbeide. Baade Deres formyncler og jeg har prøvet alt muligt med ham. Man har sendt ham bort til afstrafning, ja endogsaa hjemme tugtet ham paa en maade, som jeg ved, De ikke synes om.« »Hvem? Den gamle ?« »Ja, den gamle, ja. Ja, saa mangfoldige gange deres formynder lod ham afstraffe i hele bondefor samlingens paasyn! . . . Tror De, at det gjorde ham noget? Aldrig det bitterste! Han bare rystede sig og gik bort, som om der ingenting var hændt ham. ... Og alligevel kan jeg sige Dem, at Davidka er en bonde med ganske god forstand, skjønt han er frygtsom af natur. Han hverken røger eller drikker. Naa, men alligevel er han værre end nogen drukkenbolt, og det eneste, han45 duer til, er at bli tat til soldat eller sendt ud til en eller anden koloni. . . . Jo, han er akkurat af trassigbukkenes familie. . . . Matriusjka, der til hører samme familie, er ogsaa akkurat af samme slaget. . . . Naa, Deres excellence har ikke brag for mig?« spurgte forvalteren, da han saa, at gods herren ikte hørte paa ham. »Nei, du kan gaa,« svarte godsherren med tankespredt udtryk. Og dermed gik han lige løs paa hvide Davids hus. Davids hytte laa lige i uclkanten af lands byen. Den laa adskilt fra de øvrige bondehuse og havde ikke som disse en indhegnet gaards plads, en laave, et vognskjul, men bare nogle lave fjøsbygninger, rene svinestier, der lænede sig optil vaklende mure. Bag hytten laa smaavecl og bjælker kastet sammen i en uordentlig dynge. Der hvor ellers gaardspladsen skulde ha omgit huset, skjød ugræsset høit og frodigt iveiret. Huset lod næsten til at være forladt. Imidlertid laa en gris udenfor i sølen og roclede gryntende med trynet omkring i jorden. Nekliudoff bankede med fingeren paa den istjdskerbrudte vindusrude, hvorigjennem hytten er holdt en smule dagslys. Ingen svarte; han gik hen til døren og raabte: »Hei, David!« Samme dødsstilhed. Nekliudoff traadte ind over tærskelen. Døren stod vidtaaben, og han gik altsaa ind i hytten. Derinde lod det til, at. en gammel, rød hane og to høns havde skien til sin egen raadighed, mens de skrabede i jorden med en tør lyd og pustede op sine brede halskraver af korte fjær. Da de iik øie paa den unge mand, slog de med vingerne og flygtede, mens de klukkede af for46 færdelse, i stor skræk til alle hyttens fire hjørner. Bygningen, der idethele bavde en grundflade af seks archiner, indeholdt et ildsted med istykker komfyr. En vævstol stod opspændt, skjøndt det var midt paa sommeren. Endelig befandtes der et sprnkket bord, som var balet nd som et vaske vandsfad i midten. Skjøndt der var tørveir ude, laa der alligevel en sølepyt lige indenfor dør tærskelen, nnderboldt af dryppet fra tåget, der rislede tversigjennem baade tækningen og stue taget. Spor af seng var der ikke at.opdage, og det var vanskeligt at faa sig seiv til at tro,

at dette virkelig sknlde være bolig for mennesker, i den grad var alt muligt herinde uordentligt og istykker. Det indre af denne hytte passede ud mærket til dens yclre omgivelser. Og alligevel bodde David her med sin hele familie. Tiltrods for den stigende varme junidag laa David med hodet tullet incl i en saueskinclspels henne i en krog bag gruen og sov den retfærdiges søvn. En af hønsene var rlygtet sammesteds hen og trippede om paa ryggen af bonden, uden at han vaagnede. Da Nekliudoff ingen saa, holdt han allerede gaa sin vei, da et langt og dybt snk under retrede ham om, at husets herre var hjemme. »Naa?« raabte godsherren, »er der nogen her?« Endnu et suk inde fra gruen, længre endda end det første. »Hvem der?« begyndte Nekliudoff atter. »Kom frem!« Endnu et tredje suk, derpaa en knurren og et larmende gjæsp svarte godsherren paa hans op fordring. »Naa —?!« Der var noget, som langsomt kom i bevægelse47 inde bag gruen, og snippen af en slidt kaftan reiste sig langsomt op. Derpaa kom en stor fod med fillede sko paa dinglende ud for grnen, saa en til, og omsider kom hele hvide Davids figur tilsyne i skyggerids. Han havde sat sig paa gruen og gned sig i øinene med sine store næver og med et dorsk, grættent udtryk i ansigtet. Han gjæspede endnu engang, lod hodet synke ned, og da han endelig fik øie paa godsherren, rørte han en smule paa sig, men saa langsomt, at ISFekliudoff kunde gaa tre gange frem og tilbage fra pytten til væv stolen, før David endelig var kommet sig ned fra sit leie. Hvide David svarte godt til sit navn. Baacle ansigt og krop var virkelig ganske mærkelig hvide paa ham. Han var høi af vækst og temmelig fed, af detslags fedme, som er eiendommelig for bønderne, nemlig ikke bare mave, men jevn fedme over hele kroppen. Men denne førhed var samtidig lasket og sygelig. Ansigtet var noksaa vakkert; det op lystes af etpar blåa, rolige, blide øine; det brede skjæg, kort alting'gjorde sit til at meddele ham et udtryk af sygelighed. Ansigtet var ikke spor af solbrændt, og der var ikke tegn til rødmussethed paa hans kinder, som ellers hos folk, der er meget ude i fri luft. Ansigtsfarven var bleg eller nær mere gulagtig, med matte, blåa render under øinene. Hænderne var laskede og fugtige, som de gjerne er hos vattersottige. Han var endnu søvndrukken og kunde knapt nok aabne øinene, og det var med største møie, han kunde holclo sig opreist uden at tumle om eller gjæspe. »Skammer du dig da ikke?« begyndte Nekliu doff; »sove midt paa blanke dagen, og det skjønt din gaard er i det fuldstændigste forfald, og du mangler brød.«David var endelig biet saapas vaageri, at lian begreb, at det var godsberren, som stod foran barn. Han foldede hænderne over maven, bøiede hodet og la det en smule paaskakke og rikkede sig ikke af flækken. Baade ansigtsudtrykket og stillingen syntes at sige: »Ja, jeg ved, jeg ved; det er ikke førstegang, man præker det samme for mig. . . . Naa, ja ja, slaa mig bare, om det endelig er nød vendigt; jeg skal taalmodig finde mig i det.« Det lod næsten til paa bonden,, at ban fore trak, at godsberren boldt op med at snakke til barn og beller dængede til ham, la ham en under øret, men dermed ogsaa lod ham ifred. Da Nekliudoff mærkede, at David ikke for stod ham det allermindste, forsøgte han at rette flere spørgsmaal til ham for at faa revet ham ud af denne stumhedstilstand, der ene og alene røbede taalmodig underkastelse. »Hvorfor er det, du har bedt mig om tømmer, siden du har en stor dynge liggende derude, som du ikke har gjort dig nytte af. — Naa?« David hverken rikkede paa sig eller svarte et muk. »Naa, kan du svare?« David gav fra sig et lavt, brummencle raut og løftede langsomt paa de hvide øienbryn. »Man maa arbeide, manden min. Hvordan skal det gaa dig, nåar du ikke vil arbeide? Ja, du ser jo seiv, du har jo ikke brød nu. Og grunden til altsammen? Jo, fordi din aker er daarlig pløiet, og du ikke har saaet i rette tid. Og altsammen bare for din dovenskabs skyld. .. , Du ber mig om brød; naaja, du skal ogsaa faa brød; man kan jo ikke lade dig dø af stilt. Men igrunden burde du ingenting ha. Hvormed er det, du fortjener dette brød? Hvad mener du seiv?Hvem er det, jeg gir dette brød til. Ja, svar mig. Hvem tilhører det brød, som jeg vil skjænke dig?« »Grodsherren,« mumlede David og løftede de frygtsomme, forskende øine op mod Nekliudoff. » Naaja, og kvor kommer saa dette brød fra? .. . Ja, tænk dig seiv om. Hvem er det, som kar pløiet, saaet, høstet? Bønderne, ikke sandt? Naaja, der ser jiu. Naar altsaa godskerren skal skjænke sit brød til bønderne, er det ikke mere end retfærdigt, at det heller tilfalder de arbeids somme end dovendyrene. Men du, du arbeider allerhelst siet ikke; man klager over dig, og allige vel vil du ha mere end de andre. Naaja, sig mig saa en grund til, at jeg skal give til dig og ikke til de andre. Om alle andre vilde som du more sig med at ligge paa ladsiden, skulde vi forlænge siden allesammen været døde af sult. Nei, manden min, der maa arbeides. . . . Det er daarligt at stelle sig slig, som du gjør. Forstaar du David ?« »Ja— a,« sa bonden mellem tænderne. X. I dette øieblik viste ansigtet af en bondekone sig ved vinduet. Det var Davids mor, en kvinde paa omkring de femti, endnu frisk og livlig. Hun kom hjem med et stykke lærred paa skulderen.

Ansigtet, der var furet af rynker, var ikke regel mæssigt, men næsen var lige og kraftig, læberne tynde og sammenpressede, øinene gråa og meget livlige og røbede baade viljekraft og forstand. De brede, kantede skuldre, den flade barm, de tørre, kraftfulde arme og den stærke udvikling af muskulaturen paa de skidne, nøgne fødder vidnede ToMoj: Fyrst Neklhuloff. 4 Hvem er det, jeg gir dette brød til. Ja, svar mig. Hvem tilhører det brød, som jeg vil skjænke dig?« »Grodsherren,« mumlede David og løftede de frygtsomme, forskende øine op mod Nekliudoff. » Naaja, og kvor kommer saa dette brød fra? .. . Ja, tænk dig seiv om. Hvem er det, som kar pløiet, saaet, høstet? Bønderne, ikke sandt? Naaja, der ser jiu. Naar altsaa godskerren skal skjænke sit brød til bønderne, er det ikke mere end retfærdigt, at det heller tilfalder de arbeids somme end dovendyrene. Men du, du arbeider allerhelst siet ikke; man klager over dig, og allige vel vil du ha mere end de andre. Naaja, sig mig saa en grund til, at jeg skal give til dig og ikke til de andre. Om alle andre vilde som du more sig med at ligge paa ladsiden, skulde vi forlænge siden allesammen været døde af sult. Nei, manden min, der maa arbeides. . . . Det er daarligt at stelle sig slig, som du gjør. Forstaar du David ?« »Ja— a,« sa bonden mellem tænderne. X. I dette øieblik viste ansigtet af en bondekone sig ved vinduet. Det var Davids mor, en kvinde paa omkring de femti, endnu frisk og livlig. Hun kom hjem med et stykke lærred paa skulderen. Ansigtet, der var furet af rynker, var ikke regel mæssigt, men næsen var lige og kraftig, læberne tynde og sammenpressede, øinene gråa og meget livlige og røbede baade viljekraft og forstand. De brede, kantede skuldre, den flade barm, de tørre, kraftfulde arme og den stærke udvikling af muskulaturen paa de skidne, nøgne fødder vidnede ToMoj: Fyrst Neklhuloff. 450 om, at hun forlængesiden havde Ophørt -at være kvinde for bare at være en arbeidsmaskine. Hun traadte livligt incl i hytten, lukkede døren efter sig, drog ned skjørtet og saa arrigt paa sin søn. Nekliudoff aabnede munden for at tale til hende, men konen snudde sig bort og be gyndte at gjøre korsets tegn foran et helgenbillede af sort træ, som stod skjult bag vævstolen. Efter at være biet færclig med sin bøn ordnede hun det skidne, rudede silketørklæde, som hun havde knyttet omkring hodet, og neiede meget dybt for godsherren: »Jeg ønsker dig en god søndag, excellence. Maa Gud beskytte dig, du vor far.« Davids forvirring var vokset yderligere, da han fik se sin mor. Han krummede ryggen endnu mere og bøiede hovedet endnu meget dybere end før. »Tak, Arina,« svarte Nekliudoff. »Jeg talte netop nu til din søn om jert husstel.« Arina, eller som man kaldte hende, dengang hun endnu var ung pige, Aritschka lænede sig med kinden mod sin høire haandflade og holdt under den høire albue med den venstre haand. Hun afbrød godsherren med en tør, larmende stemme,-der skingrede saa høilydt gjennem hytten, at man udenfor godt kunde tro, at der var en hel forsamling af kjærringer derincle, som skreg i munden paa hverandre. »Hvadfornoget, lille far? Snakker du fornuft med ham der? Det nytter til ingenting. . . . Han kan ikke engang snakke ørdentligt, som et al mindeligt menneske. ... Se bare, hvor han sidder der som en anden idiot!« og dermed pegte hun *) Burlak; Betegnelse paa folk, som trækker skilje opovev Volga.51 hen paa den ynkelige, træge masse, som David dannede derhenne i krogen. Mit husstell Men lille far, Deres excellence, vi har jo ikke noget husstel eller nogenting. Der findes ikke saa ud fattige mennesker i hele landsbyen som vi. . . . Vi magter ingenting at gjøre, hverken for os seiv eller for godsherren. . . . Det er en skam, er det! . . . Og det er hans skyld der altsammen. Vi bragte ham til verden og fødte ham op; vi ventede med utaalmodighed paa, at han skulde vokse op og bli mand, og der ser De, hvad det er, vi har længtet slig efter. . . . Ja, spise, det kan han nok, gudbevares, men arbeide —! Han er akkurat lige saameget værd som de raadne bjælkerne der. Det eneste, han kan, er at sove eller sidde opreist som nu og klø sig i sin idiotiske skolt,« erklærte moderen og hærmede idetsamme efter sin søn. »Kanske kunde du, lille far, indjage ham en smule skræk. Jeg ber dig derom for Guds barmhjertig heds skyld. Straf ham, send ham til armeen, saa blir der ialfald en ende paa historien. Seiv har jeg ikke magt mere til at kjæmpe med ham.« »Naaja, David, har du da ikke skam i livet, over at din mor skal tale slig om dig?« sa Nekliudoff i bebreidende tone til bonden. David blev siddende ganske rolig. »Ja, var han syg, kunde jeg endda begribe det,« begyndte atter Arina med forbausende tunge raphed og tilsvarende livlige gestus. »Men tvert imod, nåar man ser ham, kunde man jo snarere ta ham for et mæsket svin. Altsaa kan han ogsaa arbeide. Men, nei tak ! Han ligger bare og dorsker hele Guds skabte dag oppe i gruen. . . . Og nåar han saa skal til med lidt arbeide, aa, Gud hjælpe os vel; det var bedre sletikke at se ham. Saa reiser han sig op og skal ligesom røre paa sig, ogaltsammen saa lang . . . lang . . . langsomt. . .« Konen ledsagede sin skildring, mens hun ordentlig drog ordene ud, med at hærme efter sønnens be vægelser, idet hun tungt og klodset rokkede paa skuldrene. »ldag

er gamlefar seiv gaaet tilskogs for at hente ved; han sa til David der, at han skulde gaa ud og spade op jorden. . . . Og vil du se, han har ikke tat med en haand i spaden engang.« Hun stanste et øieblik sin ordstrøm. »Aa ja, hvor han gjør mig ulykkelig, uden mor og far, som jeg er!« . . . skreg hun pludse lig ud. Og hun gik hen til sin søn og skreg ud, mens hun truende knyttede næven ind i hans op pustede fjæs: »Se paa sligt et grisetryne! Aa, Gud hjælpe og trøste mig vel!« Hun snudde sig bort med et udtryk af foragt, spyttede, og mens taarerne traadte frem i øinene paa hende, sa hun til godsherren: »Bestandig henvist til mig seiv, kjære herre. . . . Min gamle er syg og daarlig af alderdom, og jeg er ganske alene om arbeidet. En sten kunde ikke holde det ud. Om jeg endda fik dø, saa val det dermed forbi. . . . Han har aldeles svigtet mig, den dagtyv der. . . . Aa, lille far, jeg aarker ikke mere; min svigerdatter bxikkede under for det, hun. . . .« »Hvordan bukkede under ?« spurgte Nekliudoff med et udtryk af mistro. »Jo, hun holdt ikke slidet ud, kjære herre. Gud er mit vidne, at det er sandt, hvad jeg siger,« vedblev hun, idet hun slog om ien anden tone.53 Det var forbi med forbittrelsen; den veg nu pladsen for en klynkende klagetone. »Aa, det var en snil kone, ung og frisk. Mens hun var kjemme hos sin far, blev hun holdt godt og kjendte ikke til savn. Men hos os maatte hun være med baade paa hoveriårbeidet og hjemme og overalt. Hun og jeg, vi to var de eneste i hele huset, som udrettede arbeidet. Naa, mig gjør det jo ikke noget, jeg er vant til det, jeg. Men hun var med barn og arbeidede alligevel meget mere, end hun havcle godt af. Naaja, saa kom hun for tidlig ned, stakkars menneske. Midt paa sommeren under høaannen fødte hun en gut til sin ulykke. Der var ikke brød i huset, lille far! ... Arbeidet hastede, og hun maatte til, hun ogsaa: Saa tørrede melken bort hos hende'. Ko havde vi ikke. Og hvordan skal vi stakkars bønder saa kunne amme et barn op med patteflaske? . . . Naaja, naturligvis maatte det pine den unge kone at se sin første fødte ha det ondt. Og da saa gutten døde, saa græd hun og græd hun over sin ulykke og suk kede og græd og græd og sukkede, og arbeidet gjorde bare sorgen endnu mere pinefuld for hende. Hun svandt hen for hver dag, som gik, mere og mere, og da det lakkede mod jul., døde hun. . . . Men ham der er det, som har dræbt hende, den dagtyven!« skreg hun med fortvilet forbittrelse og pegte paa sønnen. »Jeg vilde gjerne,« begyndte hun atter efter en kort stilhed, »faa be Deres excellence om en ting,« slog øinene til jorden og neiede for godsherren. »Om hvad da?« spurgte Nekliudoff tanke spredt. Han var endnu bevæget over den gamle kones beretning. »Han er jo ung endnu, og jeg . . . hvad arbeide kan man vente af mig? Idag er jeg endnu54 ved god helse, men jeg kan maaské være død imorgen. Uden kone kan kan ikke være; en bonde, som ingen kone har, er ingen bonde. Aa, tænk paa os, lille far!« »Det vil sige, du vil gifte ham bort paanyt. Ja, ja, det er en god idé.« »Vis os denne naade. . . . Du er vor far og vor mor.« Konen gjorde et tegn til sin søn, og begge to sank de paa knæ for Nekliudoff. »Hvorfor hilser du mig saa ydmygt?« sa Nekliudoff utaalmodigt og drog i den gamle kone for at hjælpe hende at reise sig op. »Du ved, jeg liker ikke sligt. . . . Gift bort sønnen din, du. Jeg ser det særdeles gjerne, dersom du har en ung pige paa haanden.« Den gamle kone reiste sig og tørrede med ærmet graaden væk fra de tørre øine. David gjorde efter moderen, idet han gned sig med den laskede næve over øienlaagene. Han antog atter det taal modige, underdanige udtryk for at lytte til, hvad hans mor nu kom med. »En ung pige? Om jeg har? Jo —o! Dei er for eksempel Vassintka, det er en ung pige, som vilde passe godt for os, men hun beslutter sig ikke dertil uden paa din befaling.« »Hun vil altsaa ikke?« »-Nei, kjære herre.« »Ja, hvad er der da at gjøre? Tvinge hende kan jeg jo ikke. Søg Jer da heller en anden, om ikke her, saa i en anden landsby. Jeg skal kjøbe hende *), dersom hun gaar ind paa at gifte sig med din søn. Men tvinge hende dertil, det gjør *) Handlingen i denne fortolling ligger, som læseren vil lia forstaaet, forud for livegenskatets ophævelse. 0. anm.55 jeg ikke. Der gives ikke love for dette, og det skulde desuden være en grov synd.« »Aa, men, kjære, lille far! Hvem tror du frivillig vil komme til os, når de kjender vort liv og vor fattigdom? ... Om det var en soldater enke, hun vilde ikke lægge et sligt aag paa sig. Hvilken bonde, tror du, vilde gi os sin datter? Om det var aldrig saa fortvilet for dem, de gjorde det ikke. ... Vi er fattigdommen i egen person. »Den første lod de omkomme af sult,« vil man sige om os; »det kommer til at gaa ogsaa vor datter saaledes.« Herre, du milde skaber, hvem er det, som vil ha med os at bestille? Ja, døm bare seiv, Deres excellence!« sa den gamle kone og rystede mistvilende paa hodet. »Ja, hvad kan jeg gjøre derfor ?« »Aa, tænk paa os, tænk paa os!« sa Arina i bønfaldende tone. »Hvordan vil du, jeg skal tænke paa Jer? Jeg kan ingenting gjøre.« »Ja, hvem skal saa tænke paa os, når det ikke er dig,« sa konen sørgmodig og forvirret og bøiede hodet. »I har bedt mig om brød. Jeg skal gi be faling til, at I ogsaa faar det,« sa Nekliudoff efter en kort stilhed, under hvilken Arina og

David af vekslende udstødte clybe suk. Nekliudoff forlod hytten. Mor og søn fulgte ham ud, idet ele hilste ydmygt paa ham. XI. »Aaja, det er de forladtes skjæbneU klagede Arina med et forpint suk. Og idet hun stansede, saa hun forbittret paa sin søn. 55 jeg ikke. Der gives ikke love for dette, og det skulde desuden være en grov synd.« »Aa, men, kjære, lille far! Hvem tror du frivillig vil komme til os, nåar de kjender vort liv og vor fattigdom? ... Om det var en soldater enke, hun vilde ikke lægge et sligt aag paa sig. Hvilken bonde, tror du, vilde gi os sin datter? Om det var aldrig saa fortvilet for dem, de gjorde det ikke. ... Vi er fattigdommen i egen person. »Den første lod de omkomme af sult,« vil man sige om os; »det kommer til at gaa ogsaa vor datter saaledes.« Herre, du milde skaber, hvem er det, som vil ha med os at bestille? Ja, døm bare seiv, Deres excellence!« sa den gamle kone og rystede mistvilende paa hodet. »Ja, hvad kan jeg gjøre derfor ?« »Aa, tænk paa os, tænk paa os!« sa Arina i bønfaldende tone. »Hvordan vil du, jeg skal tænke paa Jer? Jeg kan ingenting gjøre.« »Ja, hvem skal saa tænke paa os, nåar det ikke er dig,« sa konen sørgmodig og forvirret og bøiede hodet. »I har bedt mig om brød. Jeg skal gi be faling til, at I ogsaa faar det,« sa Nekliudoff efter en kort stilhed, under hvilken Arina og David af vekslende udstødte clybe suk. Nekliudoff forlod hytten. Mor og søn fulgte ham ud, idet ele hilste ydmygt paa ham. XI. »Aaja, det er de forladtes skjæbneU klagede Arina med et forpint suk. Og idet hun stansede, saa hun forbittret paa sin søn.56 David snudde sig straks bort; hau såtte med en tung bevægelse foden over dørtærskelen og forsvandt i hyttens indre. »Hvad skal jeg ta mig til med ham, lille far ?« fortsatte konen, idet hun atter henvendte sig til godsherren. Du har seiv seet, hvorledes han er. Det er ikke, fordi han er ond af karakter; han drikker ikke, han er from af karakter og gjør ikke en morssjæl fortræd. Det skulde være synd at sige det modsatte. Men Gud maa vide hvorfor; det ser ud, som vilde han gjøre sig alt muligt ondt seiv. Han er forbittret over det seiv. Du kan tro mig, lille far: mit hjerte bløder ved at se hans sorg. Slig som han er, han er dog alligevel mit barn, som jeg har baaret under mit bryst. Aa, som jeg beklager ham! . . . Det er ikke rig tigt at sige, at han handler i gjenstridigbed mod min vilje eller sin fars eller myndighedernes. Nei, han er tvertimod frygtsom som et barn. . . . Hvor dan vil De saa, han skal bli siddende som enke mand? Tænk da seiv efter, kjære herre,« gjentog hun, ivrig for at udslette det daarlige indtryk, som den bebreidelse, hun havde henvendt til sin søn, kunde ha gjort paa godsherren. »Jeg har, lille far, Deres excellence,« fortsatte hun med lav stemme og et anstrøg af fortrolighed i tonen, »jeg har forsøgt at begribe, hvorfor han er slig. Der kan ikke være tvil om, at det maa være onde mennesker, som har forhekset ham.« Hun bevarede nogle øieblikke stilheden. »Naar man bare kunde finde en maade at hel- brede ham paa?« »Tøv om en ting, Arina. Man kan ikke for- hekse et menneske.« »Jo, kjære, lille far, han er ganske sikkert forhekset, og det i den grad, at han aldrig blirmenneske sit hele liv. Aa, der er mange slette mennesker paa jorden. Man kan af bare pure ondskab lia tat bort en nævefuld jord fra et sted, hvor han havde gaaet, ... eller finde paa noget andet ilt .... og saa er han ødelagt for sit hele liv. . . . Det falder mig ind .... om jeg gik til Dunduk, gamlingen dernede i Worobioffka. Han kjender nogle visse ord og nogle unfcer, han kan besværge trolddommen. . . . Kanske han kan hjælpe mig? Kanske han kan helbrede gutten for mig?« »Ja, der har man fattigdommen og vankundig- heden,« tænkte Neklnidoff. Og sørgmodig, med bøiet hode, gik han ned over gaden med store skridt. »Hvad kan jég gjøre for ham? . . . La ham ligge der i sit uføre? Umuligt. Det er umu- ligt for mig seiv, for det eksempel, jeg skylder at give de andre, og det er umuligt for ham ogsaa. Jeg kan ikke længre roligt se paa dette. Men hvordan faa liv i ham ? Om man har aldrig saa ærlig vilje, gaar man træt overfor en slig dorskhed. Skulde det altsaa virkelig ikke la sig gjøre at omskabe disse bønder, da gaar mine drømme hellerikke i opfyldelse,« sa han til sig seiv, idet hans ærgrelse blandede sig med vrede ved tanken paa, at hans planer saaledes uafbrudt blev stanset af alslags hindringer. »Deportere ham, som Jakob raadede mig til, dersom han skulde fremture i at skade sig seiv, eller lade ham trække i uniformen? Ja ja, befri mig for ham maa jeg ialfald og idetmindste erstatte ham med en god bonde.« Han kjælede for denne tanke med en vis foi*- nøielse; men samtidig hviskede hans samvittighed i stilhed til ham, at han bare saa tingen an fra en eneste side, og at dette ikke var rigtigt handlet af ham. Han stanste. »Hvad er det, jeg tænker58 paa?« sa han, »gjøre ham tit soldat? eller deportere ham? Og hvorfor da? Det er et bra menneske, bedre kanske end mange andre. ... Om jeg gjorde ham fri?« tænkte han, idet han udvidede kredsen af sine forslag. '»Nei, det skulde være nretfærdigt og umuligt?« Pludselig skjød der en tanke op hos Nekliudoff, som atter bragte hans ansigt til at klarne. Han smilte som en mand,, der havde fondet løsningen paa et vanskeligt problem. »Jeg tar ham op mellem mine husfolk og

passer seiv paa ham. Ved mild behandling og overtalelser og ved at vælge passende beskjæftigelser til ham skal jeg efter haanclen opdrage ham til flid og arbeidsomhed. XII. »Ja, det vil jeg netop gjøre,« sa Nekliudoff til sig seiv og følte sig ganske lykkelig. Derpaa erindrede han sig, at han ogsaa skulde se indom den rige bonde Dutloff; han rettede sine skridt mod et større hus end de andre, forsynet med to skorstene, og som optog midtpunktet af landsbyen. TJnderveis, lige i nærheden af Dutloffs hus, mødte han en svær kone paa omkring de firti, der kom lige imod ham. »Jeg ønsker dig en god søndag, lille far,« sa konen til ham med freidig mine. Og idetsamme stanste hun lige foran den unge godsherre og neiede, muntert smilende, for ham. »G-oddag, amme,« svarte Nekliudoff. »Hvordan lever du? . . . Jeg skal ind til din nabo.« »Det er godt, lille far, Deres excellence; det er godt og rigtigt. Men hvorfor træder De ikke 58 paa?« sa han, »gjøre ham tit soldat? eller deportere ham? Og hvorfor da? Det er et bra menneske, bedre kanske end mange andre. ... Om jeg gjorde ham fri?« tænkte han, idet han udvidede kredsen af sine forslag. '»Nei, det skulde være nretfærdigt og umuligt?« Pludselig skjød der en tanke op hos Nekliudoff, som atter bragte hans ansigt til at klarne. Han smilte som en mand,, der havde fondet løsningen paa et vanskeligt problem. »Jeg tar ham op mellem mine husfolk og passer seiv paa ham. Ved mild behandling og overtalelser og ved at vælge passende beskjæftigelser til ham skal jeg efter haanclen opdrage ham til flid og arbeidsomhed. XII. »Ja, det vil jeg netop gjøre,« sa Nekliudoff til sig seiv og følte sig ganske lykkelig. Derpaa erindrede han sig, at han ogsaa skulde se indom den rige bonde Dutloff; han rettede sine skridt mod et større hus end de andre, forsynet med to skorstene, og som optog midtpunktet af landsbyen. TJnderveis, lige i nærheden af Dutloffs hus, mødte han en svær kone paa omkring de firti, der kom lige imod ham. »Jeg ønsker dig en god søndag, lille far,« sa konen til ham med freidig mine. Og idetsamme stanste hun lige foran den unge godsherre og neiede, muntert smilende, for ham. »G-oddag, amme,« svarte Nekliudoff. »Hvordan lever du? . . . Jeg skal ind til din nabo.« »Det er godt, lille far, Deres excellence; det er godt og rigtigt. Men hvorfor træder De ikke59 indenfor hos os? Min gamle skulde bli svært glad, dersom De vilde det.« »Naa, jaja; kom da! Saa skal vi prate sam men, amme. ... Er dette din hytte ?« »Ja, lille far, den er det.« • Og idet hun gik forbi ham, skyndte ammen sig hurtig ind gjennem døren. Nekliudoff fulgte hende og stanste ude i gangen, hvor han såtte sig paa en tønde. Han tog frem en cigarette og tændte den. »Det er altfor varmt derinde, lad os heller blive her,« sa han til ammen, der indbød ham til at træde ind i stuen. Denne kone var endnu frisk, vakker og ung dommelig af udseende. I ansigtstrækkene og navn lig i de mørke øine var der en stærk lighed med godsherren at spore. Hun korslagde armene, saa indtrængende paa Nekliudoff, og idet htm rørte paa hovedet med en smidig bøining af halsen, sa hun: »Hvad er det saa, lille far, som bevæger Dem til at vise Dutloff den ære at besøg?« »Jeg vil give ham i forpagtning en tredive hektarer jord og kjøbe en skov sammen med ham. . . . Han har penge, Dutloff, og hvorfor skal de saa ligge übenyttede. Ja, hvad er din mening derom, amme?« »Ja, naturligvis, lille far, derom er der jo ikke snak. Dutloffs er rige folk. De er kanske de første bønder i hele landsbyen,« svarte ammen og nikkede med hodet. De har fuldt op af heste, uden engang at regne follene. De har idetmindste vogne til seks trespand. Og ,saan masse kreaturer: baade kjør og sauer. Naar de fører alt kvæget ud paa beite, er der en ren stimmel i fjøsdøren. Og slig masse bier, som de har; sikkert over60 to hundrede kuber, om ikke mere. . . . Jo, d_e er rige folk, og penge maa de ogsaa ha, det er sikkert.» »Ja, tror du ogsaa, at de ivirkeligheden er saa svært rige?« spurgte godsherren. »Ja, man siger ialfald, at de har fuldt op, men kanske er det bare ondskab. Han ialfald blærer sig ikke med rigdommen; han nævner den ikke engang til sine sønner. Men penge maa han alligevel ha. Hvorfor skulde han ikke ville gaa med paa dette skovkjøb! Kanske han er bange for, at man saaledes virkelig skulde faa idé om, hvor rig han er. Det kan nu være en fem aar, siden han gjorde en markhandel sammen med Schkalik, gjæstgiveren. . . . Men der blev han tat ved næsen, og Dutloff tabte tre hundrede rubler. Fra det øieblik af har han ikke mere villet resikere sine penge. ... Ja, naturligvis, det er jo ingen ting at snakke om, at han er en virkelig eiendoms besidder. Han er rig og har held med sig i alting, og det i den grad, at folk er aldeles forbausede. . . . Korn, heste, kreaturer, bier. . . . Han har lykke med sig ogsaa med børnene. Allesammen er de nu gifte. Han begyndte med at vælge piger her fra landsbyen til dem. Men nu for ganske kort tid tilbage giftede han Elias med en ung pige, som han seiv kjøbte løs fra et andet gods. . . . Naaja, og hun er ogsaa biet en god kone.« »Lever de i fred og forstaaelse ?« »Aajo, saalænge der er et overhoved i et hus, gaar alting bestandig godt.« Ammen blev siddende etpar øieblikke uden at sige nogenting. »Men nu siger man, at den gamle vil sætte Karp, sin ældste søn,

til husets overhoved, for seiv herefter bare at sysselsætte sig med sine bier.61 Naaja, Karp er ogsaa en dygtig bonde; han er fornuftig og ordentlig, men der er alligevel et godt stykke, som skiller mellem ham og den gamle. Det er ikke det samme hode.« »Naa, naa! kanhænde da, at Karp skulde vilde gjøre forretningen med jorden og skov handelen?« hemærkede den unge godsheiTe, som gjerne vilde fritte ammen ud om alt, hvad hun vidste om sin nabo. »Det er lidet troligt, lille far,« svarte ammen. »Grautlen har ikke git sønnen sine penge, og saa længe han lever, kommer pengene neppe til at for lade kistebunden hos ham.« »6famlen vil ikke gi sit samtykke, mener du?« »Han er ræd.« »Hvad skulde han være ræd for?« »Hvordan kan du indbilde dig, at en bonde vil tilstaa for sin godsherre, at han har penge? Hvad ved man? Tilfældet er saa lunefuldt. Han kan miste sine penge. Han gjorde forretninger med gjæstgiveren og havde ikke held med sig. Han kunde ikke gaa til retten, og saa tabte han sine penge. Kunde han saa ikke ha endnu større grund til at frygte for sin godsherre. Der skulde han aldeles sikkert ingen vei komme.« »Ja, det er sandt,« svarte Nekliudoff og blev rød. — »Farvel, amme.« »Farvel, lille far, Deres excellence, og mange tak for Deres besøg.« XIII. »Kanske jeg gjorde bedst i heller at gaa hjem?« tænkte Nekliudoff, mens han nærmede sig Dutloffs dør. En sørgmodighed, som han seiv ikke 61 Naaja, Karp er ogsaa en dygtig bonde; han er fornuftig og ordentlig, men der er alligevel et godt stykke, som skiller mellem ham og den gamle. Det er ikke det samme hode.« »Naa, naa! kanhænde da, at Karp skulde vilde gjøre forretningen med jorden og skov handelen?« hemærkede den unge godsheiTe, som gjerne vilde fritte ammen ud om alt, hvad hun vidste om sin nabo. »Det er lidet troligt, lille far,« svarte ammen. »Grautlen har ikke git sønnen sine penge, og saa længe han lever, kommer pengene neppe til at for lade kistebunden hos ham.« »6famlen vil ikke gi sit samtykke, mener du?« »Han er ræd.« »Hvad skulde han være ræd for?« »Hvordan kan du indbilde dig, at en bonde vil tilstaa for sin godsherre, at han har penge? Hvad ved man? Tilfældet er saa lunefuldt. Han kan miste sine penge. Han gjorde forretninger med gjæstgiveren og havde ikke held med sig. Han kunde ikke gaa til retten, og saa tabte han sine penge. Kunde han saa ikke ha endnu større grund til at frygte for sin godsherre. Der skulde han aldeles sikkert ingen vei komme.« »Ja, det er sandt,« svarte Nekliudoff og blev rød. — »Farvel, amme.« »Farvel, lille far, Deres excellence, og mange tak for Deres besøg.« XIII. »Kanske jeg gjorde bedst i heller at gaa hjem?« tænkte Nekliudoff, mens han nærmede sig Dutloffs dør. En sørgmodighed, som han seiv ikke62 kunde forklare sig og en paatagelig sjælelig slappelse laa tungt trykkende over ham. Men netop i samme øieblik blev indkjørsels porten, der var af nyt træ, aabnet lige foran barn, og en kjæk unggut, lysiet og med roser i kinderne, omkring en atten aar gammel, klædt sop postkusk, kom tilsyne ifærd med at føre ud et trespand heste med umaadelige ben. Dyrene var alle tre sved dryppende. Den unge mand drog sine heste bag over igjen, idet han i det samme seiv gjorde et kast med hodet. »Er din far kjemme, Ilia?« spurgte Nekliu doff ham. »Han er ude hos sine bikuber, bag gaards pladsen,« svarte den unge mand. »Nei,« sa godsherren til sig seiv, »jeg kan ikke opgi dette. Jeg vil fremsætte mit forslag for ham og forsøge alt, hvad der staar i min magt.« Han gik først tilside for at give hestene rum til at passere og traadte saa ind paa Dutloffs store, rummelige gaardsplads. Grjødselen var ganske nylig ført bort; jorden var sort og fugtig, og her og der var der spredt udover helt til porten. Under et skur stod en hel del kjærrer, sluffer, tønder og akerbrugsredskaber, altsammen i udmærket orden. Duerne kurrede og flaggrede omkring derinde. Luften var fyldt af en lugt af tjære og gjødsel. Henne i en krog holdt Karp og Ignat paa med at sætte sædet istand til en stor kjærre, der var forsynet med solide jernbeslag. Alle de tre sønner til Dutloff havde næsten samme ansigt. Den yngste af gutterne, Hia, han, som Nekliudoff havde mødt udenfor porten, yar glathaget, ikke saa stor, men mere rødmusset og finere i klædedragt end de to ældste. Den anden, Ignat, var mere solbrændt og høiere af63 vækst. Han havde et kort, tilspidset runclskjæg, og skjønt kan kavde støvler, postkuskjakke og filt kat, var der alligevel ikke den anstand over kam som kos kans yngre bror. Den ældste, Karp, var sværere end Ignat. Med sin gamle, slidte kaftan, sin ganske simple bondeskjorte og sit store, rustrøde skjæg gjorde kan et langt alvorligere, næsten barskt indtryk. »Befaler De, at min far skal komme, Deres excellence ?« spnrgte Karp, idet kan nærmede sig godskerren og kilsede klodset. »Nei, jeg gaar seiv ned til bikuberne. Jeg vil gjerne se, kvordan kan steller med dem. Kom lier, jeg kar noget, jeg skulde snakke med dig om,« sa Nekliiidoff og fjernede sig idetsamme nogle skridt, forât Ignat ikke skulde køre, kvad det var, kan kavde at sige til Karp. Baade den selvsikre og en smule overlegne mine kos den unge bonde og de meddelelser, som Nekliudoff kavde erkoldt kos ammen, gjorde, at kan følte sig en smule vaklende og samtidig forlegen, næsten

som om det var en feil, kan stod i begreb med at tilstaa, og indbildte sig, at kan skulde ka lettere for at formulere sit forslag til den ene af brødrene, uden at den anden kunde køre paa kam. Karp saa ud til at være meget forbauset over, at godskerren vilde ta kam af sides. Alligevel fulgte kan kam. »Jo, ser du,« begyndte Nekliudoff en smule nølende, »kvad det var, jeg gjerne vilde vide, det er, om I kar mange keste.«. »Ja, vi kar fem trespand. . . . Ja, og desuden føl,« svarte Karp i übekymret tone. »Dine brødre fører jo posten ?« »Ja, vi fører posten med tre trespand, og Hia er kusk. Han er netop nu kommet kjem.«64 »Kaster det noget af sig dette? Hvormeget kan I tjene paa det?« »Aa, kjære Dem da, Deres excellence! Vi kan være glade, at vi tjener til maden for os seiv og hestene.« »Men hvorfor tinder I saa ikke paa noget andet? Skulde I ikke kunne kjøbe en skov eller ta jord i forpagtning?« »Jo, naturligvis, Deres excellence, skulde man kunne ta jord i forpagtning, saasandt der bare tilbød sig en anledning.« »Naa godt; bør saa ber det forslag, jeg kom mer med: Istedetfor at drive med postbefragtning og bare tjene saaviclt til føden saa ta heller en jordstrækning paa omkring tredive hektarer i for pagtning af mig. Jeg vil overlade Jer alle de skifter, som ligger bagenfor Sapovo. Paa den maade faar I en ganske vakker gaard.« Tanken paa at anlægge en ordentlig avlsgaard, og som han saa utallige gange havde overveiet, rev den unge godsherre saa aldeles med, at han uden at nøle gav sig til at udvikle sin plan for den unge bonde: nemlig at gjøre sine bønder til forpagtere. Karp hørte opmærksomt paa Nekliu cloff. Da denne endelig havde talt helt ud, saa han paa bonden og ventede et svar. »Vi er meget glade over Deres excellences velvilje,« begyndte Karp. »Der er sikkerlig ikke noget ondt i dette forslag, og det passer langt bedre for os bønder at dyrke jorden end bruge hestesvøben. At arbeide for fremmede og træffe sammen med en masse folk, det fordærver os bare. Der er intet, som kan opveie jorden for en bonde.« »Naaja, hvad mener du saa?« »Men Deres excellence, saalænge far endnu65 lever, har jeg jo ingen mening. Jeg maa gjøre, som han vil.« »Vis mig da veien ned til bikuberne. Jeg vil tale med ham.« »Vær saa snil at gaa denne vei,« sa Karp. Han aabnede den port, hvoiigjennem man kom ned til bikuberne, stillede sig op ved siden for at lade godsherren slippe igjennem, lnkkede porten og vendte stille tilbage til Ignat og tog atter fat paa det arbeide, hvormed de begge var sysselsatte. XIV. Nekliudoff bøiede sig og traadte ind gjennem den lave dør. Bikubegaarden bestod af en liden indhegnet plads, hvor knberne stod opstillet i orden. Her og der svirrede en bi, beraset af sommerso lens glødende straaler i runddans omkring en kube. En liden fodsti førte fra døren hen til en liden nisene af træ, der var anbragt paa en sokkel, og inde i nischen blinkede et helgenbilledes metal prydelser i solen. Endel unge lindetrær kastede skygge over nabogaardens halmtage og vuggede sine grene med de fine lysegrønne blade. Deres umærkelige hvisken blandede sig med biernes lave summen. Eige i nærheden af skjulet lyste gamle Dutloffs skaldede hocle frem i solen mellem linde trærne. Da den gamle mand hørte, at det knir kede i døren, snudde han sig om, tørrede med en snip af sin bluse bort sveden, som perlede paa hans af solen brunstegte ansigt, og gik godsherren imøde, mens han smilte frygtsomt. Alting i denne bikubegaard saa saa let nd, saa muntert, mildt, gjennemsigtigt. Denne lille, Tolstoj: Fyrat Nekliudoff. 5 65
lever, har jeg jo ingen mening. Jeg maa gjøre, som han vil.« »Vis mig da veien ned til bikuberne. Jeg vil tale med ham.« »Vær saa snil at gaa denne vei,« sa Karp. Han aabnede den port, hvoiigjennem man kom ned til bikuberne, stillede sig op ved siden for at lade godsherren slippe igjennem, lnkkede porten og vendte stille tilbage til Ignat og tog atter fat paa det arbeide, hvormed de begge var sysselsatte. XIV. Nekliudoff bøiede sig og traadte ind gjennem den lave dør. Bikubegaarden bestod af en liden indhegnet plads, hvor knberne stod opstillet i orden. Her og der svirrede en bi, beraset af sommerso lens glødende straaler i runddans omkring en kube. En liden fodsti førte fra døren hen til en liden nisene af træ, der var anbragt paa en sokkel, og inde i nischen blinkede et helgenbilledes metal prydelser i solen. Endel unge lindetrær kastede skygge over nabogaardens halmtage og vuggede sine grene med de fine lysegrønne blade. Deres umærkelige hvisken blandede sig med biernes lave summen. Eige i nærheden af skjulet lyste gamle Dutloffs skaldede hocle frem i solen mellem linde trærne. Da den gamle mand hørte, at det knir kede i døren, snudde han sig om, tørrede med en snip af sin bluse bort sveden, som perlede paa hans af solen brunstegte ansigt, og gik godsherren imøde, mens han smilte frygtsomt. Alting i denne bikubegaard saa saa let nd, saa muntert, mildt, gjennemsigtigt. Denne lille, Tolstoj: Fyrat Nekliudoff. 566
knimbøiede olding, med et helt straalenæt af ryn ker omkring øinene, med nøgne fødder i store sko, saa i den grad godmodig; velvillig og tilfreds ud, at Nekliudoff aldeles gleinte alle sine übehagelige indtryk fra ticlligere paa dagen for ene og alene at tænke paa realisationen af sin drøm. Han saa allerede i tankerne alle sine andre

bønder ligesaa rige, ligesaa tilfredse som gamle Dutloff; han syn tes allerede hele verden smilte til ham paa samme tilfredse, hengivne maade; for ham var det, ham alene, de alle skyldte sin rigdom og lykke. »Vil De ikke ha en ansigtsmaske, Deres excel lence? Bierne er netop nu temmelig ondskabsfxJ.de af sig; de stikker,« sa gamlingen og rakte gods herren sin temmelig skidne lærredspose. »Hvad mig angaar, mig kj ender bierne og forlader mig ikke,« la han til med det godslige smil, som uaf -1 adelig oplyste hans solbrune an sigt. »Naa, da trænger hellerikke jeg til maske . . . Hvordan er det, arbeider dine bier nu?« spurgte Nekliudoff og smilte paa sin side. »De har bare netop saavidt begyndt, Hile far, Mitri Mikolajevitsch,« :!:) svarte gamlingen, der la sin sympathi for den unge mand for dagen ved at kalde ham med hans eget og hans faders fornavn. »Det var en kold våar, som De nok ved.« »Ja, jeg har læst i en bog,« sa Nekliudoff og iog idetsamme væk en bi, som havde sat sig paa ham; »j'eg har læst, at dersom voksen er lagt regel mæssigt i garigene, arbeider bien mere og bedre. Derfor gjør man ogsaa kuber, som væggene . , .« »De maa ikke slaa omkring Dem slig med hænderne, det er farligt,« sa oldingen. »Vil De virkelig ikke ha en maske paa Dem?« *) Vulgær russisk udtale for: Dmitri Nikolajevitscli.67 Nekliudoff følte sig meget ilde tilmode; men etslags barnagtig selvgodhed hindrede ham i at ta imod beskyttelsen. Han talte til gamlen om den bedste maade at bygge kuber paa og udfoldede hele sin i »Bøndernes husstel« hentede lærdom. Han angav methoder, hvorved bierne efter hans mening skulde komme til at gi dobbelt saameget honning som ellers. Men idetsamme stak en bi ham paa halsen og stanste ham midt i hans foredrag. »Sandt nok, lille far, Mitri Mikolajevitsch,« sa gamlingen og betragtede godsherren med lige frem faderlig velvilje, »sandt nok, alt dette for tæller man i bøgerne. Vanskeligheden er bare at faa bien til at indse, at den bør lægge sin voks der og ikke der. Den gjør nok helst, som den seiv vil. Dersom De vil se her,« la han til og løftede tåget af en kube. Nekliudoff betragtede det indre af kuben. Rundvæggene var aldeles dækket af summende bier, som kredsede rundt i gangene, der var lagt i skråa, uregelmæssige vinkler til alle kanter. Gramlingen underviste godsherren om, hvorledes bierne arbeider. Derpaa lukkede han kuben, og idet han førte haanden henover halsen, fik han fat i endel bier. De havde ikke stukket ham. Nekliudoff derimod kunde ikke mere lægge dølgsmaal paa sin lyst til at komme bort fra kuberne. Bierne havde allerede stukket ham paa etpar steder, og en sky af ind sekter summede omkring hoelet paa ham. »Har du mange kuber ?« spurgte han, mens han uvilkaarlig trak sig bagover mod porten. »Saamange Gud skjænker mig,« svarte Dut loff med sit smil. »Man skal aldrig tælle dem; det er noget bierne ikke liker. . . . Jeg vilde bé Dem, Deres excellence«, begyndte gamlingen der68 paa, idet han pegte paa en bikubegaard, der saa fattigere ud end hans egen, og som bare ved et straahegn var adskilt fra hans »jeg vilde bé Dem, om De ikke vilde være saa god og sige til bonden Ossip, at han handler som en daarlig nabo?« »Hvorledes da? . . . Au, de stikker jo!« sa godsherren og greb i haandtaget til den lille dør. »Jo, ser De; hvert eneste aar sender han sine bier udover mine unge. Og paa den maade fra stjæler han mig al min voks,« forklarte gamlingen uden at lægge mærke til godsherrens ængstelse. »Ja, godt. ... Vi skal senere. . . . Øieblik kelig . . ~« sa Nekliudoff, som ikke mere kunde holde stand mod biernes angreb, men reddede sig i et spring ud gjennem den lille port. »Bare gnid Dem en smule med jord, saa gjør det ingenting,« raabte gamlingen og fulgte efter godsherren ud paa gaardspladsen. Den unge mand gned sine stik med jord, og idet han kastecle et stjaalent blik hen paa Karp og Ignat, der ikke syntes at lægge mærke til ham, blev han rød i ansigtet og rynkede øienbrynene. XV. »Jeg har paa mine børns vegne en bøn til Deres excellence,« sa gamle Dutloff og lod, som han aldeles ikke saa det ærgerlige udtryk i gods herrens ansigt. »Naa —?« »Jo, dersom De vilde være saa inderlig snil og gi mine to sønner, Iliuka og Ignat lov til at arbeide med sine heste udenfor landsbyen, saa var det ikke umuligt, at de kunde tjene paa det. .. . 68 paa, idet han pegte paa en bikubegaard, der saa fattigere ud end hans egen, og som bare ved et straahegn var adskilt fra hans »jeg vilde bé Dem, om De ikke vilde være saa god og sige til bonden Ossip, at han handler som en daarlig nabo?« »Hvorledes da? . . . Au, de stikker jo!« sa godsherren og greb i haandtaget til den lille dør. »Jo, ser De; hvert eneste aar sender han sine bier udover mine unge. Og paa den maade fra stjæler han mig al min voks,« forklarte gamlingen uden at lægge mærke til godsherrens ængstelse. »Ja, godt. ... Vi skal senere. . . . Øieblik kelig . . ~« sa Nekliudoff, som ikke mere kunde holde stand mod biernes angreb, men reddede sig i et spring ud gjennem den lille port. »Bare gnid Dem en smule med jord, saa gjør det ingenting,« raabte gamlingen og fulgte efter godsherren ud paa gaardspladsen. Den unge mand gned sine stik med jord, og idet han kastecle et stjaalent blik hen paa Karp og Ignat, der ikke syntes at lægge mærke til ham,

blev han rød i ansigtet og rynkede øienbrynene. XV. »Jeg har paa mine børns vegne en bøn til Deres excellence,« sa gamle Dutloff og lod, som han aldeles ikke saa det ærgerlige udtryk i gods herrens ansigt. »Naa —?« »Jo, dersom De vilde være saa inderlig snil og gi mine to sønner, Iliuka og Ignat lov til at arbeide med sine heste udenfor landsbyen, saa var det ikke umuligt, at de kunde tjene paa det. .. .69 Naturligvis skulde de betale Dem en tilsvarende afgift.« »Det var netop heroin, jeg vilde tale med dig,« sa godsherren, der saaledes atter kom ind paa sin plan med avlsgaarden. »Hør, sig mig, er det da virkelig mere indbringende at drive som fragtemånd end at dyrke jorden?« ' »Ja, det er sikkert, Deres excellence,« sa Hia. »Hjemme bar vi jo ikke mad til hestene engang«. »Naaja .... bvormeget kan du tjene da i løbet af en sommer«. »I vaartiden har vi • gjerne, skjønt furagen har været dyr nok, tat med kjøbmandsvarer til Kiew og til Kursk og senere til Moskwa. Naaja, fraregnet hvad vi seiv og vore heste har spist op, har vi desuden kunnet ta hjem med os saan en femten rubler.« »Men vil ikke Deres excellence,« sa gamlingen, »gjøre os den ære og træde indenfor hos os. De har ikke været derinde, siden vi festligkoldt vor indflytning i huset.« Han gjorde et tegn til sønnen. Iliuka løb hen til huset; faderen og Nekliudoff fulgte ham. XVI. Idet de traadte indenfor, hilste gamlingen endnu engang paa godsherren, og idet han med snippen af sin kaftan tørrede en bænk, bad han ham med sit evindelige smil: »Hvad tør jeg ha den ære at byde?« Denne bolig var aldeles ny og meget rum melig. Den var indredet med træbænker og træ senge. Hias kone, en ung bondekvinde med magre 69 Naturligvis skulde de betale Dem en tilsvarende afgift.« »Det var netop heroin, jeg vilde tale med dig,« sa godsherren, der saaledes atter kom ind paa sin plan med avlsgaarden. »Hør, sig mig, er det da virkelig mere indbringende at drive som fragtemånd end at dyrke jorden?« ' »Ja, det er sikkert, Deres excellence,« sa Hia. »Hjemme bar vi jo ikke mad til hestene engang«. »Naaja .... bvormeget kan du tjene da i løbet af en sommer«. »I vaartiden har vi • gjerne, skjønt furagen har været dyr nok, tat med kjøbmandsvarer til Kiew og til Kursk og senere til Moskwa. Naaja, fraregnet hvad vi seiv og vore heste har spist op, har vi desuden kunnet ta hjem med os saan en femten rubler.« »Men vil ikke Deres excellence,« sa gamlingen, »gjøre os den ære og træde indenfor hos os. De har ikke været derinde, siden vi festligkoldt vor indflytning i huset.« Han gjorde et tegn til sønnen. Iliuka løb hen til huset; faderen og Nekliudoff fulgte ham. XVI. Idet de traadte indenfor, hilste gamlingen endnu engang paa godsherren, og idet han med snippen af sin kaftan tørrede en bænk, bad han ham med sit evindelige smil: »Hvad tør jeg ha den ære at byde?« Denne bolig var aldeles ny og meget rum melig. Den var indredet med træbænker og træ senge. Hias kone, en ung bondekvinde med magre70 træk og drømmende ahsigtsudtryk, sad henne paa kanten af en seng og gyngede en vugge, hvori et lidet barn sov. Vuggen hang i taug, som var gjort fast i tagbjælkerne. Konen til Karp, et solid kvindfolk med røde kinder, stod med opbrættede ærmer, der fremviste etpar scenefulde, solbrændte arme, og skar løg i en panele. En tredje kone med koparret ansigt stod henne ved gruem De fortrukne ansigtslinjer og hendes fyldighed vidnede om, at hun var høist frugtsommelig. Stuen var fyldt af en behagelig duft af ferskt brød. To smaa, lyslette hoder, et gutte- og et pigeansigt, dukkede" op af en af sengene og stirrede nysgjær rigt paa godsherren. Skjønt Nekliudoff saa al denne velstand med tilfredshed, følte han sig alligevel forlegen overfor konernes og smaabarnas forskende øine. Han blev rød, idetsamme han såtte sig paa bænken. »Griv mig et stykke ferskt brød; det er noget, jeg holder meget af,« sa han. Og han blev endda rødere. Konen tjj Karp skar af et stort stykke og bød godsherren det paa en tallerken. Alb sad de tause, _ gamlingen hele tiden med sit velvillige smil om læberne. »Hvorfor ialverden er det, jeg skammer mig, akkurat, som jeg havde begaaet en uret mod dem?«. spurgte Nekliudoff sig seiv. »Hvorfor taler jeg ikke ud om min plan med avlsgaarden? . . . Dum hed, ikke spor andet!« Men han sa alligevel ingenting. »Naaja, lille far, Mitri Mikolajevitsch,« be gyndte pludselig gamle Dutloff, »hvad bestemmer De Dem saa til med hensyn til barna mine?« _ »Jeg vil gi dig det raad, at da aldeles ikke lar dem reise, men tinder en beskjæftigelse til dem71 her Nu skal du høre, hvad jeg foreslaar dig,« begyndte Nekliucloff med pludseligt hast værk. »Du skal gaa halvt med mig om at kjøbe et stykke skov i statens almenninger, og desuden ogsaa jord. . . .« »Men kjære, Deres excellence, hvor skal jeg ta penge fra til det?» »Åapyt, elet er ikke stort, som behøves. To hundrede rubler for eksempel ?« fremkastede gods herren til ham. Gramlingen fik en smule eddik i smilet. »Ja, det vilde jo være udmærket, havde jeg clem bare. Hvorfor skulde jeg ikke kjøbe?« la han til. »Har du da ikke saapas penge?« spurgte gods herren i halvt bebreidende tone. »Aa, lille far, Deres excellence,« svarte gam lingen i bedrøvet tone og stirrede paa døren »jeg faar nok først tænke paa føden til mig og mine, før der kan være tale

om at kjøbe skov.« »Man siger, at du har penge. Hvorfor lar du dem ligge übenyttede da?« Dutloff saa ud til at være i stærk sinds- bevægelse. Øinene tindrede paa ham, og der gik konvulsiviske rykninger gjennem skuldrene paa ham. »Ja, det kan jo nok være, at der er ond skabsfulde mennesker, som har fortalt Dem det,« sa han med rystende stemme. »Men hør nu, saa sandt som De tror paa Grud,« la han til i stær kere og stærkere oprør og med øinene fæstet paa helgenbilledet, »gicl jeg maa miste synet, gid jeg maa synke i afgrunden her, hvor jeg sidder, der som jeg eier mere end de femten rubler, som Iliuka har bragt hjem. ... Og jeg har afgiften72 at betale for hvert hoved i familien, ved De nok. Huset her har ogsaa kostet mig mange penge at hygge op. . . .« »Ja, det er godt, det er godt,« sa godsherren og reiste sig. Farvel cia, Dutloff.« XVII. »Aa, Gud! Aa, GudU var Nekliudoffs seiv betragtninger, idet han med store skridt skyndte sig hjemover til slottet og tankespredt skjøv bu skene tilside, som strakte ud sine grene paa begge sider af de skyggefulde gange i hans have. »Men paa denne maade er jo alle de planer, jeg la for mit liv, bare tomme drømme! Hvorfor er jeg saa ned stemt, næsten som jeg var utilfreds med mig seiv? Og jeg, som tvertimod havde tænkt, at nåar jeg først engang var slaaet ind paa den vei, jeg havde valgt, skulde jeg uophørligt nyde den samme fuld stændige indre tilfredsstillelse, som fyldte mig den dag, da disse tanker for første gang steg op for min bevidsthed.« Og med en ganske mærkværdig sikkerhed og klarhed førte hans fantasi ham et aar bagucl i tiden og lod ham atter gjennemleve hint lykkelige øieblik i erindringen. Det var en morgen, han var staaet op lige i dagbrækningen. Hele huset forresten sov. Fyldt af ungdommens feberagtige rastløshed var han uden maal eller hensigt traadt ud i haven og havde derfrå tat veien ind i skoven. Her havde han be fundet sig ansigt til ansigt med naturen, med den spirende, sprættende, frugtbare natur. Han havde længe drevet planløst omkring, og hans ene ste plage var, at han ikke fandt udtryk for den 72 at betale for hvert hoved i familien, ved De nok. Huset her har ogsaa kostet mig mange penge at hygge op. . . .« »Ja, det er godt, det er godt,« sa godsherren og reiste sig. Farvel cia, Dutloff.« XVII. »Aa, Gud! Aa, GudU var Nekliudoffs seiv betragtninger, idet han med store skridt skyndte sig hjemover til slottet og tankespredt skjøv bu skene tilside, som strakte ud sine grene paa begge sider af de skyggefulde gange i hans have. »Men paa denne maade er jo alle de planer, jeg la for mit liv, bare tomme drømme! Hvorfor er jeg saa ned stemt, næsten som jeg var utilfreds med mig seiv? Og jeg, som tvertimod havde tænkt, at nåar jeg først engang var slaaet ind paa den vei, jeg havde valgt, skulde jeg uophørligt nyde den samme fuld stændige indre tilfredsstillelse, som fyldte mig den dag, da disse tanker for første gang steg op for min bevidsthed.« Og med en ganske mærkværdig sikkerhed og klarhed førte hans fantasi ham et aar bagucl i tiden og lod ham atter gjennemleve hint lykkelige øieblik i erindringen. Det var en morgen, han var staaet op lige i dagbrækningen. Hele huset forresten sov. Fyldt af ungdommens feberagtige rastløshed var han uden maal eller hensigt traadt ud i haven og havde derfrå tat veien ind i skoven. Her havde han be fundet sig ansigt til ansigt med naturen, med den spirende, sprættende, frugtbare natur. Han havde længe drevet planløst omkring, og hans ene ste plage var, at han ikke fandt udtryk for den73 følelse, som tyngede ham. Snart rtillede hans ind bildningskraft op for ham det vellystige billede af en kvinde, omgivet af hele anelsens lokkende tryl leri; dette var det kanhæiide, som var gjenstanden for hans navnløse hengsel? Nei, en høiere indsky delse sa til ham: »Dette er det ikke!« og tvang ham til at søge efter et andet ideal. Snart løftede hans uprøvede, brændende aand sig gjennem umærk bare stigninger til abstraktionens sfærer og syntes at dra sløret bort fra lovene for skabningens til værelse. Han gjorde med en følelse af forfængelig nydelse et ophold ved denne tankerække. Men atter underrettedes han af en høiere indskydelse om: »at dette var det ikke,« og atter dreves han i sin søgen videre fremover. Tilsidst strakte han sig under et træ, uden tanker, uden ønsker, slig som det. bestandig gaar efter altfor anstrængende arbeide, og begyndte at stirre op paa de lette, ly sende vindskyer, som seilede hen over ham i det dybblaa, uendelige himmelrum. Pludselig og uden paaviselig aarsag fyldtes hans øine af taarer, og Gud maa vide ad hvilke veie, men en tanke greb ham, som helt bemæg tigede sig hans sjæl og væsen. Denne tanke, som han øieblikkelig havde haget sig fast ved med jub lende glæde, var: »at elske og gjøre det gode, deri er sandheden, og lykken, - clen eneste sandhed og den eneste lykke, livet eier.« Og dennegang sa den høiere indskydelse ikke mere til ham: »Dette er det ikke; dette er det ikke!« Han reiste sig og gjennemtænkte sin egen tanke: »Jo, dette er det! Dette er det netopU gjentog han med liv, mens han samtidig sammenlignede sine tidligere overbevisninger med den nye sandhed, som han mente at ha opdaget. »Alt, jeg tidligere vidste, alt, hvad jeg troede paa, alt, jeg elskede,74 det var altsammen bare ynkeliglieder,« sa han til sig seiv. »Kjærligheder±

og selvfornægtelsen det er den eneste lykke, som ikke er afhængig aiiil fældigheder,« gjentog han for sig seiv og smilte. »Vil jeg altsaa være lykkelig, maa jeg gjør det gode.« Og med engang stod hele fremtiden foran ham, ikke mere slig rent i det almindelige, men i en i høi grad virkelighedsklar form, en godsherres liv og virksomhed. . Han saa foran sig et umaadeligt virkefelt, der vilde optage hans hele tilværelse, som han alene vilde hellige det gode, og som til gjengjæld herfor vilde give ham seiv lykken. »Her har du din kampplads; her er dit virkefelt klart nok. af gjærdet og din pligt tycleligt nok bestemt: Du har bønder. Og tænk for et behageligt arbeide at veilede denne klasse af befolkningen, der er saa simpel, saa let at paavirke, saa oprindelig! Pdve dem ud af sin fattigdom, gjøre dem til vel bjergede mennesker, overføre paa dem den kund skabsfylde, som du seiv, gudskelov, besidder, ud rydde alle disse laster hos dem, som ene og alene har uvidenhed og overtro til grund, udvikle dem sædeligt og lære dem at elske det gode. . . . For 'en straalende fremticl! Og alt dette gjør jeg med min egen lykke til maal, og for liver dag, som o-aar, nærmer jeg mig maalet mere og mere og nyder samtidig min belønning i deres taknemme lighed. For en herlig fremtid! At dette ikke for længesiden er faldt mig incl!« »Og desuden,« vedblev han sin tankeudviklmg, »hvem kan forresten hindre mig i ogsaa at søge min lykke i en kvindes kjærlighed og i et frede ligt familieliv ?« Og hans ungdommelige indbild nnigskraft rullede endnu mere forføreriske billeder op for hans fantasi: »Jeg og min hustru, mm75 hustru, som jeg vil elske slig, som endnu aldrig nogen paa denne jord har elsket en kvinde, vi vil leve sammen midt opi denne landlige natnr med sin poetiske ro og stilhed. Vi faar børn, og mu ligvis kan vi ogsaa ha en gammel tante hos os. Den gjensidige kjærlighed, vi nærer for hverandre, vil yderligere vokse i styrke ved kjærlighed til vore børn. Og da vi begge ved, at det store maal er at gjøre det gode, vil vi ogsaa gjensidig hjælpe hinanden til at forfølge dette maal. Jeg som god sets herre fører tømmerne, hjælper med ligelig retfærdighed til alle sider, bygger op en avlsgaard, der kan tjene alle andre til mønster, grundlægger sparekasser og værksteder. Hun paa sin side trip per, med sin simple, hvide kjole en smule løftet op over de smaa fødder for sølens skyld, sød og yndig omkring og afiægger besøg i bondeskolerne, i sygehuset, hos alle, som har det ondt, og overalt bringer hun trøst og lægedom med. . . . Allesam men, børn og oldinger og bondekonerne, alle skal de tilbede hende og se op til hende som en engel, sendt dem af forsynet seiv. Siden, nåar hun gaar hjem igjen, skal hun søge at fortie for mig, at hun har været indom en stakkars udfattig bonde, som hun har git penge. Men jeg ved det allige vel, jeg. Alting ved jeg. Og jeg trykker hende i mine arme og kysser hende, et ømt, langt kys paa de deilige ørne, paa de i blufærdig rødme blus sende kinder, paa de friske smilende læber. . . .« XVIII. »Hvor er det biet af min drøm?« spurgte den unge mand sig nu, udmattet af alle de besøg, han netop havde gjort. »Nu har jeg allerede i mere 75 hustru, som jeg vil elske slig, som endnu aldrig nogen paa denne jord har elsket en kvinde, vi vil leve sammen midt opi denne landlige natnr med sin poetiske ro og stilhed. Vi faar børn, og mu ligvis kan vi ogsaa ha en gammel tante hos os. Den gjensidige kjærlighed, vi nærer for hverandre, vil yderligere vokse i styrke ved kjærlighed til vore børn. Og da vi begge ved, at det store maal er at gjøre det gode, vil vi ogsaa gjensidig hjælpe hinanden til at forfølge dette maal. Jeg som god sets herre fører tømmerne, hjælper med ligelig retfærdighed til alle sider, bygger op en avlsgaard, der kan tjene alle andre til mønster, grundlægger sparekasser og værksteder. Hun paa sin side trip per, med sin simple, hvide kjole en smule løftet op over de smaa fødder for sølens skyld, sød og yndig omkring og afiægger besøg i bondeskolerne, i sygehuset, hos alle, som har det ondt, og overalt bringer hun trøst og lægedom med. . . . Allesam men, børn og oldinger og bondekonerne, alle skal de tilbede hende og se op til hende som en engel, sendt dem af forsynet seiv. Siden, nåar hun gaar hjem igjen, skal hun søge at fortie for mig, at hun har været indom en stakkars udfattig bonde, som hun har git penge. Men jeg ved det allige vel, jeg. Alting ved jeg. Og jeg trykker hende i mine arme og kysser hende, et ømt, langt kys paa de deilige ørne, paa de i blufærdig rødme blus sende kinder, paa de friske smilende læber. . . .« XVIII. »Hvor er det biet af min drøm?« spurgte den unge mand sig nu, udmattet af alle de besøg, han netop havde gjort. »Nu har jeg allerede i mere76 end et aar søgt efter lykken netop i dette liv. Hvad har jeg fundet? Ja, ganske vist, jeg har en smide ret til engang imellem virkelig at at ha følt mig tilfreds med mig seiv. Men for en tom hed, og hvor denne følelse af tilfredshed helt og holdent er en forstandssag hos mig. Jeg er ivirke ligheden utilfreds; jeg har ikke fundet lykken her, og desuagtet længes jeg, længes jeg ligefrem bræn dende efter lykken. Jeg har ikke nydt nogen følelse af glæde, mens jeg samtidig har berøvet mig seiv alt det, som ellers kunde ha forskaffet mig den. Og hvorfor? Til hvad nytte? Hvad skal det

gavne til? . . . Min tante havde ret: »Det er lettere at blive sin egen lykkes smed end andres«. . . . Mine bønder er de kanske biet rigere? eller mere kundskabsrige ? Har de ud viklet sig mere i sædeligt livssyn? Ikke spor! De har det ikke bedre end før, og paa mig hviler til værelsen tyngre og tyngre for hver dag. Ja, havde jeg endda nydt en liden smnle fremgang under mit forehavende, havde man ialfald bare gjengjældt mine anstrængelser med en smule taknemmelighed. .. . Men nei, vanelivet, lasterne, mistænksomheden, evneløsheden, alt er endnu ligesaa stærkt tilstede som nogensinde, mens jeg seiv til ingen nytte slænger bort de bedste aar af mit liv.« Pludselig, og uden at han vidste hvorfor, er indrede han sig, at han havde hørt af sin gamle amme, at naboerne sa om ham, at han var »et barn, der var stanset i udviklingen.« De sa og= saa om ham, at han hellerikke havde videre penge mere, at den mekaniske mølle, som han havde kjøbt, bare gjorde vind under bøndernes latter salver, men ikke malede et korn engang, og at man godt en vakker dag kunde belave sig paa at faa se rettens betjente lægge beslag paa hans77 eiendom, fordi lian havde ruineret sig med alle sine paafrmd. Han inaatte atter tænke paa spad serturen i skoven, han gjennemlevede sin drørn paanyt, derefter sit studenterliv i Moskwa og de natlige samtaler, som han paa sit værelse under belysning fra et eneste lys havde havt med sin ven fra sekstenaarsalderen. I fem stive klokke timer itræk læste de sammen søvndyssende an mærkninger til civilretten. Naar de saa vel var færdige hermed, sendte de bud efter en smule aftensmad, spleisede til en flaske champagne, og saa drømte dé høit, om den fremtid, som ventede dem. Hvor ganske anderledes de dengang havde forestillet sig denne! Foran sig saa de en lykke lig tilværelse, helt optat af kampe, som de stadig hæderligt bestod, og paa seierens vei gik de stadig fremad mod sin egen fuldkommengjørelse, og, saa ledes som det forekom dem, mod lykke for alle mod berømmelsen. »Og han gaar veien! han rykker fremad paa den med store skridt!« sa Nekliudoff til sig seiv, idet han tænkte paa sin ven. »Men jeg?« Han stod i dette øieblik lige foran hoved bygningen. Udenfor hovedtrappen var en ti-tolv bønder og husfolk forsamlet og ventede paa gods herren for at komme frem med sine krav. Han slåp sine drømmerier for atter at vende tilbage til virkeligheden. Inde i flokken stod en kvinde tilsølet af blod og med haaret i vikl uorden og beklagede sig over, at hendes far havde villet dræbe hende. Der var ogsaa to brødre, som i to aars tid havde delt, hvad deres arbeide indbragte dem, men som nu sendte hverandre hadefulde blikke. En af hus folkene, en graahaaret mand, hvis hænder rystede af drukkenskabssvaghed, stod der ogsaa. Sønnen,78 der var træt af hans fylderi, havde tat ham med. Nedenfor trappen sad en kone, som hendes mand havde jaget bort, fordi hun hele våar en ikke havde dnet til at arbeide. Hun viste frem de hovne, af et skiddent omslag tildækkede fødder. . . . Efterat Nekliudoff havde hørt paa alle de for skjellige klagesange, her havde git et raad, der forsøgt at trøste, der git et løfte fra sig, flygtede han ind paa sit værelse, aldeles udtrættet ikke alene af anstrængelserne, men endnu mere af skam, af følelsen af sin afmagt, af bitter, bitter bedrøvelse. XIX. Det Hile værelse, som Nekliudoff beboede, var møbleret med største tarvelighed. En gammel, læderbetrukket sofa, nogle lænestole i samme smag, et opslaaet spillebord med indfældinger og orna menter af drevet kobber, bedækket af en masse papirer. Mellem de to vinduer et stort, speil i gammeldags, forgyldt ramme. Paa gulvet omkring bordet laa papirer og bøger strøet hultertilbulter. Dette værelse med al sin uorden manglede allige vel karakter og stod i ganske besynderlig mod sætning til alle de øvrige værelser i den gamle herskabsbolig. Nekliudoff traadte ind i sit værelse, slængte forbitret hatten fra sig paa bordet, kastecle sig ned paa en stol foran pianoet og lod hodet synke ned. »Vil Deres excellence ikke ha frokost nu?« spurgte en gammel, rynket, mager tjenestepige, mens hun bøiede sin høie skikkelse dybt foran sin herre. Hun bar kjole af kattun, et stort shawl og kappe paa hodet. 78 der var træt af hans fylderi, havde tat ham med. Nedenfor trappen sad en kone, som hendes mand havde jaget bort, fordi hun hele våar en ikke havde dnet til at arbeide. Hun viste frem de hovne, af et skiddent omslag tildækkede fødder. . . . Efterat Nekliudoff havde hørt paa alle de for skjellige klagesange, her havde git et raad, der forsøgt at trøste, der git et løfte fra sig, flygtede han ind paa sit værelse, aldeles udtrættet ikke alene af anstrængelserne, men endnu mere af skam, af følelsen af sin afmagt, af bitter, bitter bedrøvelse. XIX. Det Hile værelse, som Nekliudoff beboede, var møbleret med største tarvelighed. En gammel, læderbetrukket sofa, nogle lænestole i samme smag, et opslaaet spillebord med indfældinger og orna menter af drevet kobber, bedækket af en masse papirer. Mellem de to vinduer et stort, speil i gammeldags, forgyldt ramme. Paa gulvet omkring bordet laa papirer og bøger strøet hultertilbulter. Dette værelse med al sin uorden manglede allige vel karakter og stod i ganske besynderlig mod sætning til alle de øvrige værelser i den gamle herskabsbolig. Nekliudoff traadte ind i sit

værelse, slængte forbitret hatten fra sig paa bordet, kastecle sig ned paa en stol foran pianoet og lod hodet synke ned. »Vil Deres excellence ikke ha frokost nu?« spurgte en gammel, rynket, mager tjenestepige, mens hun bøiede sin høie skikkelse dybt foran sin herre. Hun bar kjole af kattun, et stort shawl og kappe paa hodet.79 Nekliucloff snudde sig om mod hende og sa til hende efter et øiebliks taushed. »Nei, jeg er ikke suiten.« Han fordyhede sig atter i sine drømmerier. Kvinden, det var hans tidligere barnepige; rystede utilfreds paa hodet og sukkede. »Mén, lille far, Dmitri Nikolaj evitsch,« sa hun, »hvorfor skal De gjøre Dem alle de bekymringer? Der er folk, som har mere aarsag at klage end Dem. . . . Og, herregud, det greier sig alligevel.« »Bekymringer? . . . Hvor har du den idé fra, Malania Finogenowna, at jeg er bedrøvet?« spurgte Nekliudoff og anstrængte sig for at smile. »Jasaa, saa De ikke gjør Dem bekymringer? Da har jeg ikke mere øine i hodet,« sa pigen. »De tar Dem nær af alt muligt og vil seiv udrette altfor meget. De under Dem næsten ikke ro til at spise. Er der mening i sligt? Ja, om De endda vilde reise til byen eller paa besøg til naboerne for at adsprede Dem. Det passer ikke for Deres alder at paata sig alslags bekymringer for alver dens ting.« Og idet hun begyndte at dutte godsherren, la hun til: »Ja, undskyld mig, lille far, at jeg sætter mig i din nærværelse.« »Er det kanske skik mellem store herrer ellers at bære sig slig ad? Det dur ikke dette. Du bare ødelægger dig seiv, og dine bønder faar alleslags altfor store uafhængighedsvaner. Læg bare mærke til dem: de viser ikke engang erkjendtlighed for alt det gode, du gjør imod dem, tro du mig. Du skulde atter vende tilbage til din tante; hun ial fald har skrevet, hvad sandt var.« Disse betragtninger, som den gamle barnepige kom med, havde yderligere forøget Nekliudoffs ned80 trykte sindsstemning. Rent übévidst løftede lian den høire kaand op fra knæet og lod den slapt falde ned paa klaviaturen. Han anslog en akkord, endnn en og endnn en til. . . . Saa snndde kan sig kelt om mod pianoet, drog venstre kaand op af lommen og gav sig til at spille. Det var rent improviserede akkorder, uden sammenkæng, mange af dem simple lige til næsten at være banale, og ingen af dem røbede noget særdeles musikalsk talent. Men al ligevel fyldte denne adspredelse kam med uende lig glæde, skjønt rigtig en underlig sørgmodig. For liver ny akkord ventede kan med sammen snøret kjerte paa de tonelyd, som skulde følge efter, og tilsidst sluttede det keie sig sammen til en sammenkængende improvisation. Det forekom kam da, som om kan kørte en rigdom af melodier, derpaa kor, derpaa et orkester, altsammen i karmoni med kans egen tankeflugt. Hans opkidsede ind bildningskraft rullede med forunderlig tydeligked de mest fantastiske, mest uforklarlig forviklede bil leder op for kam baade fra fortid og fremtid. Han saa foran sig kvide David med sit op pustede ansigt. Derpaa saa kan ammen for sig, bvordan kun gik fra landsby til landsby og raa dede bønderne til at skjule sine penge for gods kerren. Og ganske übévidst gjentog han for sig seiv: »Ja, sine penge maa man skjule for gods kerren.« Derpaa saa lian foran sig sin lyslokkede brud. Hun flød ken i taarer, lænede sig op mod kans skulder og udstødte dybe stik. Saa kom Tsjuricenok frem og saa med de blide blåa øine paa sin sværmavede eneste søn, dette barn, som for kam ikke bare var sønnen, men hans kjælper og redningsmand. »Ja, dette er kjærlighed,« mum lede Nekliudoff. Han gjenkaldte sig mor til Juk vanka og det udtryk af taalmodighed og blidhed,81 som laa udbredt over den gamle kvindes ansigt tiltrods for den vansirede tand. »Hun er sytti aar gammel. Godt! Og det er høist sandsynligt, at jeg er den første, som har gjort denne bemærk ning. Det er noksaa besynderligt.« Den unge mand lod fremdeles kænderne lege, som de seiv vilde henover tasterne. Mens han lyttede til disse tilfældige toner, kom han til at erindre sig sin flugt fra bikubegaarden, Karp og Ignat, som ikke turde le af ham og snudde sig bort, forât han ingenting skulde se. Erindringen herom fik blodet til at stige op i ansigtet paa ham, og han vendte sig rent ufrivilligt om mod den gamle pige, som fremdeles sad nede ved døren. Hun saa stiltiende paa ham og rystede paa sit gråa hode. Saa steg billedet af et trespand sveddryp pende heste, ført af Iliuka, frem for ham. Han saa tydelig foran sig den smidige, slanke unge bonde med det lyse, krøllede håar, de smaa, tin drencle, blåa øine og det rosenrøde ansigt med elet fine, neppe synlige dun over læberne og rundt hagen. Han kom til at gjenkalde sig, at Hia havde næret frygt for, at han ikke mere skulde faa lov til at fortsætte som fragtemand, og de grunde, som han havde fremkastet til forsvar for denne sysselsættelse, der var ham seiv saa kjær. Nekliudoff saa foran sig den store, fugtige lande vei en graakold, taagefuld morgen; han saa en lang række tungt lastede vogne, overdækkede med svære presenninger, der var mærkede med sorte kjæmpebogstaver, dra sig langsomt frem over veien. De velnærede, sværlemmede heste lod sine bj elder klinge, drog i sæletøiet og spændte i med samlet styrke for at klare bakkestigningen. Lige iniod rækken af fragtvognene kom posten jagende ned Tolato.j: Fyrst, Nekliudoff.

G82 over skraaningen med klingende, dirrende bjelde klang, soni ekkoet førte med sig og kastede til bage langt inde i skoven, der kransede veien paa begge sider. »Hyp, hyp!« skreg postføreren paa forhesten med skingrende stemme. Paa kodet kavde han filthat med postmærke paa og svingede en svøbe høit i luften. Derpaa saa han atter Karp med sit rustrøde skjæg traske ordknap og tung i. svære støvler ved siden af den første vogn; han saa Iliukas vakre hode dukke op af den anden. De tre postvogne, alle lastede med kufferter, for forbi i gallop med vældigt dur og larm af hjul og klokker og skrig. Saa skjulte Iliuka sig atter under presenningen og la sig til at sove. Nekliudoff drømte sig derpaa ind i en smuk sommeraften. Indkjørselsporten i gjæstgivergaarden blev slaaet op for tre støvede trespands-vogne, alle dækkede med presenninger. Den ene efter den anden forsvandt inde i portrummet, mens skraa gulvet af træ, som lettede indkjørselen, dirrede under hjulene og hestetrampet. Iliuka hilste mun tert paa gjæstgivermadainen med ansigt som melk og blod og den svulmende barm. Mens hun saa paa den unge mand med de blide, straalende øine, spurgte hun ham, om han kom langveisfra, og om han vilde ha aftensmad. Efter først at ha draget omsorg for sine heste, traadte han der paa ind i huset; her var fuldt af folk og svært varmt. Han gjorde korsets tegn, såtte sig ned foran et velfyldt træfad og spiste, mens han snak kede muntert med madamen og gjæsterne. Saa var det at gaa tilsengs under en vakker, stjerne saaet himmel, som han saa lige ud paa fra skuret, hvor han havde strakt sig paa duftende, friskt hø ved siden af sine heste, som stod der og stam-pedeog pustede og drog larmende til sig af forsyningen i krybben. Saa snudde han sig mod østen, gjorde en hel mængde korsets tegn over sit brede bryst, og idet han kastede sine lokker tilbage, begyndte han sin bøn. Og saa tullede han sin kaftan om hodet og sank hen i en dyb, simd søvn, den søvn, som til hører en frisk, kraftig ungdom. Og i sin drøm saa Nekliudoff foran sig byen Kiew med sine helge ner og vrimmel af pilegrimme. Han saa Roman med sine kjøbmandsboder, Odessa og det blaanende hav langt udover, dækket af skinnende seil. Og han saa Konstantinopel med sine gyldne taarne og tyr kerne med det hvide brystklæde og de sorte øien bryn. Og baaret af usynlige vinger løftede han sig fri og let, bestandig høiere og høiere; han skimtede under sig byer i gylden glans og omflydt af gjeu nemsigtigt lys, en endeløs himmel med myriader af stjerner, det blaanende hav med hvide seil, og han følte en vellystig nydelse i stadig at stige høiere og høiere. . . . »Hvor det er smukt!« mumlede Nekliudoff. Og han tænkte ved sig seiv: »Hvorfor er ikke jeg Xliuka?« Fyrst Nekliudoff. Anden del. I udlandet. Luzern, den Bde juli Ankom til Luzern igaaraftes. Steg af i Schweitzerhof, byens bedste hotel. Luzern er en cantons-by. Den ligger ved bredden af de fire cantoners indsjø, siger Murray. »Det er en af de mest romantiske byer i bele Schweitz. Tre ruter krydser her, og med en times baadfart nåar man Eigi, hvorfra man nyder en af de herligste udsigter, som verden over hovedet eier.« Med rette eller urette, nok er det, nogenlunde det samme siger ogsaa alle andre »Veivisere«. Følgen er, at der er tilstrømning til Luzern af turister fra alle verdens nationer, men navnlig af englændere. Schweitzerhofs pratgfulde, moderne arkitektur speiler sine fem etager i indsjøen, ak kurat paa seiv samme plads, hvor der tidligere gik en .gammel overbygget bro, som paa liver af sine fire hjørner havde et kapel og blev baaret af piller, (Uddrag af fyrst Neklmdoffs dagbog.)85 som hver eneste en var prydet med et helgen billede. Nutildags har man for at vise sig behagelig mod englænderne, føie sig efter deres smag og stikke deres penge i lommen, erstattet den gamle bro med en kai, der er saa snorlige som en spaser stok. Og langs denne kai har man ført op en snorlige række af femétages huse, alle lige høie, lige firkantede og lige massive. Foran disse huse har man plantet rækker af unge lindetrær, alle med en stiver ved siden. Og som det er skik og brug, har man mellem disse lindetrær anbragt smaa, grønmalte bænke. Det er paa denne promenade englænderinderne, beskyttede mod solen af sine brede schweitzerhatte, og englænderne i sine ligesaa solide som bekvemme reisedragter, kredser forbi hverandre, fulde af beundring over sit værk. Over alt andetsteds skulde kanhænde denne kai, disse huse, disse lindetrær og disse englænderinder be finde sig i en for dem naturlig ramme, men i dette storslagne, af en uudsigelig fredelig harmoni gjen nemaandede landskab virker altsammen underligt afstikkende. Da jeg var kommet op paa mit værelse, aab nede jeg vinduet, som vendte ud mod sjøen. Denne vandflade med sin strænge skjønhed, disse bjerge og denne himmel, det gjorde altsammen et indtryk paa mig, saa jeg følte mig bevæget helt ind i dybet af min sjæl, og jeg blev staaende fuldstæn dig som blændet nogle øieblikke. Jeg følte mig knuget af hemmelig uro og betaget af en over strømmende trang til at udtrykke, ligegyldigt paa hvilken maade, den floke af uforklarlige følelser, som arbeidede inden i mig. Jeg følte en uendelig trang til at trykke nogen ind til mig, trykke ham voldsomt ind til mig, kille ham, knibe i ham,86

kortsagt gjøre et eller andet rivende, ruskende meningsløst. Klokken var syv om aftenen. En straalende klar nat fulgte paa en regntung dag. Sjøen laa der i blaaagtig fosforglans, her og der oversaaet af sorte ptinkter. . . . Det var baade; bag dem et blinkende kjølvand, som tabte -sig i det übevæge lige, til speilflade sammenflydende blåa; dette atter indrammet i uregelmæssige strandpartier, der lyste i grønt og drog sig langt indover, til de snevrede sig sammen mellen tvende klippevægge, hvortil de ligesom syntes at læne sig for lidt efter lidt at svinde hen i uklarhed mellem bjergene, som hævede sig i kaotisk dynge mellem skybanker og gletchere. Længst fremme i forgrunden fugtige, lysegrønne, sivdækkede strandbredder, græsplæner, haver og villaer. Længre inde løftede to klipper af mere mørkegrøn tone sig mod himmelen med ruinerne af tvende ridderborge. Helt i baggrunden et virvar af fjelde, som fortonede sig blegviolette indover med sine fantastisk takkede, lysende hvide tinder. Alt dette var badet i blød, foryngende frisk luft,' under en himmel, som her og der var gjennem skaaret af varme straaler fra den synkende sol. Der var ikke en linje, som var aldeles bestemt, alting bevægede sig uophørligt i en blanding af skygger og omrids, over sjøen, over fjeldene og i himmelrummet. Men dette sammenfiltrede, fanta stiske billede indebar desuagtet i sig en blid, rolig skjønhed, der var fuld af harmoni og storhed. Og midt i dette, af en ligesaa übestemmelig som virkelig skjønhedsfylde overstraalede landskab, havde jeg lige under mig, nogle faa skridt fra vinduet, hvor jeg var biet staaende stiv og urørlig, kaien, der drog sig saa idiotisk kunstferdig hen over i ret linje, og langs kaien lindetrærne med87 sine stivere og de smaa, grønmalte bænke. Alt sammen ynkeligt, banalt menneskeværk, som for gjæves søgte at smelte sammen med den øvrige harmoni i landskabsdekorationen ,og isteclet dan nede en plump, uhyggelig kontrast til villaerne og ruinerne i baggrunden. Jeg kunde trods alle anstrængelser ikke faa mine øine væk fra denne rædselsfulde, snorlige linje, som jeg i tankerne uop hørligt søgte at stryge ud, akkurat paa samme maade, som man anstrænger sig for ikke at se den sorte plet, som man har j_,aa den ene side af næsen i lige linje med øiet. Men kaien med sine kom mende og gaaende englændere blev urokkelig paa sin plads, og jeg ledte, rent ufrivilligt, efter et punkt, hvorfra jeg ikke kunde se den. Jeg øvede mig saalænge, til jeg virkelig fandt det ønskede punkt, og blev nu ved vinduet lige til middagen, optat af at svælge i denne ufuldkomne, men saa meget sødere glæde, som man fornemmer, nåar man i ensomhed betragter naturens herlighed. Klokken halvotte blev jeg kaldt ned til mid dagen. I en stor og pragtfuldt indredet spisesal i nederste etage var der dækket paa to lange borde, der gav plads til omkring et hundrede spisegjæster. I omtrent tre minuters tid var der en stilfærdig kom men og gaaen, før alle gjæsterne havde samlet sig. Det var saavidt, man hørte kjolernes raslen, den dæmpede lyd af fodtrin og den sagte hvisken med de yderst høflige og yderst elegante opvartere. Saa ind tog damer og herrer, allesammen overmaade rigt og overmaade propert paaklædte, hver sin plads ved bor det og ventede paa, at serveringen skulde begynde. Som sædvanligvis i Schweitz var det engelske element i afgjort majoritet. Kjendemærket for disse table d'hote's er derfor en absolut korrekt holdning, som grunder sig, ikke paa overmod, men paa den over88 maade svage trang, disse memiesker har til at træde i nærrnere forhold til hverandre, og den for nøielse, de føler ved at kunne isolere sig i den tilfredsstillelse, som en fuidkommen komfort fylder dem med. Hvor man snudde sig, overalt saa man ikke andet end hvide kniplinger og hvide kraver, tæn der, de kunde være ægte eller uægte, nien hvide; ligeledes ansigter og hænder, den samme omhyggelige hvidhed. Sædvanligvis er disse an sigter aldeles regelmæssige, og det eneste, de ud trykker, er bevidsthed om sit eget velvære og ved siden heraf den fuldstændigste ligegyldighed for alt muligt, som ikke staar i direkte forbindelse med dem seiv. Og disse snehvide hænder, der er overlæsset med ringe og halvveis dækkes af klare halvhansker, rører sig aldrig uden for at rette paa en detail ved toilettet, eller skjære kjødet paa tal lerkenen eller slaa vin i glasset. Ikke en eneste af deres bevægelser har nogen indre, sjælelig an ledning, ialfald tilsyneladende. Medlemmer af samme familie indskrænker sig til engang imellem med lav stemme at udveksle nogle iagttagelser med hensyn til den eller den ret eller vinsort, eller maaske angaaende udsigten til Eigi. De ensomme reisende forholcler sig tause og ser ikke engang indbyrdes paa hverandre. Hænder det en gang imellem mellem disse hundrede personer, at to indlader sig i samtale, er themaet aldrig andet end veiret eller bestigningen af Eigi. Knive og ganer bevæger sig uden larm paa tallerknerne; man forsyner sig ganske lidet ad gangen- og spiser de stuede, grønne ærter enkelt vis med gaffelen. Opvarterne kommer rent ufri villigt seiv at glide ind i denne almene quasi stilhed, og når de underretter sig hos middags89 gjæsterne om den vinsort, man ønsker at drikke, sker dette med hviskende stemme. Jeg føler mig bestandig grebet af en übehagelig,

pinlig følelse af sørgmodighed, hvergang jeg er bordgjæst ved et af dette slags maaltider; jeg sidder hver eneste gang med en forestilling om, at jeg bar begaaet en eller anden feil, og at jeg nu faar min straf. Akkurat som da jeg var barn, og man såtte mig alene for mig seiv paa en stol og i spydig tone sa til mig: »Hvil dig nu godt ud, gutten min!« Og det, medens mit unge blod kogte i aarerne paa mig, og jeg fra værelset ved siden af kunde børe mine brødre lege og more sig under skingrende glædesskrig. Jeg havde begyndt med at forsøge at ryste af mig den trykkede stemning, som disse maaltider såtte mig i, men alle mine anstrængelser var for gjæves. Disse bøitidelig stramme ansigter øvede en uimodstaaelig indflydelse paa mig, og jeg endte med seiv at blive ligesaa grættensur. Jeg sa ikke et ord, jeg tænkte ikke, jeg havde tabt lige indtil evnen til at iagttage. Jeg gjorde et forsøg paa at konversere med mine naboer, men nåar und tages disse talemaader, som samme mennesker har gjentat og gjentat tusen og atter tusen gange og det for tusende gang paa seiv samme plads, fik jeg ikke spor af svar. Og alligevel var alle disse mennesker ingenlunde en samling af tanke tomnæ idioter. Man kan være sikker paa, at alle disse iskolde, korrekte mennesker ligesom jeg seiv havde sit eget livsindhold, og der var utvil somt mere end én iblandt dem, hos hvem dette livsindhold var endnu mere kompliceret, endnu langt interessantere end mit eget. Og hvorfor berøvede de sig da seiv en af livets bedste for nøielser, den at meddele sig til ligesindede,90 denne fornøielse der netop tilhører mennesket par excellence. Hvilken forsk]el, nåar jeg tænker paa mit pen sjonat i Paris. Vi var tyve mennesker, lige forskjel lige i nationalitet, i livsstilling og i karakter. Men under indflydelse af den franske aand, med sin eien dommelig sammenknyttende evne, følte vi fornøielse ved at skitte os sammen ved det fælles bord. Sam talen var i Md gang fra første øieblik af over hele bordet fra ende til ende. Og seiv om en og an den havde lidt vanskeligt for at ncltrykke sig, blev alligevel kauseriet, indblandet med morsomheder og ordspil, almindelig fordelt over hele linjen. Der var ingen, som tænkte paa dette »hvad skal man sige?« De sa simpelthen, hvad der faldt en paa læberne. Vi havde vor filosof, vor taler, vor skjøn aand, ja endogsaa vor skydeskive. Naar middagen var forbi, drog vi bordet ind til væggen, og nden at ta nøiere hensyn til takten dansede vi polka paa det støvede gulvtæppe til klokken et ud paa natten. Uagtet vi var omhyggelige om vore personer, kanske ogsaa lidt kokette, søgte vi alligevel aldrig hverken at være altfor fine paa det eller altfor aandrige. Vi var som den hele verden ellers. Mellem den spanske grevinde med sine romantiske historier, den italienske abbed, som efter middagen deklamerede divisia comedia for os, den amerikan ske læge, som havde adgang til Tuilerierne*), den unge, dramatiske fortåtter med det langlokkede håar, pianisten, mester for en ligefrem mageløs polka, det forsikrede han ialfald seiv, og den smukke, i taarer opløste enke med de tre ringe paa hver finger, herskede der et, ganske vist overfladisk, men gemytligt og ærligt ment venskabsforhold, og *) Handlingenforegaat omkring 1859, altsaa i Napoleon lll'a glansperiode.91 allesammen beholdt vi af hverandre erindringer, som, de kunde være mere eller mindre flygtige eller varige, de var i ethvert tilfælde oprigtige., Naar jeg saa sad her ved denne »engelske« middag med sin rigdom af kniplinger, sløifer, ringe, omhyggelig opsatte fletninger og sine knit rende*silkedragter, sa jeg til mig seiv: Hvormange unge kvinder skulde ikke være lykkelige uden alt dette og gjøre andre lykkelige! Hvormange ven ner og elskere sidder der ikke og puffer med al buerne mod hinanden og ved ikke seiv af det. Gud maa vide hvorfor, men de vil aldrig vide af den lykke, de har lige for haanden, og vil aldrig seiv skjænke sig den, om de længes efter den al drig saa brændende! Jeg følte mig sørgmodig stemt; det gaar mig altid saaledes efter dette slags middage. Uden at bryde mig om desserten reiste jeg mig fra bordet og gik ud for at drive om *en stund, i haab om saaledes at jage min nedtrykthed paa dør. Jeg streifede om paa maafaa og kom ind i nogle smaa, trange, skidne, mørke gader. Der var butikfolk, som såtte skodder for vinduerne, drukne arbeidere, vandbærere, hatteklædte damer, som stod paa lur langs husvæggene. Det drog mig altsammen forbi uden at interessere mig. Saalangtfra at min sørg modighed spredte sig, den tiltog tvertimod. Det var biet fuldstændig nat, da jeg atter befandt mig i nærheden af hotellet, uden at se mig omkring, uden tanker paa nogetsomhelst, aldeles bortseet fra, at ogsaa søvnen nok kunde ha sin del i den sjælelige tilstand, hvori jeg befandt mig. Jeg havde denne følelse af indre, aandelig kulde, som fylder én, nåar man befinder sig ganske alene i en ukjendt egn. Jeg drev henover langs kaien, med øinene92 mod jorden, ivrig efter hnrtigst muligt at komme hjem igjen til Schweitzerhof. Plnclselig naaede nogle høist forunderlige, men samtidig uendelig bløde og behagelige toner til mit øre. De virkede som en ren forfriskning paa mig, omtrent som om mørket, der havde lagt sig om min sjæl, med ét maatte vige for et muntert, straalende lyshav. Jeg følte mig som gjenfødt. Min

indslumrede iagt tagelsesevne vaagnede atter og begyndte at fæste sig ved de mig omgivende gjenstande, og indsjøens strenge skjønhed, som ligetil dette øieblik havde ladt mig überørt, steg pludselig som ved et trylle ord frem for min beskuelse. Jeg følte mig aldeles ufrivillig slaaet af den blide sørgmodighed, hvoraf nattehimmelen, der oplystes af den i synskredsen opstigende maane, var præget, af den mørke vand flades übevægelige ro, mens den her og der gjen speilede strandbreddens lys, af bjergenes henfly dende linje, som halvveis svandt hen i den fjerne nattetaage, af frøernes kvækken og af vagtlernes sagte fløiten inde fra sine reder paa den modsatte strand. Lige ret imod mig paa den kant, hvorfra disse toner kom, der i den grad havde henrykt mig, og som af denne grund mere særligt la beslag paa min opmærksomhed, opdagede jeg i halvmørket midt ude i gaden en menneskestimmel, som stod i en halvrunding i nogen afstand fra en liden, sortklæclt mand. Bag klyngen og den lille mand reiste ha vens trær sig i skarpt tegnet silhouet mod den blåa, her og der af mørke skyer furede himmel. Lige i nærheden løftede den gamle kathedralkirke sine taarne med de alvorsfulde spir majestætisk mod himmelen. Jeg gik nærmere, og efterhaanden blev tonerne mere bestemte. Runde, harmoniske akkorder bøl93 gede blødt ud i den lune nattevind og lignede stemmer, der svarte og afbrød hverandre, nden bestemt thema. Kommet lidt nærmere sprang melodien tydelig i ørene, skjønt svæv ende og übe stemt. Paa den fulgte atter en sang med tilhø rende tekst og dennegang bestemt nok akcentueret. Den graziøse, lette melodi vuggede sig i mazurka rythmer. Snart syntes tonerne at komme nærmere, snart atter at fjerne sig. Snart var det en tenor, som havde overtaget, snart en basstemme. Saa gik det pludselig løs med en tyrolersang med ly stigt, jodlende omkvæde. Det var ikke nogen rigtig sang, men snarere et udkast ti] en sang, samtidig let og skolemæssigt forklarende. Forresten forsøgte jeg ikke engang paa at sætte mig nøiere ind i, kvad det var; jeg var henry kt: guitarens forbeholdent nydelsesglade akkorder, den livlige, henrivende melodi og den lille, brune mand, som stod der alene for sig seiv, indrammet af sjøens dunkle, magiske flade, maane lyset, som dryssede ned gjennem lø vet hos de svære, sorte trær, de to spir, som steg saa dristigt op mod himmelen, alt dette virkede saa eiendomme ligt, men med en uudsigelig skjønhedsmagt. Ja, det var ialfald indtrykket paa mig. En hel verden af fornemmelser, som hidtil svævende, übevidst, forvirret havde fyldt mig, fik pludselig en bestemt betydning. Det var ligesom en frisk, duftende blomst med ét var sprunget ud inden i mig. Paa den træthed, uopmærksomhed, ligegyldighed overfor alt muligt, som faa øieblikke iforveien havde behersket mig, fulgte, uden synbar overgang, en tørst efter kjær lighed, et tillidsftildt haab, en ordløs glæde over at føle, at jeg levede. Hvad ville? Hvad sige? Det var den tanke, som steg op for min bevidst94 hed og jog bort alle de andre. Du eier poesiens skjønhed! Saa indsug den da i fulde drag, fordyb dig i den med alle dine evners styrke og nyd den, nyd den. . . . Hvad begjærer du mere? Du har alt, du har lykken. . . .« Jeg gik hen til den lille mand, som jeg antog for en tyroler, en omreisende sanger. Han havde tat plads lige under hotellets vinduer; med høire fod sat frem og hodet kastet tilbage klimprede han paa sin guitar og sang med vekslende foredrag en yndefuld sang. Jeg følte en ligefrem stormende taknemmelighed overfor ham, blandet med sym pathi, fordi han havde magtet at frembringe en saa pludselig omvæltning i min sindsstemning. Saavidt det var mig muligt at se det, forekom det mig, at sangeren var klædt i en gammel, sort frakke, og at en gammel, overmaade tarvelig hue bedækkede endel af hans brune, korte håar. I denne paaklædning var der intet kunstnerisk; men hans sikre holdning, lette bevægelser, der tillige var præget af barnlig lystighed, som kunstnerens lille figur yderligere bidrog til at forøge, gav hans silhouet noget samtidig rørende og fornøieligt. Ude i vestibulen, ved vinduerne og paa bal konen i hotellet samlede prægtig klædte damer og herrer med skinnende hvidt linned sig. Hotel tjenerne og de livreklædte, forgyldte lakeier blan dede sig i mængden, og i nogen afstand ude paa boulevarden mellem de unge lindetræer stod elegant paaklædte opvartere og snakkede med hotelkokke i forklæder og huer af pletfri hvidhed. Frem og tilbage mellem ele forskjellige grupper drev smaa klynger af unge piger arm i arm. Alle syntes de at være betat af den samme fortryllelse, som holdt mig fangen; alle holdt de sig stille omkring san geren og indsugede begjærligt hans toner. Ja seiv95 i pauserne hørte man bare den dæmpede larm af fodtrinnene henover sanden, indblandet af og til med frøernes kvækken og gjennemskaaret af vagt lernes langtrukne, entonige nøiten. Den lille mand vedblev at slynge ud sine tonebølger som en nattergal, vers for vers, sang for sang i det stedse tiltagende mørke. Uagtet jeg havde stillet mig op lige i nærheden af ham, vedblev hans sang fremdeles at volde mig en unævnelig fornøielse. Han var i besiddelse af en blød og ganske usædvanlig behagelig stemme. Han sang med en ynde, et liv og samtidig

med en be hersket smag, som røbede en virkelig naturbega velse. Omkvædet i kvert eneste vers var udstyret med vekslende modulationer, der gjorde dem dob belt behagelige, og man følte, at disse improvi serede variationer ikke kostede sangeren nogen anstrængelse. En bifaldsmumlen, som løb igjennem stimmelen eller kom ned fra vinduerne og balkonen i hotellet, afbrød af og til stilheden. Bag de rigt oplyste vinduer samlede herrer og damer sig i studerte potrætstillinger. Straks sangeren begyndte paa en frisk melodi, stanste grupperne ude paa boulevarden øieblikkelig op. Lige ved siden af mig stod en klynge kokke og lakeier, rigtige aristokrater, og røgte sine -eigarer, mens de affekterede ikke at kunne blande sig med mobben. Kokkene udviklede med meget liv, hvor udmærket sangen var, og hvergang den lille mand tog en tone i fistel, rokkede de paa hodet til tegn paa forbauselse og beundring og stødte derpaa lakeierne paa albuen, som for at sige til dem: »Det er gutten sin, som kan synge, det!« Lakeierne gav et foragteligt smil til svar, trak paa skuldrene, kortsagt svarte dem med et minespil, der bedst kunde oversættes saaledes:96 »Man forbauser ikko os saa let! Vi har hørt noget af kvert, vi.« Mens sangeren i en pause mellem to sange rensede stemmen, spurgte jeg lakeierne, hvem kan var, og om kan ofte kom hid for at synge. »Ja, to gange i løbet af sommeren,« fik jeg til svar af en af dem. »Han er fra canton Uri. Det er en tigger. . . .« »Er der mange af denslags, som drar slig omkring ? « »Ja, javist,« sa lakeien, uden at ka opfattet mit spørgsmaal. Men saa tænkte kan sig et øie blik om og la til: »Aa, nei, . . . neida! Nei, her kar jeg aldrig set andre end ham; af detslags er der ingen andre.« Da den liile mand havde endt sit første re pertoire, snudde han ilfærdigt guitaren om og sa et eller andet paa tysk patois, som jeg ikke for stod, men som fremkaldte aimindelig latter. »Hvad siger han?« spurgte jeg. »Han siger, at han er tør i struben og gjerne skulde drikke lidt vin,« svarte lakeien, til kvern jeg kenvendte mig. »Er kan kanske glad i at drikke?« »De er alle slige,« sa lakeien med et smil, som kan understregede med en megetsigende gestus. Sangeren tog huen af, bevægede sin guitar, og idet han nærmede sig hotelbygningen, løftede han hodet og henvendte sig til d.damer og d.herrer, som trængte sig sammen ved vinduerne og paa balkonen. »Mine berrer og damer,« sa han med halv veis italiensk, kalvveis tysk akcent, og idet han anslog markskrigertonen. »Dersom De skulde ind bilde Dem, at jeg tjener noget, saa bedrar De Dem; jeg er bare en Stakkars tiaple.97 Han tidde stille og ventede et øieblik. Men da der ingen var, som gav ham noget, rystede han atter paa sin guitar og sa: Og nu, mine damer og herrer, nu skal jeg synge Rigi-sangen for Dem.« Deroppe i hotellet forholdt hans publikum sig stille og ventede paa den belovede sang. Nedenfor i massen lo man ad sangerens kaudervælsk og des uden over, at der ingen var, som gav ham noget. Jeg kastede nogle centimes til ham, som han meget behændigt lod glide over fra den ene haand i den anden og derfrå ned i vestelommen. Han såtte atter huen paa og intonerede den tyrolersang, som han havde git navnet Rigi-sangen. Denne sang, som han altid gjemte paa til slutningsnummer, var endnu smukkere end de fore gaaende og blev ogsaa modtat med enstemmigt bifald. Da han var færdig med den, rystede han igjen sin guitar, tog atter huen af og la den etpar skridt foran sig paa jorden, idet han gjentog sin lekse: »Mine herrer og damer, dersom De skulde indbilde Dem, at jeg tjener noget. . . . .« Efter alle ydre tegn at dømme var hele denne ansamling af aand og dannelse paa hans side, og desuagtet kunde jeg dennegang baade i hans stemme og i hans bevægelser læse en usikkerhed og ængstelse, som yderligere blev fremhævet af hans Ulle uanse lige figur. Det elegante publikum déroppe, som sad der med straalende lys over sin rige, kostbare paaklædning, beholdt fremdeles sin konventionelle übevægelighed. Nogle herrer talte sammen om sangeren i rolig, kold, dannet tone, og det sam tidig som han stod dernede med oprakte hænder. Andre herrer betragtede nysgjerrigt hans lille, sorte silhouet. Fra balkonen hørte man en klingende » Tolstoj: Fyrst Nekliudoff. 798 frisk pigelatter. Nedenfor i massen blev der over alt snakket og leet. For tredje gang gjentog den Hile sanger sin lekse, men sagte og nølende. Han endte ikke engang, gjorde endnn engang en runde med huen, men lod den strax synke med en mod løs bevægelse. Og ikke et eneste af alle disse mennesker, som havcle samlet sig for at høre paa ham, gav ham saameget som en halv skilling. Den nbønhørlige mængde brast ud i skoggerlatter. Den Hile mand syntes ligesom at blive endnu mindre. Han rystede sin guitar med den ene haand, hilste med den anden med sin hue og sa: »Mine herrer og damer, jeg'takker Dem saa meget og ønsker Dem en god nat!« Der blev lidt efter lidt tomt i vinduerne og paa balkonen, og de, som endnu blev tilbage, snak kede roligt sammen. Ude paa boulevarden be gyndte den spaserende mængde, som havde stanset under tyrolersangene, atter at vrimle frem og til bage. Enclel folk var biet staaende, hvor de stod, og saa haanende efter sangeren. Jeg hørte, hvor ledes han mumlecle nogle ord indi sig, saa fjer

nede hans skikkelse sig og blev mindre og mindre, efterhvert som han hurtigere og hurtigere ilede afsted indover mod byen. De spaserende havde sin forfærdelige morro af den aabenbare skuffelse hos manden og fulgte efter ham paa afstand. Jeg stod som himmelfalden af forbauselse. Det var mig rent ud übegribeligt altsammen, og jeg stirrede med gabende forundring efter den stakkars mandsling, mens han ilede afsted med mængdens forhaanelse efter sig. Der steg op en bitter følelse af smerte hos mig, blandet med skamfølelse paa den Hile mands, paa mængdens og mine egne vegne, næsten som om det var mig seiv, som99 havde bedt om penge, som man ingenting havde git og ovenikjøbet tilsidst havde havt til nar. U.den at vende mig om, styrede jeg med store skridt lige mod hotellets indgangsport. Jeg kunde endnu ikke gjøre mig seiv fuldt regnskab for mine følelser; men en pinlig følelse af nedtrykthed havde helt og holdent bemægtiget sig mig. Paa hoteltrappen, der var oplyst som ved høilys dag, mødte jeg portieren, der stillede sig op til siden for at slippe mig forbi, og derpaa en engelsk familie. Familiens overhoved var en høi og temmelig korpulent herre, havde rødbrune, paa sin engelsk tilstudsede bakkenbarter og floshat paa hodet. Han havde en ligegyldig, slentrende gang; under armen havde han en dame, i créme farvet silke og kappe med prangende baand og en rigdom af kostbare kniplinger. Under venstre arm bar han et plaid og i haanden en kostbar stok. En smuk, blomstrende ung pige, med en yndig schweitzerhat med lang vaiende fjær paa hodet og lange silkebløde lokker, som rullede frem under hatten, gik ved siden af dem. Foran dem løb en liden jentunge paa saan omkring ti aar og frem viste under en skov af kniplinger etpar runde, hvide knær. »For en deilig nat,« sa den gamle dame i mild, veltilfreds tone, just som jeg kom forbi gruppen. »Ja—ha,« brummede overhovedet, fidd af glæde ved livet, i den grad, at han ikke engang følte nogen trang til at tale. Naar man saa disse menneskers ro, den fuld komne indolence, som prægede alle deres bevægel ser, den ligegyldighed, som deres ansigter udtiykte for alt, som ikke berørte dem personligt, da følte •man, i hvilken grad de var gj ennemtrængte af100 følelsen af, at saaledes burde det ogsaa være, saa ledes og ikke anderledes, at den høflige portier, den gode, pent opredte seng, alting var for dem og for dem alene. Dette ligefrem slog mig, og jeg kunde ikke la være at dra sammenligning mellem dem og den omstreifende, udasede, for hungrede sanger, som skamfuld søgte at snige sig bort fra den haanflirende mængde omkring ham. Nu forstod jeg, hvad det var, der tyngede saa ledes paa mit hjerte som en tung sten, og der steg en uudsigelig forbitrelse op inden i mig mod alle disse mennesker. Jeg følte etslags tilfreds stillelse ved gjentagne gange at gaa lige forbi eng lænderen og hvergang med vilje saa tæt ind paa ham, at jeg stødte ham paa albuen. Saa gik jeg ned trappen igjen, og styrtede ud i natten, i ret ning ind imod byen, med den tanke atter at træffe sammen med sangeren. Jeg mødte tre mænd, der gik sammen, og spurgte dem, hvor sangeren var. De viste mig ham paa afstand og lo idetsamme. Han gik alene, med store skridt. Ingen gik hen til ham; det forekom mig, at han mumlede noget mellem tænderne. Da jeg var lige ved siden af ham, foreslog jeg for ham, at vi sammen skulde gaa hen og tømme en flaske vin. Han slængte bare ud en ed og fortsatte sin ilsomme gang. Endelig snudde han om sig imod mig og viste mig sit høist util fredse ansigt. Men da han endelig havde opfattet, hvad det dreiede sig om, stanste han. »Naaja, jeg siger jo ikke nei, siden De vil være saa venlig,« sa han. »Her er netop en liden kafé her lige' i nærheden. •Vi kan gaa ind der, der er ganske tarveligt.«101 Og dermed pegte han paa en sjap, som endnu var aaben. Dette udtryk: »ganske tarveligt,« fik den tanke til at skyde op hos mig og det aldeles ufrivilligt, sletikke at gaa derind med ham, men ta ham med til Schweitzerhof, midt ind imellem alle disse folk, som nylig havde været hans tilhørere. Han væg rede sig rigtignok ængsteligt og med bevæget stemme for at gaa med til Schweitzerhof, hvor han fandt det altfor fint for sig, men jeg stod saa ivrigt paa mit, at han atter gjenfandt sit gode hu mør, svang sin guitar lystigt og gik med paa at følge mig derhen. Nogle drivere havde nærmet sig, da de saa, at jeg indlod mig i samtale med sangeren, uden tvil for at høre, hvad jeg sa til ham. De fulgte efter os helt hen til hoteltrappen, i haab om at skulde faa høre endnu en sang eller to. Jeg mødte en opvarter ude i vestibulen og forlangte en flaske vin. Fyren saa smilende paa os og skyndte sig bort saa hurtigt, han kunde, uden at svare mig. Overopvarteren, til hvem jeg straks henvendte mig, hørte paa mig med meget alvor og efter at ha mønstret min tyroler fra fod til isse, gav han i stram tone ordre til portieren om at vise os ind i salonen til venstre. Dette lokale tjente til udskjænkningssted for folk af den simple klasse. Henne, i en krog af dette værelse, som bare var møbleret med ganske simple, hvidmalte borde og bænke, stod en pukkelrygget tjenestepige og gjorde opvask paa tallerkener og glastøi. Opvarteren som kom for at servere os, betragtede os med et mildt, spottende smil og begyndte med hænderne i bukselommen at holde faddersladder

med tjenestepigen. Han anstrængte sig tydeligt nok for at lade os forstaa, at han i102 sin følelse af at være sangeren saa uendelig over legen i social stilling, paa ingensomhelst maade følte sig krænket over at skulle servere os, men at det tvertimod morede kam. »Almindelig vin formodentlig?« sa kan med kjendermine, knek øinene sammen, gjorde en stum hentydning paa min gjæst og førte servietten over fra den ene kaand til den anden. » Champagne og af den allerkedste,« sa jeg og la an mit vigtigste og mest majestætiske aasyn. Men kverken ckampagnen eller min overmodige tone imponerede paa opvarteren. Han smilte, blev nogle øieblikke staaencle for at betragte os, drog op sit guldukr, stak det atter i lommen og gik ganske mageligt ud. Et øieblik efter kom kan tilbage med champagnen, fulgt af to andre op vartere. Begge disse såtte sig ned ved siden af skylle pigen og beskuede os med den samme smilende vel vilje, som forældre, nåar barna morer sig med en eller anden taabeligkecl. Den eneste, som saa paa os med en sympati, hvori der ikke indblandedes tegn til spot, var den pukkelryggede pige. Til trods for, at jeg følte mig yderst übekageligt be rørt af de øine, som opvarterne kastede paa os, såtte jeg alligevel op elet muntreste ansigt,_ det bare var mig muligt, for at faa sangeren til at drikke og faa munden paa glid hos ham. Jeg kunde nu, da der var lyst omkring os, betragte ham nøiere. Det var en ganske liden fyr, under sætsig, næsten en dverg. Han kavde kort, sort, stridt håar, store, brune øine uden øienbryn og velformede læber meel rynker i mundkrogene. Han bar smaa, sorte bakkenbarter. Han var daarkgt klædt og det sortsmuskede ansigt gav mdtryk af, at manden led nød. Man kunde i virkeligheden103 snarere anseet ham for en tigger end for en kunst ner, nåar man ikke havde seet dette jeg ved ikke hvad samtidig originale og rørende, som stod at læse i hans fugtige, tindrende blik og i rynkerne omkring munden. Ved første b]ik kunde man gjerne anta ham for femogtyve eller for firti aar gammel; han var ivirkeligheden otte og tredive. Hør her, hvad han fortalte mig om sit liv, og jeg har al grund til at tro, at han var fuldt oprigtig, i den grad var hele hans beretning præget deraf, simpel og fuld af bevægelse. Han var fra kanton Uri. Som barn mistede han far og mor; andre slægtninger havde han ikke, og ingenting eiede han. Han havde lært at arbeide med ibenholt, men toogtyve aar gammel fik han benedder i høire haand og blev sat ud af stand til hvilket arbeide som helst. Han havde lige fra barnsben af øvet sig i sang, og reisende havde mere end engang git ham penge, foråt han skulde synge for dem. Saa dannede han sig altsaa for fremtiden et levebrød af sin sang. Han kjøbte sig en guitar, og nu havde han i løbet af atten aar uafbrudt reist i Schweitz og Italien og tjente sit brød ved at synge udenfor hotellerne. Hele hans oppakning bestod af hans guitar og en pengepung, og i denne havde han for øieblikket alt i alt tredive sous, og dem maatte han ud med samme aften for at faa kvældsmad og en seng i værshuset. Atten gange i rad havde han passeret frem og tilbage mellem de bedste stationer, det vil sige de steder i Schweitz, som var mest besøgt af fremmede: Zurich, Luzern, Interlaken, Chemnitz o. s. v. Saa drog han over St. Bernhard til Italien, og kom tilbage over St. Grothard eller Savoyen. For øieblikket havde han ondt for at gaa; han havde104 faaet frost i fødderne, og det drog og rykkede gjennem benene paa ham. »Det være en glieder zucht,« sa han, og den kom værre og værre igjen for hvert eneste aar. Og for hvert aar, som gik, kom han ogsaa til at se daarligere og blev stemmen ogsaa svagere. Men alligevel gik han nu herfrå til Interlaken; derfrå rettede han kursen til Aix-les Bains, og over lille St. Bernhard vilde han ned til Italien, for det var hans yndlingsland. I det hele store tåget lod han til at være noksaa tilfreds med sin skjæbne. Da jeg spurgte ham, hvorfor han altid vendte hjem igjen til sin hjemstavn, og om han der havde paarørende endnu, eller hus og et stykke jord, fortrak hans mund sig til et halvt smil, og han svarte: »Ja, ,ser De, sukker er godt; det liker smaa barna.« Jeg forstod ham ikke; tjenerne brast i latter. »Dersom jeg virkelig havde noget, tror De, jeg vilde traske slig omkring da, som jeg gjør?« gjentog han. »Naar jeg altid vender næsen hjem over, er det, fordi der er noget, som drar mig.« Og med et fint smil gjentog han: »Jaha, sukker smager godt.« Opvarterne, som havde rent forfærdelig morro af sangerens betragtning, ordentlig brølte af latter. Den pukkelryggede lo ikke; hun saa paa den lille mand med sine store, blide øine og gik meget alvorligt hen, tog op hatten, som han under samtalen havde ladet falde paa gulvet, og rakte ham den. Jeg havde mere end engang iagttaget, at om streifende sangere og akrobater, ja endogsaa haar arbeidere holdt af at kalde sig kunstnere. For at smigre min gjæst, gav jeg ham gjentagne gange denne titel, men han tog ikke imod navnet; han betragtede sin sang som simpelt levebrødsarbeide.105 Da jeg spurgte ham ud om, hvorvidt han seiv kom ponerede sine sange, blev han meget forundret over mit spørgsmaal, som han fandt høist besynderlige, og gav mig det svar, at dertil duede han sikkert nok ikke. Hvad han sang, var altsammen gamle tyrolersange. »Ja, men Eigi-sangen, den er da

ikke gam mel?« bemæikede jeg. »Nei, det er i virkeligheden ikke mere end femten aar, siden den blev sunget for første gang. Det var en gut fra Basel, en tysker, et udmærket hode, som lagede visen. En prægtig vise! Det er for de reisende, han har laget den, skjøn ner De.« Og derpaa gav han sig til at oversætte for mig denne Eigi-sang som han var saa glad i: Ja, vil du til Rigi, saa felg kun mit raad, gaa til Vegis i baad. Forsen dig saa der med en ordentlig stolt (den Ander du nok!) Tag saa under armen en jomfru saa fin, og drik hende til i den skummende vin. Men drik ei formeget. jeg ber dig saa pent: For sin vin skal man allerhelst ferst ha fortjent! »Ja det er en prægtig vise,« erklærte han, da han var færdig med den. Det var aabenbart at ogsaa opvarterne fandt behag i sangen; de havde allesammen nærmet sig os. »Og musiken?« spurgte jeg. »Hvem har gjort den?« »Ingen. Den har gjort sig seiv, forstaar De. Vil man synge for ndlændingerne, maa man be standig finde paa noget nyt.« Da der endelig var bragt os is, slog jeg champagne i til min gjæst. Han følte sig ilde til106 mode, det la sig tydelig nok for dagen i hans bele væsen; han flyttede sig frem og tilbage paa bænken og saa paa tjenerne. Vi dråk paa arti sternes sundhed. Han dråk sit glas halvveis ud, hvorpaa han ansaa det for godt at indta en melan kolsk, drømmende stilling og drog øienbrynene sammen med et dybsindigt udtryk. »Det er længesiden, jeg har drukket magen til vin. Ja, jeg siger ikke mere. ... I Italien er Aste-vinen god, men denne vinen her er endda bedre. . . . Aa, ja, Italien! . . . Der har man det deiligt!« »Jaha, der forstaar man at sætte pris paa musik og paa knnstnere,« bemærkede jeg for at faa ham ind paa hans uheldige aften udenfor Schweitzerhof.« »Aa, nei!« var svaret; »dernede kan jeg ikke faa folk til at høre paa mig. Italienerne er seiv musikere, som verden ellers ikke har magen til. Det eneste, jeg synger for dern, er tyrolersange; det er hos clem nogct nyt.« :"2"; »Naa, end rigfolkene da? er de mere gav milde dernede end her?« gjentog jeg, idet jeg an strængte mig for at faa ham til at dele min vrede over gjæsterne i Schweitzerhof. — »I Italien vilde aldrig noget saadant kunne ha foregaaet, som det, der iaftes foregik her, i dette store hotel, hvor_ der bare bor rigfolk: hundrede rige tilhørere, og ikke en, som gir sangeren en skilling! . . .« Mit vredesudbrud gjorde en ganske stik mod sat virkning paa min gjæst end den tilsigtede. Han tænkte aldeles ikke paa at føle sig forbitret. Tvertimod trodde jeg at kunne mærke, at han ene og alene la skylden for det passerede paa sit talent, som ikke havde magtet at gjøre sig for107 tjent af nogen bélønning. Han begyndte nemlig temmelig ivrigt at undskylde sig overfor mig. »Det er ikke bestandig, man kan gjøre reg ning paa penge,« sa han. »Det hænder saa let, at stemmen svigter; man er altfor træt. Idag for eksempel: jeg har gaaet mine ni timer itræk og sunget næsten den hele dag. Det er temmelig stridt! Det er ikke altid, selskabet holder af at høre paa mine tyrolersange.« »Tænke sig ikke gi en skilling, hvordan er sligt muligt?« skreg jeg over mig. Han forstod ikke mit udbrud. »Aa, det er langtfra det værste,« sa han. »Værre er det, at man er saa nøie bevogtet af politiet; det er hele nlykken. Her i denne frie repnblik er der lovforbud mod at synge. I Italien kan man gaa frit omkring, hvor man vil; der er ikke en morssjæl, som siger et muk til mig. Her derimod, dersom man faar polititilladelse, ja saa er det godt. I modsat tilfælde, kaster man os i hullet.« »Hvadfornoget? Det er da ikke muligt yel?« »Jomen; har man først engang modtat en advarsel, og man endda synger ligefuldt: i hullet med mig! Jeg har allerede havt mine tre maane der, jeg,« la han smilende til, akkurat som om han gjenkaldte sig en af sit livs skjønneste er indringer. »Men det er jo skrækkeligt!« sa jeg. »Hvad skal sligt tjene til?« »Ja, det er nu slig efter de nye, republi kanske love,« erklærte han i belivet tone. »De vil ikke begribe, at en fattig djævel altid lever, enten saa det er paa den ene maade eller den anden. Havde jeg ikke været vanfør, havde jeg arbeidet. Nu kan jeg bare synge, og hvem ial108 verden er det, jeg volder skade med det? Ja, tænk seiv efter! Rigfolkene, de lever, som de vil seiv, men en stakkars tiaple som mig, han har ikke ret til at leve, han!' Det er det, de kalder Her gik hans foredrag i floke for ham. ». . . . Ja, vi vil ha naturlige love,« sa han endelig tilsist. Jeg slog atter i glasset til ham. »De drikker jo ikke,« sa jeg. Han tog glasset og løftede det mod mig. »Aa, jeg skjønner nok, hvad De vil,« sa han og kneb øinene sammen, mens han truede ond skabsfuldt spøgende til mig med fingeren: »De vil drikke mig paa en kant for siden at se, hvad der da foregaar med mig. Men det blir De blåa for.« »Nei, hvorfor skulde jeg ville drikke Dem paa en kant? Jeg ønsker simpelthen bare at gjøre Dem en fornøielse.« Han lod til at være meget ude af det over saa daarligt at ha opfattet min hensigt. Han reiste sig meget forvirret og tog mig ved albuen. »Nei,« sa han i bedende tone og saa paa mig med fugtige øine, »clet var naturligvis bare min spøg.« Og dermed forvildede han sig ind i en lang lekse, hvoraf den endelige mening var, at jeg var en rigtig prægtig fyr. »Ja, jeg siger ikke mere,« la han til paa fransk. Saaledes holdt vi ved med at drikke og for rejpublikanske love. Men skal det være fri-

liedei]. i republikerne, da skal vi hellerikke ha noget af denslags, ikke sandt, herre ? Vi vil ikke ha republik? Nei, vi vil . . . . Vi vil simpelt- hen . ... ja, vi vil . . .• .«109 snakke. Tjenerne lod til aldeles ikke at genere sig for at glo paa os; de fortsatte trofast med det og lod endogsaa til at ville ka os en smule til nar. Til trods for, at samtalen med min gjæst interesserede mig stærkt, var det alligevel iimuligt for mig ikke at lægge mærke til deres gebærder, og jeg tilstaar op rigtigt, at de irriterede mig mere og mere. En af dem reiste sig, gik hen til den lille mand, beskuede kam fra top til taa og smilte. Jeg havde allerede iforveien samlet en tilstrækkelig dosis forbitrelse mod hele Schweitzerhof, men havde endnu ikke havt an ledning til at lade den eksplodere mod nogen, og nu bragte dette opvarterpaks uforskammetheder for bitrelsen til at stige helt til kogepunktet hos mig. I dette øjeblik traadte portieren ind i værelset. Uden at ta sin hue af, kom han hen og såtte sig ned lige ved siden af mig med albuerne paa bordet. Denne sidste frækhed, som ligefrem rørte ved min egenkjærlighed, fik bægret til at rende over og bragte det sprængstof, som havde opdynget sig hos mig hele aftenen igjennem, til endelig at eks plodere. Hvorfor hilste han saa ærbødigt paa mig, nåar jeg alene kom op og ned trappen? Og nu, nåar jeg befandt mig i selskab med den omstrei fende sanger, hvorfor slog han sig nu saa familiært ned ved siden af mig? Og jeg følte denne ko gende vrede boble op inden i mig, denne vrede, som jeg seiv holder af i den grad, at jeg ligefrem kjæler for den; den virker saa forfriskende paa mig; den rorlener mig ialfald for nogle øieblikke med en ganske usædvanlig viljekraft; som driver baade min fysiske og aandelige styrke op til den aller voldsomste grad af virksomhed. Jeg reiste mig heftig. »Hvad ler De af?« skreg jeg til en af op- varterne.110 Jeg følte, at jeg rent uvilkaarligt blev ligbleg i ansigtet, og at mine læber dirrede. »Jeg, ler jeg?« sa tjeneren og veg bagover. »Ja, De 10, mossjø! . . . Og De da, bvad ret har De til at sætte Dem ved siden af gjæsterne? Reis Dem!« Portieren brumniede noget, reiste sig og gik henimod døren. »Med hvad ret ler De af herren her? Hvor ledes ialverden tør I, opvartere, sætte Jer ved siden af en gjæst? Hvorfor forsøgte I ikke at drive gjøn med mig, eller såtte Jer ned ved siden af mig ved middagen? Jo, fordi han der er daar ligt klædt og synger paa gaderne, mens jeg er fint klædt. ... Er det ikke derfor? Javel, han er fattig, men han er tusen, tusen gange mere værd end Jer. Han fornærmer ikke nogen, men I, I fornærmer ham.« »Men ialverden, jeg siger jo ingenting,« bemær kede en af de forhadte opvartere i frygtsom tone. Forhindrer jeg ham kanske fra at sidde her. Opvarteren havde ikke forstaaet mig, og hele mit paa tysk fremførte foredrag havde været spildt umage. Den plumpe portier vilde ta opvarterne i forsvar, men jeg bed ham saa hidsigt af, at han veg bagover med en trøstesløs gestus. Den puk keliyggede tjenestepige, der saa min ophidselse, og frygtede for en skandale og kanhænde delte hun ogsaa mine følelser tog mit parti, stillede sig imellem mig og portieren og besvor ham om at tie, idet hun forklarede, at jeg havde ret. Huu haabede paa denne maade at gjenoprette fred og ro. »Der Herr hat Beckt. Sie laben Becht! gjen tog hun. Hvor forpint sangeren følte sig under dette optrin, aftegnede sig altfor levende i hans ansigt.111 Han havde ikke spor af begreb om, hvad det var, som såtte mig i et sligt raseri, og bad mig for Guds skyld om bare at la liam gaa. Men nu var jeg som besat af en vild trang til at udspy galde og gift,, og jeg blev bare bidsigere og hid sigere. Der for en hel vrimmel af de forsk] el ligste ting paa engang gjennem bodet paa mig? Folkene, som havde gjort nar af den lille mand og tilhørerne, som ingenting havde git ham. . . . Jeg vilde ikke for alt i verden berolige mig nu. Og sikkert og vist er det, at om portieren og op varterne ikke havde fundet 'det raadeligst at an slaa de fredelige strænge, det havde været en sand nydelse for mig at slaas med dem paa tørre næver eller at dænge en ung, forsvarsløs miss i hode med min stok. Havde jeg i denne sindsstem ning befundet mig ved Sebastopol, jeg havde med raseri styrtet mig i den engelske tranchée for at nedsable og dræbe alt, som maatte falde mig i hænderne. »Naaja, og hvorfor bar De saa vist herren her og mig ind i dette kaféværelse og ikke et andet?« spurgte jeg portieren og greb ham ved armen for at forhindre ham fra at stikke af. »Hvad? Med hvad ret tillader De Dem at beslutte, at denne herre skal serveres her og ikke i et af de andre lokaler? Pleier ikke folk, når de betaler for sig, at ha ligemegen ret i et hotel, ikke bare i en republik, men den hele verden over? . . . Den er væmmelig, denne republikken Deres! . . . Der har vi ligheden, der! ... De skulde aldrig ha tilladt Dem at føre en englænder herind, en af disse samme englændere, som har hørt paa herren her gratis, det vil sige, har bestjaalet ham for de fattige centimer, som det havde været samtliges pligt at112 skjænke ham. . . . Hvordan tør De føre os ind i dette lokale?« »Den anden restaurationssal er rukket,« svarte portieren. »Nei!« brølte jeg. »Det er ikke sandt; den er ikke kikket.« »Naa, saa ved De mere, end jeg ved.« »Ja, jeg ved . . . jeg ved, at De lyver.« Portieren snudde sig bort. »Ja, det nytter jo

ikke at snakke,« knur- rede han. »Nei! . . . nei, det gjør ikke det! Værsaa god, vis mig øieblikkelig veien til den anden re staurationssal. « Tiltrods for den pukkelryggedes og den lille sangers bønner, den sidste tiggede og bad om, at vi nu skulde gaa hver til sit lod jeg over opvarteren kalde, og gik med min gjæst ind i den store sal. Overopvarteren, som saa, hvor ophidset jeg var, havde ikke forsøgt paa at indlade sig i disput med mig og havde med foragtelig høflighed sagt til mig, at jeg kunde gaa, hvor jeg behagede. At overbevise portieren om, at han havde løiet for mig, var mig en umulighed; han var nemlig for duftet i samme øieblik, som jeg traadte ind i den store sal. Denne var ogsaa ganske rigtig aaben og op lyst. Ved et af bordene souperede en englænder i selskab med en dame. Man havde ganske vist anvist mig et bord for mig seiv, men jeg gik paa trods hen og såtte mig med min lurvede gjæst lige ved siden af det engelske par og befaledé, at man bragte os den optrukne flaske. De to engelske stirrede først yclerst forbauset og derefter rasende forbitret paa den lille mand, der 'krøb i skjul ved siden af mig, mere død end113 levende. De snakkede nogle ord sammen; dåmen skjøv sin tallerken tilbage, slog paa sin kjole for at ryste den ren for den mulige berøring, og der paa reiste begge tp sig og forlod salen. Jeg kunde gjennem glasdøren se, at engelskmanden talte i meget heftig tone med opvarteren, mens ban pegte med baanden i retning af os. Opvarteren stak hodet ind gjennem den balvaabne dør og glodde ind. Jeg ventede med inderlig fryd paa, at han bare skulde komme for at vise os ud, for at jeg rigtig kunde faa udtømme min galde. Men uhel digvis lod man os i ro. Sangeren, som nylig afslog at drikke, havde nu hastværk med at faa flasken tømt, bare for desto snarere at faa gaa sin vei. Imidlertid fore kom det mig aldeles tydeligt, at han var stærkt bevæget, da han takkede mig. Mens han frem stammede nogle forvirrede, meningsløse talemaader, tindrede det saa underligt i øinene paa ham. Saa klodset hans tak blev fremført, den glædede mig alligevel. Meningen af hans ord var, at kunst nerne vilde være lykkelige, dersom alle mennesker nærede den agtelse for dem, som jeg, og han vilde ønske mig alt muligt godt. Vi gik ud sammen. Idet vi passerte vestibu len, stødte vi paa portieren og opvarterne, som lod til atter at afhandle sine klagemaal imod mig. Man skulde nærmest tro, at de ansaa mig for sinds forvirret. Da den lille mand kom forbi dem, løftede jeg paa hatten og trykkede med al den hjerte lighed, som det var mig muligt, den stakkars sangers visne fingre. Opvarterne lod, som de ingen ting saa, paa en nær, der såtte ud i en kort haanlatter. Da sangeren vel var borte, efter at ha ønsket mig godaften, tænkte jeg først paa at lægge mig Tolsto.i: Fyrst Nekliudoff. 8114 tilsengs og sove bort den dumme, barnagtige for bitrelse, som saa pludselig var stormet op i mig. Jeg var imidlertid kommet i altfor voldsomt oprør til straks at kune falde isøvn. Jeg gik ud for at svale mig af i den friske natteluft, og skal jeg tilstaa det? i det stille haab muligvis at træffe paa opvartere, portner eller englændere og over bevise dem om deres uretfærdighed. »Se der,« tænkte jeg, »dette er poesiens for underlige skjæbne,« samtidig, som jeg efterhaan den beroligede mig mere og mere. »Alle elsker de den, alle biger de efter den. Men det er en higen uden kjendskab til dens magt, uden for staaelse af dens bøie værd, uden taknemmelighed mod dem, som besidder dens gåver og udøser dem over de andre.« »Maa man spørge, bvem man vil af gjæsterne i Sclrweitzerbof: bvilket gode er det. mest efter stræbelsesværdige ? Allesammen, eller idetmindste niognitti af hundrede vilde fortrække munden til et spottende smil og svare, at det mest efterstræ belsesværdige gode er penge. »Kanhænde,« vil de lægge til, »at denne mening ikke falder i Deres smag, men hvad skal man sige? Saaledes er livet: det er pengene, som skaber lykken.« for en snever betragtning, for en skrøbelig lykke! Det er altsaa dette, du længes efter, ulykkelige skab ning, og bar du da sletikke tanke for, hvad det er, du trænger til? . . . Men hvorfor er det da, at I har forladt alt nmligt, fædreland, paarørende, daglige sysler og forretninger og har samlet Jer her i denne lille schweitziske by? Og hvorfor har I allesammen her iaftes strømmet til for i ærbødig taushecl at lytte til den lille tiggers sang? Havde det behaget ham at blive ved, I havde endnu siddet der paa balkonen. Skulde man for penges,115 for millioners skyld ha opnaaet at drive Jer bort fra Eders fædreland og faa Jer til at stimle sam men her i Luzern, i denne lille afkrog af verden? Kunde man for betaling tvunget Jer til at stuve Jer sammen ude her paa denne balkon og bli sid dende der tause og urørlige? Nei. Der er et eneste, som tvinger Jer til at handle, og som evig og altid skal komme til at tvinge Jer mere uimod staaeligt end hvilken anden drivkraft som helst, det er den iboende tørst efter poesien, hvorom I seiv er uvidende, men som I desuagtet lider under, og som til alle tider skal være tilstrækkelig stærk indeni Jer til altid at la Jer beholde noget sandt menneskeligt.« »Ja, jeg ved, at ordet poesi faar Jer til at le, og at I anvender det som etslags 'haanlig be breidelse; det er bare børn og naragtige smaa frøkener, for hvem det efter Eders anskuelse kan gaa an

at bry sig om poesi, samtidig som I ler dem ud for deres barnagtighed. Seiv holder I Jer udelukkende til det positive. Men ivirkeligheden er det de barnlige sjæle, hvis livsanskuelse er den eneste sunde: de elsker seiv, og de ved, hvad det er, mennesket bør elske for at kjende lykken. I andre derimod, I hvem livet har bragt paa vild spor, I forhaaner det, som I elsker og rækker haanden ud efter det, som I hader: deraf al Eders ulykke. I har ikke engang opfattet Jer pligt mod denne stakkars tyroler, til hvem I dog staar i gjæld for en ren glæde. . . . Men I betragter det som en pligt uden spor af anledning at ydmyge Jer for en mylord, og uden at I seiv ved, hvorfor I ofrer ham Eders ro og velbefindende.« Men hvad der mest af alt slog mig denne aften, det var ikke denne ukyndighed om, hvorpaa lykken grandes. Denne mangel paa vaagen be116 vidsthed om poesiens glæde, den kan jeg til nød forståa, fordi jeg har været tvunget til at vænne mig til den og stadig har truffet paa den gjennem mit hele liv. Hellerikke er den raa, nbevidste grusomhed, som er karakteristisk for mængden, inere nogen nyhed for mig. Forsvarerne for »Fol kets smide sans,« maa sige, hvad de vil. Mæng den er en ansamling af skikkelige mennesker, som alene er knyttet sammen indbyrdes gjennem hme lave, modbydelige karaktertræk, der vidner om, hvor svag og grusom menneskekarakteren af na turen er. Men hvorledes vil I, børn af en fri, oplyst nation, I, som er kristne, som kort og godt skulde være mennesker, hvorledes har I kunnet svare en ulykkelig, som kom her for at berede Jer en nydelse, med haan og latter, skjønt han ovenikjøbet bønfaldt om Eders hjælp? Sandt nok, hjemme i Eders fædreland er der asyler for tiggere. Der er ingen tiggere hos Jer; der faar ikke lov til at være nogen. Der faar ikke lov til at herske nogen medynk, hvortil nød lidenheden kan støtte sig. Men denne maucl havde jo arbeidet, han havde forskaffet Jer en nydelse, han har bønfaldt Jer om bare at skjænke ham en ganske liden smule af Eders overflod, og saa har I bare uden videre bemægtiget Jer frugten af hans arbeide. Og I har med et koldt smil stirret paa ham som paa en kuriositet. Der sad I, omkring et hundrede personer, alle sammen rige og lykkelige. ... Og ikke en eneste mellem Jer har kastet saameget som en skilling til ham! Han er lusket sin vei som en vaad hund, og den tykhodede mængde har fulgt flirende efter ham. Den gjorde sig ikke lystig paa Eders be kostning, men paa hans, fordi I er kolde, gru117 somme og simple i Eders opførsel! I havde be st]aalet ham for den glæde, I nød ... og derfor, derfor har man ham til nar! . . . Den 7de juli 1857, i Luzern udenfor hotellet Schweitzerhof spillede en stakkars omstreifende mu sikant guiiar og foredrog sange i over en halv time. Omkring hundrede personer hørte paa ham. Tre gange efter hinanden bønfaldt han disse personer om at give ham noget. Der var ikke en eneste en, som gav ham noget, og der var ikke saa faa, som lige frem havde ham til nar. Der er ingen fantasileg dette; det er en sand historie, hvis nøiagtighed kan bevidnes af Schweit zerhofs faste stok og beboere. Og vil man gjen nemblade samtidens lokale blade, vil man der finde navnene paa de reisende, som paa dette tidspunkt befandt sig i hotellet. Dette er en af de begivenheder, som vor tids historieskrivere burde nedtegne med flammeskrift i uudslettelige bogstaver. Dette er en hændelse, langt betydningsfuldere, langt alvorligere, en hæn delse, som bunder langt, langt dybere end alt det andet, som man fylder aviserne med og optegner som »Historie.« At englænderne har nedsablet nogle tusen kinesere, fordi disse ikke vil gi udbetaling i sølv, men beholde sin klingende mynt indenfor landets grænser, at franskmændene har nedsablet saan en tusen kabyler, fordi Afrika engang forsynede den kjendte verden med korn, og at krig er nyttig til at holde soldaterne i øvelse med; at den tyrkiske gesant i Neapel ikke faar være jøde af fødsel; at keiser Napoleon har tat sig en spadsertur i Plombiéres, og at han har slaaet den løgn i sine undersaatter, at han regjerer i kraft af folkets vilje, alt dette har bare det ene formaal, enten118 at skjule eller afsløre ting, som hele verden kjen der for længe siden. Men denne begivenhed, som. tildrog sig i Lu zern den 7de juli, forekommer mig ligesaa ny som besynderlig og staar ikke alene i indre sammen hæng med de evindelige lavere sider i menneske naturen, men staar ogsaa i forbindelse med en vis bestemt fase i vor tids sociale udvikling. Dette er en af de kjendsgjerninger, som ikke faar plads i nationens almindelige historie, men i beretningen om civilisationens fremgang. Hvorledes forklare en saa umenneskelig hand ling? I hvilkensomhelst tysk, fransk eller italiensk liden by vilde den simpelthen ha været en umulig hed. Men hvorledes kunde den da foregaa her, hvor civilisation, hvor frihed og lighed ligesom har naaet sit høidepunkt; her, hvor de mest civili serede lemmer af verdens mest civiliserede nationer har sat hinanden stævne? Hvad er grunden til, at disse fine, dannede mennesker, som sikkerlig ellers vilde vise sig istand til at fylde ethvert maal af hæderlighed, at de aldeles ikke har havt øie for, hvor siet de her har baaret sig ad? Disse mennesker, som hjemme i sine egne overdaadige boliger, som i sine meetings, og i sine talløse foreninger viser

en oprigtig om sorg for kinesiske pebersvendes skjæbne i Indien, for kristendommens udbredelse og for oplysningens fremme i Afrika, som uophørligt stifter nye for eninger til alle menneskelige lasters undertrykkelse, hvorfor har ikke de følt en menneskelig medfølelse røre sig i deres eget bryst? Har de paa dette punkt erstattet denne følelse med hin forfængelighed og hin umættelige begjærlighecl, som aldrig forlader dem, hverken i deres overdaadige boliger, deres meetings eller foreninger? Er det da virkelig saa,119 at ethvert fremskridt, som denne forening af forstand og egenkjærlighed, man kalder civilisa tion, gjør, ogsaa bringer enhver følelse af solida ritet til at forsvinde og nødvendigvis maa komme til at finde sig i modstrid med et samfund, der er bygget paa kjærlighed til næsten? Er dette altsaa denne lighed, hvorfor saa meget uskyldigt blod er udgydt og saa mange forbrydelser er begaaet? Gaar det da folket som børn, at de maa nøies bare med tomme ord? Lighed for loven? Foregaar da menneskenes liv indenfor lovens arbeidsomraade? Ja, maaske for en tusendels vedkommende; de øvrige bandier belt udenfor, det vil sige indenfor sædvanernes sfære. I den finere verden er en lakei bedre klædt end en omstreifende sanger og kan ustraffet fornærme barn. Jeg er atter igjen bedre klædt end en lakei og kan ustraffet fornærme denne. Portieren betragter mig som sig overordnet og behandler sangeren som sig underordnet. Saa bar jeg slaaet mig i selskab med" sangeren, hvorpaa portieren betragter sig. som sin ligemand og blir grov. Saa er jeg biet uforskammet mod ham, og ban er atter kommet til bevidsthed om sin underordnethed. Opvarterne var uforskammet mod sangeren, og han har godvillig erkjendt sig som ringere end dem. Er dette virkelig det sam fund, som vor tids positive aander betegner som liberalt? ... et statssamfund, hvori det gaar an at kaste medborgere i bullet, som uden at skade nogen, uden at være til forhinder i noget, gjør, hvad de magter, for ikke at dø af sult? * *120 Hvilken bedrøvelig figur mennesket dog gjør med sin forkjærlighed for positive definitioner! Det er slynget nd i et uendeligt verdenshav, og evindelig kastet frem og tilbage mellem godt og ondt føres det afsted tvers igjennem kjends g-jerningernes dom, fornuftslutninger og selvmod sigelser. Nu har menneskene i aarhundreder strævet med at faa alt det gode samlet til en side og alt det onde til en anden. Men alt hvad den upartiske aand siden aarhundrede tilbage har kastet i vægtskaalen, hvor godt og ondt skulde veies, balancestangen er biet staaende übevæge lig, og skaalene indeholder begge ligemeget ondt og godt. Om endda mennesket havde lært aldrig at komme med afgj ørende udtalelser, istedetfor at skulle paa død og liv besvare alle de spørgsmaal, som fremstiller sig for os, ene alene af den grund, at de evig og altid forblir paa samme stadium af übesvarethed! Om det bare havde indseet, at en hver tankeslutning samtidig er nøiagtig og løgn agtig; den maa bli løgnagtig, fordi den er be grænset af umuligheden af at kunne omfatte hele sandheden; den er nøiagtig, fordi den udtrykker en af facerne i den menneskelige opfatningsevne. Man opstiller klassifikationer i dette evig vug gende kaos af godt og ondt sammenblandet. Man trækker indbildte grænselinjer over dette grænse løse ocean, og man mener, at dette hav vil dele sig, akkurat som om der ikke var millioner af andre klassifikationer, seet fra andre synspunkter og med andre flader for øie. Det er sandt, at disse klassifikationer er resultatet af seklers arbeide, men hvormange sekler er ikke svundet hen, og hvormange skal der ikke endnu komme? Civili121 sationen er et gode, barbariet et onde. . . . Og betragt saa denne virkelighedsløse viden, som faar menneskekjærligheden til at forsvinde fra menne skehjertet, tiltrods for at denne følelse er os med født og lever rent instinktmæssigt hos os. • Hvem kan rigtigt definere for mig udtryk kene frihed, despoti, civilisation, barbari? Hvor er grænselinjerne? Hvem eier hin rette maale stok for godt og ondt, som tillader os at finde os fuldstændig tilrette i den forviklede floke af kjendsgjerninger, som vi møder paa vor vei? Hvem er det, som eier dette aandelige fjernblik, der er istand til i det übevægelige forgangne at omfatte alle kjendsgjerninger og maale deres værd? Hvem er det, som har seet et samfund, hvor ikke ondt og godt var sammenblandet? Hvorledes kan jeg paastaa, at jeg ser mere af det ene end af det andet, uden paa grund af det synspunkt, hvorpaa jeg tilfældigvis befinder mig? Hvem kan saa fuld stændig frigjøre sig aandelig fra livet for i ren uafhængighed at kunne anskue det ovenfra? Der er en eneste fører, en eneste ufeilbar fører til: det er verdensaanden, som fylder os alle, fylder os hver for sig og indgyder os vor stræben mod dette eller hint maal, som det er naturligt for os at forfølge. Det er den samme aand, som tvinger træet til at vende sine grene mod solsiden, blomsterne til at sprede sit frø mod høsten, os at nærme os hverandre, og det rent ufrivilligt. Og det er denne ufeilbare aand, som ogsaa behersker den rastløst fremadstræbende, larmende civilisation. Hvem er i virkeligheden den 'mest dannede eller den mest barbariske? Er det mylord, som, straks han fik øie paa sangerens fillede dragt, reiste sig indigneret fra

bordet, den samme my122 lord, som ikke engang kunde skjsenke sangeren en milliontedel af sin rigdom for hans møie, og som, for at undgaa en ham uværdig berørelse, har trukket sig tilbage til en elegant leilighed, hvor han i ro og mag kan udvikle forholdene i Kina og finde forsvarsgrunde for de myrderier, man der har begaaet? Eller er det denne lille sanger, som nn i tyve aar med fare for at bli kastet i hullet har vandret over fjelde og dale uden at volde nogen mén og opmuntret folk med sine sange? denne samme sanger, som man idag saagodtsom har jaget væk, og som træt og hungrig og skam- Md er lusket sin vei for et eller andetsteds at strække sine mødige lemmer paa en bunke raad den halm? »Nei,« sa jeg mod min egen vilje til mig seiv, »du har ikke ret til at nære medlidenhed med ham og uvilje mod mylords velvære. Har kanske du maalt den fylde af lykke, som gjemmer sig paa dybet af disse tvende hjerter? Hvem ved, om ikke han, den lille sanger, nu sidder et eller andetsteds paa en hustrappe, stirrer op mod den maanelyse himmel og nynner glade sange i den stille, duftende nat? I hans hjerte er der hverken rum for bebreidelser eller harme eller vrede. Og hvem ved paa den anden side, hvad der nu foregaar i hjertet hos disse rige, mægtige mænd, som befinder sig der indenfor disse vægge? Hvem ved, om de ogsaa besidder den lille san gers lykkelige bekymringsløshed og barnlige mun terhed ? « »Uendelig er hans visdom og goclhed, som har tilladt og tillader disse modsigelser at udvikle sig. Foragtelige orm, som forsøger saa dristigt at gjennemtrænge hans love, du tror paa selvmocl sigelserne. . . . Han, han betragter med godhed sit123 endeløse værk og fryder sig over denne høiere harmoni, hvori vi bevæger os under tilsyneladende selvmodsigelser. Du har i dit overmod troet at kunne gjennemtrænge disse love og frigjøre dig fra dem. Nei, ogsaa du har gjennem din flade, ondskasfulde forbitrelse over opvarternes uforskam methed alene bidraget dit til den evige uendelige stræben mod harmonien.« Fyrst Nekliudoff. Tredje del. Enden. Han kom lier saan ved tretiden. Man spil lede billard. Kjæmpen som vi kalder ham os imellem var tilstede, ligeledes fyrsten, der nu som ellers ikke slåp ham fra sig. Godseieren med de smaa, bløde moustascher var her ogsaa, ligeledes den Hile hnsar, og desuden Olivert og den afdan kede skuespiller. Pan var her, han ogsaa; kort sagt, her var fuldt op af folk. Kjæmpen og fyrsten spillede. Med kridt biten i haanden gik jeg omkring billarden og talte pointerne: Ti og otteogfirti, tolv og otteogfirti. . . . Ja, man ved, hvad det er for et slid. Vi har ikke faaet stunder til at sluge i os en bid mad, vi har ikke sovet paa to hele nætter. . . . Det er det samme! Vi maa ligefuldt skrige ud-poin terne og uophørligt ta ballerne op af poserne. Og regne og ha øinene med os. . . . En ny en træder ind, kaster et rundblik omkring sig og sætter sig. Godt. (Af en markøre optegnelser.)125 Hvem kan det være? Hvad stilling indtar han? siger jeg til mig seiv. Han er elegant i paaklædning, saa elegant, at han ser ud til at komme aldeles fersk fra skræd deren: storrudede f benklær, kort, moderne jakke, plysches vest, gulduhrkjæde med en masse berlokker. Han er som sagt elegant i paaklædning, og personen er endnu elegantere end dragten. Han er høi og smækker af figur. Haaret er ordnet efter sidste mode; han har et ansigt som melk og blod, kortsagt det er en nydelig ung herre. Det er noget, enhver ved, at i vor forretning ser vi næsten hele verden, baade de, som er høiest paa stigen og smaafolk. Om jeg ogsaa bare er markør, ved jeg alligevel altid, med hvem det er, jeg har at gjøre. Jeg tar den unge herre i øiesyn. Jeg ser, han sidder der ganske roligt. Han kj ender ingen og er aldeles splinterny i klædedragt. Jeg tænker: enten er det en udlænding, en eller anden eng lænder, eller det er en greve, som netop er an kommet til St. Petersburg. Saa ung som han er, kolder han sig dog i respekt. Olivert, som sad ved siden af ham, har« flyttet sig for at gi ham plads. Partiet er forbi. Kjæmpen har tabt. Han skriger til mig: »Du! - du siger ikke sandheden, du! Du tæller galt; du er ikke opmærksom nok, men har dine tanker andetsteds.« Han knurrer og gaar sin vei. Ja, skulde én sét sligt! Der er de aftener, da han for hvert parti med fyrsten taber sine femti rubler, og for jen flaske mâcon er han rent tide af sig! Er det ikke en raring alligevel? Det hænder, at han og fyrsten kan spille126 sammen helt til klokken to om morgenen, riden at der er en skilling i posen til mig, og jeg ved, at der ikke er nogen af dem, som har tegn til mynt engang, men at de bare spiller for syns skyld. »Gaar De medV« siger han; dublere til fem og tyve?« »Kjør for dublere!« »Ja, nu kan du forsøge at gjæspe eller ikke lægge kuglen paa sin plads.« Vi er da ikke af stok og sten heller. Aa, om man hørte dem! »Det er ikke om stok og sten, vi spiller, men om penge.« Han er skarpere efter mig end alle de andre tilsammen. Naa, godt! Efter at kjæmpen vel er gaaet sin vei, siger fyrsten til den nye herre: »Spiller De et parti med mig?« »Med fornøielse,« svarer han. Han har indtat en fordringsfuld stilling og ser omkring sig. . . . Aj, aj, aj! Det er nok en rigtig skøier. Men idet han reiser sig for at gaa hen til billarden, ser han ud til alligevel at føle sig ængstelig tilmode. Ængstelig eller ikke, saa ser man, at han ikke befinder sig i sit

ess. Kan hænde, at de nye klær generer ham! Eller de andre gjæster, som sidder og ser paa ham? Han har med engang mistet sin aplomb, han bevæger sig keitet, hænger i forbigaaende sine lommer fast i billardposen og slipper kridtbiten, som han skulde kridte køen med. Da er fyrsten noget ganske andet! Han er som skabt for billardsalen! Han gnir ind hænderne med kridt, brætter op ær merne, og nåar han støder, farer kuglerne med et krak ned i posen, og det skjønt han er liden af vækst.127 Der blev spillet to eller tre partier, jeg husker ikke mere saa nøie. Endelig sætter fyrsten sin kø fra sig og siger: »Tør jeg spørge om Deres navn?« »Nekliudoff,« var svaret. »Deres far har havt kommando i garden?« »Ja.« Saa gav de sig til at konversere sammen paa fransk. Jeg kunde altsaa ikke forståa dem da, men rimeligvis har de talt med hinanden om sine slægtsforhold. »Paa gjensyn,« sa fyrsten. — »Henrykt over at gjøre Deres bekjendtskab.« Han vaskede sine hænder og gik foråt indta sin middag. Den anden blev tilbage mellem kafépersonalet og gik og stødte paa billarden. Nu, naturligvis forstaar man, at vi har for vane at være nærgaaende overfor nykomlinger. Jo mers man er det, jo bedre. Jeg tog kuglerne og sankede dem sammen. Han blev rød og sa til mig: »Man kan vel spille endnu?« »Naturligvis,« sa jeg. »Derfor staar billarden her jo.« Og derpaa gav jeg mig, uden at se paa ham til at ordne køerne. »Vil du spille et parti med mig.« »Naturligvis, min herre,« sa jeg. Ballerne blev atter lagt op. »Vil De spille paa »kryb under«?« »Hvad er »kryb under«? spurgte han. »Jo, ser De,« sa jeg. »Dersom De taber, skylder De mig femti kopek, og dersom jeg ta ber, kryber jeg paa alle fire tvers under bil larden.*128 Det havde han endnu aldrig seet; det maatte være morro. Han brast i latter. »Kjør,« sa han. »Grodt, hvormeget gir De forud?« »Forud? ... Du spiller da ikke daarligere end mig?« »Jo, det gjør jeg da!« sa jeg »Her kom mer ikke en bedre spiller end Dem.« Spillet gik løs. Det var ogsaa tydeligt nok, at han indbildte sig at være en rigtig mester. Han stødte løs, saa han holdt paa at knuse alting omkring sig, og Pan, som saa til, raabte hvert an det øieblik: »Det var en bal det; det kalder jeg et stød!« Sagen var ogsaa den, at han førte meget smukke stød, men uden spor af beregning. Man begriber nok, at jeg tabte det første parti og krøb hen tvers under billarden, og det ikke uden anstrængelse. Saa reiser Olivert og Pan sig fra sine pladse og dunker i gulvet med køerne. »Udmærket!« raaber de. »Engang til! En: gang til.« Og slig holder de paa med sit »engang tilU isærdeleshed Pan, som krøb hen under, hvor det skulde være, for stakkars femti kopek. Han skriger værre og værre: »Udmærket! Endnu har han ikke tørret alt støvet af.« Jeg indbilder mig, at der neppe er nogen, som ikke kjender markøren Petrusjka. Petrusjka og Tiurik, der er ikke andre, virkelige markører til. Men det begriber man naturligvis, jeg viste mig jo ikke for ham i min styrke. Jeg tabte endnu et parti. »Nei, spille med Dem, det gaar ikke,« sa jeg. Han 10. Da jeg saa derpaa havde vundet de129 tre paafølgende partier, stødte jeg køen mod bil larden og sa: »Vil De nu, herre, spille paa indsats?« »Tosk, tror du, jeg spiller for pengenes skyld ?« Og idetsamme blev han rød.]SSaaja,° han tahte dette parti ogsaa. »Det er nok,« siger han. Dermed drar han en splinterny tegnebog op af lommen, kjøbt i et eller andet engelsk magasin, og aabner den. Jeg skjønner straks, at meningen er at blænde os. Han finder ikke andet end sed ler paa hundrede rubler. »Nei,« siger han, »jeg har nok ikke smaa mynt her.« Dermed tar han tre rubler op af sin portemonnæ. »Værsaagod, der er tre rubler. . . . Behold dem.« Jeg takkede den rundhaandede herre meget underdanigt; for en saa vel beslaaet herremand kan man nok krybe paa fire. Det eneste, jeg be klager, er, at han ikke vil spille om penge. Og jeg tænker ved mig seiv: »Det vilde være en let sag med et eneste kup at pumpe ham for en tyve, for ikke at sige firti rubler.« Pan har ogsaa seet, hvor vel beslaaet den unge herre er. Han siger straks til ham: »De vilde vel ikke spille et lidet parti med mig? De spiller saa udmærket. . . .« For en udspekuleret ræv! »Nei,« svarte han, »De maa ha mig und skyldt; nu har jeg ikke tid.« Dermed gik han. Hvad Pan egentlig er for en, ved jeg ikke. Der var engang nogen, som kaldte ham »p<m,«*) *) Pan, polsk ord, som "betyder lierre. Toistoi: Pvrst Nekliudoff. 9130 og siden er han kommet til at gaa under det navn. Det hænder, at han tilbringer hele den ud slagne dag i billardsalen med at se paa dem, som spiller. Man tar ham aldrig med paa parti; men derfor kommer han ligefuldt og sidder der og røger sin pibe. Jo, Pan, det er en ægte spik ler, det! Naa, godt. Nekliudoff er kommet igjen baade en og to gange; nu kommer han her, bedst som det er. Og han kommer gjerne baade morgen og aften. Han har lært baade »karoline« og »å la guerre« og »pyramide,« altsammen har han lært. Han har erhvervet sig aplomb, kjender hele verden og spiller meget. Det falder jo af sig seiv: en ung mand af god familie, som har penge, ... ham bukker alle for. Alligevel kom han engang op at kjægles med kjæmpen. Bare en dumhed! Man spillede »å la guerre.« Tilstede var fyrsten, kjæmpen, Tukli, 0livert og endnu en til. Nekliudoff

stod henne i hjørnet ved kaminen og snakkede med nogen. Det var kjæmpen, som havde stødet. Tilfældigvis kom hans kugle netop til at ligge nærmest kaminen. Her var pas sagen temmelig trang, og kjæmpen holder af at ha fuldt alburum. Havde han ikke seet Nekliudoff, eller gjorde ban det med forsæt? Han førte armen bagover med en stor bevægelse og stødte den unge mand meget voldsomt meget voldsomt for brystet. Han udraabte endogsaa et: »Aa, stakkars mand.« Men undskylde sig gjorde han derimod ikke, den uforskammede fyr, men gik videre henover uden131 engang at se paa Nekliudoff, idet lian ovenikjøbet mumlede mellem tænderne: »Hvad fanden skulde kan der? Det er kans skyld, at jeg ikke fik ballen. Der er da nok af andre pladse.« Nekliudoff gik ken til kam; kan var meget bleg. I overmaade elskværdig tone, som om der ingenting var foregaaet, sa kan: »Min herre, det er Deres pligt straks at gjøre mig en undskyldning. De har stødt til mig.« »Jeg kar ikke tid til undskyldninger. Og forresten, den kugle der skulde jeg kavt, og nu, ser De, kommer en anden og tar den.« Nekliudoff sa derpaa igjen: »De maa gjøre mig en undskyldning.« »Gaa Deres vei; De blir kjedelig nu.« Og han gav sig til at se paa sin kugle. Nekliudoff gik ken til kam og greb kam ved kaanden. »De er en uforskammet tølperU Hvad kom det sagen ved, at kan var smæk ker, ung og hvid og rød som en pige. Han var ikke ræd af sig, og øinene ordentlig tindrede paa ham, og han saa ud, som han vilde sluge den anden, skjønt den var en sværbygget, stærk djæ vel, som det ikke gik an engang at sammeuligne med Nekliudoff. «Hvad siger De, er jeg en uforskammet tølper?« Og idetsamme løftede han haanden. Man styrtede til; man tog fat i dem begge to, og skilte dem ad. Det ene ord tog det andet. Nek liudoff sa: »Han skylder mig opreisuing; kan kar for nærmet mig.«132 »Jeg skylder ingen opreisning. Slig en grønskolling; jeg skal varme ørerne paa ham, skal jeg!« »Jo, De skylder mig opreisning; De er ingen gentleman.« Og det var ikke langtfra, at graaden stod ham i halsen. »Og du,« sa den anden, »du er bare en ufor skammet gutunge; det kan ikke fornærme mig, hvad du siger.« Enden paa visen var, at man skilte dem ad, idet man, som sædvanlig ved slige anledninger, anbragte dem i hver sin billardsal. Nekliudoff og fyrsten var biet venner. »Du,« sa han til fyrsten; »for G-uds skyld, gaa ind til ham og faa ham til at ta fornuft.« Fyrsten gik, og kjæmpen svarte: »Jeg er ikke bange; jeg gider ikke for klare mig overfor en gutunge. Jeg vil simpelt hen ikke.« Naaja, der blev snakket og snakket, til man endelig holdt op. Eesidtatet blev imidlertid, at kjæmpen holdt op med at søge til os. Ja, den ISFekliudoff, det var mig en modig maur Forresten et rigtig gudsord fra landet. Jeg husker for eksempel, at fyrsten engang spurgte ham: »Hvem holder du?« vingen.« » Hvadfornoget ? Ingen ? « »Ja, hvorfor det da?« »Hvorfor det da? Hvorfor det da?« »Ja, jeg har til denne dag ikke levet ander ledes. Hvorfor skulde ikke det gaa an?« »Du har til denne dag —? Aa, det er ikke muligt vel?« Og han brast i latter. Oodsherren med de133 tynde knebelsbartar ligeledes. Kortsagt, man havde den unge rnand ti] nar. »Har De virkelig aldrig —?« spurgte man. »Nei, aldrig.« »Kom her,« sa fyrsten, »skynd dig.« »Nej, ikke for nogen pris i verden.« »Snak, ingen dumheder na. Det er for latter ligt! Kom saa.« gik de. Omkring éttiden kom de tilbage og souperede. Der var mange gjæster, alle meget distingverede: Atanoff, fyrst Ratschin, grev Scbustasj, Mutsoff. Allesammen lykønskede de Nekliudoff og 10. Man kaldte paa mig, og jeg saa, at stemningen var meget belivet. »Gratuler den unge fyrste,» sa man til mig. »Med hvad?« spurgte jeg. »Hvad?« sa de. Og saa snakkede.de noget om indvielse og oplærelse, jeg ved ikke, hvad det altsammen var. »Jeg bar den ære,« sa jeg, »at gratulere Dem.« Han var meget rød og smilte bele tiden. Og slig som man 10, ja, slig som man lo! Naa, godt. Efter soupeen kom man ned i billardsalen. Alle var de svært lystige. Nekliu doff gaar ben til billarden, læner sig til den med albuerne og siger: »Ja, Jer morer det; mig gjør det sørgmodig. Hvorfor gav jeg efter? Jeg kommer aldrig til at tilgi dig dette, fyrste, og hellerikke kommer jeg til at tilgi mig selv!« Og tror De ikke, ban brister i graad. Han ved tydeligvis ikke, bvad ban siger. Fyrsten gaar smilende ben til barn. »Sesaa, ingen dumheder mere nu. Vi gaar bjem, Anatole.«»Jeg gaar ikke nogetsteds, . . . Hvorfor gav jeg efter ogsaa?« Han græder. Han vil ikke rikke sig fra billarden. Ja, slig er det at være et ungt menne ske uden spor af erfaring. Fra nu af kom han her hyppigere end nogen sinde før,. En dag var han her med fyrsten og herren med knebelsbarten, der nemlig bestandig var i følge med sidstnævnte. Han gik under navnet Fedotka. Han var styg og havde frem springende kindben. Han kom her imidlertid ofte og bestandig tilvogns. Hvad var det hos ham, som virkede saa tiltrækkende paa disse herrer? Ja, sandelig om jeg ved, men det var Fedotka her og Fedotka der, og uanadelig trakterte man paa ham og betalte for ham. En rigtig lurifaks. Naar han tabte, betalte han ikke. Vandt han, stak han pengene i lommen. Ikkedestomindre kunde man undertiden være temmelig grov imod ham. . . . Men alligevel saa man ham altid arm i arm med fyrsten. »Havde

du ikke mig,« sa han til ham, »saa det ilde ud for dig.« Det er morsomt. Naaja, de traadte altsaa ind og sa: »Vi spiller en tremands å la guerre.« »GrOClt.« De spiller tre rubler partiet, Nekliudoff og fyrsten snakker sammen om et og andét.^ »Ja,« siger fyrsten, »en deilig, liden fod! Men det er eudda ingenting! Nei, slige haar fletter.« Naturligvis har de ikke spor af øie med spil let, men snakker uafbrndt sammen. Fedotka drar sig anledningen tilnytte for at rette paa sine af- /135 færer. Nu har han allerede vundet seks rubler af hver af dem. Herren maa vide, hvad det er for regnskab, han og fyrsten har sammen, men de gjør aldrig op med hinanden. Nekliudoff tar op to trerubel sedler og rækker dem til Fedotka. »Nei,« siger han, »jeg bryr mig ikke om dine penge. Vi spiller kvit eller dobbelt.« Jeg lægger kuglerne op. Fedotka noterer de points, som Nekliudoff gir ham. Denne spiller al deles ligegyldigt. Alligevel vinder han partiet. »Nei,« siger han. »Det er altfor let. Jeg vil ikke mere.« Men Fedotka ved ogsaa, hvad han vil. Han driver paa. Han har spillet fordækt, og med engang rent som ved et tilfælde vin der han. »Naaja, engang til: Kvit eller dobbelt.« »Lad gaa.« Han vinder atter igjen. »Det var dumt af os at begynde paa dette. Jeg vil ikke bestandig vinde. VTi spiller engang til om hele summen.« »Lad gaa.« Man maa nu være den, man vil: femti rubler er det alligevel ikke morsomt at tabe. Denne gang er det imidlertid Nekliudoff, som siger: »Kvit eller dobbelt!« Det gaar længre og længre. Han har alle rede tabt tohundrede og otti rubler. Fedotka for staar kunsten. Et daarligt stød, og han taber, men naar der dubleres, vinder han. Fyrsten sad og saa til; han finder, at stitua tionen begynder at bli alvorlig. »Saa, lad det nu være nok,« siger han. Pyt, Nekliudoff fordobler stadig. Han ender136 med at skylde over femhundrede rubler. Fedotka sætter køen fra sig og siger: »Nu faar det være nok; jeg er træt.« Alligevel er kan mand for at spille heUTtil daggry, bare der er penge at vinde. Ytringen er naturligvis bare politik. Nekliudoff sætter sig imod. »Nei, lad os spille,« siger ban. »Nei, kjære da! — Jeg er træt nu.« Men derpaa: »Naaja, men lad os saa gaa ovenpaa; der kan du ta revanche. Ovenpaa spilles der kort. Fra det øieblik af, at Fedotka har faaet tåg i barn, er Nekliudoff begyndt at blive stamgjæst. Han spiller et eller to partier billard og gaar derefter ovenpaa. Hvad er det, som foregaar? Ja, Gud maa vide, men han er lidt efter lidt biet ganske forandret. Og bestandig sammen med Fe dotka. Tidligere var han bestandig klædt efter moden, elegant og friseret. Nu er han neppe præsentabel mere undtagen om morgenen. Og nogle faa timer efter skulde man tro, det ikke var samme menneske mere. En dag kom han ned sammen med fyrsten. Han var aldeles bleg, og læberne dirrede paa ham. »Jeg,« sa han, »jeg tillader ikke ham det. At sige til mig. . . . Hvordan var det, han sa? ... . Jo, at jeg ikke var delikat, og at han ikke vilde spille med mig. Jeg, som allerede har betalt ham titusen rubler. Det var vel heller ham, som i de andres nærværelse burde ha været mere reser veret.« »Naa, naa, ja,« sa fyrsten, »Fedotka, er det et menneske, det gaar an at bli fornærmet paa?« »Ja, nei, jeg kan ikke slippe dette saa let.«1 97 lo / »Saa, saa! Det gaar da ikke an at ned værdige sig til at ha en historie med Fedotka alligevel!« »Ja, men der var udlændinger tilstede.« »Ja, hvad kommer udlændingerne sagen ved? Vil du, at jeg tvinger ham til paa stedet at be dig om forladelse?» »Nei!« Dermed begyndte de at pjadre fransk, og jeg kunde ikke opfatte mere. Senere, samme aften endogsaa, souperte de sammen med Fedotka, og venskabet var gjenoprettet. Godt. En anden gang kom han alene. »ISraa, hør her,« siger han til mig, »sig mig, spiller jeg virkelig godt?« Naturligvis, det er noget enhver forstaar, er det vor forretning bestandig at tale gjæsterne efter munden. »Meget godt.« Og dette »meget godt,« hvad betyr saa det? Han kjører ballen afsted uden mening eller bereg ning. Siden han og Fedotka er kommet sammen, spiller han bestandig om penge. Tidligere spil lede han ikke engang om en middag eller en flaske champagne. For eksempel, naar fyrsten sa til ham: »Det staar om en flaske champagne.« »Nei,« svarte han saa. »Jeg vil heller-for lange den end spille om den. Opvarter, en flaske champagne!« Og nu, nu spiller han bare om penge. Han tilbringer dag og nat hos os, snart nedenunder ved billarden, snart ovenpaa. Saa faldt det mig ind: »Hvorfor skal de andre berige sig, og jeg bare staa og se paa?« /138 »Hvorfor har De paa saalænge ikke spillet med mig, min herre ?« Og dermed gav vi os til at spille. Da jeg havde vundet en ti—tolv rubler fra ham, sa jeg: »Skal vi ikke dublere ?« Han svarte ikke paa det. Det var længe siden nu, dengang han kaldte mig tosk. Saa gav vi os til at spille kvit og dobbelt, og jeg tjente paa den maade sytti rubler. Naaja, han fik for vane at spille med mig liver eneste dag. Han ventede, til der ingen anden var; man forstaar jo nok, at han skammede sig over at spille med en markør. En dag, da. han lod sig rive altfor meget med af spillet, og han rubler, sa han til mig: allerede havde tabt seksti »Skal vi dublere ?« »Javel.« Jeg vandt. dobbelt op!« »Hundrede og tyve »Godt!« Jeg vandt atter igjen. »Tohundrede og firti dobbelt op!« »Er ikke det vel meget?« Jeg fik ikke

svar. Saa spillede vi. Jeg vandt dennegang ogsaa. »Firehundrede og otti dobbelt op!« Saa sa jeg: »Hør her, herre, hvorfor skal jeg plage Dem? Giv mig hundrede rubler, og lad det være kvit dermed.« Han blev bare rasende, og alligevél var der ikke noget ondt gemyt i ham. »Spil eller spil ikke.« Jeg indsaa, at der ingentiag var at gjøre. »Firehundrede og otti,« sa jeg. «Lad gaa!«139 Man forstaar, at det var min mening at tabe dennegang. i Jeg gav ham firti points forud. Han havde to og femti og jeg seks og tredive. Han førte et vældigt stød mod den gule kugle og la den paa atten. Min bal laa i centrum. Jeg gav min et stød med den beregning, at den skulde springe ud over billarden. Det lykke des mig ikke, den gjorde tvertimod »cotip double,« og jeg vandt ogsaa dette parti. »Hør ber, Petr, (han kaldte mig ikke mere Petrusjka længre), idag kan jeg ingen penge gi dig; men inden tre maaneder kan jeg betale dig, om det saa var tretusen rubler.« Han var sprutrød og skjalv i stemmen.. »Meget godt, min herre.« Jeg såtte køen op. Han drev op og ned i billardsalen, badet i sved. »Petr,« sa han atter, »vi dubler det hele.« Han var næsten paa graaden. Jeg svarte: »Hvorfor vil De spille mere?« »Lad os spille, kjære dig.« Han rakte mig køen. Jeg~tog den og slængte kuglerne ned paa billardklædet, saa de allesam men for ud over billarden og rullede omkring paa gulvet. De skjønner nok, man maa være lidt snedig. Jeg sa til ham: »Naa, kjør, herre.« Han havde i den grad hastværk med at faa spille, at han seiv tog en kugle op. Da tænkte jeg: »Jeg faar aldrig i verden mine syvhundrede rubler; lad mig da heller forsøge at tabe dem.« Jeg spillede med hensigt daarligt. Ja, hvad me ner De?140 »Hvorfor gjør du dig umage med at spille daarligt?« , Hæhderne rystede paa ham. Naar ballen for ud imod hullet, sprikede han med fingrene, kneb læberne sammen og saa ud, som om han vilde jage paa kugleri. Jeg sa til ham: »Den gaar ikke bedre for det.« Naaja, han vandt dette parti. »De skylder mig hundrede og otti rubler,« sa jeg, »og hundrede og femti partier. Ja, nu gaar jeg og spiser tilaftens.« Jeg såtte køen op og gik. Jeg såtte mig hen ved et lidet bord i nær heden af døren og saa, hvad han tog sig til. Han drev op og ned med store skridt. Da han lidt efter trodde sig übemærket, greb han sig i haaret og rykkede ud hele nævefulde ad gangen. Atter drev han op og ned, mumlede noget hen for sig og rykkede sig atter i haaret. I løbet af otte dage saa vi ham ikke hos os. Men saa viste han sig en dag i spisesalen. Han saa mørk ud. Han såtte ikke engang foden ind i billarden. Fyrsten fik øie paa ham. »Lad os spille,« sa han. »Nei, jeg spiller ikke mere.« »Naa, kom saa.« »Nei,« sa han, »jeg gjør det ikke. Hvad glæde kan du ha af det. Hvad mig angaar brin ger det mig bare ondt.« Saa gik der atter to dage, hvori han ikke141 viste sig hos os. Senere, det var midt i jule helgen, kom han en dag i selskabsdragt. Kime ligvis havde han været omkring paa visitter. Han blev hos os hele dagen og spillede hele tiden. Han kom igjen dagen efter og den paafølgende dag ... og saa begyndte han paa den gamle vise. Jeg vilde spille med ham. »Nei,« sa han, »med dig vil jeg ikke spille. Hvad angaar de hundrede og otti rubler, som jeg skylder dig, saa kan du hente dem hos mig om en maaneds tid, da skal de ligge der til dig sikkert.« Godt. Omtrent en maaned efter søgte jeg ham hjemme hos ham selv.« »For pokker!« sa han, »jeg har sandelig ingen penge. Kom igjen torsdag.« Jeg kom igjen paa torsdag. Han beboede en elegant leilighed. »Er han hjemme?« spurgte jeg. »Han sover,« lød svaret. Godt, jeg sætter mig til at vente. Det er en af hans livegne, han har til tjener. Det var en gammel, aldeles graahaaret mand, meget ligefrem og ikke spor af hemmelighedsfuld. Vi slog af en passiar sammen. »Hvad skal det tjene til, at vi lever her?« sa han. »Vi har bare aldeles ruineret os. Og det uden hæder eller fordel for St. Petersburg. Da vi reiste hjemmefra, tænkte vi: vi kommer til at føre samme liv her som hos salig herren, gid livsens krone maa være hans! Vi aflægger al drig besøg hos andet end fyrster, grever og gene raler. Vi havde haabet, at vi skulde ta en eller anden smuk grevinde, med rig medgift, tilægte, at vi skulde leve her som en ægte adelsmand. Og saa istedet render vi fra den ene bule til den142 anden; det gaar aldrig godt! Og alligevel .er fyrstinde Rtichtcheva vor tante, og fyrst Boratint seff stod fadder til os. Naaja, han har aflagt dem en julevisit, det er det hele, siden, ikke vist sig engang. Tjenestefolkene der begynder alt at gjøre nar af mig. »Ikke sandt,« siger de, »synes du ikke, han er sin far op af dage?« Men saa sa 3eg til ham her om dagen: »Men, kjære herre, hvorfor besøger De da ikke deres tante? Det er saa kjedeligt for hende aldrig at faa Dem at se.« »Der er saa kjedeligt hos hende, Demianitsch.« »Han morer sig ikke, ser du, undtagen paa bulerne. Havde han endda tat sig en tjeneste, men nei. . . . Han driver tiden hen med kortspil og lignende historier. Og af slige fornøielser kan der aldrig komme noget godt. . . . Aa, ja, ja, ja! . . . Yi gaar i hundene, gjør vi. Vi havde efter vor salig fru mor gid livsens krone maa være hendes! en ganske vakker eiendom i arv: over tusen sjæle og for tre hundrede tusen rubler i skov. Det er pautsat rub og stub; skoven har han solgt, eiendommen har han vanskjøttet, færdig,

skjønner du. Naar godsherren ikke viser sig, skjønner du nok, hvad en forvalter kan ta sig til. Bare han har sine egne sager paa det tørre, blaaser han i, hvordan det gaar med resten! Igaar kom to af bønderne hid for at klage paa lands byens vegne.« »Han har ødelagt eiendommen for Dem,« sa de til min herre. Naaja, han læste deres bønneskrift igjennem, gav dem ti rubler og sa: »Jeg kommer straks hjem igjen seiv. Saa snart jeg har faaet penge, afgjør jeg alt, hvad jeg skylder her, og reiser.«143 »Afgjøre, ja! hvordan kan man afgjøre, når man bestandig sætter sig mere og mere i gjæld? Og alligevel har vi i den forløbne vinter spist op ottitusen rnbler, og nu er der i øieblikket ikke en rubel i huset. Og altsammen bare, fordi han er altfor god af sig. Det er umuligt at beskrive, hvor ligefrem han er. Det er det, som ruinerer ham og gjør, at han kaster sig saa aldeles væk til ingen nytte.« . Gamlen var næsten paa graaden. Endelig ved ellevetiden stod den unge herre op og lod mig kalde ind til sig. »Man har ingen penge sendt mig«, sa han. »Det er ikke min skyld. Luk døren.« Jeg lukkede døren. »Se her«, sa han, »tag uret her eller denne diamantnaal og sæt den i pant. Du faar altid mere paa den end hundrede og otti rubler. Straks jeg faar penge, løser jeg den ud.« »Naaja, hr. Nekliudoff,« sa jeg. »Naar De ingen penger har, er der ingenting derved at gjøre. Giv mig ialfald uret, den tjeneste kan jeg gjøre Dem.« Jeg saa straks, at uret idetmindste var værd sine trehundrede rubler. Godt. Jeg pantsatte uret for hundrede rubler og bragte ham laaneseddelen. »Der staar endnu otti rubler tilbage altsaa. De løser nok seiv ind Deres ur.« Og de otti rubler, ja, dem skylder han mig endnu. Alligevel besøgte han os hver eneste dag. Hvad det var for etslags regnskab, de havde sig imellem, ved jeg ikke, men altid var han sammen med fyrsten eller, Fedotka; og de to gik altid sam men ovenpaa for' at spille kort. Det var et under144 ligt melleniregnskab, de tre fyrene drev. Den ene gav penge ttt den anden, og denne igjen til den tredie, og det var en ren unrulighecl at skjønne, hvem af dem der var laantageren og hvem laan giveren. Slig kom han til os i løbet af to aars tid tyer eneste dag. Slig som han havde foranclret sig. Han var i den grad biet lurvet, at det hændte, at han slog mig for en rubel for at betale kusken med. Men med fyrsten spillede han altid partier paa hundrede rubler. Han var biet trist, mager og gusten. Straks han kom, forlangte han et lidet glas absinth. Saa spiste han en liden kage og dråk portvin til. Det såtte ham altid en - smule i humør. En dag kom han lige før middagen. Det var under karnevalstiden. Han gav sig til at spille med en vis husar. »Spiller vi om noget?« sa han. »Som De vil. Hvad gjælder det om?« »En'flaske clos-vougeot; er De med?« »Lad gaa.« Godt. Husaren vandt, og de gik for at spise middag. Nekliudoff forlangte: »Simon? en flaske clos-vougeot, men pas endelig paa temperaturen.» Simon gik, kom igjen med de forlangte retter, men ingen flaske. »Naaja, og vinen da?« Simon gik og kom tilbage med stegen. ;>Ja, kom saa med vinen!« Simon svarte ikke. »Er du gal? Vi er snart færdige med mid dagen og har ingenting drukket.« Simon gik; kom tilbage.145 »Værten vil gjerne tale med Dem,« sa han. Nekliudoff blev rød og reiste sig ilfærdigt fra bordet. »Hvad vil han mig?« Værten stod og ventede paa ham lige ved døren. »Ja, hr. Nekliudoff . . .jeg kan virkelig ikke gi Dem kredit mere, saalænge De ikke har betalt Deres regning.« »Men har jeg da ikke sagt Dem, at jeg skulde afgjøre Deres tilgodehavende den første i næste maaned!« »Som De behager; men jeg kan ikke uophør ligt gi Dem kredit og aldrig se spor af penge fra Dem. Jeg har allerede paa den maade, uden at regne Deres med, tabt mine titusen rubler.« »Hør nu, kjære manden min! Mig kan De trygt gi kredit. Lad mig ialfald faa den forlangte flaske; jeg skaffer Dem • penge, saasnart det bare er mig muligt.« Han kom tilbage til sin plads. »Naa, hvad var iveien? Hvad var det, man vilde Dem?« spurgte husaren. »Aa, det var noget,« man spurgte mig om. »Nu skulde det rigtig smage,« sa'husaren, »at drikke et lidet glas rigtig varm vin.« »Naa? Simon ?« Simon bare render sin vei .... ingen vin, ikke spor .... dette begynder at bli leit. Han reiser sig fra bordet og kommer hen til mig. »For G-uds skyld, Petrusjka, laan mig seks rubler, hører du.« Ansigtet var ligefrem uhyggeligt blegt. »Nei, hr. Nekliudoff, De maa undskylde mig«, svarte jeg; »De skylder mig virkelig nok iforveien, synes jeg.« Tolstoj: Fyrat Nekliudoff.146 »Jeg gir dig firti rubler istedetfor seks, om otte dage.« »Ja, dersom jeg bare havde, skulde jeg ikke vove at sige nei til Dem. Men paa æresord, jeg har dem ikke.« Han styrtede ud, med sammenknugede hænder og tænderne sammenbidte, og gav sig til at løbe op og ned ude i korridoren som en rasende, mens han slog sig for panden. »Aa, Herregud,« sa han, »hvad skal jeg gjøre.« , _ Han vendte ikke mere tilbage til spisesalen, sprang i en vogn og kjørte sin vei. Der blev latter, skal jeg love. Husaren spurgte: »Men hvor ialverden blir der af den herre, som spiste sammen med mig?« »Han er kjørt sin vei,« blev der svaret. » Reist sin vei? Aa, snak? Ja, hvad har han da befalet at hilse mig?« »Han har ingenting sagt. Han tog en vogn og kjørte afsted.« »Nei, slig en spilopmager!« sa

han. »Naa,« tænkte jeg, nu, »efter den fine historie, kan han vel ikke paa længe vise sig her for skams skyld.« Jopyt, næste dag havde vi ham igjen. Han traadte ind i billardsalen og havde med sig et lidet skrin. Han tog af sig yder frakken. »Lad os spille,« sa han. Der blev dannet et parti. »Det er nok,« sa han tilsidst. »Bring mig pen og papir.« Jeg bragte ham det forlangte, uden at tænke paa noget, uden at ane noget, og la det paa bor det i den lille salon.147 »Værsaagod, hr. Nekliudoff,« sa jeg. Godt. Han såtte sig ned ved bordet. Han skrev; han skrev, mens han mumlede noget mellem tænderne. Endelig reiste han sig. Han saa mørk og nedslagen ud. »Graa ud og se, om min vogn er kommet.« Dette foregik sidste karnevalsfredag; alle vore gjæster var paa hal. Jeg fjernede mig og vilde gaa ud paa trap pen, men ikke før var jeg kommet udenfor døren, før han kaldte paa mig med skrækslagen stemme: » Petrusjka! Petrusjka!« Jeg kom tilbage og saa, at han var hvid som et lagen i ansigtet. Han stirrede paa mig. »De kaldte paa mig, hr. Nekliudoff? « Taushed. »Ja?« sa jeg, »hvad var det, De vilde?« Premdeles taushed. »Ja, javist!« sa han endelig. »Lad os spille endnu engang. Sig mig, har jeg lært at spille?« Naaja, han vandt partiet. »Jaha,« sa jeg. »Naa, jaja! Ja, gaa saa ud og se, om vognen ikke er der.« Og dermed stormede han med store skridt op og ned i værelset. Jeg kunde jo ingenting ane og gik atter ud og saa efter. Der var ingen vogn. Jeg kom tilbage. Og netop idetsamme, jeg skulde gaa ind igjen, hørte jeg et tørt smeld, omtrent som når to billardkugler slaar mod hverandre. Jeg traadte ind i billardsalen og mødtes der af en besynder lig lugt. Saa fik jeg se ham ligge svømmende i blod paa gulvet; ved siden af ham laa en liden pistol.148 Jeg blev saa forfærdet, at jeg ikke var istand til at faa et eneste ord frem. Han bevægede benene krampagtigt og strakte sig stivt ud. Saa rallede ban og blev liggende udstrakt i sin bele længde. Hvorfor denne synd? Hvorfor overgav han sin sjæl til evig fortabelse? Gud ved det! Han lod alene dette papir efter sig. . . . Jo, sande lig foregaar der ikke mangt og meget underligt i denne verden! »Gfud bar skjænket mig alt, hvad et menne ske kan begjære: rigdom, navn, intelligents, ædle tilbøieligbeder. Mit ønske var at leve et værdigt liv, og saa har jeg trampet alt, hvad der var i mig- af godt, i sølen.« »Jeg er ingen daarlig karakter, jeg er ingen usling, jeg har ingen forbrydelse begaaet. ... Jeg har gjort det, som var værre: Jeg har forfusket mit hjerte, min ungdom, min intelligents. . . .« »Jeg er tat fangen i et garn af smuds, og jeg kan ikke slippe ud af det, heller ikke vænne mig til det. Jeg synker, jeg synker . . . . jeg føler det, uden magt til at holde mig oppe mere.« »Hvorfra skriver sig mit fald? Havde jeg en eller anden voldsom lidenskab til undskyld ning kanhænde?« ». . . . mine minder er skjære og rene.« »Et eneste øiebliks rædselsfuld vildfarelse, som jeg ikke kan glemme, tvang mig til at skue ind i149 mig seiv. Jeg var forstenet af skræk, da jeg fik se, hvilken gabende afgrund det er, som skil]er mig fra alt det, jeg vilde være, fra alt det, jeg kunde være! Hvilken ulykkelig skjæbne er det da, som har drevet mig bort fra alle min ungdoms drømme, forbaabninger og livsmaal?« »Hvor er nu bint rene syn baade paa livet seiv og paa Guds uendelighed, som dengang fyldte min aand med lys og med styrke? Hvor er bin overjordiske kjærligbeds flamme, som glødede saa velgj ørende stærkt i mit bryst ?« ». . . . Og jeg, som kunde ha været saa god og saa lykkelig, dersom jeg, dengang livet begyndte for mig, havde fulgt den vei, som min überørte, barnlige intelligents og indre følelse anviste mig! Mere end engang har jeg prøvet paa, om jeg ikke kunde komme bort fra de fristelser, som hindrede mig at følge denne straalende vei. Jeg kunde ikke. Hvergang jeg var alene, følte jeg mig ilde tilmode og nærede mistro til mig seiv. Var jeg i selskab med andre, hørte jeg ikke mere samvittig hedens stemme. Og stadig er jeg sunket dybere, stadig dybere. . . .« »Omsider naaede jeg frem til denne trøstes løse overbevisning, at det ikke var muligt for mig at reise mig mere. Jeg gad ikke mere tænke derpaa, jeg vilde forsøge at glemme. Men denne haabløse selvbebreidelse var bitrere for mig end alt andet. Da var det, tanken paa selvmord første gang faldt mig ind.« _ »Jeg havde haabet, at jeg skulde gjenreise mig aandeligt, når døden nærmede sig. Jeg be drog mig. Om et kvarter er jeg ikke mere, og150 dog er 3eg ganske den samme som før. Jeg ser paa samme maade, jeg hører paa samme maade, tænker paa samme maade Evig og altid den samme forunderlige mangel paa følgerigtig lied og aandelig ligevægt, samme tankeløse letsm- dighed « j

sat af Joh. L. Alver. 4.00; indb. 5.00. Oade, F . Gr. Bakterierne. 1.00. Garborg, Arne. Bondestudentar. 2.50; indb. 3.75. —»— Ein fritenkjar. 2.00. —»— Forteljingar og sogur. 3.00; indb. 4.25. Garborg og Mortenson. Lesebok i det norske folkemaal. 1.50. George, Henry. Beskyttelse eller frihandel? Oversat af Joh. Søren sen. 3.00. —»— Fremskridt og fattigdom. En undersegelse af årsagerne til de industrielle kriser og fattigdommens vækst midt under den voksende rigdom. Oversat af 7. Ullmann. 6.00; indb. 7.00. —» Samfundsspergsmaal. Oversat af S. Brekke. 2.50; indb. 3.50. Halvorsen, Skonhoft. Hathematiske opgaver for latin- og real —»— Eacit til do. 1.20. gymnasiet. 1.50. Heje, K. K. Mejerioptegnelser. Indb. 2.50. Heje og Ødegaard. Srnaaskrifter for de norske jordbrugere: 11. Om svinehold på gården og ved mejeriet. 0.40. 111. Om planteveksling eller sædskifte . . . 0.40. Heyerdahl, N. R. Norske songar og kvæde. 0.30; indb. 0.35. Ingersoll, Robert. Tænk seiv! Ved Bjørnstjerne Bjørnson, 1.00. Jaabæk, Søren. Kongers og kejseres levevis i middelalderen. 1.50. Johnsen, P . Rosenkrantz. Nygifte og andre fortællinger. 2.00. Kristofersen, Kristofer. Era strand og gade. 2.00. Lommelexikon, norsk-dansk-svensk-tysk. 2.00. Løchen, Dr. Arne. Om John Stuart Mills logik. 4.50. Nystrøm, Anton. Arbeidsklassens oplysning. 0.40. Norby, Jakob. Omrids af vor literaturs historie. Eor pigeskolen og den heiere skole. 0.40. Skard, Matias. Hovedpunkter i skolens udvikling efter reformatio nen. 2.25; indb. 3.25. Skavlan, Aage. lndledning til Norges statsdannelse i 1814. 1.50. Thommessen, O. Politik for hver mand. 2.00. Tiemannn, H. C. Lærebog i fransk for handelsmænd samt vejled ning i handels-korrespondence. 5.00. Ullmann, V. Sangbog for den norske ungdomsskole. 2.00; 2.50 og 2.75. Ullmann og Vexelsen. Salmebog for kirke, hjem og skole. Indb. 1.00. Valseth, Otto. Forskruede. Roman. 4.00. Vinje, A. O. Storegut 0.60; iudb. 1.25. Vullum, Erik. Menighedsraad? Tre taler. 0.20. —»— ' Margrete. Lykke. 0.40. Øverland, O. A. Norges nyeste historie. Fra 1800—1884. Indb. 1.75. —»— Norges historie for folkeskolen. I. Fer 1800. 0.50. 11. Efter 1800. 0.40.Stor prisnedsættelse! BißliitItiJl.l<liltliiti.l <lil.i.iiiiiii.i.l|«i. l ilii. l ii.i i l iii.ii ! .n l iiliillJiiiJitilliiHiiili»iliL*itnlllitiJil....i<-'i'.i Saa !angt opSaget rækker sælges fra nu af alle de 6 udkomne årgange af Nyt Tidsskrift, redigeret af professorerne J. E. Sars og Olaf Skavlan, nemlig årgangene 1882, 83, 84, 85, 86 og 87 udgjørende 280 ark eller omtrent 4 800 sider for tilsammen 12 kroner istedetfor 48 kroner eller for 2 kro ner istedetfor 8 kroner årgangen. Postporto tor alle 6 årgange kr. 1.8B; for en en kelt kr. 0.35. Indbundne årgange kr. 1.50 mere. Bestillinger modtages i enhver skandinavisk bog handel og hos forlæggerne. I lid.li old.: I. Noveller og digte af Bjernson, G. A. Dahl, Drachmann, Geijer stam, Gløersen, Janson, Kielland, Eristofersen, Jonas Lie, John Paulsen, Randers, Schandorph, Bud. Schmidt, Sivle, Amalie Skram, Skreds vig etc. etc. • 11. Åfhandlinger over kirke, religion, filosofi, af «7. B. Barth, F. W. Farrar, Dr. Fasting, Bjernson, Huxley, Janson, Dr. Jessen, Dr. Armauer Hansen, Dr. Arne Lechen, Lochmann, Fr. Petersen, Benan, Max Muller, Sars, Ulleland, Wellhausen etc. etc. 111. Naturvidenskabelige og geografiske åfhandlinger af Dr. F. 0. Gade, Dr. Arm. Hansen, Amund Helland, fyrst Kropotkin, Dr. Chr. Leegaard, Dr. Olav Johan-Olsen etc. etc. IV. Politik og soeiale spørgsmål b.ehandlede af H. E. Berner, Fr. Bajer, L. A. Havstad, F. Båtsmann, Fr. Brandt, Henry George, N. Grevstad, E. Hertzberg, Andreas M. Hansen, E. Laveleye, N. Mejdel, Kropotkin, Petersen-Studnitz, Sars etc. etc. Ligeledes en mængde udmærkede åfhandlinger over literatur, kunst, historie etc. af fremragende forfattere. Huseby J*£ Co. limit.